

Bækur.is

Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn

Titill

Landsyfirréttardómar og hæstaréttardómar í íslenskum málum 1802-1873

Bindi

10. b. 1868-1870

Ár

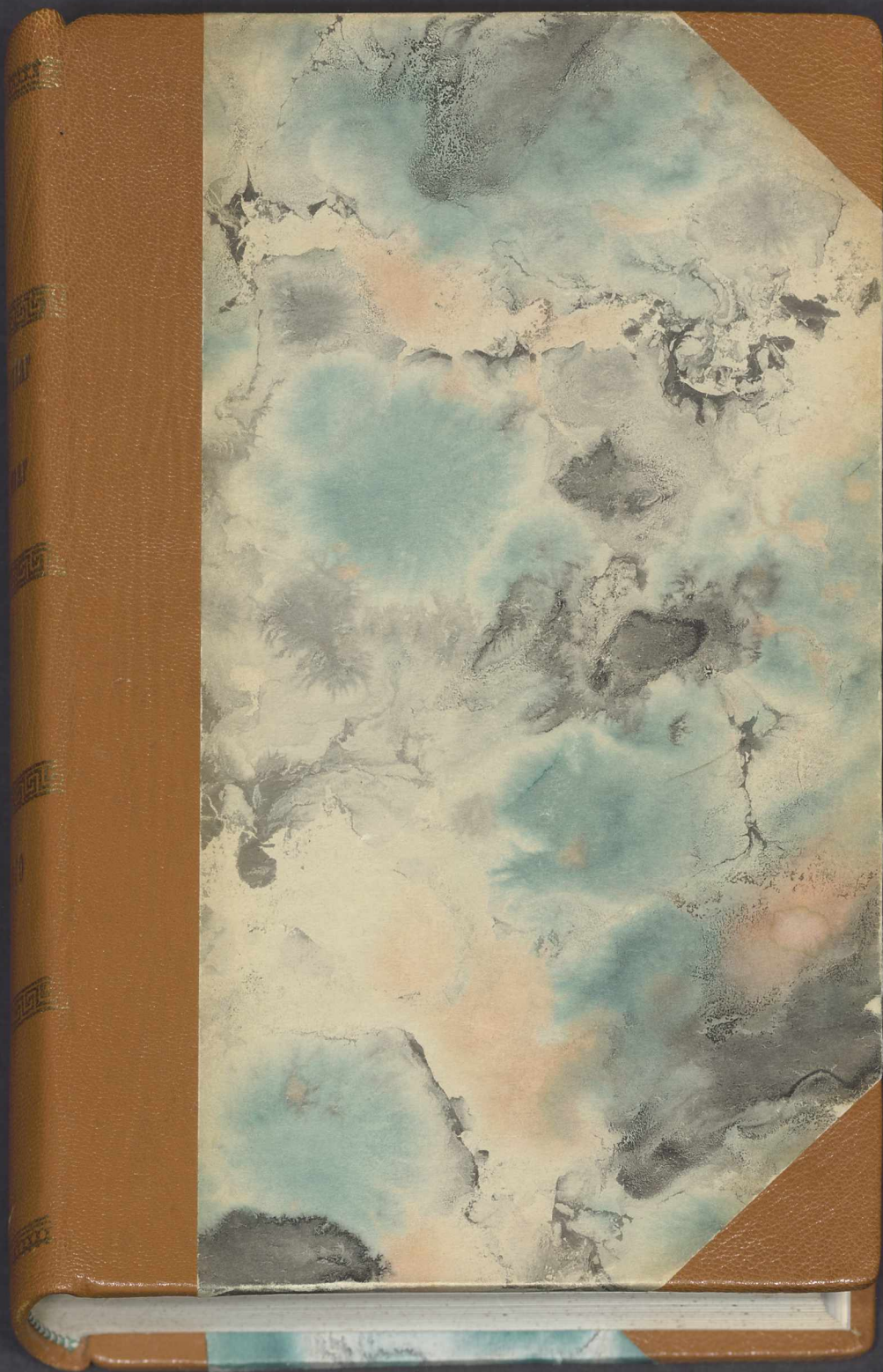
1916

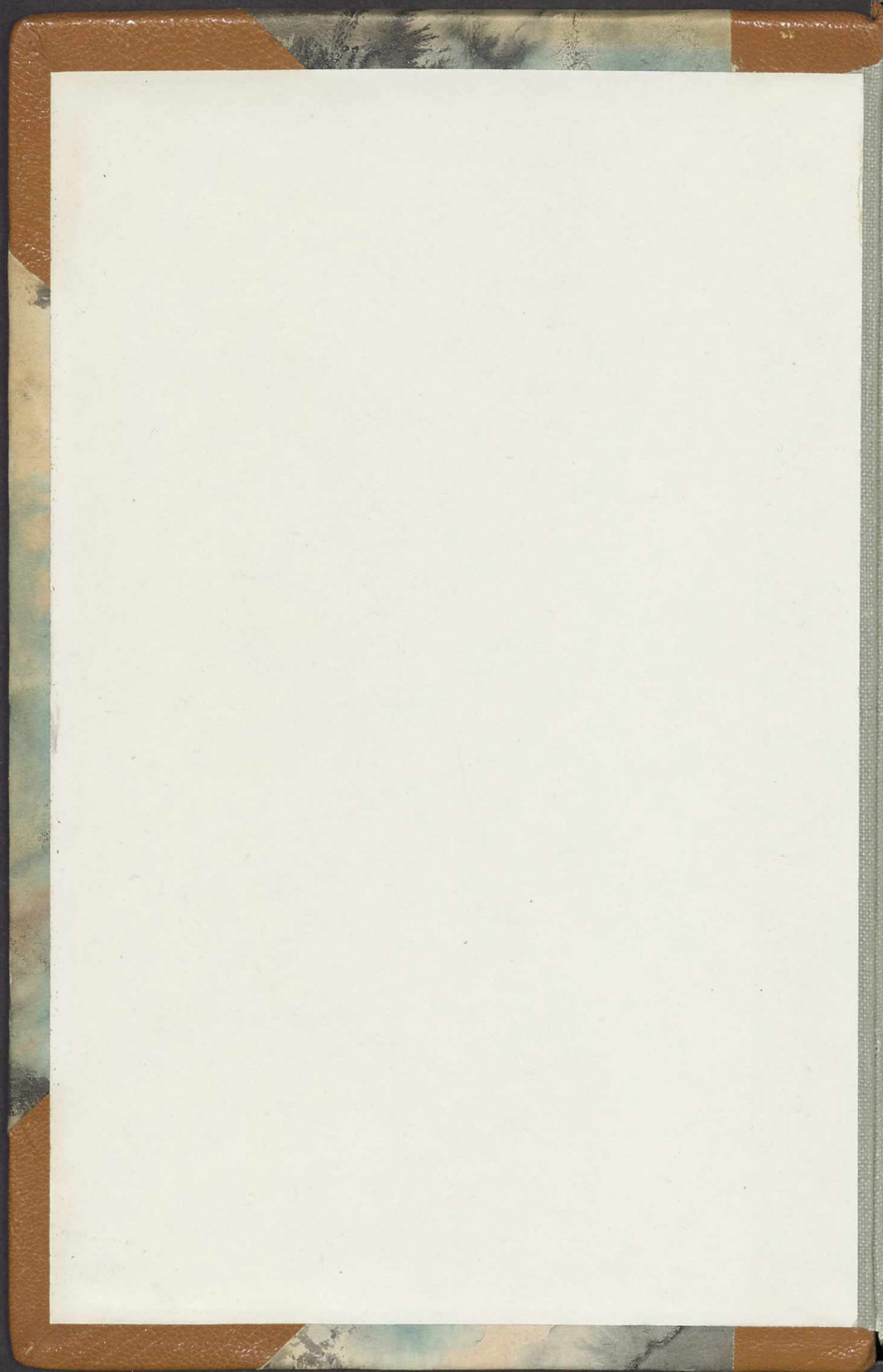
Höfundur

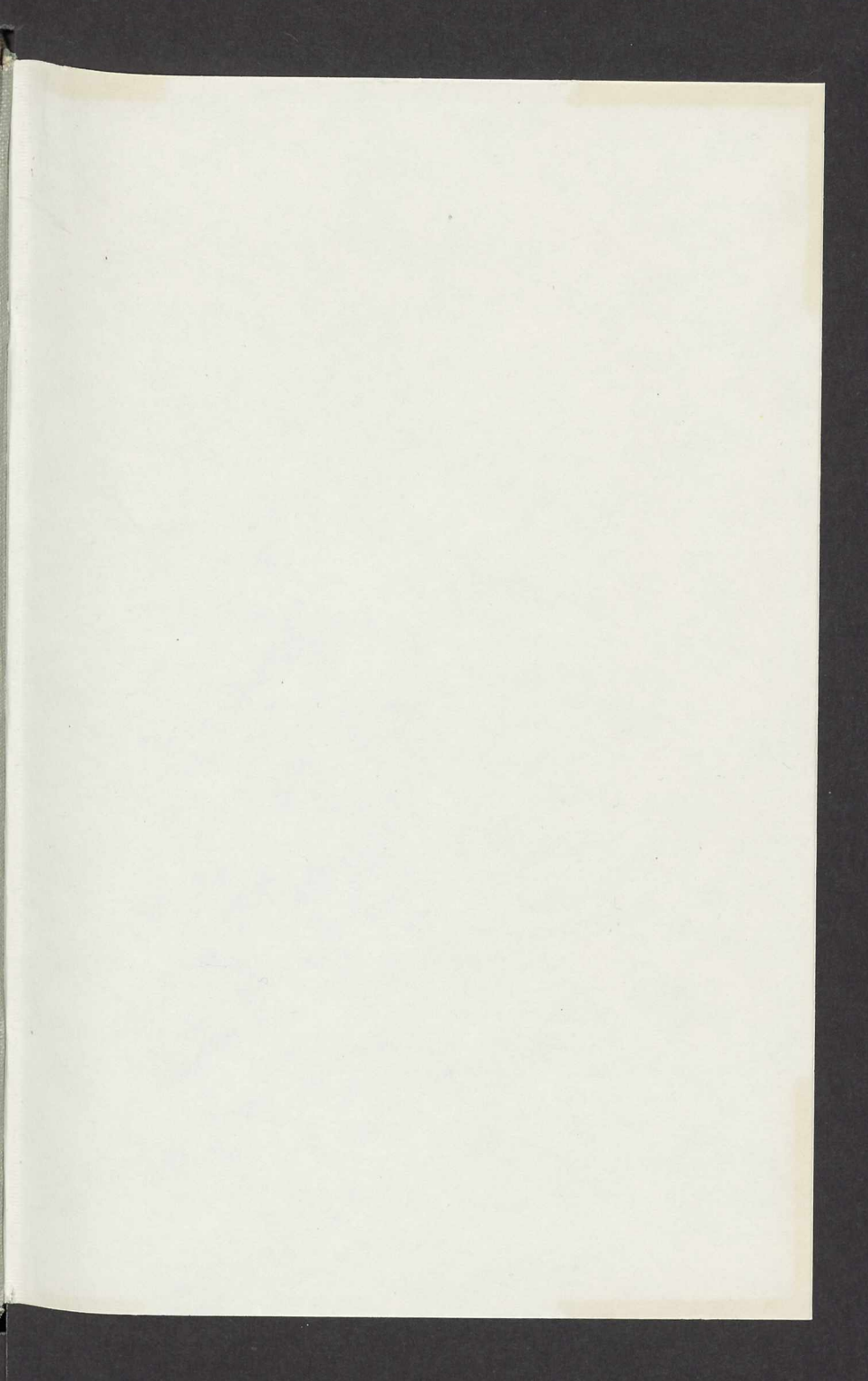
Klemens Jónsson 1862 - 1930

Einar Arnórsson 1880 - 1955

Ármann Snævarr 1919 - 2010

LANDSYFIRRETTARDÓMAR

OG

HÆSTARÉTTARDÓMAR

Í ÍSLENZKUM MÁLUM

1802—1873

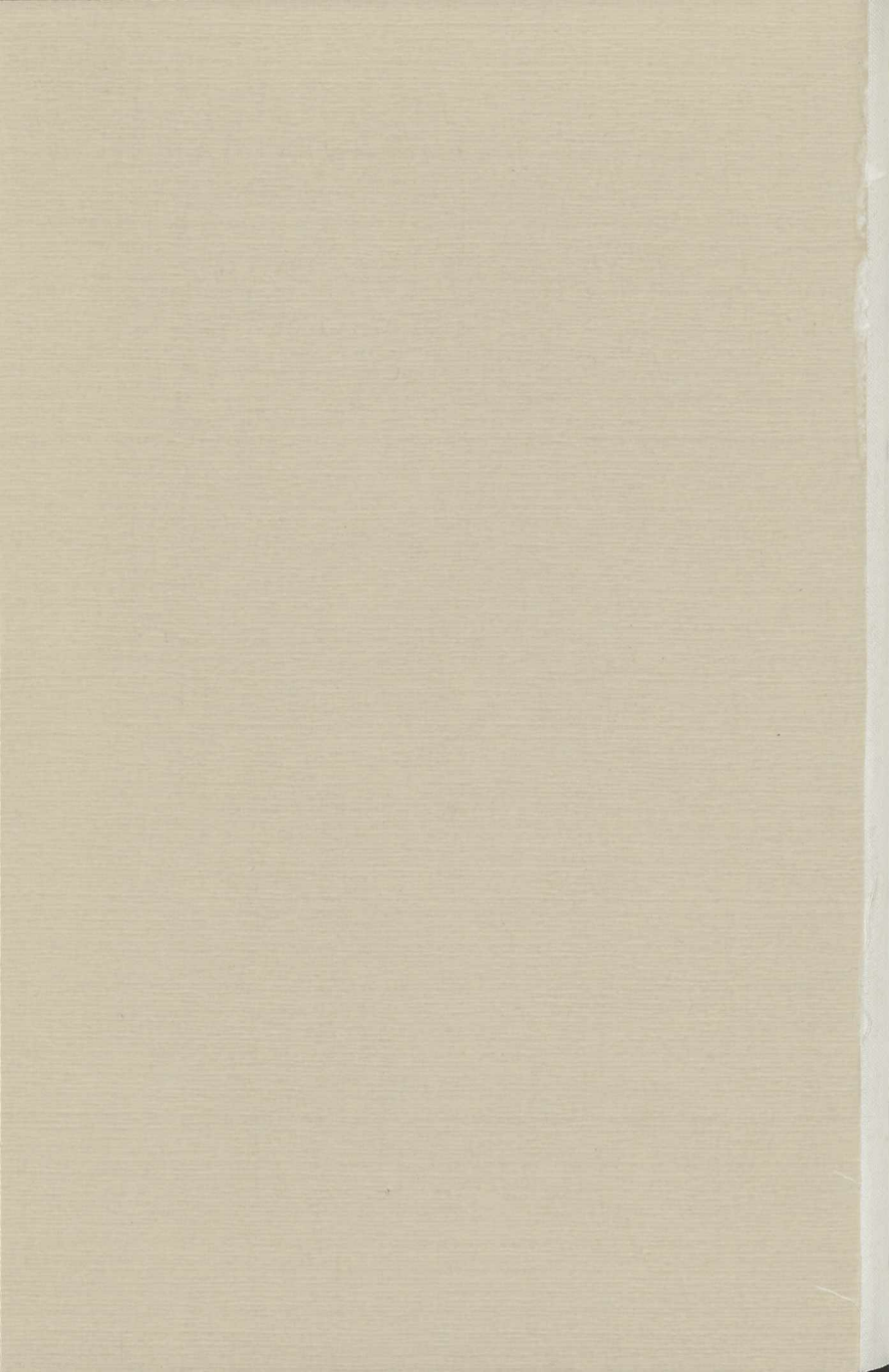
X

1868—1870

SÖGUFÉLAG GAF ÚT

REYKJAVÍK 1984

PRENTSMÍÐJAN HÓLAR HF.

LANDSYFIRRÉTTARDÓMAR
OG
HÆSTARÉTTARDÓMAR
Í ÍSLENZKUM MÁLUM
1802—1873

X
1868—1870

SÖGUFÉLAG GAF ÚT

REYKJAVÍK 1984
PRENTSMÍÐJAN HÓLAR HF.

LANDSBÓKSAFNI

380095

ÍSLANDS

FORMÁLI

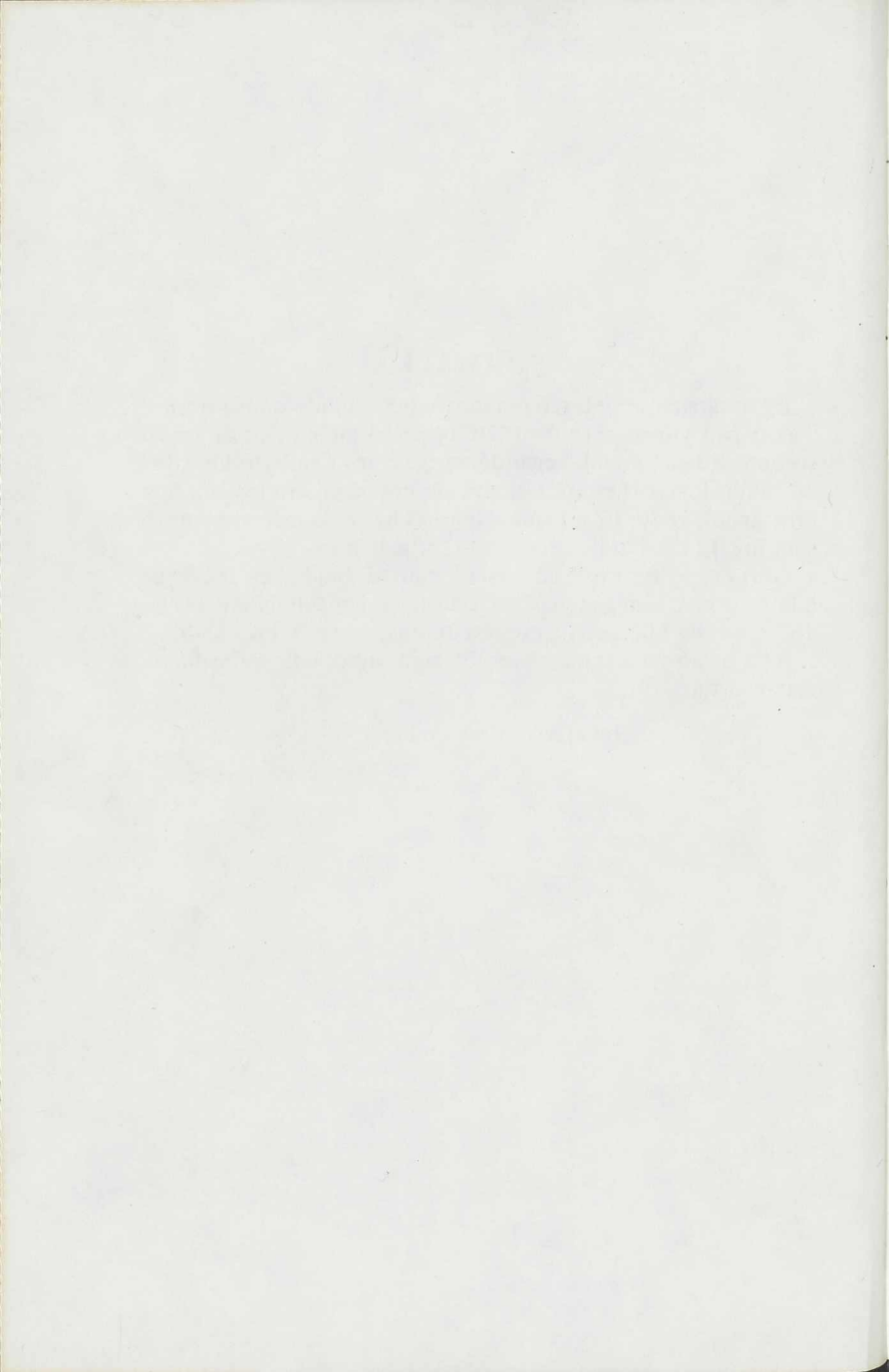
Ég undirritaður hefi séð um útgáfu þessa bindis dómasafnsins. Tekur það yfir árin 1868–1870, og er þá miðað eins og í fyrri söfnum við það árábil, þegar dómur gengur í Landsyfirdómi, því að sumir dómar Hæstaréttar, sem hér eru birtir, eru kveðnir upp eftir árslok 1870. Er útgáfunni hagað í hvívetna með sama hætti sem útgáfu IX. bindis og vísast til formála þess.

Gert er ráð fyrir því, að næsta bindi, XI. bindi, geti tekið yfir alla þá dóma, sem gengu í Landsyfirdóminum á árabílinu 1871–1873, svo og hliðstæða hæstaréttardóma, og verði lokabindi.

Rétt er að taka fram, að sú töf, sem orðið hefir á útgáfunni, stafar af fjárskorti.

Reykjavík, 1. desember 1984

Ármann Snævarr.

I. MÁLASKRÁ

a) Landsyfirrétarmál

1868

1. Þórður verzlunarstjóri Guðjónsen gegn verzlunarmanni H.C. Robb	3
2. Réttvísín gegn Jóni Bergsteinssyni og Helgu Jónsdóttur	3
3. Benedikt Benediktsson m.fl. bændum í Álftaneshreppi gegn sveitarstjórninni í Álftaneshreppi	5
4. Factor J.H. Jónassen contra Henderson, Anderson & Co., samt Land- og Byfoged, Canselliraad A. Thorsteinsson	11
5. Jón Þórðarson gegn Páli Sigurðssyni	18
6. Réttvísín gegn Jens Kristjáni Jónssyni	24
7. Skólakennari H.Kr. Friðriksson gegn hreppstjóra Einari Einarssyni	26
8. Hreppstjóri Einar Einarsson gegn skólakennara H.Kr. Friðrikssyni	32
9. S. Jacobsen & Co contra Henderson, Anderson & Co	36
10. Réttvísín gegn Guðna Jóhannesi Kristjánssyni	47
11. Hallur Pálsson gegn Páli Magnússyni	48
12. Réttvísín gegn Lilju Guðmundsdóttur	52
13. Réttvísín gegn Þorgeiri Guðmundssyni	55
14. Hið opinbera gegn Ólafi Ólafssyni	57
15. Handelshuset Henderson, Anderson & Co contra Handelshuset S. Jacobsen & Co	58
16. Skólakennari H. Kr. Friðriksson gegn landsyfirrétardómara B. Sveinssyni	59

VI

17. Sýslumaður St. Bjarnarson gegn Guðbjörgu Jónsdóttur	67
18. Réttvísín gegn Ögmundi Ögmundssyni	73
19. Tómas Jónsson gegn Sigríði Jónsdóttur	74
20. Réttvísín gegn Péttri Ingimundarsyni m.fl.	75
21. Sigurður prestur Sívertsen gegn ábyrgðarmanni Þjóðólfs, málafærslumanni Jóni Guðmundssyni	84
22. Stjúpbörn Árna Jónssonar af fyrra hjónabandi gegn dánarbúi sýslumanns J. Thoroddsens og Þorvarði hreppstjóra Ólafssyni	87
23. Sigurður Arason gegn legationsráði G. Thomsen ...	91
24. Handelshuset Henderson, Anderson & Co samt Handelsmand H. C. Robb contra Kjöbmand S. Jacobsen & Co	94
25. Réttvísín gegn Guðna Jóhannesi Kristjánssyni	99
26. Assessor B. Sveinsson gegn Henderson, Anderson & Co	102
27. Handelshuset Henderson, Anderson & Co contra Kjöbmand S. Jacobsen	103
28. Handelshuset Henderson, Anderson & Co contra Kjöbmand S. Jacobsen	105

1869

1. Sigurjón Magnússon gegn Jóni Sigurðssyni og Kristjáni Árnasyni	106
2. Réttvísín gegn Eiríki Guðmundssyni	111
3. Réttvísín gegn Jóhanni Kristjáni Carl Ebenezarsyni ..	113
4. Hið opinbera gegn Teiti Finnbogasyni	116
5. Prestur Sveinbjörn Eyjófsson gegn Guðmundi Sakaríassyni	118
6. Réttvísín gegn Jóni Jónssyni m.fl. úr Strandasýslu ...	122
7. Helgi Helgason gegn sýslumanni Clausen	127
8. Assessor B. Sveinsson gegn verzlunarhúsinu Henderson, Anderson & Co	130
9. Réttvísín gegn Jóni Álfssyni og Ingimundi Gunnarsyni	138

VII

10. Hið opinbera gegn prestinum síra Sigurgeiri Jakobs- syni	139
11. Kjöbmand Sv. Jacobsen contra Handelshuset Henderson, Anderson & Co	140
12. Kjöbmand Thomsen som Lavværge for Enkefru Tærgesen samt Værge for hendes umyndige Börn contra Kjöbmand S. Jacobsen	142
13. Kjöbmand S. Jacobsen contra Henderson, Anderson & Co	146
14. Kjöbmand S. Jacobsen contra Henderson, Anderson & Co	149
15. Réttvísín gegn Bjarna Bjarnasyni	151
16. Réttvísín gegn Sigríði Jónsdóttur	153
17. Tómas Jónsson gegn Sigríði Jónsdóttur	156
18. Kjöbmand S. Jacobsen contra Kjöbmand H. Chr. Robb	158
19. Réttvísín gegn Jóni Halldórssyni m.fl.	162
20. Factor Porvaldur Stephensen gegn prentara Einari Þórðarsyni	165
21. Réttvísín gegn Jóni Álfssyni m.fl.	167
22. Réttvísín gegn Magnúsi Bjarnarsyni úr Dalasýslu	168
23. Réttvísín gegn Snjófríði Sigurðardóttur og Gísla Árna- syni	170
24. Jón Bergsson gegn Indriða Stefánssyni	173
25. Réttvísín gegn Birni Kristjánssyni úr Vestmannaeyj- um	174
26. Réttvísín gegn Guðmundi Bjarnasyni	177
27. Réttvísín gegn Sigríði Sigurðardóttur úr Vestmanna- eyjum	180
28. Réttvísín gegn Jens Kr. Jónssyni	182
29. Fyrri hjónabandserfingjar Gríms bónda Þorleifssonar gegn ekkju hans, Hallgerði Þórhalladóttur og börnum hennar	184
30. Réttvísín gegn Magnúsi Einarssyni	187
31. Réttvísín gegn Eyjólfu Guðnasyni	189
32. Ingvar Runólfsson gegn Jóni Jónssyni, Guðmundi Guð- mundssyni, Benedikt Erlendssyni og Jóni Hannessyni	191

VIII

33. Helga Jónsdóttir gegn dannebrogsmanni Jóni Sigurðs- syni sem fyrrverandi skiptaráðanda	194
34. Réttvísín gegn fyrrverandi factor J. H. Jónassen	197
35. Réttvísín gegn Kristjáni Bjarnarsyni	205
36. Ólafur Guðmundsson gegn Indriða Gíslasyni	207
37. Anna Jónsdóttir gegn Gísla Bjarnasyni	209
38. Réttvísín gegn Bjarna Kristjánssyni	210
39. Kaupmaður E. Waage í Reykjavík gegn fyrrverandi Factor Th. Guðjohnsen og verzlunarmanni Th. John- sen	211
40. Baldvin Jónsson gegn sýslumanni Pingeyjarsýslu L. Sveinbjörnsson og hreppstjórunum í Grýtubakka- hreppi, P. Jónssyni og Sv. Sveinssyni	213
41. Magnús Þorkelsson gegn Guðna Guðnasyni og Ólafi Jónssyni	215
42. Jacob Steingrímsson gegn Henderson, Anderson & Co	216

1870

1. Réttvísín gegn Jóni Jónssyni m.fl.	222
2. Réttvísín gegn Guðmundi Bjarnasyni	226
3. Eyjólfur Markússon gegn sýslumanni Clausen	230
4. Réttvísín gegn Jóni Steinmóðssyni og Árna Eiríkssyni úr Vestmannaeyjum	232
5. Réttvísín gegn Birni Kristjánssyni	235
6. Magnús Jónsson í Bráðræði gegn stiptsyfirvöldunum á Íslandi sem forstöðumönnum Læknasjóðsins	238
7. Réttvísín gegn G. J. K. Skeel úr Pingeyjarsýslu	243
8. Réttvísín gegn Jóni Jónssyni, Daníel Jónssyni og Sig- fúsi Jónssyni úr Eyjafjarðarsýslu	246
9. Réttvísín gegn Kristjáni J. Oddssyni úr Ísafjarðarsýslu	247
10. Réttvísín gegn Pálma Einarssyni úr Ísafjarðarsýslu ...	248
11. Assessor Jón Pétursson gegn Þórði bónda Þorsteins- syni á Leirá	252
12. Hið opinbera gegn Jóni Ólafssyni	256

IX

13. Réttvísín gegn Halldóri Þórðarsyni og Ásmundi Pálmasyni	257
14. Factor Thorgrímsen fyrir hönd kaupmanns Lefolii gegn J. M. Waage	259
15. Ingibjörg Jónsdóttir gegn Einari Bjarnasyni	261
16. Réttvísín gegn Jóni Jónassyni úr Eyjafjarðarsýslu	262
17. Réttvísín gegn Jóni Bergssyni og Guðríði Eyjólfsdóttur	264
18. Bæjarstjórnin í Reykjavík gegn prestinum síra Eiríki Kúld	267
19. Réttvísín gegn Daníel Jónssyni, Jóni Jónssyni og Sigfúsi Jónssyni úr Eyjafjarðarsýslu	271
20. Réttvísín gegn Filippus Daníelssyni	274
21. Síra Jón Hjörtsson gegn sveitarstjórninni í Dyrhólahreppi	277
22. Hið opinbera gegn assessor Benedikt Sveinssyni, Eyjólfí Markússyni, Þorsteini Bjarnasyni og Magnúsi Ólafssyni	284
23. Hið opinbera gegn Jóni Ólafssyni í Reykjavík	289
24. Réttvísín gegn Sigmundi Þiðrikssyni og Guðjóni Jónssyni	295
25. Réttvísín gegn Ólafi Guðmundssyni í Lágubúð	298
26. Réttvísín gegn Björgu Jóhannesdóttur	300
27. Réttvísín gegn Benedikt Benediktssyni, Sveini Gíslasyni og Kristínu Jónsdóttur úr Skagafjarðarsýslu	303
28. Réttvísín gegn Kristjáni Jónssyni og Guðrúnu Þorlákssdóttur úr Skagafjarðarsýslu	306
29. Jón Magnússon Waage gegn kaupmanni Lefolii	308
30. Eggert kaupmaður Waage gegn verzlunarfélaginu Henderson, Anderson & Co	309
31. Guðmundur Jónsson á Brúarhrauni gegn Jóni Jónssyni Illugasen	311
32. Assessor Benedikt Sveinsson gegn Kristjáni Pálssyni og sýslumanni H. E. Clausen	314
33. Réttvísín gegn Jóni Jónssyni úr Árnessýslu	318
34. Réttvísín gegn Símoni Símonarsyni	320
35. Jón Sigurðsson dannebrogsmaður gegn amtmanni Havstein	324

X

36. Tryggvi Gunnarsson gegn amtmanni Havstein	326
37. Ingvar Runólfsson gegn Jóni Jónssyni m.fl.	328
38. Hið opinbera gegn legationsráði Grími Thomsen m.fl.	329
39. Magnús Jónsson í Bráðræði m.fl. gegn stiptsyfirvöld- unum yfir Íslandi sem stjórnendum Læknasjóðsins ...	331

b) Hæstaréttarmál

1869

1. Réttvísín gegn Jóni Bergsteinssyni	333
2. Réttvísín gegn Lilju Guðmundsdóttur	334
3. Réttvísín gegn Þorgeiri Guðmundssyni	334
4. Réttvísín gegn Jóni Bergsteinssyni	336

1870

1. Réttvísín gegn Ögmundi Ögmundssyni	337
2. Réttvísín gegn Jóni Sigurðssyni, Péttri Ingimundarsyni og Sigurði Bjarnasyni	338
3. Réttvísín gegn Jónasi Hendrik Jónassen	339
4. Réttvísín gegn Birni Kristjánssyni	340
5. Réttvísín gegn Jóni Steinmóðssyni og Árna Eiríkssyni	341
6. Ekkjufrú A. Tærgesen með lögráðanda kaupmanni H. Th. A. Thomsen og kaupmaður B. Fischer sem lög- ráðamaður ólögráða barna kaupmanns R. P. Tærges- sens gegn kaupmanni Sveinbirni Jacobsen	342

1871

1. Kaupmaður Róbert Anderson vegna sjálfs sín og verzl- unarhússins Henderson, Anderson & Comp. gegn kaupmanni Sveinbirni Jacobsen vegna sjálfs sín og firma síns S. Jacobsen & Comp.	343
2. Verzlunarhúsið Henderson, Anderson & Comp. gegn Factor J. H. Jónassen	345

XI

3. Réttvísín gegn Halldóri Þórðarsyni og Ásmundi
Pálmasyni 347

1873

1. Sveinbjörn prestur Eyjólfsson gegn Guðmundi
bónda Zacharíassyni 348
2. Sveitarstjórnin í Dyrhólahreppi gegn Jóni presti
Hjörtssyni 349

II. NAFNASKRÁ

a. Einkamál

- Anna Jónsdóttir 209.
Álftaneshreppur, sveitar-
stjórn, 5.
Árni Jónsson, Kalastöðum,
stjúpborn hans 82.
Árni Thorsteinsson land- og
bæjarfógeti 11.
Baldvin Jónsson, Grenivík
213.
Benedikt Benediktsson, Akra-
koti 5.
Benedikt Erlendsson, Unuhól,
191, 328.
Benedikt Sveinsson yfirdómari
59, 102, 130, 314.
Bæjarstjórnin í Reykjavík 267.
Clausen, Holger sýslumaður
127, 230.
Dyrhólahreppur 277, 349.
Eggert Eggertsson, Skóg-
tjörn 5.
Eggert Waage, kaupmaður
211, 309.
Einar Bjarnason 261.
Einar Einarsson hreppstjóri,
Ráðagerði 26, 32.
Einar Þórðarson prentari
165.
Eiríkur Kúld prestur 267.
Eyjólfur Markússon, Árbæ
230.
Gísli Bjarnason 209.
Gísli Þorsteinsson, Gamla-
Hliði 5.
Grímur Thomsen legations-
ráð, Bessastöðum 91.
Grímur Þorleifsson, Nesjavöll-
um, börn hans 184.
Guðbjörg Jónsdóttir, Ísafirði
67.
Guðmundur Guðmundsson,
Bala 191, 328.
Guðmundur Jónsson, Brúar-
hrauni 311.
Guðmundur Sakaríasson
(Zakaríasson), Þorpum 118,
348.
Guðmundur Thorgrímson
faktor 259.
Guðni Guðnason 215.
Gunnar Sigurðsson, Landa-
koti 5.

XIII

- Halldór Kr. Friðriksson skóla-
kennari 26, 32, 59.
- Hallgerður Þórhalladóttir
184.
- Hallur Pálsson, Dilksnesi 48.
- Haraldur Jörundsson, Haugs-
húsum 6.
- Helga Jónsdóttir, Ásmundar-
stöðum 194.
- Helgi Helgason, Lamba-
stöðum 127.
- Henderson, Anderson & Co
11, 36, 58, 94, 102, 103,
105, 130, 140, 146, 149,
216, 309, 343, 345.
- Hreppstjórnarnir í Álftanes-
hreppi 5.
- Ingibjörg Jónsdóttir 261.
- Indriði Gíslason, Hvoli 207.
- Indriði Stefánsson 173.
- Ingvar Runólfsson, Eystrahóli
191, 328.
- Jacob Steingrímsson, Seli 216.
- Jón Bergsson 173.
- Jón Gíslason, Eivindarstöðum
6.
- Jón Guðmundsson mála-
færslumaður 84.
- Jón Hannesson úr Rangár-
vallasýslu 191, 328.
- Jón Hjörtsson prestur, Gils-
bakka 277, 349.
- Jón Jónsson, Deild 5.
- Jón Jónsson, Hábæ 191.
- Jón Jónsson Illugasen 311.
- Jón Pétursson yfirdómari 252.
- Jón Sigurðsson dannebrogs-
maður, Gautlöndum 106,
194, 324.
- Jón Thoroddsen, sýslumaður,
dánarbú 87.
- Jón Þórðarson, Eivindarmúla
18.
- Jón Magnússon Waage 259,
308.
- Jónas H. Jónassen faktor 11,
345.
- Kristján Árnason hreppstjóri,
Árlækjarseli 106.
- Kristján Pálsson, Reykjavík
314.
- Lárus Sveinbjörnsson sýslu-
maður 213.
- Lefolii kaupmaður 259, 308.
- Læknasjóður 238, 331.
- Magnús Jónsson, Bráðræði
238, 331.
- Magnús Þorkelsson, Gríms-
stöðum 215.
- Ólafur Guðmundsson 207.
- Ólafur Jónsson 215.
- Páll Magnússon 48.
- Páll Sigurðsson, Árkvörn
18.
- Pétur Havstein amtmaður
324, 326.
- Reykjavíkurkaupstaður 267.
- Robb, H. C., kaupmaður 1,
94, 158.
- Sigríður Jónsdóttir 74, 156.
- Sigurður Arason, Gesthúsum
91.
- Sigurjón Magnússon hrepp-
stjóri, Árlæk 106.

- Sigurður Sívertsen prestur,
Útskálum 84.
- Stefán Bjarnarson sýslumaður
67.
- Stiptsyfirvöldin á Íslandi 238,
331.
- Sveinbjörn Eyjólfsson prestur,
Árnesi 118, 348.
- Sveinbjörn Jacobsen kaup-
maður 36, 58, 94, 103, 105,
140, 142, 146, 149, 158,
342, 343.
- Sveinn Sveinsson hreppstjóri
Grýtubakkahrepps 213.
- Sveitarstjórn Álftaneshrepps
5.
- Sveitarstjórn Dyrhólahrepps
277, 349.
- Sverrir Sigurðsson, Gamla-
Hliði 5.
- Thomsen, H. Th. A. kaup-
maður 142.
- Thorgrímsen, Guðmundur
faktor 259.
- Tómas Jónsson 74, 156.
- Tryggvi Gunnarsson alpingis-
maður 326.
- Tærgesen, ekkjufrú og börn
142, 342.
- Þorvaldur Stephensen faktor
165.
- Þorvarður Ólafsson, hrepp-
stjóri, Kalastöðum 87.
- Þórður Guðjohnsen verzlunar-
stjóri 1, 211.
- Þórður Jónsson hreppstjóri
Grýtubakkahrepps 213.
- Þórður Þorsteinsson, Leirá
252.
- P. Johnsen, verzlunarmaður
211.
- b) Opinber mál**
- Aðalbjörg Eyjólfsdóttir, Mið-
húsum 222.
- Arngrímur Alexíusson úr
Strandasýslu 122.
- Árni Eiríksson úr Vestmanna-
eyjum 232, 341.
- Ásmundur Pálmason úr Ísa-
fjarðarsýslu 257, 347.
- Benedikt Benediktsson,
Fagranesi 33.
- Benedikt Sveinsson, yfirdóm-
ari 284.
- Bjarni Bjarnason, Reykjavík
151.
- Bjarni Kristjánsson 210.
- Björg Jóhannesdóttir úr
Skagafjarðarsýslu 300.
- Björn Kristjánsson, Heiðar-
múla 235.
- Björn Kristjánsson, Vest-
mannaeyjum 174, 340.
- Daníel Jónsson úr Eyjafjarðar-
sýslu 246, 271.
- Einar Jónsson, Leiru 162.
- Eiríkur Guðmundsson 111.
- Eyjólfur Guðnason, Gíslakoti
189.
- Eyjólfur Markússon, Árbæ
284.

- Filippus Daníelsson, Kálfafelli 274.
- Gísli Árnason, Suðurmúlavegg 170.
- Grímur Thomsen legationsráð, Bessastöðum 329.
- Guðjón Jónsson úr Skagafjarðarsýslu 295.
- Guðmundur Bjarnason, Hafnardal 177, 226.
- Guðmundur Guðmundsson úr Strandasýslu 122.
- Guðmundur Jónsson úr Strandasýslu 122.
- Guðni Jóhannes Kristjánsson úr Skagafjarðarsýslu 47, 99.
- Guðríður Eyjólfsdóttir, Vík, Akranesi 264.
- Guðrún Einarsdóttir, Miðhúsum 223.
- Guðrún Þorláksdóttir úr Skagafjarðarsýslu 306.
- G. J. K. Skeel úr Þingeyjarsýslu 243.
- Halldór Þórðarson úr Ísafjarðarsýslu 257, 347.
- Helga Jónsdóttir, Stóra-Moshvoli 3.
- Ingrimundur Gunnarsson úr Árnessýslu 138, 167.
- Jens Kristján Jónsson, Naustum 24, 182.
- Jóhann Kristján Carl Ebenezarson, Hóli, Bolungavík 113.
- Jón Álfsson úr Árnessýslu 138, 167.
- Jón Bergsson, Vík, Akranesi 264.
- Jón Bergsteinsson, Stóra-Moshvoli 3, 333, 336.
- Jón Halldórsson, Leiru 162.
- Jón Jónsson, Miðhúsum 222.
- Jón Jónsson, Sólheimum 318.
- Jón Jónsson úr Eyjafjarðarsýslu 246, 271.
- Jón Jónsson úr Strandasýslu 122.
- Jón Jónasson úr Eyjafjarðarsýslu 262.
- Jón Ólafsson ritstjóri 256, 289.
- Jón Sigurðsson, Litla-Mosfelli 75, 338.
- Jón Steinmóðsson úr Vestmannaeyjum 232, 341.
- Jónas H. Jónassen fyrrv. faktor 197, 339.
- Kristín Jónsdóttir, Hóllakoti 303.
- Kristján Bjarnarson úr Eyjafjarðarsýslu 205.
- Kristján Jónsson úr Skagafjarðarsýslu 306.
- Kristján J. Oddsson úr Ísafjarðarsýslu 247.
- Lilja Guðmundsdóttir, Akureyri 52, 334.
- Magnús Bjarnarson úr Dalasýslu 168.
- Magnús Einarsson úr Eyjafjarðarsýslu 187.
- Magnús Ólafsson 284.

- Ólafur Guðmundsson, Lágubúð 298.
- Ólafur Ólafsson 57.
- Pálmi Einarsson úr Ísafjarðarsýslu 248.
- Pétur Ingimundarson (Ingimundsson) úr Reykjavík 75, 338.
- Sigfús Jónsson úr Eyjafjarðarsýslu 246, 271.
- Sigmundur Þiðriksson úr Skagafjarðarsýslu 295.
- Símon Símonarson úr Skaftafellssýslu 320.
- Sigríður Jónsdóttir, Naustakofa 153.
- Sigríður Sigurðardóttir, Vestmannaeyjum 180.
- Sigurður Bjarnason, Litla-Mosfelli 75, 338.
- Sigurgeir Jakobsson prestur, Grund 139.
- Símon Símonarson úr Skaftafellssýslu 320.
- Snjófríður Sigurðardóttir, Suðurmúlavegg 170.
- Sveinn Gíslason, Hólakoti 303.
- Teitur Finnbogason járnsmiður, dýralæknir 116.
- Porgeir Guðmundsson, Akureyri 55, 334.
- Þorsteinn Bjarnason, Klappaholti 284.
- Ögmundur Ögmundsson, Vestmannaeyjum 73, 337.

III. LAGASTAÐIR, SEM TIL ER VITNAÐ

1281. Jónsbók
Landsleigubálkur 7. kap. 19; 24. kap. 22.
- Um
1397. Wilkinsmáldagi 119.
- Um
1575. Máldagabók Gísla biskups Jónssonar (sbr. kon.br. 5. apríl 1749). 119
1683. Dönsku lög Kristjáns V, 15. apríl.
1—15—1 80, 82; 5—3—28 38, 40; 6—21 63.
1687. Norsku lög Kristjáns V, 15. apríl
1—2—3 309; 1—2—8 325; 1—4—1 310; 1—4—30 192; 1—6—12 210; 1—12 87; 1—12—1 og 2 137; 1—12—2 32; 1—13—4 65; 1—13—16 64; 1—13—17 28; 1—14—5 255; 1—16 328; 1—19—14 102; 1—24—17 129; 1—24—34 317; 1—26—4 63; 3—1—7 13, 14, 15, 150; 6—13—3 171; 6—13—5 70, 71; 6—13—15 156;
1705. Tilskipun 21. marz 123; ;
1719. Tilskipun 31. marz 328.
1734. Konungsbréf 19. febrúar 181.
1735. Tilskipun 19. ágúst, 7. gr. 317.
1735. Tilskipun 23. des. 92.
1736. Konungsbréf 13. janúar 317.
1746. Erindisbréf til biskupa 1. júlí 16. gr. 119.
1749. Konungsbréf 5. apríl 119.
1751. Tilskipun 21. maí, 2.gr. 251.
1754. Konungsbréf 20. september 212.
1755. Konungsbréf 3. janúar 212.
1778. Instruks 14. janúar, 11. gr. 102.

XVIII

1778. Tilskipun 16. september 28.
1787. Plakat 8. júní 42.
1788. Plakat 18. janúar 42.
1789. Tilskipun 20. febrúar 123, 181.
1791. Tilskipun 25. marz 209.
1793. Tilskipun 5. júlí 8. gr. 216.
1795. Tilskipun 10. júlí 12; 10. gr. 209, 215, 261; 20. gr. 316; 26. gr. 215;
1796. Tilskipun 3. júní 65, 192; 19. gr. 206; 22. gr. 206; 26. gr. 101; 32. gr. 229; 35. gr. 263, 322, 335, 337; 33. gr. 229, 263.
1797. Tilskipun 20. janúar 12; 14. gr. 278; 17. gr. 215.
1798. Konungsúrskurður 19. október 148; 2. gr. 141.
1798. Plakat 30. október 148.
1799. Tilskipun 27. september 12. gr. 63.
1800. Opið bréf 28. marz 164.
1800. Tilskipun 11. júlí 10. gr. 332; 20. gr. 328.
1805. Tilskipun 31. maí 246.
1819. Tilskipun 19. ágúst 316.
1824. Tilskipun 30. apríl 3. gr. 10. tölul. 279, 283, 350; 4. gr. 281; 5. gr. 283; 7. gr. 280, 281; 10. gr. 280; 11. gr. 280; 12. gr. 280.
1825. Opið bréf 28. maí 209, 261.
1827. Opið bréf 12. júní 171.
1827. Konungsbréf 7. desember 279, 350.
1830. Aukatekjureglugerð 10. september 16. gr. 128.
1832. Tilskipun 1. júní 133.
1832. Tilskipun 15. ágúst 6. gr. 231; 10. gr. 51, 329; 12. gr. 132; 13. gr. 329.
1833. Tilskipun 24. apríl 38, 42; 4. gr. 40, 41, 42.
1835. Konungsúrskurður 24. janúar 268.
1836. Tilskipun 24. júní 15. gr. 171.
1837. Tilskipun 29. nóvember 7. gr. 48.
1838. Tilskipun 24. janúar 181, 234; 3. gr. 316; 4. gr. 4, 76, 112, 114, 250, 265, 296, 299, 307, 321, 334, 336, 338, 347; 5. gr. 112, 250, 296, 307, 321, 347; 8. gr. 257; 15. gr. 48, 54.

XIX

- 1839. Plakat 29. maí 2. gr. 96.
- 1840. Tilskipun 11. apríl
 1. gr. 3, 25, 76, 101, 114, 167, 191, 203, 245, 247,
 262, 272, 318, 333, 334, 338; 4. gr. 112; 6. gr. 191,
 224, 258, 333, 347; 11. gr. 123; 12. gr. 112, 114, 176,
 233, 245, 321; 13. gr. 183, 245, 250, 265; 14. gr. 245;
 16. gr. 73, 176; 17. gr. 176; 21. gr. 167, 234; 26. gr.
 101; 29. gr. 101; 30. gr. 205, 225; 41. gr. 203, 206;
 50. gr. 206; 58. gr. 336; 62. gr. 188; 76. gr. 203.
- 1841. Opið bréf 2. apríl 2. gr. 108.
- 1843. Konungsúrskurður 22. marz 108.
- 1847. Tilskipun 18. febr. 240.
- 1850. Erfðatilskipun 25. september 10. gr. 185; 19. gr. 185.
- 1855. Tilskipun 9. maí 5. og 6. gr. 256, 289, 290, 293.
- 1861. Tilskipun 15. marz 16. gr. 108.
- 1868. Lög 3. apríl 266.
- 1869. Almenn hegningarlög 25. júní 22. gr. 304; 30. gr. 304;
 48. gr. 234, 258, 341; 61. gr. 296; 117. gr. 287; 148.
 gr. 297; 230. gr. 296, 299, 304, 307, 319; 231. gr.
 234, 296, 321, 341, 347; 232. gr. 250; 234. gr. 340;
 249. gr. 341; 250. gr. 307; 258. gr. 206; 259. gr. 339;
 270. gr. 188; 307. gr. 299, 307, 341; 308. gr. 296,
 299, 341, 347.

IV. EFNISSKRÁ

Atriðisorð

Aðild	Frestir
Afgjald	Fundið fé
Ábúð	Fæðing í dulsmáli
Aðfarargerðir. Sjá Fjárnám	Gjafsóknarmál
Aðfinnslur við dóma. Sjá	Grundvallarreglur
Dómara	Helgidagabrot
Áfrýjun. Áfrýjunarleyfi	Hilming
Átroðsla	Hjón
Arfur. Arfleiðsluskrár. Sjá	Hjónavígsla. Hjúskapartálmar
Erfðaskrá. Erfðir	Hlutdeild. Meðverknaður. Sjá
Barnsfaðernismál	Hilming
Birting dóma	Hneykslanlegar samvistir
Búfjárhald	Hvalir. Sjá Máldaga
Dagsektir	Hvinnska. Hnupl. Sjá Þjófnað
Dómarar. Dómstólar	Ill meðferð á barni
Eiður	Ítrekun
Eignarréttur	Kyrrsetning. Sjá Fjárnám
Eignaspjöll	Kaupsamningur
Erfðaskrá. Erfðir. Sjá einnig	Kröfugerð
Skiptamál	Legorðsbrot
Fasteignakaup	Leiðbeiningarskylda dómara
Fjársvik	Lög. Lögskýring
Fógetagerðir	Lögtaksgerð. Sjá Fjárnám
Fordæmi	Lögvenja. Sjá Réttarvenja
Framhaldsrannsókn	Mat
Frávísun frá dómi	Málasamlag

XXI

Máldagar	Skiptamál
Málflutningsmenn. Málflutningsheimild	Skjalafals
Málshöfðun	Skuldir. Skuldamál
Meðdómsmenn. Sjá Dómara	Stefnur
Meiðyrði	Sveitarstjórnarmál
Neyðarréttur	Sættir
Ómerking máls	Sönnun. Sönnunarbyrði
Ómerking ummæla	Talsmannslaun
Prentfrelsi	Umboð. Sjá Málflutningsmenn
Rangur framburður	Umboðsstörf
Rannsókn opinberra mála. Sjá Framhaldsrannsókn	Varnarþing
Refsiákvörðun	Vatnsréttindi
Reki	Veðskuld
Réttarfar	Vextir
Réttarfarsannmarkar	Vinnulaun
Réttarvenja	Vitni
Sakhæfi	Þinglýsing
Saknæmi, ásetningur, gáleysi	Þingsókn
Skaðabætur	Þingvottar
Skattar og gjöld	Þjófnaður
	Ærumeiðingar. Sjá Meiðyrði

Aðild

R höfðaði mál gegn P verzlunarstjóra hjá S til heimtu tiltekinna verzlunaráhalda, en R taldi sig eiga áhöld þessi. P var eigi stefnt til að láta áhöldin af hendi vegna verzlunar S og taldist hann ekki réttur aðili málsins. Sýkna 1

I, ábúandi á E, höfðaði mál gegn nokkrum mönnum út af eignarétti að rekatré, er borið hafði upp á fjöru, er tilheyrði E. Upp kom, að skv. samningi eiganda E og I skyldi I verða eigandi að trjáreka á þessari tilteknu fjöru. Hérð. vísaði málinu frá vegna þess að I hefði ekki haft umráð yfir fjörunni. Þetta var talið rangt skv. greindum samningi og frávísunardómur felldur úr gildi 191

Amtmaður lagði fyrir L sýslumann að gera fjárnám hjá B til lúkningar spítalahlut af hákarlsafla. L lagði fyrir hreppstjóra tvo að framkvæma gjörðina. B krafðist bóta úr hendi L og hreppstjóranna in solidum vegna gerðarinnar. Sagt, að L og hreppstjórarnir hefðu aðeins gert það, sem fyrir þá var lagt, og B hefði átt að snúa sér að amtmanni með málsókn sína, ef hann teldi á sig hallað. L og hreppstj. sýknaðir. 213

Afgjald af jörð

Með kon.úrsk. 1835 var hjáleigan Á, eign H-kirkju, lögð um aldur og ævi til Reykjavíkurkaupstaðar (R) gegn því, að R greiddi prestinum í H-prestakalli árlega 9 vættir og 30 fiska. Er E tók við H-prestakalli 1860, hóf R að greiða þessa fjárhæð eftir meðalverði allra meðalverða. Tók E við þessu athugasemdalaust til 1867, er hann komst að því, að forverum hans hafði verið gildið í hörðum fiski eða gangverði þeirra, en á þessu tvennu var munur, er nam á þessu tímabili 171 rd. röskum. Talið að skilja ætti orðalag kon.úrsk. með hliðsjón af því, sem hér væri landsvenja um leigumála á jörðum í þeirri sveit, sem jörðin liggur. Var talið venja hér um slóðir, að afgjald væri greitt svo sem E hélt fram, og leitt var í ljós, að þannig var greitt forverum hans 1834–1860. Sagt, að þótt E hafi kvittað athugasemdarlaust fyrir greiðslunum, ætti það ekki að girða fyrir að hann gæti nú sótt R um rétta greiðslu, þar sem E hefði eigi vitað betur en að greiðsla R væri að réttu lagi. Málskostnaður féll niður fyrir báðum dómum. 267

Ábúð

Sjá eignaspjöll 91

Áfrýjun

Sjá ennfremur dómarar, dómstólar

Héraðsdómari áfrýjaði opinberu máli án þess að leita fyrirlags amtmanns um það, andstætt því sem boðið er í tilsk. 24. jan.

1838, 15. gr. og tilsk. 29. nóv. 1837, 7. gr. Áfrýjun var ólög-mæt og áfrýjunarstefnu vísað frá dómnum. 47

Héraðsdómara gleymdist að rita nafn sitt undir áteiknun sína á dómsgjörðir um, að hann félli frá, að yfirréttarstefnan yrði birt sér formlega. Amtmaður vottaði, að áteiknun væri með auð-kennilegri rithönd dómarans. Þurfti því ekki að vísa máli heim í hérað til að afla undirskriftar dómarans. 52

S skaut máli til Landsyfírréttar og H gagnstefndi. Gagnstefnan kom fyrir til meðferðar í dómnum en aðalstefna, og krafðist aðaláfrýjandi frávísunar gagnsakar. Á þetta varð ekki fallist, en aðaláfrýjanda var veittur frestur til að þingfesta aðalstefnu í málinu og taka til varnar í því. 103, 105

Opinberu máli var aðeins áfrýjað að ósk ákærða, en ekki af hendi hins opinbera. Því kom eigi til greina að hækka refsingu frá því, sem greinir í hérd. 168, 180

Hérd. áfrýjaði máli fh. réttvísinnar, en dómfelldu höfðu einnig óskað áfrýjunar. Upp kom, að amtmaður hafði lagt fyrir hérd. að áfrýja máli einnig af hálfu hins opinbera um leið og hann áfrýjaði því að ósk dómfelldu. Sagt, að amtmaður hafi ekki vald til að framselja þá heimild, sem honum sé veitt í þessu sambandi. Var sá hluti áfrýjunar, sem laut að málskoti af hálfu hins opinbera, því vísað frá yfirdómi og málið dæmt einungis eftir áfrýjun hinna dómfelldu. 170, 182

Hérd. var áfrýjað að ósk dómfelldu, en ekki áfrýjað af hálfu hins opinbera. Varð refs. því ekki þyngd, jafn vel þótt dæmd væri 5 rd. sekt fyrir hnupl, en Landsyfirdómurinn bendir á, að Hæsti-réttur aðhyllist ekki þann mun, sem hér á landi er í vitund almennings gerð á hnupli og þjófnadi. 180

Konunglegt uppreisnarleyfi var fengið til áfrýjunar polítíréttar-dóms og var eigi unnt að láta dómara sæta ábyrgð vegna málsins skv. N.L. 1—6—12 209

Mál var dæmt af sýslumanni ásamt meðdómsmönnum. Þeim var ekki stefnt fyrir yfirdóm og málinu frávísað, sbr. N.L. 1—2—3 210.

Hérd. lýsti því ekki skv. tilsk. 31. maí 1805 með áritun á dóms-gerðir, að hann viðurkenni, að honum sé stefnt til yfirdóms með fullnægjandi hætti. Þá áfrýjaði hann opinberu máli f.h.

hins opinbera, sem hann hafði eigi lögheimild til. Stefnunni var vísað frá yfirdómi. 246.

Hérd. dæmdi B til að greiða K 33 rd. K gagnáfrýjaði ekki. Hann krafðist þess, að B yrði dæmdur til að greiða sér 37 rd. Krafa um frekari greiðslu en 33 rd. kom ekki til álita fyrir yfirdóm-inum. 314.

B krafðist þess, að fjárnámsgjörð yrði úr gildi felld, með því að hann hefði verið búinn að sýna uppkast að yfirréttarstefnu áður en fjárnámsgjörðin fór fram, og lá vottorð um það fyrir fógeta. Þar sem stefnan hafði eigi verið gefin út, girti þetta ekki fyrir, að gerðin færi fram. Þá rengdi B gildi gjörðarinnar vegna þess, að niðurlag dómsins, sem fullnægja átti, hefði ekki verið fært í fógetaþókina. Dómurinn var lagður fram við gjörðina svo sem boðið er í N.L. 1—24—34 og tilsk. 19. ágúst 1735 7. gr., sbr. kgsbr. 13. janúar 1736. Gat þetta atriði ekki haggð gildi gjörðarinnar. 316.

Fjárnám var framkvæmt hjá M að kröfu L. M áfrýjaði og auk þess nokkrir aðrir menn, sem áttu ógreiddar kröfur til L og töldu, að eins stæði á fyrir sér og M. Þessi áfrýjun af hendi annarra en M talin óheimil og málinu vísað frá Lyfd. að því er þá snertir, enda var M einn mál aðili og aðeins fjallað í héraði um þær mótbáur, sem hann hafði uppi í málinu. 331.

Fjárnám var gert hjá M fyrir 1 rd. 27 sk. Hann áfrýjaði gerðinni til Lyfd. Sagt, að áfrýjunarupphæð nemi ekki lágmarki því, sem greinir í tilsk. 11. júlí 1800, 10. gr. (summa appellabilis) og máli vísað frá Lyfd. 331.

H krafðist dráttarvaxta af kröfu sinni á hendur J í málflutningi fyrir Hæstarétti. Þessi krafa kom ekki fram á réttum tíma við meðferð málsins á fyrsta dómstigi. Varð hún ekki dæmd í Hæstarétti. 346

Áfrýjunarleyfi

Vegna áfrýjunar til Landsyfirdóms, sjá áfrýjun 331. Konungsleyfi veitt til áfrýjunar máls til Hæstaréttar, þótt krafa næmi ekki lögmætri áfrýjunarupphæð. 348.

Átroðsla

Hestar fóru inn á tún E. Var Þ dæmdur í lögreglurétti til 2 rd. útláta vegna þessa, og rann helmingur til E og helmingur til fátækra sjóðs. Sagt í dómi Lyfd., að Þ hafi haft leyfi eiganda túns, sem liggur fast að landi E, til að hafa hestana þar, en ekki var girðing milli túnanna. Ekki sýnt, að hestarnir hafi gjört neinn usla á túni E, en þetta gerðist að hausti til. Þ, sem ekki stóð jafn nærri því að bera ábyrgðina eins og eigandi túnsins, sem leyft var að beita, var sýknaður og málskostnaður féll niður. 165.

Barnsfaðernismál

G var vinnustúlka hjá S og kenndi honum barn, er hún ól. Ó vann eið að þeim framburði, að S hefði bedið sig að gangast við faðerni barns G fyrir sig eða annan mann, og presturinn E bar, að S hefði bedið sig að taka G að sér með barni hennar og jatað, að hann væri faðir þess. Annar prestur P bar, að S hefði sagt við sig, að hann vildi að G kæmist burt frá heimilinu konunnar sinnar vegna og vék að fjárframlögum í því sambandi. Fósturfaðir G kvað hana ávallt hafa sagt, að S væri faðir barnsins. Með vísan m.a. til þessa var talið, að veita ætti G eiðsheimild skv. N.L. 6—13—5, svo sem gert hafði verið í héraði. Laut eiður að því, að S hafi haft holdlegt samræði við hana á þeim tíma, að hann geti verið faðir barnsins. Ef eiður væri unninn, skyldi S borga þann fjárstyrk, sem háyfirvaldið ákveður, til fósturs og uppeldis barnsins frá fæðingu til 14 ára aldurs, en vera sýkn ella af kröfum G. Málskostnaður féll niður, en laun skipaðs talsmanns G voru greidd úr opinberum sjóði. 67.

Eigi þurfti að gefa út stefnu í slíku máli, þar sem mál var flutt í héraði án þess að þessu væri hreyft, en aðiljar einkamáls geta fallið frá stefnu og flutt það án hennar, svo sem hér gerðist. 69.

Með úrskurði var mælt fyrir um nánari prófun barnsfaðernismáls varðandi skýrslur lýsts barnsföður um afskipti af móður barnsins og leggja skyldi fram vottorð yfirsetukonu um, hvort barnið hafi verið fullburða. 74.

Í efnisdómi um málsefnið hér næst á undan var S, barnsmóður veitt eiðsheimild og skyldi lýstur barnsaðir T greiða árlega meðgjöf til fæðis og uppeldis barnsins eftir ákvörðun háyfirvaldsins frá fæðingu barnsins og til fullra 14 ára, ef S ynni eið þess efnis, að T hefði haft samfarir við hana á þeim tíma, að hann geti verið faðir barnsins. Ef S treystist ekki til að vinna eiðinn, átti T að vera sýkn af kröfum hennar. Málskostnaður féll niður fyrir báðum dómum, en svaramannslaun S skyldi greiða úr opinberum sjóði. 156.

Birting dóma

Hérd. birti dómfelldum dóm að tilkvöddum vitundarvottum. Þetta sagt fjarstætt, sbr. tilsk. 3. júní 1796, 22. gr., en ekki látið varða dómara ábyrgðar. 206.

Búfjárhald

S var í héraði dæmd 80 kr. sekt fyrir að hafa 3 vetra fola í heimahögum um sumar. Gerði sýslumaður fjárnám fyrir sektinni. Dóminum og fjárnámsgjörðinni var áfrýjað. Fallist var á þá skýringu S, að folinn hefði verið vanaður og síðan rekinn á afrétt, en komið heim að nýju. Var því ósannað, að S hefði gjört sig sekan um neina þá óreglu, sem varðaði við lög. S var sýknaður af kærur hins opinbera og fjárnámsgjörðin felld úr gildi. 139.

Dagsektir

Ábúandi jarðarinnar E var dæmt að flytja til kúastöðul sinn að viðlagðri 2 rd. dagsekt. 18.

Amtmaður lagði fyrir J, fyrrv. settan sýslumann, að semja reikning yfir vegagjald, að viðlagðri 2 rd. dagsekt. Sýslumaður gerði fjárnám fyrir dagsektum hjá J. Gerðin var staðfest. 324.

Svipað sakarefni. Fjárnámsgjörð staðfest. 326.

Dómarar, dómstólar

Sjá og áfrýjun

Í dómi, er land- og bæjarfógeti í Reykjavík kvað upp í skuldamáli H gegn J, var m.a. staðfest löghald, sem gert var í tiltekinni eign, er var talin eign J. J skaut dóminum til Landsyfirdóms og krafðist m.a. skaðabóta úr hendi stefnanda í héraði vegna ólögmætrar löghaldsgerðar og beindi þeirri kröfu einnig gegn héraðsdómara, sem hann taldi bera óskipta ábyrgð á þeirri kröfu með stefnanda. Sagt, að J hefði í staðfestingarmálinu í héraði unað þeirri ákvörðun fógeta, að setja skyldi tiltekna tryggingu vegna löghaldsins og þegar af þeirri ástæðu kæmi bótakrafan á hendur honum ekki til greina, þótt almennt gæti slík solidarísk ábyrgð komið til álita. 11.

J krafðist þess, að umboðsmaður gagnaðilja yrði sektaður fyrir að hafa kallað sig „vesæling“ og það í heyranda hljóði „fyrir veböndum landsyfirréttarins“. Kröfunni var hrundið. 87.

Meðdómsmönnum sýslumanns var ekki stefnt fyrir yfirdóminn. Málinu var vísað frá dóminum, sbr. N.L. 1—2—3. 210.

Einfalt þjófnaðarmál var til meðferðar hjá dómara í rök 4 ár. Hann var sektaður um 15 rd. fyrir drátt þennan, sem var andstæður boðum tilsk. 3. júní 1796, 32. og 33. gr. Sekt rann í sveitarsjóð. 229.

Í máli hins opinbera gegn J fyrir brot gegn 5. og 6. gr. tilsk. 9. maí 1855 krafðist J þess, að þeir dómarar yfirdómsins, sem væru konungkjörnir þingmenn, skyldu víkja sæti í málinu, með því að þeir kynnu að telja nokkur orð, sem J var ákærður fyrir, ná til sín. Sagt, að dómarnir séu ekki að neinu leyti við málið riðnir og ekki sé þeirra getið að neinu í dóminum og var kröfunni hrundið. 256.

Tæpra tveggja mánaða hlé varð á meðferð máls. Hérð. réttlætti ekki drátt þennan, sbr. tilsk. 3. júní 1796, 35. gr. Yfirdómur dæmdi honum 5 rd. sekt í sveitarsjóð. 263.

Sveitarstjórn sótti J prest til bóta vegna þess að hann gaf saman hjón, andstætt ákvæðum 3. gr. 10. lið tilsk. 30. apríl 1824, en annað hjónaefna hafði þegið fjárframlög af sveit, og samþykki sveitarstjórnar lá ekki fyrir um stofnun hjúskaparins. J hélt því

XXVIII

fram, að andlegir dómstólar ættu hér um að véla og krafðist frávísunar. Hrundið, með því að hér væri um bótamál að tefla, sem alm. dómstólar ættu um að fjalla. 278.

Verulegur dráttur varð á meðferð þjófnadarmáls hjá hérd. án þess að fyrir honum væri komin veruleg réttlætning, sbr. tilsk. 3. júní 1796, 35. gr. Þá voru vitni heitfest án þess að ákærði eða annar fyrir hans hönd væri viðstaddur, og eigi fór fram samprófun vitna við hinn ákærða. Hérd. sektaður um 10 rd. til hlutaðeigandi fátækra sjóðs. 320.

Dómari áfrýjar opinberu máli. Sjá áfrýjun 47, 170, 182, 246.

Dómara ekki stefnt fyrir yfirdóm. Sjá áfrýjun 52, 138, 210, 246, 308. Sjá og umboðsstörf 324, 326.

Eiður

Sjá og barnsfaðernismál

I tók við fjárhlut tengdamóður sinnar R á skiptum eftir tengda-föður sinn, röskum 379 rd., og kvittaði fyrir. R dvaldist síðan hjá I og dóttur sinni rösk 8 ár. Er hún fór frá þeim, fékk hún 4 rd. Þegar I var krafinn um greiðslu á þessu fé, hélt hann því fram, að þegar R fór af heimilinu hefði kvittur skilið við kvittan. Erfingjar R töldu, að R hefði lánað I fé þetta og kröfðust þess að I skilaði því til dánarbús R. Úrslit máls voru látin velta á eiði I, er heimilað var að staðfesta með eiði, að hann hefði skilað fénu til R og eigi síðar tekið það að láni frá henni. Ella var I skylt að greiða féð með vöxtum. 207.

Sjá og kaupsamningur. 252.

Eignarréttur

Mál út af endurheimt á verzlunaráhöldum. Sjá aðild 1.

Sjá vatnsréttindi. 18

Hinn 1. sept. 1865 fékk J, verzlunarstjóri H, afsal fyrir húsinu L í Reykjavík. Afsalinu var þó ekki þinglýst. Hinn 24. marz 1867

fékk S leyfi byggingarnefndar til að reisa hús á lóð er tilheyrði L og tók S að reka verzlun á þessari lóð. H ákvað að höfða mál gegn J og krafðist H þess í maí 1867, að lagt yrði löghald á hús þetta vegna kröfu sinnar á hendur J og bönnuð starfsemi, sem færi fram á lóðinni. Féllst fógæti á þetta með úrskurði 28. maí s.á. S krafðist þess í júní s.á. að löghaldi (lögbanni) yrði létt af eigninni, og lagði hann fram afsal sér til handa fyrir eigninni frá J, útgefið 30. október 1866, þinglýst 27. júní 1867. Fógæti taldi afsal þetta aðeins hafa gildi gagnvart þriðja manni frá þinglýsingardegi sbr. D.L. 5—3—28 og tilsk. 24. apríl 1833, 4. gr. og hlyti að víkja fyrir löghaldsgerðinni, sem þinglýst var 6. júní 1867. Talið, að S gæti skotið úrskurði fógæta, sem hratt kröfu hans um að löghaldsgerðinni yrði létt, til Landsyfirdóms og þyrfti hann ekki að bíða úrslita í málinu milli H og J út af eignarrétti að L, enda myndu úrslit þess máls aðeins binda málsaðilja, S þyrfti heldur ekki að hlíta því að gerast sakmiðill í máli þessu. Lyfd. taldi, að afsal J til S hlyti að hafa forgang frammar þeim rétti er löghaldið veitti, og skipti þinglýsingin ekki máli við úrlausn um forgengi þessara réttinda. Að vísu væri gert ráð fyrir því í op.br. 8. júní 1787 sbr. op.br. 18. janúar 1788 að þinglýst löghald gengi fyrir afsali, sem síðar væri þinglýst, en hvorttveggja væri, að vafasamt væri um gildi þessara bréfa og auk þess væri þeim ætlað að stemma stigu við því, að málamyndagerningum væri beitt gagnvart löghaldi, en slíku væri hér ekki til að dreifa. Dæmt var því, að löghaldsgerð skyldi af létt og var H dæmdur til að greiða S skaðabætur 20,000 rd. vegna tjóns, sem S hlaut af því að hann gat ekki byggt hús það, sem fyrirhugað var á lóðinni. Í dómi Hæstaréttar segir, að ekki þyki unnt að treysta því, að afsal J til S sé rétt dagsett og því ekki sannað, að það hafi verið gefið út áður en framangreind fógætagerð fór fram. Þegar af þessari ástæðu var hrundið kröfu S um að fella úr gildi fógætagerðina og hafnað skaðabótakröfu hans, og kom þá spurning um þinglýsingu eigi til greina. 36, 343.

Deila um eignarrétt að hluta lóðarinnar L. Lóðin í heild var útmæld M árið 1841 og lóðarparturinn, sem um var deilt, var talinn í fasteignabókum hluti af heildareigninni. R seldi J eign-

ina 1865 og er eign þá afsalað með vísan til útmælingarbréfs frá 1841. J seldi S eignina 1866, og taldi Lyfd. að S hefði þá orðið eigandi m.a. að þeim lóðarparti, sem málið fjallaði um. Með útmælingu 1857, sem staðfest var af amtmanni, taldi H, sem keypti lóð af R, þennan lóðarpart hafa verið numinn úr tengslum við aðaleignina, sbr. op.br. 29. maí 1839, 2. gr. og afsalið frá 1865 hefði því eigi getað tekið til þessa lóðarparts, en R hefði afsalað H honum með afsali 1. júní 1867, er þinglýst var á undan afsalinu frá J til S 30. okt. 1866. Talið, að skv. afsalinu frá 1867 hafi ekki vakað fyrir útgefanda þess að afsala H nokkrum hluta af þeirri lóð, sem lögð var til eignarinnar L með útmælingarbréfi frá 1841. Hafði H ærið tilefni til að kynna sér þetta sérstaklega, m.a. þar sem lóðin var í vörzlu S, er afsal 1867 var gefið út. Þrátt fyrir þinglýsingu afsals til H, var afsal þetta haldið slíkum göllum, að það gat ekki hrundið afsalinu til S frá 30. okt. 1866. Sýknað var af kröfu S um skaðabætur úr hendi H, með því að H hafði ekki komist að umráðum yfir lóðarpartinum með ólögætum og saknæmum hætti. 94.

Eignaspjöll

S var ábúandi á jörðinni B, sem G keypti. S féllst á, að G tæki við húsi á B, en S og meðleigumaður hans yrktu jörðina allt fardagaárið. G tók hesta S sem voru á hagagöngu í landi B og setti þá inn í hestarétt, og var læst hurð fyrir henni. S sprengdi upp lásinn og tók hestana út. Með þessu bakaði S sér ekki ábyrgð, þar sem hann hafði lagalegan aðgang að réttinni, en hann hafði áður skorað á G að leyfa sér aðgang að henni til að taka hestana úr svelt. Var hann sýknaður af kröfum G í málinu. 91.

T kaupmaður lét hlaða upp stýflugarð (hleypigarð) í Elliðaánum í viðurvist sýslumanns, en B hafði áður tálmað því, að T og menn hans hlæðu upp garðinn. E reif síðar stykki úr garði þessum. Var E sektaður skv. 117. gr. alm hgl. 1869 og sekt, 5. rd., látin renna í fátækra sjóð hreppsfélags. B var ekki talinn hafa hafzt neitt það að, sem gæfi ástæðu til að ætla, að hann myndi hafa ólöglegar aðgerðir í frammi. Var hann sýknaður af

þeim ákærupætti. Þá var sannað, að B sendi þrjá menn til að rífa garð þennan, en þeir unnu lítt að, því að vökumenn komu á vettvang og hurfu menn þessir þá á brott. Hvorki B né mönnum þessum varð refsað, enda ekki sannað að verulegur skaði hafi orðið „með þessu lítilræði“. Málskostnaðargreiðsla lögð á hina kærðu. 284.

Erfðaskrá

Í tengslum við löggerning hjónaefna Á og R árið 1840 um fjárlag þeirra testamenteraði brúðguminn væntanlegi Á börnum brúðarinnar R, sem var ekkja, eignum sínum nánar tilteknum. Eftir lát R gekk Á að eiga móður P og árið 1866 testamenteraði hann P öllum eftirlátum eignum sínum. Börn R andmæltu þessari erfðaskrá, en hún var talin löggild og yrði ekki við henni haggð, með því að fyrri erfðaskráin væri afturtæk, enda gat hún ekki haft meiri helgi en hvert annað testamenti hefir. Með yngri erfðaskrá lýsti Á því, að fyrri ráðstöfun á eignum sínum væri með öllu úr gildi numin. Yngri erfðaskrá bar því að leggja til grundvallar skiptum eftir Á. 87.

Erfðir

Sjá og skiptamál

Við skipti eftir T héldu meðráðamaður ekkju hans og lögráðamaður barna þeirra hjóna því fram, að tiltekin kona, A, væri stjúp dóttir T, en ekki dóttir hans og bæri því ekki lögarf eftir hann. Skiptaréttur og Landsyfirdómur hrundu þessu, m.a. á þeim grundvelli, að A hefði ávallt verið nefnd dóttir T, og hefði það verið haft fyrir satt að svo væri í Reykjavík, enda væri slíkt „notorískt“. Enn var til þess vísað, að T, sem al-kunna væri, að hefði verið sérlega skynsamur maður, hefði í erfðaskrá sinni gert ráð fyrir, að A tæki lögarf eftir sig til jafns við önnur börn sín. Í dómi Hæstaréttar segir, að skv. skírnar-

vottorði, sem lagt hafi verið fram af hálfu ekkjunnar og annarra áfrýjenda, verði að miða við það, að A sé stjúp dóttir T, en bent er á, að stefndi fyrir Hæstarétti (eiginmaður A), hafi ekki lagt fram skírnarvottorð hennar, þótt skorað hafi verið á hann að gera slíkt. 146, 342.

G átti tvö börn með H fram hjá konu sinni. Síðar giftist hann H eftir að fyrri konan létzt. Þessi börn urðu skilgetin börn, er G fékk leyfi til að giftast móður þeirra. Áttu þau því erfðarétt eftir hann. 184.

G skildi eftir sig uppteiknanir um það, að hann hefði greitt fyrir hjónabands börnum sínum tilteknar fjárhæðir. Ekki þótti ástæða eftir framkomnum gögnum að rengja þessa skýrslu G, sbr. 10. gr. tilsk. 25. sept. 1850. Það styrkti þetta, að G áskildi eldri börnunum þá fasteign, sem búið var á, en yngri börnin skyldu hljóta lausafé. 184.

Fasteignakaup

R seldi J hús, sem hann rak verzlun í. J seldi S skömmu síðar hús þetta. Ýmsar vigtir og mælitæki voru ekki í verzlunarhúsnæði þessu, og gekk Þ verzlunarstjóri S eftir því, að R léti þessi tæki af hendi, sem hann og gerði. Síðar höfðaði R mál gegn S og krafðist afhendingar á tækjum þessum, sem R kvaðst hafa lánað S, og krafðist R einnig leigu eftir tækin. Sagt, að nauðsyn beri til þess og sé enda viðskiptavenja, að lýsa beri nákvæmlega í fasteignakaupum, hvað eigninni fylgi. Ekki talið, að tæki þessi séu fylgífé með verzlunarhúsnæði, sem selt sé, enda sé hér um hreyfanlega muni að ræða, sem ekki séu naglfastir. S reyndi að sanna, að það væri viðskiptavenja hér á landi, að slík tæki væru fylgífé verzlunarhúsnæðis, sem selt væri, en tókst ekki sú sönnun. 158.

Fjársvik

M tók út í reikning annars manns án vilja hans og vitundar tiltekna vöru í verzlun. Refsað fyrir það og einnig fyrir skjalafals og þjófnað. Sjá skjalafölsun. 187.

J verzlunarstjóri hjá H gerðist sekur um ýmiskonar óreglu í bók-færslu verzlunarinnar L. Í dómi Hæstaréttar var það eitt talið hegningarvert, að J festi kaup á fasteign hjá G. Kaupverði hennar lauk J svo, að hann færði í bækur H vöruafhendingu frá G til H, sem aldrei átti sér stað, og nam fjárhæðin sem næst kaupverði L. Þótti varhugavert að telja að sviksamlegur tilgangur hafi búið að baki og var J refsað skv. 259. gr. hgl. 1869, 1 mán. einfalt fang. Lyfd. dæmdi J einnig refsingu m.a. fyrir sviksamlegt atferli í sambandi við sölu á bát, og var refs. í dómnum 4x 5 d. fang. við vatn og brauð. 197, 339.

K fékk í búð S til kaups litarefni fyrir 16 sk. K sagði L, er afgreiddi hann, að hann væri búinn að borga S kaupverðið. L varð þess skömmu síðar áskynja, að þetta var rangt, hljóp K uppi og tók litarefnið af honum. Hérð. refsaði K skv. 30. gr. tilsk. 11 apríl 1840, en Lyfd. taldi það rangt því að hér væri um sviksamlegt atferli að ræða, og beitti 258. gr. hegnl. 1869. Með hliðsjón af ungum aldri K, lítilræðis þess, sem svikið var út, fúsri játningu og góðri hegðun hingað til var refs. ákveðin 2 rd. sekt. til sveitarsjóðs A-kaupstaðar. 205.

Fordæmi

Í dómi Lyfd. er á það bent, að í hérð. sem aðeins var áfrýjað að ósk dómfelldu og ekki af hendi hins opinbera, sé á því byggt, að mismunur sé á hnupli og þjófnadi. Þá skoðun aðhyllist Hæstiréttur ekki og hefði Landsyfirdómurinn því orðið að breyta hérð., ef áfrýjun málsins setti ekki skorður við breytingum. Dómfelldu var dæmd 5 rd. sekt í hérð. 180.

Fógetagerðir

Sýslumaður fól hreppstjóra að gera fjárnám hjá S vegna ógoldins vegabótagjalds. S áfrýjaði fjárnámsgjörð og krafðist ónýtingar hennar. Taldi hann gjaldið greitt, en dómurinn taldi þetta ósannað. Að vísu voru formgallar á fjárnámsgjörðinni, en eigi

svo miklir, að ómerkingu gæti varðað, og var tekið tillit til þess að hreppstjóri framkvæmdi hana. Eigi var heimilt að taka fjárnámi gjald, sem var meira en 2 ára gamalt, sbr. op.br. 2. apríl 1841, 2. gr. og var fjárnám fellt úr gildi um eldra gjald. Amtmaður þurfti ekki að gefa út fjárnámsskipun, þar sem ekki var um konunglega skatta að ræða, sbr. op.br. 2. apríl 1841. S var hreppstjóri og var talið, að hann sæti inni með gjaldið. Fjárnám var réttilega beint gegn honum sbr. op.br. 2. apríl 1841. 106.

Fógeti gerði fjárnám í jörð H til fullnustu á dómi Hæstaréttar, er dæmdi H til sektargreiðslu og til að svara til sakarkostnaðar in solidum með nokkrum öðrum mönnum. Sagt, að eigi þurfi amtmannsskipun til þess að gera fjárnám skv. hæstaréttardómi. H neitaði að vísa á eignir við fjárnámsgerðina, þrátt fyrir áskorun fógeta. Gat H því ekki borið sig undan því í sérstöku dómsmáli gegn fógetanum, að honum hefði borið að gera fjárnám í lausafé sínu, en ekki í jörðinni, sem síðar var seld á uppboði. Eigi varð heldur fallist á þá kröfu H, að laun til stefnuvotta verði lækkuð og gilti sama um reikninga fógeta vegna dagpeninga o.fl. að því leyti sem slíkt gat komið til úrlausnar dómstóla. 127.

Sjá áfrýjun 314.

H amtmaður lagði fyrir J, sem hafði verið settur sýslumaður, að semja innan tiltekins tíma reikning fyrir vegagjaldi í sýslunni, og var 2 rd. dagsekt lögð við, ef verkið yrði ekki unnið á tilsettum tíma. Ekki varð J við þessu, og krafðist amtmaður þá, að L sýslumaður tæki sekt, sem á var fallin skv. þessu, lögtaki hjá J. Gerði L það. J skaut gerðinni til Lyfd. og taldi amtsúrskurðinn ólögmætan. Í dómi Lyfd. segir, að málefni það, sem úrskurðurinn varðar, sé umboðslegs eðlis og skorti dómstól skv. N.L. 1—2—8 heimild til að rannsaka lögmæti hans. J. taldi og, að fógeti hefði gert lögtak í hærri verðmæti en nauðsynlegt var, en því var hafnað m.a. vegna þess að J benti sjálfur á verðmæti þetta við fógetagerðina. Hún var staðfest. 324.

Svipað sakarefni 326. Sjá við áfrýjun 316. Sjá búfjárhald 139.

Framhaldsrannsókn

Mælt var fyrir um framhaldsrannsókn í máli út af þjófnaði, þ.á.m. til upplýsinga um það, hvort skinnstakkur, sem G var sakaður um að hafa tekið ófrjálsri hendi, væri raunverulega eign G, fengin að gjöf. Enn fremur hvernig standi á tilteknum framburði í málinu. Þá var mælt fyrir um samprófun. 177.

Í opinberu máli gegn B út af andláti barns hans var mælt fyrir um frekari rannsókn og m.a. lagt fyrir hérð. að framkvæma vettvangsrannsókn á húsakynnum, þar sem barnið andaðist, yfirheyra barnsmóðurina og ganga á B um skýringar á því m.a., hvers vegna hann hann hvarf skyndilega af heimili og skyldi barnsmóður sína eftir bjargarlausa og einnig um könnun á mögulegum atvikum að láti barnsins. 235.

Frávísun máls (krafna) frá dómi

Sjá og áfrýjun, dómara

Sjá aðild 191

Máli (1) vísað frá dómi með því að annað mál (2), er var forsenda fyrir máli 1, hafði verið dæmt í Landsyfirrétti með tilteknum úrslitum, sem ollu því að grundvöllur var hruninn fyrir máli 1 58.

Dómsgjörðir báru ekki með sér, að yfirréttarstefnan hefði verið birt héraðsdómara, og ekki ritaði hann á hana vottorð um, að hann viðurkenndi að sér væri löglega stefnt. Þá vottaði héraðsdómari ekki, að þeir menn, sem birtu honum stefnuna, væru löglegir stefnuvottar. Málinu vísað frá yfirdómi til löglegar birtingar stefnu fyrir dómaranum. 138.

Máli var vísað frá bæjarþingi og það staðfest í Landsyfirdómi. Eigi verður ráðið af dóminum, hvað valdið hafi frávísun málsins. 140.

Máli vísað frá héraðsdómi, vegna ólöglegar málasmsteypu. Staðfest. 211.

Frestir

Hérd. synjaði stefnda B um frest með sérstökum úrskurði. B skaut þessum úrskurði sérstaklega til Lyfd. ásamt aðalefni máls. B taldi hérd. hafa ranglega synjað sér um lengri frest og ætti það að leiða til ómerkingar hérd. Sagt, að B hafi ekki tilgreint þau atriði, sem hann hefði ætlað sér að afla rækilegri upplýsingar um, sbr. tilsk. 15. ágúst 13 1832, 12. gr., og var kröfu B hrundið. 132.

Hafnað að vísa stefnu frá yfirdómi, en aðilja veittur frestur. Málafærslumaður talinn hafa löglegt umboð til að taka við stefnu fyrir hönd umbjóðanda síns, en honum var stefnt, og eigi aðiljanum. 259.

Fundið fé

P fann kind afvelta og vargétna. Hann hagnýtti sér að nokkru mörinn úr kindinni, en fleygði henni síðan í sjóinn og lýsti ekki fundi. Refsað fyrir óráðvanda meðferð á fundnu fé. 248.

Fæðing í dulsmáli

L var saksótt fyrir fæðingu í dul. Nokkur vitni töldu sig hafa séð merki til þess, að L væri ólétt. Sjálf kvaðst hún hafa haft tíða-teppu og orðið gildari en ella fyrir þær sakir. Kona, sem var með L mestan þann tíma, sem hér skipti máli, taldi sig ekki hafa orðið vara við neitt tortryggilegt og læknir, er skoðaði hana, ekki heldur. L var sýknuð og einnig af kröfu um greiðslu sakarkostnaðar. Staðfest í Hæstarétti. 52, 334.

Gjafsóknarmál

Mál út af endurgreiðslukröfu sveitarfélags gegn bændum vegna bjargráðaláns, sem það hafði tekið, var rekið sem gjafsóknarmál. 2.

Mál á hendur hreppstjóra vegna skaðabóta fyrir störf hans var gjafsóknarmál. 26, 32.

Barnsmóður veitt gjafsókn í barnsfaðernismáli og laun skipaðs svaramanns hennar skyldu greidd úr opinberum sjóði. 67, 156.

Í skiptaréttarmáli út af erfðaskrá fengu báðir aðiljar gjafsókn og skyldi greiða málsfærslulaun beggja svaramanna þeirra úr opinberum sjóði, en málskostnaður féll niður. 87.

Gjafsókn í máli ekkju gegn skiptaráðanda vegna skipta. 194.

Í máli stiptsyfirvalda vegna Læknasjóðs gegn M var M veitt gjafsókn. Málskostnaður féll niður og laun skipaðs málaflutningsmanns greidd úr opinberum sjóði. 238.

Í máli E prests gegn R-kaupstað út af afgjaldi af jörð var E veitt gjafsókn. 267.

Fógetamáli var áfrýjað til Lyfd. og m.a. stefnt amtmanni, sem gefið hafði út úrskurð, er var grundvöllur að fógetagerðinni. Hann fékk gjafsókn fyrir Lyfd. 324, 326.

Grundvallarreglur

Hérd. dæmdi J refsingu skv. grundvallarreglum 6. gr. tilsk. 9. maí 1855. Lyfd. hratt því, þar eð málshöfðunarskipun tæki til 5. og 6. gr. tilsk. og dómstólar megi eigi „fara út fyrir hana“. 289.

Helgidagabrot

T réð tvo danska skipstjóra til að taka niður möstur á skipi, sem rekið hafði upp í fjöru. Skipstjórnarnir töldu sig aðeins geta unnið þetta verk á sunnudegi. Féllst T á það, en áskildi að þeir ynnu ekki verkið á messutíma. Svo fór þó, að þeir hófu verk að morgni sunnudags og héldu því áfram yfir messutímamann unz lokið var. Lyfd. taldi, að mennirnir hefðu ekki farið eftir því, sem T lagði fyrir um vinnubrögð yfir messutímamann, og bæru þeir, en ekki T, lagalega ábyrgð á þessu. T var sýknaður, og málskostnaður lagður á opinberan sjóð. 116.

Hilming**Sjá og þjófnað**

H vissi ekki, að maður hennar J hefði tekið kindur ófrjálsri hendi, en hún matbjó afurðir þeirra og neytti matarins. Sýknuð af ákæru fyrir hilmingu, sjá þjófnað. 3.

Um þátt S formanns á báti í broti skipverja, sjá þjófnað. 63.

E tók sauðkind ófrjálsri hendi og skar hana. S eiginkona hans matreiddi afurðir handa sér og E. S var fáfróð og ístöðulaus, og leiddist hún út í brotið af hvötum manns síns og vegna bjargar-skorts og sults, sem var í heimilinu. Sýkna, en S skyldi taka þátt ásamt meðákærða í að greiða sakarkostnað. 162.

I var að nokkru samverkandi J með þjófnað, en sumpart fékk hann verðmæti frá J, þjófstolin. Refsað skv. 21., sbr. 1. gr. tilsk. 11. apríl 1840, sjá og þjófnað. 167.

A bústýra og barnsmóðir J matreiddi afurðir fjár, sem J stal. Hún tók engan þátt í þjófnaði J, en vissi þó, er hún matreiddi féð, að J hafði stolið því. A ekki talin hafa haft þann sjálfsvilja til að bera, er heyri til misverknaðinum, enda þess ekki krafist, að hún stæði gegn boði J um matreiðsluna, eins og persónulegri stöðu hennar var háttað gagnvart J. Sýkna. 222.

Sjá þjófnað 264, 271, 303

G bar það fyrir rétti, að maður hennar K hefði ekki tekið nema 2 kindur ófrjálst, en alls tók hann 12 kindur. Bað hún börn sín einnig að bera á sama veg. Með þessari breytni varð ekki talið, að hún hefði gert sig seka í hilmingu og var hún sýknuð og málskostnaður að því er hana varðar lagður á ríkissjóð. 306.

Hjón. Hjónavígsla

Hjónaefnin Á og R, sem var ekkja, sömdu svo um fjárlag sitt árið 1840, að helmingafélag að lögum skyldi vera milli þeirra þannig, að hvort þeirra sem lengur lifði skyldi njóta ævilangt helmings dánarbúsins. Ef brúðgumaefnið andaðist fyrr, án þess að þau eignuðust barn saman, skyldi fasteignin öll renna til óðalsborinna erfingja R, en lausafé skiptast að lögum milli erfingja beggja. Ef ekkjan andaðist fyrr, skyldi Á veita börnum R föð-

urlega tilsjón o.fl. og við þetta tækifæri testamenteraði hann þeim eftir sinn dag fasteign þá, sem Á kynni að láta eftir sig, ef honum yrði ekki lífserfingja auðið, en ef svo yrði, þá skyldu þeir ganga til arfs eftir hann ásamt með stjúpbörnum eftir jafnri tiltölu að lögum. R andaðist á undan Á, er síðar gekk að eiga móður P. Árið 1866 arfleiddi Á P að öllum eigum sínum, en hann átti þá engar fasteignir. Lyfd. taldi erfðaskrána frá 1840 vera afturtæka og að Á hefði með erfðaskrá 1866, sem var löggild, skipað erfðamálum sínum að nýju, en í erfðaskrá 1866 lýsti Á því skýlaust að fyrri ráðstöfun sín á eignum sínum væri með öllu úr gildi numin. Kröfu stjúpbarna Á um endurupptöku skipta var hrundið. 87.

Skv. tilsk. 30. apríl 1824, 3. gr. 10. atriði, sbr. kon.br. 7. des. 1827 má eigi gefa hjónaefni saman, ef annað hvort þeirra hefir notið, eftir að þau komust af ómagaaldri, sveitastyrks, sem óendurgoldinn er, nema sveitarstjórn, sem í hlut á, veiti samþykki sitt til ráðahagsins. Sama er, ef börn hjónaefnis hafa notið slíks styrks. Er presti boðið í 3. og 7. gr. tilsk. 1824 að ganga úr skugga um, að hjónavígsluskilyrðum sé fullnægt, og ber honum að ganga eftir áreiðanlegum sönnunum eða skírteinum um þessi efni. Séra J gaf saman hjónaefnin B og P árið 1860. Konan P hafði áður átt börn með B. Fékk P til uppeldis barnanna sveitarstyrk frá F-hrepp áður en hjúskapur stofnaðist. Hvorki F-hreppur né framfærsluhreppur B, D-hreppur, hafði samþykkt ráðahaginn, en framfærslustyrkur hafði ekki verið goldinn. Á árunum 1861—1867 greiddi D-hreppur alls 522 rd. 1. sk. vegna barna þessara. D-hreppur höfðaði mál gegn séra J og krafðist endurgreiðslu á þessum styrk úr hendi hans. Lyfd. taldi, að bótagrundvöllur væri ekki fyrir hendi. Bent var á örðugleikana á því hér á landi að afla einhlítra upplýsinga um, að maður hefði ekki þegið sveitarstyrk, sem ógoldinn væri, og hlyti vígslumaður að notast við svaramanna-vottorð og eigin þekkingu, en tekið var fram, að séra J hefði verið bona fide. Í dómi Hæstaréttar var talið, að séra J hefði ekki getað verið ókunnugt um, að brúðurin, sem bjó í sókn hans, hefði átt fleiri en eitt óskilgetið barn, og bjó hún í nágrennasveitinni F. Hefði honum því borið að afla nánari upp-

lýsinga um, hvort hún hefði þegið sveitastyrk. Var hann dæmdur til að greiða D-hreppi 522 rd. 1. sk., en eigi yrði dæmt um greiðslur til P eftir 1867. Sagt að löggjöfin leyfi eigi, að málflutningslaun skipaðs svaramanns aðila, sem tapi máli, verði greidd úr opinberum sjóði. 277, 349.

Hneykslanlegar samvistir

Þeim G og S var með úrskurði amtmanns fyrirskipað að skilja samvistum og S, konunni, bannað að vera á heimili G og skyldi S búa í hæfilegri fjarlægð frá heimilinu. S fór að vísu af heimili G, en hélt þó áfram sambandi við hann og varð ólétt af hans völdum og endurnýjaði sína fyrri sambúð. Þau voru bæði dæmd fyrir að óhlýðnast úrskurði amtmanns sbr. op.br. 12. júní 1827 og N.L. 6—13—3. S dæmd einnig fyrir legorðsbrot (3. frillulífsbrot) og G fyrir hórdómsbrot í fyrsta sinni, S dæmd 10 vh. refsing, en G 15 vh. 170.

Hvalir

Sjá máldaga

Hvinnska. Hnupl

Sjá þjófnað. 180.

Ill meðferð á barni

A dó á 9. aldursári. Hann bjó hjá föður sínum J og stjúpu S. Hún var dæmd í hérað fyrir illa meðferð á drengnum, er leitt hefði til dauða hans (refsiheimildar ekki getið). Að vísu var sannað, að A hefði haft ónóga og óholla fæðu og eigi verið vel þrífinn.

XLI

Hins vegar bjó hann við sama mataræði, atlæti og hirðingu sem hin börnin á heimilinu, og var ekki hafður út undan í neinu. Þau J og S áttu við bjargarskort og bágindi að búa, en létu eitt yfir alla ganga. Sannað var, að A dróst upp og gat ekki notið næringar síðustu dagana sem hann lifði. Varð S ekki gefin sök á dauða A. Sýkna og sakarkostnaður lagður á hið opinbera. 153.

Ítrekun

Í dómi Lyfd. segir, að dómur, sem þar gengur, hafi ítrekunaráhrif, þótt skotið hafi verið til Hæstaréttar, og þá unz felldur sé úr gildi, en hérð. taldi svo ekki vera. Í dómi Hæstaréttar er ekki vikið að þessu. Sjá þjófnað. 174.

Kaupsamningur

Sjá fasteignakaup 158 og eignaréttur 1, 36, 94

J seldi P hluta í jörð og tók við innskrift í verzlun S, er kaupverðinu nam, 150 rd. J kvaðst hafa tekið við innskrift með því skilyrði, að hann fengi hana greidda í peningum hjá S. Svo varð þó ekki, og taldi J sig þá lausan mála. P kvað J hins vegar hafa tekið við innskriftinni sem algerri borgun skilyrðislaust. Málsúrslit í héraði voru látin velta á eiði J. Í dómi Landsýfirdóms var sönnunarbyrði talin hvíla á P. Dæmt, að P hafi eigi sannað staðhæfingu sína um, að innskriftin væri alger borgun skilyrðislaust. J sýknaður af kröfum P. Málskostnaður fyrir báðum dómum féll niður. 252.

Kröfugerð

Of seint var að hafa uppi vaxtakröfu í Hæstarétti. 346.

Legorðs- og hórdómsbrot

Sjá hneykslanlega sambúð

Sagt, að hérð. beri að athuga, að amtmaður geti útkljáð þau brot með sekt, og beri því, áður en saksókn sé hafin gegn aðiljum, að leiða athygli þeirra að þessum úrkosti. 172.

Leiðbeiningarskylda dómara

Héraðsdómari talinn hafa vanrækt vegleiðslu í meðferð einkamáls, sem ólöglærður maður flutti, sbr. tilsk. 15. ágúst 1832, 10. gr. Málið varðaði ónýtingu á próventugerningi og upplýsingar skorti um það, hvort framlagt skjal væri þessi gjörningur o.fl. Héraðsdómur ómerktur og máli vísað heim í hérað. 48.

Bent á það í máli út af eignarrétti að rekatré, að hérð. hefði ekki látið málspörtum nægilega leiðbeiningu í té. Þá vantaði uppdrátt af fjöru, er sýndi afstöðu hennar til nágrannafjöru o.fl. Ómerking. 328.

Lög. Lögskýring

Sjá og réttarvenju

Tilsk. 20. janúar 1797 um sáttatilhögun á landsbyggðinni í Noregi og tilsk. 10. júlí 1795 um sættir í kaupstöðum í Noregi voru báðar birtar á Alþingi og beitt í samræmi við efni þeirra eftir því sem við á, svo að hin síðarnefnda var lögð til grundvallar við sættir í málum, sem höfðuð voru í Reykjavík. Þótti það að réttu lagi gert. 11.

Sagt, að vafi leiki á um gildi op.br. 8. júní 1787, sbr. op.br. 18. jan. 1788, sem aldrei hafi verið þinglýst hér á landi og sé því ekki hægt með sanngirni að ætlast til, að almenningur þekki þau né séu menn skyldir að haga sér eftir þeim. 42.

Sagt í dómi yfirdóms, að máldagar séu ekki lög heldur áreiðanleg heimildarskjöl, sjá máldaga. 118.

XLIII

Vikið í dómi Landsyfirdóms að mismun á þjófnaði og hnupli og skoðun Hæstaréttar á því. 180.

Í dómi Landsyfirdóms segir, að um sauðabþjófnað gildi tilsk. 11. apríl 1840, 6. gr., en eigi tilsk. 24. jan. 1838, 8. gr. 257.

Hérd. dæmdi J refsingu eftir „grundvallarreglum“ 6. gr. tilsk. 9. maí 1855. Sagt, að málshöfðunarskipunin sé einskorðuð við 5. og 6. gr. tilsk. og megi dómstólar ekki fara út fyrir hana. 289.

Mat

Hérd. lét sér lynda áætlun ákærðu um verðmæti fjár, sem þeir köstuðu eign sinni á. Það hafði hvorki stoð í hlutarins eðli né löggjöfinni, sbr. op.br. 28. marz 1800. Að þessu fundið. 164.

Málasamlag (kumulation)

E höfðaði mál á hendur fyrirvarsmanni verzlunar S fh. 4 bænda út af innstæðum þeirra hjá verzluninni. Talið ólögmeitt mála-samlag, sbr. kon.br. 20. sept. 1754 og 3. jan. 1755, að bændurnir sæktu S í einu máli um innstæður, er hver um sig átti sjálfstæða kröfu til án þess að samband væri innbyrðis milli þeirra, þar sem hver um sig samdi sérstaklega við verzlunina um innlegg. Frávísunardómur úr héraði staðfestur. Málskostnaður við báða dóma felldur niður. 211.

Máldagar

Dauður hvalur fannst á ísum fyrir utan fiskhelgi á Húnaflóa. Hann var skorinn, þar sem hann fannst, og fluttur til lands þannig að hann var borinn eða dreginn á ís og að nokkru fluttur á skipi yfir um vök. Þegar hvalurinn var kominn í land, gerði presturinn S vegna Á-kirkju tilkall til tíundar úr honum og bar fyrir sig orð máldaga kirkjunnar. Höfðaði S mál gegn einum þeirra manna, G, sem að hvalflutningum stóðu. Vísað

var til Wilkins máldaga og máldaga Gísla biskups Jónssonar af hálfu S, en þar er mælt um tíundargreiðslu af hvölum, sem á land koma milli Kaldbakskleyfar og Geirhólms. Í dómi Lyfd. segir, að máldagar séu ekki lög heldur beri að meta þá eins og hver önnur áreiðanleg heimildarskjöl. Bent var á, að þeir, sem lögðu réttindi til kirkna, hafi ekki getað lagt til þeirra önnur réttindi en þau, sem þeir sjálfir áttu, og landslög gangi fyrir efni máldaga og beri að taka tillit til þeirra við skýringu á máldögum. Skv. Jb. Rekabálki VIII. kap. bar hvorki landsdrottnum né rekamönnum neinn hluti úr slíkum hval sem hér um ræðir, þótt fluttur sé til lands á skipum. Þeir gátu því ekki gefið kirkjunni þann rétt, sem þeir áttu ekki. Voru orð máldaga skýrð á þessum grundvelli og tilkalli kirkjunnar hafnað. Staðfest í Hæstarétti, enda verði ekki örugglega ráðið af orðum máldaganna, að þeir taki til hvala sem hvorki eru reknir í land né þeir verið í land rónir. 118, 348.

Málflutningsmenn. Málflutningsheimild

Í máli milli B yfirdómara og H hélt H því fram, að B mætti ekki flytja mál sitt fyrir dómstólnum, sbr. N. L. 1—19—14 og instr. 14. janúar 1778, 11. gr. Þessu var hrundið, þar sem lagaboð þessi heimiluðu hverjum manni sem væri að sækja og verja mál sitt sjálfur. Gat B þá einnig, ef hann vildi svo vera láta, falið öðrum manni að leggja fram málflutningsgögn, undirrituð af B. 102.

Sagt, að málflutningsmenn hér á landi njóti sömu réttinda sem lögmenn í Danmörku, sbr. kon.úrsk. 19. okt. 1798, og megi m.a. sækja sáttanefndarfundi. Sjá settir 140, 145.

Sjá og meidýrði. Sjá um umboð orðið fresti 259. Sjá og talsmannslaun.

Málshöfðun

Sagt, að hvorki sé það í samræmi við löggjöf né réttarvenju, að hérd. hafi gefið út sérstaka ákærúályktun og látið stefnuvotta

birta hana sakbornum mönnum. Þetta hafi aukakostnað í för með sér. Hitt sé almenn réttarvenja, að hérð. lýsi því að loknum vanaprófum máls fyrir hinum seku, að lögsókn verði hafin gegn þeim og þeim stefnt til sakar að svara og dóm að þola út af afbroti sínu. 164.

G gerðist sek um atferli, er varðaði við 30. gr. tilsk. 11. apríl 1824. Eigandi muna krafðist ekki málshöfðunar og var G sýknuð af ákæru. 225.

Mál skyldi reka sem einkalögreglumál, en var rekið að hætti opinberra lögreglumála. Ómerking. 230.

Sagt, að málshöfðunarskipun í opinberu máli sé einskorðurð við 5. og 6. gr. tilsk. 9. maí 1850 og megi dómstólar ekki fara út fyrir hana, en hérð. dæmdi skv. „grundvallarreglum“ 6. gr. 189.

Sjá og ómerking máls. 329.

Meiðyrði (sneiðyrði)

Málflutningsmaður benti á ummæli, sem áfrýjandi hefði viðhaft um héraðsdómarann og taldi þau vítaverð. Væntist hann þess að landsyfirrætturinn „mæti þau að maklegleikum“. Þar sem ekki var gerð nein sérstök krafa út af ummælunum, taldi rétturinn sér ekki skylt ex officio að gjöra þau að álitum. 31.

Málsaðili viðhafði þau ummæli um bréf sýslumanns: „Það er nú ekki ónýtt skjalið það . . .“ Taldi dómarrinn, að orð þessi væru viðhöfð í háði og dæmdi honum að greiða 2 rd. sekt vegna þessa. Landsyfirdómurinn felldi þetta niður, þar eð þessi orð hvorki eftir bókstaflegri hljóðan né eftir samhengi því, sem þau standa í, séu meiðandi eða ósæmleg og því síður sektarverð. 35.

Lyfd. sektaði málsaðilja H fyrir ummæli í bréfi til dómsforseta, þar sem efni þess væri óþinglegt. Hæstiréttur felldi niður sektina með því að þau færu ekki gegn kröfum um sómasamlegan málflutning, en að því leyti sem ummælin víki að hæfi tveggja dómara til að dæma málið hlyti það að verða sakarefni í sérstakri málssókn gegn H. 46.

B yfirdómari reit grein í blaðið I, sem hann var ábyrgðarmaður að, og hótaði því, að kindur H yrðu teknar, ef þær kæmu á eignarjörð sína, og drepnar, þar sem þær yrði að telja kláðasjúkar. H kvartaði yfir þessu framferði B í kærubréfi til dómsmálastjórnarinnar, en B höfðaði síðan meiðyrðamál gegn H út af ummælum í þessu skjali. B var brugðið um æsingar og áróður í þessu máli, en það taldi Lyfd. ekki saknæmt, þar sem B hefði verið einn af forgöngumönnum fjaðrskipta eða niðurskurðar vegna fjárkláðans. Hins vegar sagði H í skjali sínu, að B hefði á fundum komið fram á þann hátt, sem væri embættismanni ósamboðinn, og verið oftast en einu sinni mikið drukkinn þar og lent í hneykslanlegum orðahnippingum. Af grundvallarreglunni í D. L. 6—21 leiðir, að sá, sem segir ekki annað en það, sem hann getur sannað, bakar sér ekki ábyrgð fyrir ummælin og sá, sem einungis segir frá orðrómi án þess að kveðinn sé upp dómur um, að hann sé sannur, verður ábyrgðarlaus, þegar hann getur sannað, að þessi orðrómur liggi á. Vitnað var til N.L. 1—26—4 og 24. gr. tilsk. 24. sept. 1799 (sbr. 12. gr.). H var ekki talinn með vitnaframburði hafa sýnt fram á, að orðrómur sá lægi á, sem H vék að í skjalinu. Var hann dæmdur til 8 rd. sektar og nokkur ummæli ómerkt, er lutu að framangreindum ávirðingum. 59.

J reit grein í blað, sem hann var ábyrgðarmaður að, og fór ýmsum harðyrðum um þá menn, sem vildu fremur fara lækningaleiðina en beita niðurskurði vegna fjárkláða. Sveigði hann sérstaklega að S, er hann taldi vera forgöngumann þessara manna í tilteknum landshluta og bar honum m.a. á brýn að hafa leikið á sveitunga sína með því að hafna samtökum um niðurskurð fjár. Nefndi hann þá, sem ekki vildu skera niður fé sitt, m.a. kláðapostula, kláðakonunga o.fl. Lyfd. taldi þessi ummæli ekki geta meitt mannorð þeirra manna né álit hjá almenningi og þau væru ekki viðhöfð animo injuriandi. Hins vegar hefðu þau á sér fyrirlitningarblæ og væru óviðurkvæmleg. Ummælin voru dæmd ómerkt, en eigi sektað fyrir þau. 84.

Málfærslumaður við Landsyfirdóminn viðhafði í málflutnings-skjali ósonnuð og meiðandi svigurmæli um málsaðilja, en ekki eru þau tilgreind í dóminum. Hann var sektaður fyrir þau um

15 rd. til löggæzlusjóðsins íslenzka sbr. N. L. 1—12—1.— 2. gr. 137.

J, sem var sóttur til refsingar í opinberu máli, fór meiðandi um-mælum í vörn sinni um málflutningsmann, sem sótti málið. M.a. voru þessi ummæli: „Bósi, geltu, Bósi minn, en bíttu ekki hundur“ og „Það að maður svíkur frelsi ættjarðar sinnar er eitt yfrið nóg til að vera af umboðsmanni réttvísinnar . . . álitinn og kallaður heiðvirður“ o.fl. Sekt 15 rd. í fátækra sjóð Reykjavíkur. 289.

Málflutningsmaður viðhafði þau ummæli fyrir Lyfd., að nafn-greindur amtmaður „ofsæki“ umbjóðanda sinn og brá honum um „harðræði og gjörræði“. Þessi orð voru dæmd sem dauð og ósögð. 327.

Neyðarréttur

Taka hesta traustataki vegna ófærðar, sjá þjófnað. 99.

Um brot framin vegna neyðar, sjá refsíákvörðun.

Ómerking máls

Opinbert mál var svo illa upplýst, að ótækt þótti að byggja dóm á því, sem fram var komið, og þurfti m.a. að yfirheyra vitni og afla annarra upplýsinga í málinu. Þá var leitt í ljós, að dóm-fellda var ekki stefnt til þess að þola dóm og var ekki sýnilegt, að dómfelldi hefði fallið frá stefnu eða fyrirkalli. Hérð. ómerktur 57.

Í máli, er I höfðaði gegn bændunum J o.fl. um eignarétt að tré er rekið hafði á H-fjöru þótti nauðsynlegt að láta fylgja dóms-gjörðum uppdrátt, er sýni afstöðu milli H-fjöru og fjöru fyrir Þ-landi og sé markað á uppdrátt, hvar hið umþrætta tré lá rekið, sbr. N. L. 1—16, tilsk. 31. marz 1719 og tilsk. 11. júlí 1800, 20 gr. Þá var á það bent, að hérð. hefði ekki látið máls-pörtum nægilega leiðbeiningu í té. Ómerking og heimvísun. 328.

8 mönnum, öllum búsettum í Álftanesþingsókn, var stefnt til sakar að svara og dóm að þola á Seltjarnarnesþingstað, sem er fyrir utan lögsagnarumdæmi þeirra. Var þetta gert gegn andmælum þeirra. Þeir sóttu ekki þing og gekk síðan dómur á hendur þeim, en málið var höfðað af hinu opinbera. Þessi málsmeðferð hafði ekki við lög að styðjast. Mál var ómerkt og málflutningslaun greidd úr opinberum sjóði. 329.

Ómerking ummæla

Sjá meiðyrði

Í dómi Landsyfirdóms var hrundið kröfu héraðsdómara um að ómerkja ummæli annars málsaðiljans um sig, og var litið til samhengis orðanna við málssóknina og þá skýringu, sem aðili hafði gefið á ummælum sínum. 17.

Málsaðili fyrir yfirdómi kvað M, málflutningsmann gagnaðiljans hafa farið með „löst snak“ í málflutningsskjali og krafðist M þess, að málsaðili yrði sektaður og ummæli ómerkt. Yfirdómur hratt þeirri kröfu með vísan til þess, að eftir því sambandi, sem orðin hefðu fallið, væri ekki ástæða til að taka kröfuna til greina. 161

Prentfrelsi

Hið opinbera höfðaði mál á hendur J ritstjóra fyrir ummæli í Íslendingabrag, er birtist í blaði, sem hann var ábyrgðarmaður að. Tengdist bragur þessi frv. til stjórnarskrárbreytinga 1869, og var því haldið fram, að ýmis ummæli vörðuðu við 5. og 6. gr. tilsk. 9. maí 1855 um prentfrelsi. M.a. voru orðin skelfingartíð, ánaudarástand og þrældómsástand, sem haldið var fram af hálfu hins opinbera, að fælu í sér aðdróttun á hendur konungi um rangsleitni eða smán. Því var hafnað m.a. af þeirri ástæðu, að J færi vinsamlegum orðum um konung andstætt því sem er um stjórnnina. Ekki fælist heldur í bragnum hvöt til uppreisnar,

þótt það orð sé nefnt, enda hafi þetta orð upphaflega merkt viðreisn og skýri höf. það neðanmáls, svo að ekki verði um villst. Sýkna, en málskostnaður lagður á J, sem sektaður var um 15. rd. fyrir ummæli um málflutningsmann þann, er var sækjandi málsins f.h. hins opinbera. 289.

Rangur framburður fyrir dómi

Átök urðu í baðstofu á bæ. B, sem var þar, kvaðst í skýrslu fyrir dómi, hafa verið sofandi, er sviptingar þessar urðu. Er dómari gekk á hann, breytti hann framburði svo, að hann hefði verið vakandi og heyrt orðaþras tveggja persóna og að önnur þeirra (kona) hefði rekið upp hljóð og að hann hefði séð hana með bólgið auga á eftir. Lyfd. sagði, að þótt dómari hefði gefið B til kynna, að hann bæri vætti, en væri ekki grunaður um afbrot, hefði hann allt að einu haft ástæðu til að ætla, að hann bendlaðist við málið, en B var talinn ístöðulítill unglingur, sem kvað sig hafa gefið skýrslu í leiðslu. Sýkna, en þó svo að hann skyldi greiða sakarkostnað. 151.

G hafði borið rangt um afskipti sín af greiðslum til E frá manni, sem stal kind E. Sagt, að G hefði getað óttast, að hann yrði bendlaður við afbrotið, ef hið rétta kæmi fram, en hann skýrði rétt frá málsatvikum eftir nokkrar vífilengjur. Varð hann skv. 148. gr. hgl. 1869 ekki sakfelldur fyrir ranghermi sitt, en dæmdur til að greiða málskostnað. 295.

Refsiákvörðun

M var á 15. aldursári, er hann framdi þjófnað. Hann var alinn upp á sveit og naut ekki góðs uppeldis og hafði marga húsbændur. 168.

Eftirgreind atriði m.a. nefnd, er refsing er ákvörðuð:

Ungur aldur 24, 168, 182, 243, 300

Fús játning 24, 182, 300.

Lítilræði, sem brot beinist að 24, 243, 248.

L

Þýfi greitt 295.

Dómfelldi einfeldningur eða fáfróður 226, 364, 274.

Vanrækt uppeldi o.fl. 168, 243.

Dómfelldi sýndi af sér þjófgrini 243.

Maður vel kynntur, gáfust góðir vitnisburðir 162, 232.

Neyð og sultur, nauðung og vandræði að baki broti 99, 248.

Bágindi og bjargarskortur að baki broti 306.

Reki

Sjá aðild 191.

Sjá og máldaga 118.

Réttarfar

J krafðist tiltekinna skaðabóta úr hendi H, stefnanda máls í héraði, sem látið hafði gera löghald í eign J, og svo úr hendi fógeta. Auk þess vildi hann fá dóm um það, að sér væri áskilinn réttur til frekari bóta, er stafa kynni af löghaldinu. Þessu var ekki sinnt, enda talið fara gegn eðli máls og meginreglum réttarfars. 11

Sjá og aðild, dómarar, málshöfðun, málflutningsmenn.

Réttarfarsannmarkar

Dómsmálaritarinn í yfirdóminum var talinn hafa gerzt sekur um drátt á að afgreiða dómsgerðir til Hæstaréttar og J, yfirdómari, um drátt á þýðingu þeirra. Voru þeir sektaðir skv. 35. gr. tilsk. 3. júní 1796, 15 rd. hvor þeirra. 377.

Sjá og dómarar, málshöfðun, málflutningsmenn

Í hrd. var fundið að drætti á þýðingu dómskjala. 335.

LI

Réttarvenja

Sjá og lög

Réttarvenja í sambandi við gildi þinglýsingareglna. 41
Venja um það, hvað tilheyri fasteign í kaupum og sölum. Sjá fasteignakaup. 158.

Andstætt almennri réttarvenju, að hérd. gefi út sérstaka ákæru-ályktun og láti stefnuvotta birta hana. 164.

Sagt, að landsvenja sé um það, með hvaða hætti greiða skuli skileyri vegna afgjalda af sjávarjörðum. 269.

Sagt, að lenzka sé að lýsa ekki smámunum, er finnast. 275.

Vísað til réttarvenju í sambandi við gæzlu hjónavígsluskilyrða. 282.

Vísað til réttarvenju við dánarbússkipti, sjá skiptamál. 184, 194.

Sakhæfi

M var á 15. ári, er hann framdi brot. 168.

Sjá við refsíakvörðun varðandi brot einfeldninga.

Saknæmi

Sjá við hilmingu. 3, 63

Sagt, að ummæli séu ekki viðhöfð „animo injuriandi“. 84.

S var fáfróð og ísöðulítill og leiddist út í brot af hvötum manns síns. Sýkna. 162.

Á bústýra og barnsmóðir J var ákærð fyrir hilmingu, en hún matbjó afurðir af fé, sem J stal. Sagt, að hana hafi skort þann sjálfsvilja, er heyri til misverknaðarins. Sýkna. 222.

Taka hests traustataki spratt af nauðung og vandræðum. Sýkna. 99

GG var ókunnugt um, að tólgarmolar væru illa fengnir. Atferli hans varðandi þá var honum ekki saknæmt. Sýkna. 122.

Sagt, að ekki verði talið, að E hafi markað sér lamb í óaðgætni eða af flasfengi. 189.

G játaði að vísu á sig þjófnað, en G hafði fengið hlut þann, er hann tók, að gjöf. Sýkna. 226, sbr. og játningu við þjófnað. 75.

S formaður á bát vissi ekki, að spýtur, er skipverji hans kom með um borð, væru illa fengnar. Sýkna. 271.

Sjá við þjófnað um atferli einfeldnings. 274. Sjá og illa meðferð á barni. 153.

Tveir menn sagðir hafa sýnt af sér atferli „í leiðslu“. 151, 274.

Skaðabætur

E hreppstjóri í S-hreppi taldi 3 ær með lömbum vera haldnar kláða og lét taka þær og setja í hús. Síðan hélt hann uppboð á fénu og lagði söluandvirði í hreppsjóð. H eigandi fjárins krafðist skaðabóta af E. Ósannað þótti, að fé þetta hefði komið inn í S-hrepp, er það var handsamað. Enn var ekki talið sannað, að fé þetta hafi verið kláðasjúkt og kom þar m.a. til vottorð dýralæknis, sem skoðað hafði það þá litlu fyrr, og taldi það ekki haldið kláða. E var talinn bótaskyldur. Fjárhæð skaðabótakröfu H var að vísu ekki andmælt sem slíkri, en hún var hærri en samsvaraði verði á ám manna í milli eða skv. gildandi verðlagsskrá. Var því dæmt, að H ætti rétt á skaðabótum eftir því sem óvilhallir menn meti. 26.

Talið sannað að 13 kindur H hafi farið inn á land S-hrepps, og var rétt að handsama þær þar. E hreppstjóri gerði H að greiða tiltekna fjárhæð til að leysa út kindurnar. Dæmt var, að dómari eða lögreglustjóri hefði átt að ákveða þá fjárhæð, sem þótti úr hófi há. Var E dæmdur til að endurgreiða H tiltekna fjárhæð af þessum sökum. 32.

Sjá eignarrétt. 36. Sjá og skuldamál. Sjá vatnsréttindi. 18.

Skattar og gjöld

Um vegabótagjald sjá fjárnám. 106.

Skiptamál**Sjá og erfðir**

Skiptaráðandi synjaði stjúp börnum ekkjunnar H um að skipta skuldum milli erfingja eftir tiltölu, en lagði þess í stað H út lausafé búsins eftir virðingu og með þeirri skuldbindingu, að verja því lausafé til skuldalúkningar. Var vísað til 19. gr. erfðatilsk. 25. sept. 1850, og almennrar venju, enda hefði verið gengið á hlut skuldheimtumanna búsins að öðrum kosti. Því er bætt við, að ekki sé komið fram, að lausafé hafi verið ranglega virt. Úrskurður skiptaráðanda var staðfestur. 184.

Sagt, að ekki sé það venja í smábúum að boða erfingja á skiptafund, en erfingar gefi til kynna, er þeir senda uppskrift á búinu, hvernig þeir óski að skiptum sé hagað. Þetta talið viðgangast almennt. Skiptaráðandi hafði lagt út úr búinu tiltekna skuld til verzlunar S, en ekkju, sem var áfrýjandi, hefði ekki gefizt færi á að rengja hana. Sagt, að ekkert sé framkomið, er dragi úr því, að skuld þessi hafi réttilega hvílt á búi. Ekkjan hafnaði, að búið væri selt á uppboði og varð því að leggja skuldheimtumönnum og erfingjum út fé in natura. Kaupmenn áttu kröfu á að fá borgun annaðhvort í kaupstaðavöru eða peningum. Skiptaráðandi hafði ekki hagað sér ranglega við útborgun þessa, og það þótt ekkjan benti á, að munir hefðu verið teknir, sem hún mátti ekki án vera, en hún gat leyst þá til sín með því að borga skuldirnar, sem þeir voru lagðir út til lúkningar. 194.

Skjalafals

M ritaði snepil með nafni tiltekins manns, þar sem hann ávísar M vörum í verzlun S, og fékk M afhentar vörur út á seðil þennan. Refsað skv. 62. gr. í tilsk. 11. apríl 1840, sbr. 60. gr., sjá enn fremur 270. gr. alm. hegningarlaga 1869. Refsað einnig fyrir fjársvik og þjófnað. 27. vh. 187.

Skuldir. Skuldamál

Um greiðsluskyldu hreppsþænda á láni, er sveitarstjórn tók, til að afstýra bjargarskorti og harðæri, sjá sveitarstjórnarmálefni. 5.

J var verzlunarstjóri hjá H. Í reikningsgerð J fyrir tiltekið ár kom fram sjóðshalli. Í bréfi H til J sagði að fundist hefði reikningsvilla, sem minnkaði þennan halla um tiltekna fjárhæð. H sótti J til greiðslu fjárhæðar, sem m.a. tók til síðastgreindrar fjárhæðar. Sagt, að H hefði viðurkennt, að þessi fjárhæð ætti að koma til frádráttar kröfum H á hendur J. Í Landsyfirdómi var talið að enn hefði ekki farið fram slík gagnger athugun á skuldaskiptum aðiljanna, sem boðuð var í bréfinu að stofnað yrði til. Krafa H gegn J var því ekki endanlega ákveðin og var J sýknaður af kröfu H. Í dómi Hæstaréttar segir, að bréf H feli ekki í sér slíka skuldbindingu um endurskoðun, sem gert er ráð fyrir í hinum áfrýjaða dómi. Fyrir Hæstarétti féllu áfrýjendur (H) frá þeirri kröfu, sem bréf þetta vék að, en J var að öðru leyti dæmdur til að greiða þeim umstefnda fjárhæð og var lögshaldsgerð staðfest. 11, 345.

Í skuldamáli verzlunarinnar H gegn B tókst B ekki að sanna, að hann ætti tilkall til tiltekinnar uppbótar á viðskipti sín við verzlunina, en þó var krafa hans tekin til greina um vissa liði, þar sem sýnt var fram á, að hann hefði notið betri kjara hjá tilteknum kaupmanni en H. Ónógar upplýsingar voru um ákveðin viðskipti, og gat B ekki fengið fjárhæðir dregnar frá kröfu H að því er þau varðaði. Hafnað var kröfu B um, að H yrði skyldaður til að leggja fram staðfesta reikninga úr bókum sínum, og var það m.a. byggt á því, að slík krafa hefði fyrst komið fram fyrir Lyfd. 130.

S var verzlunarstjóri hjá H, er hann keypti jörð af G. Gaf S út veðskuldabréf til G til að ljúka hluta af kaupverðinu. Taldi hann sig hafa gert þetta í því skyni að tryggja greiðslu á skuld G við H. G framseldi bréfið til H, er krafði S um greiðslu skv. því. Afsalið fyrir jörðinni lét S vera hjá H einnig eftir að hann gekk úr þjónustu H. Þar sem afsalið hljóðaði á nafn S og ekki kom fram, að eignarréttur að jörðinni hefði fært yfir til H, þótti H eiga tilkall til þess að S greiddi veðskuldina. 146.

S hafði verið um nokkurt skeið verzlunarstjóri hjá H. Í máli sótti

H S um tiltekna skuld vegna vöruúttektar. S taldi þetta aðeins vera þátt í margvíslegum skiptum aðilja og krafðist þess, að aðalreikningur yrði lagður fram, er sýndi hvernig skuldastaða hans væri gagnvart H. Fallist var á þetta með vísan til meginreglunnar í N. L. 3—1—7. Bent er á, að ekki sé heppilegt að kljúfa þesskonar viðskipti niður í smærri þætti og láta þau verða andlag margra dómsmála. 149.

Í skuldamáli verzlunar H gegn J var eigi talið sannað, að J hefði tekið út jafn margar tunnur af salti og hann var skuldaður fyrir. Fjárhæð færð niður að þessu marki. Þá bar honum uppbót á ull og auk þess uppbót á tilteknar úttektir með því að verð það, er H reiknaði honum, var hærra en hjá ákveðnum kaupmanni í bænum og miða varð við, að J ætti að njóta beztukjaraviðskipta. Skuld færð niður sem þessu nam. Því hafnað að fallast á kröfu J um uppbót í þeim tilvikum, er telja mátti hana mjög óvenjulega á þeim verzlunarstað, sem um var að ræða, þótt dæmi hennar yrðu nefnd. 5% ársvextir dæmdir. 216.

G kaupmaður sótti J um verzlunarskuld. Útdráttur úr reikningum G voru ekki áreiðanlegir, en reikningar, sem J lagði fram frá G, voru rækilegri. Þeir náðu þó ekki yfir allt tímabilið, sem viðskiptin stóðu, og vantaði þar einn reikning, sem tók yfir allt tímabilið. J lagði ekki fram þann reikning þótt skorað væri á hann að gera það. Var því ekki tekið tillit til andmæla hans nema að litlu leyti, og varakrafa G tekin til greina. 4% ársvextir dæmdir af kröfu G. 311.

Stefnur

Sjá og áfrýjun

Áfrýjunarstefnu var að vísu áfátt, þar sem áteiknun stefnuvotta var ófullkomin, en þó talið hægt að leggja dóm á málið. 206. J stefndi ekki héraðsdómaranum fyrir Landsyfirrätt til að verja dóm sinn í einkamáli. L gagnstefndi. Varð skv. N.L. 1—2—3 að staðfesta dóminn, en stefnu J var vísað frá yfirdóminum. 308, sbr. 210, 246.

E stefndi J málflutningsmanni H, sakaraðilja, fyrir Landsyfirdóm en hvorki aðilja sjálfum né umboðsmanni hans hér, L. Engin skilríki voru fram komin fyrir því, að heimilt væri að stefna J f.h. H. Varð því skv. N. L. 1—4—1 að vísa stefnu E frá yfirdómi. 309.

Um stefnu í barnsfaðernismáli sjá það orð. 69.

Sveitarstjórnarmálefni

Sveitarstjórn í Á-hreppi tók lán til að afstýra bjargprotum og harðæri. Láninu var jafnað niður á hreppsændur, er til þess kom að það skyldi goldið. Í máli Á gegn nokkrum bændum, sem synjuðu að greiða sinn hlut í láninu, segir, að þótt aðrir menn séu nú í fyrirsvari fyrir hreppinn en var þegar lán var tekið, sé það eigi lögvörn af hálfu bændanna, því að hreppstjórnarmenn tóku lánið fyrir hreppinn og bundu þannig eftirmenn sína í hreppstjórninni. Talið, að lántaka hafi rúmast innan verkefna sveitarstjórna um að afstýra vandræðum vegna bjargarskorts innan hreppsins og að almennur sveitarfundur hafi beitt eðlilegum viðmiðunum við að jafna niður greiðslunni, þ.e. eftir efnum og ástæðum. 5.

Sjá hjúskap. 277, 349.

Sættir

Sagt, að þótt tilsk. 20. jan. 1797 um sættir á landsbyggðinni í Noregi hafi verið birt á Alþingi og beitt hér stöðugt í reynd, þá hafi tilsk. 10. júlí 1795, sem einnig hafi verið birt á Alþingi, verið beitt í Reykjavík og komi það vel heim við efni tilsk. 20. jan. 1797, sem sé einskorðuð við landsbyggðina, en tilsk. 1795 gildi fyrir kaupstaðina. Sáttakvaðning í máli í Reykjavík var í samræmi við tilsk. 1795, og var það að réttu lagi. 11.

Í máli verzlunarinnar H gegn B taldi B, að ekki hefðu allir reikningar, sem H byggði kröfu sína á, komið til álita fyrir sátta-nefnd, og krafðist hann ómerkingar á dómi og málsmeðferð.

Pessu var hafnað, með því að reikningur hefði komið fyrir sáttanefnd og ekki tilgreint af hálfu B nánar, hverja reikninga hefði vantað og því ekki unnt að meta, hvort þeir kæmu málinu við. 130.

Í hérð. var málflutningsmaður sektaður fyrir að hafa sótt sáttanefndarfund f.h. umbjóðanda síns, sem var staddur hér og hafði ekki sannað lögmæt forföll. Sagt, að málflutningsmönnum sé nú leyft að sækja sáttafundi, sbr. kon.úrsk. 19. okt. 1798, en málflutningsmenn hér hafa sömu réttarstöðu sem málflutningsmenn í Danmörku. Sekt felld úr gildi. 140, 148.

Vottorð sáttamanna var dagsett 7 dögum síðar en mál átti eftir fyrirfalli að koma fyrir sáttanefnd, og vottorðið bar ekki með sér, hvort málsaðiljar hefðu mætt sjálfir. Varð því að ómerkja héraðsdóm og málsmeðferð. 173.

Sátt var eigi reynd í máli, sem höfðað var í lögreglurétti af einstaklingi andstætt því, sem boðið er í tilsk. 25. marz 1791, 10. júlí 1795, 10. gr., sbr. við op.br. 28. maí 1825. Ómerking. 209.

Í einkalögreglumáli sást ekki, að lögboðin sáttatilaun hefði farið fram, sbr. tilsk. 10. júlí 1795, 10. gr., 26. gr., 20. jan. 1797, 17. gr., sbr. tilsk. 5. júlí 1793, 8. gr., og eigi kom fram, að sáttatilaun hefði verið fyrirhuguð áður en það var lagt í dóm. Dómur ómerktur og hin viðhafða málsmeðferð. 218.

Í máli, er verzlunin H höfðaði gegn J út af skuldum J krafðist hann ómerkingar máls, með því að eigi hefðu allir reikningar, er málsóknin væri reist á, legið fyrir sáttanefnd til álita, og hann því eigi getað áttað sig á þeim og þá eigi heldur sáttanefndin. Á þetta var ekki fallist. Sagt, að það sé fyrir utan verkahring dómstóla að meta, hvort sáttanefnd hafi tilhlýðilega reynt sættir í málinu 216.

E var sakaður um garðrof vegna stíflu er E kaupmaður hafði látið gera í E-á. Í máli E gegn C dómara máls taldi Lyfd. að þetta væri einkalögreglumál, sem leggja ætti til sátta og síðan ef sátt kæmist ekki á að flytjast undir dóm af málsaðiljum sjálfum. Þessa var ekki gætt og dómur og málsmeðferð ómerkt. 230.

Í einkalögreglumáli var ekki leitað um sættir, svo sem vera bar skv. tilsk. 10. júlí 1795, sbr. 10. gr. op.br. 28. maí 1855. Dómur og málsmeðferð dæmd ómerk 261.

LVIII

Stefndi sótti eigi sáttafund, er fjalla skyldi um gagnkröfur hans í skuldamáli. Var því ekki unnt að taka þær undir dóm Lyfd. og þeim vísað frá dómi. 312.

B var dæmd 2 rd. sekt fyrir útivist frá sáttafundi, skv. tilsk. 10. júní 1795, 20. gr., sbr. tilsk. 19. ágúst 1819, svo og tilsk. 24. jan. 1838, 3. gr. 316.

Sönnun. Sönnunarbyrði.

Sjá barnsfaðernismál. 67, 156.

Sjá eið. 207

Sjá eignarrétt. 36

Sjá erfðir. 146.

Sjá fasteignakaup. 158.

Sjá fæðingu í dulsmáli. 52.

Sjá kaupsamning. 252.

Sjá meiðyrði. 59.

Sjá skaðabætur. 26.

Sjá skuldamál í heild sinni svo og hilmungu og þjófnað.

Sjá vitni. 26.

Talsmannslaun

Sagt í dómum Hæstaréttar, að löggjöfin heimili ekki að dæma skipuðum málflutningsmanni þess aðilja, er tapar máli, málflutningslaun. 348, 350.

Umboðsstörf

J gerðarþoli krafðist þess, að lögtak, sem gert var á grundvelli úrskurðar amtmanns yrði hrundið, með því að úrskurðurinn væri ólögmætur. Lyfd. segir, að úrskurðurinn fjalli um málefni

umboðslegs eðlis, og hafi dómstólar eigi vald til að rannsaka lögmæti slíks úrskurðar, sbr. N. L. 1—2—8. 324.

Svipuð ummæli í öðru máli út af úrskurði amtmanns, en bent var á, að könnun á lögmæti úrskurðar liggi undir æðra stjórnvald, en ekki dómstóla. Aðili hafði skotið úrlausn amtmanns til stjórnarráðs og taldi sig eiga rétt á fresti í fjárnámsmáli gegn sér út af fjárhæð, sem honum var gert að greiða á grundvelli úrskurðar amtsins. Sagt, að málskot til stjórnarráðs liggi ekki glögglega fyrir og var synjað um frest. Fógetagerð staðfest. 326.

Varnarþing

Átta mönnum, búsettum í Álftanesþingsókn, var stefnt í opinberu máli til sakar að svara á Seltjarnarnesþingstað. Gekk dómur yfir þeim þar án þess að svörum væri haldið uppi, og enginn þeirra sótti þing. Ómerking. 329.

Vatnsréttindi

Lækur rann í landi, sem var óskipt sameignarland jarðanna Á og E. Notuðu ábúendur Á vatn úr læknum átölulaust til áveitinga til jafns við ábúanda E, allt til 1864, er ábúandi E fyrirmunaði ábúanda Á þessi not. Talið, að skv. Jónsbók Landsleigubálki 24. kap. eigi báðir rétt til afnota á merkivatni, sem þeir eiga saman. Ekki var talið rétt hjá héraðsdómara að miða afnotin við dýrleika jarðanna, sem í hlut áttu, enda nefnt lagaákvæði hvorki miðað við þetta né stærð jarðanna og vissst ítöluhlutfall kom ekki heldur til greina. Dæmt var, að ábúendur Á og E meggi nota lækinn á víxl sína vikuna hvor til áveitinga, skv. greindu ákvæði Jb. Dæmt, að ábúandi Á hafi orðið fyrir tjóni vegna þess að ábúandi E meinaði honum afnot af læknum, og skyldu óvilhallir menn meta það. Þá var enn fremur tekin til greina krafa Á um, að ábúandi E flytti kúastöðul sinn að viðlögðum dagsektum, á fornar stöðvar, en stöðulinn hafði hann flutt til, þegar til ágreinings kom út af læknum. 18.

Veðskuld

J tók 1000 rd. lán fyrir verzlun H úr L-sjóði, og heimilaði M J að veðsetja jörð sína S til tryggingar á greiðslu lánsins. L sótti M til greiðslu á vöxtum af láninu, er ógildið var. M taldi sig ekki bera persónulega ábyrgð á greiðslunni gagnvart L. Í lánskjali var til þess vísað, að borgun megi taka í veðinu með þeim hætti sem ákveðið er í tilsk. 16. febr. 1847, þ.e. án þess að persónuleg lögsókn sé hafin gegn lántaka, og varð M að hlíta því. Þá bar M fyrir sig, að hann hefði aðeins heimilað J að leggja veðband á S fyrir láninu, en ekki vegna vaxta. Lyfd. féllst ekki á þetta, því að það sé almenn regla, að trygging sem sett sé fyrir láni úr opinberum sjóði taki einnig til vaxta og að M hafi hlotið að vera þetta ljóst. M framlengdi veðleyfi, sem var tímabundið og var þar um þrengra orðalag að ræða, en ekki breytti það þó niðurstöðunni að mati Lyfd. M dæmdur til að greiða L vexti tiltekið ár. 238.

Vextir

Krafa um dráttarvexti var ekki höfð uppi á réttum tíma, er mál var flutt í héraði og varð því ekki dæmd í Hæstarétti. Skipti ekki máli þótt aðili hefði ekki andmælt kröfunni sérstaklega á þessum grundvelli, þegar um mál var fjallað fyrir Landsyfirdómi. 346.

Vinnulaun

K vinnumaður hjá B stefndi B til greiðslu á eftirstöðvum af kaupgjaldi. B vildi láta koma þar á móti skaðabótakröfu á K vegna heyskemmda, er hann hefði bakað sér með óvandvirkni og hirðuleysi. Þetta ekki talið sannað gegn andmælum K og þá heldur ekki, að 8 rd., er K bar fyrir tiltekið verk, ætti að vera borgun fyrir fóður á hesti, sem B hafði tekið við frá honum. Fjárnámsgjörð staðfest. 314.

Vitni

Vitni ekki talið óvilhallt í framburði um töku sjúkra kinda vegna E hreppstjóra, þar sem E hafði heitið honum fé fyrir hverja kind kláðasjúka, er hann handsamaði. Sbr. grundvallarreglu N. L. 1—13—17. Fram kom vottorð manna, er skoðað höfðu fé þetta, og töldu þeir féð kláðasjúkt. Gegn því var vottorð dýralæknis, sem hafði skoðað féð litlu fyrr og taldi það ósjúkt af þessum sjúkdómi. Ósannað, að féð hefði verið kláðasjúkt. 26.

J málflutningsmaður bar vitni í meiðyrðamáli B yfirdómara gegn H. Andmælt var framburði J með vísan til N. L. 1—13—16, en á það féllst Lyfd. ekki. J landlæknir gaf vitnisburð í málinu í vottorði með vísan til N. L. 1—13—4, en sá lagastaður heimilaði honum ekki að vitna á þennan hátt, sbr. tilsk. 3. júní 1796, innganginn. Varð ekki gegn andmælum B tekið tillit til framburðarins nema sem utanréttaryfirlýsingar. 65.

Þinglýsing

Sjá eignarrétt. 36.

Þingsókn

Stefndu fyrir yfirdómi sóttu ekki þing né neinn af þeirra hálfu, og var mál dæmt skv. N.L. 1—4—30 og tilsk. 3. júní 1796 eftir framkomnum bréfum og skilríkjum. 191.

Þingvottar

Þeir rituðu ekki nöfn sín undir réttargjörðir heldur handsöluðu nafnritun. Benti það til þess, að þeir væru hvorki læsir né skrifandi, en það hljóta slíkir menn að vera. Að þessu fundið. 164.

Þjófnaður

J handsamaði hrút og síðar kind á víðavangi, fór með féð heim og slátraði því og hagnýtti afurðir til heimilisþarfa. Taldi J það óskilafé langt að komið. Hérð. refsaði J skv. 1. gr. tilsk. 11. apr. 1840, Landsyfirdómur skv. 6. gr. tilsk., en í dómi Hæstaréttar var brotið talið ólögleg meðferð fundins fjár, er varðaði við 58. gr. greindrar tilsk. sbr. tilsk. 24. jan. 1838, 4. gr. Hérð. dæmdi J 15 vandarhagga refs., Landsyfirdómur dæmdi 40, en Hæstiréttur 10 vandarhagga refs. H eiginkonu J refsaði hérð. með sama hætti og J, en refs. ákveðin 10 vandarhagga refs. Landsyfirdómur sýknaði H, enda vissi hún ekki af því, er J stal kindunum og þótt hún matbyggi afurðir kindanna og neytti matarins, gjörði hún það ekki með því áformi að fremja lagabrot, enda varð ekki krafizt, að hún yfírgæfi mann, börn og heimili. Sýkna, en látin borga sakarkostnað; máli var ekki áfrýjað til Hæstaréttar að því er H varðaði. 3, 333, 336.

J stal fleirsinnis frá ýmsum mönnum nokkrum munum, samtals metið á 6 rd. Refsað skv. 1. gr. tilsk. 11. apríl 1840, refsing ákveðin 10 vh. eins og í hérð. og tekið tillit til ungs aldurs J, lítilvægis hins stolna og fúsrar játningar. 24.

Þ var sannur að sök um töku eins hests af sverði úr svarðahrauk og enn fremur var tekinn af honum poki með sauðarmagál og 3 spyrðuböndum, sem hann hafði tekið úr pakkhúsi, er hann vann í, allt samtals metið á 1 rd. Þá var Þ sannur að sök um töku gamals frakka og gamalla tréskóa, sem hvorttveggja var lítils virði, en hið síðara komst ekki upp fyrr en eftir uppsögn héraðsdóms. Hérð. sem dæmdi Þ 10 vh. refsingu var staðfestur og þess getið, að takan á frakkanum hefði að vísu ekki komið til álita í hérð., en hefði þó engu breytt um refs. Ekki vísað til refsíákvæða. Í hrd. segir, að þar sem hérð. hafi ekki dæmt um töku á frakka og tréskóm vanti Lyfd. heimild til að dæma um það. Refsað skv. tilsk. 11. apr. 1840, 1. gr., sbr. tilsk. 24. jan. 1838, 4. gr. og refs. staðfest. Hérð. og dómsmálaritari við yfirdóminn sektaðir vegna dráttar á rannsókn máls og afgreiðslu, sbr. 35. gr. tilsk. 3. júní 1796. 55, 334.

Ö hafði þrívægis hlotið dóm fyrir þjófnað, síðast með hrd. 1863 og þá 4 ára betrunarhúsvinnu. Þjófnaðarbrot hans nú laut að

litlum verðmætum, samtals á 1 rd. 66 sk., en var refsað skv. tilsk. 11. apríl 1840, 16. gr. með þeirri refsingu, sem liggur við þjófnaði í fjórða skipti frömdum, þ.e. 8 ára tugthúsvinnu, svo sem hérd. gerði og. Staðfest í hrd. 73, 337.

P var dæmdur fyrir margvíslegan þjófnað, sem talinn var nema talsverðu. Hann hafði ekki áður sætt refsingu fyrir þjófnað. Refsað skv. 1. gr. tilsk. 11. apríl 1840, 2 ára betrunarhúsvinna, sem samgildir 3×27 vh. refs. sbr. tilsk. 24. jan. 1838, 4. gr. og skyldi hann vera háður sérdeilis gæzlu lögreglustjórnar í 2 ár, sbr. 5. gr. tilsk. J gekkst við að hafa framið þjófnað, en framburður hans var mjög reikull og tók hann aftur fyrri framburði og spann upp nýtt. Hann var sýknaður af kröfu réttvísinnar um annað en töku á silfurskeið og skyrtu. Að vísu segir svo í N. L. 1—15—1, að ef einhver játi á sig sök fyrir dómi, geti hann eigi síðar gengið frá því, en þrátt fyrir þetta ákvæði þótti ógerlegt að byggja á framburði J, nema um þá tvo muni, sem greindir voru. P og J báru á S, að hann hefði verið viðriðinn smjörþjófnað. Þeir tóku aftur framburði sína. Engar líkur þóttu komar fram fyrir sekt S. Var hann sýknaður og málskostnaður eigi á hann lagður. Staðfest í Hæstarétti, en þess getið, að þjófnaðarbrot J varðaði við tilsk. 11. apríl 1840, 1. gr. sbr. við tilsk. 24. jan. 1838, 4. gr. Nokkru breytt um hlutföll þeirra P og J í greiðslu sakarkostnaðar. 75, 338.

G tók hest heimildarlaust og reið á honum milli bæja, og hann stal hnakki, písk og beizli, er hann lagði við hestinn. Enn stal hann pokagarmi og 4 p. ullar í opinni skemmu. Alls var þýfi þetta virt á 8 rd. 16 sk., en hesturinn á 20 rd. og höfðu allir eigendur fengið sitt til baka. Taka G á hestinum var óleyfilegt traustatak, þar sem ekki var hnekkt þeim framburði hans, að hann hefði ætlað sér að skila honum. Var það atferli sprottið af nauðung og vandræðum, þar sem ekki varð komist milli bæja öðru vísi en riðandi, en G var á hálfgerðu flakki milli bæja. Þessi taka varðaði honum ekki lagalega ábyrgð. Honum var refsað fyrir töku poka og ullar og því var hafnað, að hann hefði ætlað sér að selja þetta og afla sér með því bjargar. Varðaði atferlið við tilsk. 11. apríl 1840, 1. gr., sbr. 26. og 29. gr. 10 vh. refs. dæmd. 99.

E fór tvívegis inn í skemmu, sem var áföst við bæjarhús, fyrst þannig að hann hratt hurðinni opinni með fæti, en í síðara skipti stakk hann broddstaf inn um dyrastafinn og komst þannig inn. Stal hann þar matvælum, virtum á um 2 rd. Refsað skv. fyrra lið 12. gr. tilsk. 11. apríl 1840 og tilsk. 24. jan. 1838, 4. og 5. gr. 111.

J brautz inn í læstan spilahjall og braut þar upp læstan kassa og stal úr honum smjöri, neftóbaki og nokkrum matvælum, sem geymd voru á hjallalofti og enn fremur stakki. Flestir hlutirnir komust til skila. Þetta talinn innbrotspjófnaður er varðaði við 12. gr. tilsk. 11. apríl 1840. Refs.: 2 ára betunarhúsvinna, sem samgilti 3×27 vh. refs. sbr. tilsk. 24. jan. 1838, 4. gr. og auk þess átti J að sæta sérstaklegri gæzlu lögreglustjórnar í 2 ár. Iðgjöld dæmd. 113.

J, GJ og A tíndu saman tólgarmola, sem þeir fundu á fjöru og stafaði frá strönduðu skipi, en J sló eign sinni auk þessa á skóflu, er hann fann rekna í fjörunni. Hérð. heimfærði atferlið til 11. gr. tilsk. 11. apríl 1840, en á það varð ekki fallist, með því að greinin lýtur að þeim þjófnaði frá skipum, sem eftir eldri lögum, tilsk. 21. marz 1705 og 20. febr. 1789, var talinn stórþjófnaður en þá skyldi hið stolna nema 25 rd. hið minnsta. Þýfið var í þessu tilviki um 6 rd. virði, og bar að dæma atferlið einfaldan þjófnað. J var talinn forgöngumaður, og hann einn hagnýtti sér þýfið eftir að brot var framið. Var refs. hans ákveðin 15 vh. Refsing GJ og A var 10 vh. GG var háseti á bát, sem flutti J með tólg frá uppboðsstað heim til hans. Ekki varð ráðið, að GG hafi vitað, hvernig J var að verðmætum þessum kominn, en GG kvað J hafa sagt sér, að hann hefði keypt þau á uppboðinu. Þegar kvisast tók um tólgarstuldinn, skrifaði GG hreppstjóra bréf og skýrði honum hreinskilnislega frá því, hver hlutur hans hefði verið og hvernig málið væri í pottinn búið. Hér var ekki til að dreifa þeirri hluttöku í misverknaði hinna, sem valdið gæti GG lagaábyrgðar. Sýkna. Hinir þrír dæmdir til að greiða óskipt iðgjöld vegna tökunnar. 122.

J og E tóku 2 kindur, sem komu saman við kvífé frá bæ þeirra. Tók J aðra kindina, en E hina, og skáru. Fénýtti E sér kindina og kona hans matreiddi afurðir handa honum. J hagnýtti sér

hvorki slátrið né kjötið af kindinni, með því að kona hans vildi ekkert af þessum afurðum vita og neitaði að hagnýta þær. J og E var refsað skv. 1. gr. tilsk. 11. apríl 1840, þar eð fé þetta var ekki tekið út í haga, og átti 6. gr. ekki við, svo sem hérð. dæmdi málið. E talinn frumkvöðull og hvatamaður brotsins og hann var miður vel kynntur, en J gáfust góðir vitnisburðir. Refs.: J 10 vh. E 15 vh. Dæmdir til að greiða iðgjöld. S var sýknuð, sjá hilmingu. 162.

J stal smjöri, tólg o.fl. frá húsbónda sínum. I var honum samverkandi um tiltekinn þjófnað, en fékk sumpart hjá J þjófstolna muni. J refsað skv. 1. gr. og I skv. 21. gr., sbr. 1. gr. tilsk. 11. apríl 1840. J dæmd 20 vh., en I 10 vh. refsing. Þeim dæmt að greiða iðgjöld og sakarkostnað in solidum. 167.

M var á 15. aldursári, er hann stal matvælum úr læstum húsum, sem hann brautz inn í. M ólst upp á sveit og átti sem slíkur marga húsbændur og naut ekki góðs uppeldis. Refsing: 10 vh. (refsiheimildar ekki getið), en málinu var ekki áfrýjað af hendi hins opinbera. 168.

B fór inn í læsta fiskikró og stal þar matvælum, virtum á 1 rd. 64 sk. B framdi þjófnað eftir að dómur Landsyfirdóms gekk yfir honum fyrir þjófnað, en þeim dómi var áfrýjað til Hæstaréttar. Hérð. leit svo á, að úr því að dómi Landsyfirdóms hefði verið áfrýjað, bæri að virða þetta brot B sem þjófnað í fjórða sinni framinn, þ.e. að ekki bæri að líta til þessa dóms, sem væri undir áfrýjun. Lyfd. taldi þennan dóm hafa ítrekunaráhrif, unz hann væri felldur úr gildi, ef því væri að skipta, og dæmdi B fyrir þjófnað í fimmta sinni framinn til ævilangrar tugthúsvinnu, sbr. 16. gr. tilsk. 11. apríl 1840, sbr. 12. gr. og 17. gr. Hérð. dæmdi honum 8 ára tugthúsvinnu. Í dómi Hæstaréttar segir, að atferli B varði nú við 234. gr. alm hegningarlaga, og refs. dæmd 2 ára tugthús. Ekki er vikið að ítrekunarreglum í dóminum. 174, 340.

S kastaði eign sinni á 4 p. af ull sem hún tók í baðstofu hjá húsbónda sínum og seldi í verzlun. Hérð. dæmdi S 5 rd. sekt fyrir hnupl. Málinu var ekki áfrýjað af hendi hins opinbera. Refsing varð því ekki þyngd. Tekið fram, að hérð. byggði hér á mismuninum á þjófnaði og hnupli, en í dómi Lyfd. segir, að

Hæstiréttur aðhyllist ekki þessa skoðun. Hefði Lyfd. því orðið að breyta hérð. í samræmi við þessa vituðu skoðun Hæstaréttar ef máli hefði verið áfrýjað af hálfu hins opinbera. Hérð. staðfestur. 180.

J stal lítilræði á þremur stöðum. Hafði hann áður hlotið refs. fyrir þjófnað. Nú dæmd refsing fyrir þjófnað öðru sinni framinn skv. 13. gr. í tilsk. 11. apríl 1840, 40 vh. og skyldi J sæta gæzlu lögreglustjórnar 2 ár. Vísað til ungs aldurs og fúslegrar játningar. 182.

M kastaði eign sinni með leynd á tóbak og matvæli. Sjá einnig skjalafals. 187.

E dró sér í réttum lamb, sem hann eignaði sér. Lét E lambið ganga í fé sínu, en er það var tekið á hús var E bent á, að mark hans væri ekki á lambinu. Litlu síðar sást, að lambið hafði verið markað undir mark E, og gekkst E við að hafa markað það með launung. E saknaði lambs, er hann átti, og heimti það um svipað leyti og hann markaði hitt lambið. E ritaði manni eftir að hann markaði lambið og spurðist fyrir um, hvort hann ætti það. Ekki talið, að E hefði markað lambið í óaðgætni eða flasfengi. E var sekur um að hafa lagt mark á annars fé með leynd og villt svo heimildir, Varðaði við 1., sbr. 6. gr. tilsk. 11. apríl 1840, refs.: 10 vh. 189.

J stal óskilalambi að næturpeli úr fjárhúsi á bæ einum og síðar hrút og á úti í haga. Rak J þetta fé með öðru fé heim til sín og skar það aleinn að næturlagi. Refsað skv. 6. gr. tilsk. 11. apríl 1840, 40 vh. refsing og J skyldi háður gæzlu lögreglustjórnar í 1 ár. A bústýra matreiddi afurðir fjár þessa, þótt J hefði skýrt henni frá því, hvernig hann var að kindunum kominn. Engan hlut átti hún að þjófnaði J. A matreiddi kindurnar eftir skipun húsbónda síns og barnsföður, og vegna persónulegrar stöðu hennar var talið, að hún hefði ekki haft þrek til að ganga móti boði hans. Sá sjálfsvilji, sem heyrir til brotinu, var því ekki fyrir hendi. Sýkna, en A dæmd til að taka þátt í málskostnaði. G tók að ófrjálsu hrossakjötsbita frá föður sínum. Hann óskaði ekki málssóknar, en atferli G varðaði við 30. gr. tilsk. 11. apríl 1840. G var sýknuð og málskostnaður að því er hana varðar lagður á opinberan sjóð 222.

G játaði upphaflega í rannsókn máls, að hann hefði tekið skinnstakk H og falið hann í bát húsbónda síns, en stakkurinn fannst þar og var tekinn af G. Síðar kom fram vottorð frá H þess efnis, að hann hefði verið búinn að gefa G stakkinn, er hann tók hann. G bar fyrir sig, að hann hefði villst á stökkum og grunað, að hann hefði misséð sig á stakki og því játað á sig sökina, og ekki haft uppburði til að leiðrétta það, er hann varð hins rétta vísari. G talinn einfeldningur og fallist á frásögn hans. Sýkna, en G dæmt að greiða sakarkostnað, þar eð hann gaf fulla ástæðu til lögsóknarinnar. 226.

J fór inn í geymsluhús S með lykli, er hann fékk hjá Á. Stal J þar löngu, metinni á 20 sk. og hákarlsruðum, sem ekki tóku neinu verði. Var langan matreidd á heimili J, og neyttu báðir hinir ákærðu „og hyski þeirra“, en afgang tók Á til geymslu í útihúsi sínu. J stal einnig ár og bar heim til sín í því skyni að smíða úr henni aðra ár fyrir Á. Árin var metin á 1 rd. 15 sk. J var refsað skv. 12. gr. 1. lið tilsk. 11. apríl 1840, sbr. nú 231. gr. hgl. 1869 og refs. dæmd 1 árs betr.h.v., er samsvarar 40 vh. refs. Á stóð á verði meðan J fór í geymsluhúsið auk þess, er áður greinir. Honum refsað skv. 21. gr. greindrar tilsk. og vísað til 48. gr. hgl. 1869, enda J forgöngumaður að broti og Á fékk góða vitnisburði. 15 vh. refs. Staðfest í Hæstarétti. 232, 341.

G stal vettlingum frá húsbónda sínum og seldi á 16 sk., spyrdubandi af fiski, metið á 8 sk., fór inn í skemmu með því að rista gat á bæjarþekjuna og tók þar 1 pd. ullar og einnig í búr og stal þar brauði og smjöri. Enn tók hann lausan glugga úr bæ að næturlagi og fór í búr og tók þar 1/2 pd. af smjöri. Á heimili sínu stal G ýmsum munum, t.d. 6 fl. af brennivíni, 2 pd. ullar, 3 hörðum fiskum og nokkru af smjöri, en hann skreið að jafnaði inn í stofuna milli fjala úr bæjardyrum. Þá stal hann hákarli úr bæjardyrum og fór þrívegis í búið um vindauga og stal þar matvælum. Refsað skv. 1. og 12. gr. tilsk. 11. apríl 1840 og vegna ítrekunar bar að dæma hann eftir 13. og 14. gr. tilsk., sbr. 12. gr. 2. lið. Litið til ungs aldurs G, vanræktis uppeldis hans og lítilræðis hins stolna annars vegar og hins vegar metin hin megna þjófgrini hans. Refs.: 6 ára betr.h.v. (8 ára betr.h.v. í hérd) 243.

K tók ófrjálsri hendi nokkra fiska úr fiskstafla J í húsi, sem í þetta skipti var ólæst. Hann seldi síðan fiskana, metna á 78 sk. Refsað skv. 1. gr. tilsk. 11. apríl 1840, 10 vh. og greiða skyldi hann iðgjöld. 247.

P stal sauðarkrofi úr geymsluhúsi K, enn fremur ýsu og enn lýsti hann ekki kind, sem hann fann afvelta og vargétna og hagnýtti úr henni nokkuð af mörnum, en henti síðan í sjóinn. Sýknaður af ýmsum öðrum ákærum um þjófnað vegna sönnunarskorts. Síðastnefnda tilvikið var óráðvönd meðferð á fundnu fé, en hin önnur tilvik þjófnaður. Ákærði hafði áður sætt refs. fyrir þjófnað. Með hliðsjón af því, að hér var um lítilræði að tefla og að brot var framið undir áhrifum neyðar og sultar var P dæmd vægasta refsing, sem liggur við þjófnaði frömdum öðru sinni, sbr. 13. gr. tilsk. 11. apríl 1840, 1 árs betrh.v., er samgildir 40 vh., sbr. tilsk. 24. jan. 1838, 4. gr. Þá skyldi P háður sérlegri gæzlu lögreglustjórnar í 1 ár. 248.

H og Á stálu að næturlagi kind, sem metin var á 4 rd., fóru með hana heim til sín, slátruðu henni og hagnýttu sér afurðir hennar. Refsað skv. 6. gr. tilsk. 11. apríl 1840. Lyfd. refsaði H, sem var talinn harðari og tápmeiri en Á, með 40 vh. refsingu, en Á með 27 vh. Hæstiréttur dæmdi báðum 40 vh. refsingu og skyldu þeir sæta sérlegri gæzlu lögreglustjórnar í 1 ár, sbr. 5. gr. tilsk. 24. jan. 1838. Tekið fram, að ákvæði alm. hgl. 1869, 231. gr., sbr. 307. og 308. gr. myndu ekki leiða til mildari málaloka fyrir ákærðu. Dæmdir til að greiða eiganda kindar iðgjöld in solidum. 257, 347.

J kvaðst hafa farið að næturlagi úr bæ sínum til að aðgæta, hvort hestar væru komnir í hey sitt. Sá hann þá hest með reiðingu og skrínu, tók hana til sín og braut hana upp. Úr henni tók hann það, sem í henni var, alls virt á 38 rd. 56 sk. Verðmætið komst að mestu til skila. Refsað skv. 1. gr. tilsk. 11. apríl 1840, J ekki refsað áður. Refs.: 20 vh. refsing og dæmdur til iðgjalda-greiðslu. 262.

J stal kartöflum úr garði á bæ einum og 3 fiskaböndum á öðrum bæ, poka með nesti í og leðurskóm, virtum á 1 rd. svo og ýmsum matvælum, virtum á 7 rd. Munirnir komust að mestu leyti til skila. Hann hafði áður sætt refsingu fyrir þjófnað. Refs.

nú 40 vh., sbr. tilsk. 24. jan. 1838 4. gr. a. Refsing ákveðin með hliðsjón af fáfræði J. Þá skyldi hann háður sérlegri gæslu lögreglustjórnar í 1 ár. J var sveitarómagi og dvaldist hjá ekkj-unni G. Hún var sótt til saka fyrir að hafa að sögn J hvatt hann til þjófnaðar og notið þýfis. Þetta talið ósannað og hún dæmd sýkn saka og málskostnaður lagður á hið opinbera að því er hennar þátt varðar. 264.

D og J tóku án þess að vera í vitorði hvor með öðrum 5 tré frá M kaupmanni í A kaupstað, og báru þau niður í bát, sem þeir voru á. M varð tökunnar var, og tók trén aftur til sín. Verkn-aður varðaði þá 12 vh. refs. skv. 1. gr. tilsk. 11. apríl 1840. S, formaður á bátnum, átti ekki neinn þátt í þjófnaðinum. D hafði sagt honum, að það stæði „ef til vildi“ ekki vel á með spýtur þær, er hann kom með í bátinn. S sagði ekki frá þessu samtali, er hann var spurður um atvik rétt eftir að þjófnaður var framinn. Hvorttveggja var, að S vissi þá ekki um þjófnað-inn og auk þess gat það ekki varðað við lög, þótt hann segði ekki frá því á þessari stundu, sem D hafði ýjað að við hann. Sýkna. 271.

F tók ljáspík, virta á 4 m., sem lá upp við bæjarpil á bæ þeim, sem hann átti heima á, en tilheyrði sambýlismanni húsmóður hans, sló með henni stuttan tíma og lagði hana síðan saman við ljái húsmóður sinnar. Þá tók F hnappheldu, er hann fann uppi á heiði, og markaði hana húsmóður sinni, og var hlutur þessi metinn á 6 sk. Lyfd. taldi, að J hefði tekið spíkina í leiðslu, en hann var talinn einfeldningur, og hlutrænt var bent á, að hann hefði látið spíkina á stað, þar sem hún hlaut að komast eiganda í hendur. Um hnapphelduna segir, að það sé alkunnug lenzka, að lýsa ekki slíkum smámunum. sem finnast á víðavangi og engin eignarmerki eru á, en láta þá hins vegar vera fyrir allra augum á heimilinu, ef eigandi kynni að koma og leiða rétt sinn til þeirra. Þótt F setti eignarmerki húsmóður sinnar á hlutinn, virðist það fremur hafa verið gert í því skyni að einkenna hann en að villa heimildir. Sýkna, en F látinn greiða sakarkostnað. 274.

S tók í rétt sauð, sem þar kom fram, eign E, rak hann heim til sín, slátraði honum og fénýtti sér sem sína eign. Næsta ár stal hann

18 pd. af ull frá húsbónda sínum úr ólæstu stofulofti og um leið poka utan um ullina og sama ár seldi hann veiðifleka, sem húsbóndi hans átti. Sauðinn var hann búinn að borga, áður en málssókn hófst, en hinir munirnir voru metnir á röska 7 rd. Skv. 308. gr. hgl. 1869 bar þjófnað S undir 231. og 230. gr. þeirra og var refsing ákveðin með hliðsjón af því, að hann hafði bætt eiganda sauðinn og boðið fram greiðslu fyrir flekann, 1 árs betr.h.v., sem samgildir 40 vh. refs. sbr. tilsk. 24. jan. 1838, 4. gr. a. og skyldi hann vera háður sérlegri gæzlu lögreglustjórnar í 1 ár, sbr. 5. gr. sömu tilsk. 295.

Ó tók 1 pd. af rjóltóbaki úr poka manns, synjaði í fyrstu fyrir að hafa tekið það, en gekkst þó við því næsta dag og skilaði tóbakinu, metnu á 56 sk. Fjórum árum síðar tók Ó fiskband á hlaði á bæ; metið á 6 sk., en eigandinn tók það til sín. Þá tók Ó hnefayfylli af sykri úr tunnu kaupmanns, er hann var staddur þar í verzluninni, en sykurinn var óðara tekinn af honum, virt á 10 sk. Talinn einfaldur þjófnaður, er varðaði við 230. gr. hgl., sbr. 307. og 308. gr. og tilsk. 24. jan. 1838, 4. gr. Refs.: 10 vh. 298.

B stal matvælum smátt og smátt frá húsbónda sínum og á öðru heimili frá húsbónda sínum ýmsum matvælum auk gullhrings, tóbaks og matspóns, sem allt er komið til skila, og enn á þriðja bænum frá húsbónda sínum smáræði af matvælum og hníf. Allt var þýfið virt á röska 5 rd. Þetta var talinn einfaldur þjófnaður, þótt B færi að vísu inn í búr með lykli, en hann lá á almanna-færi. Tekið tillit til ungs aldurs og hreinskilnislegrar játningar. 20 vh. refs. 300.

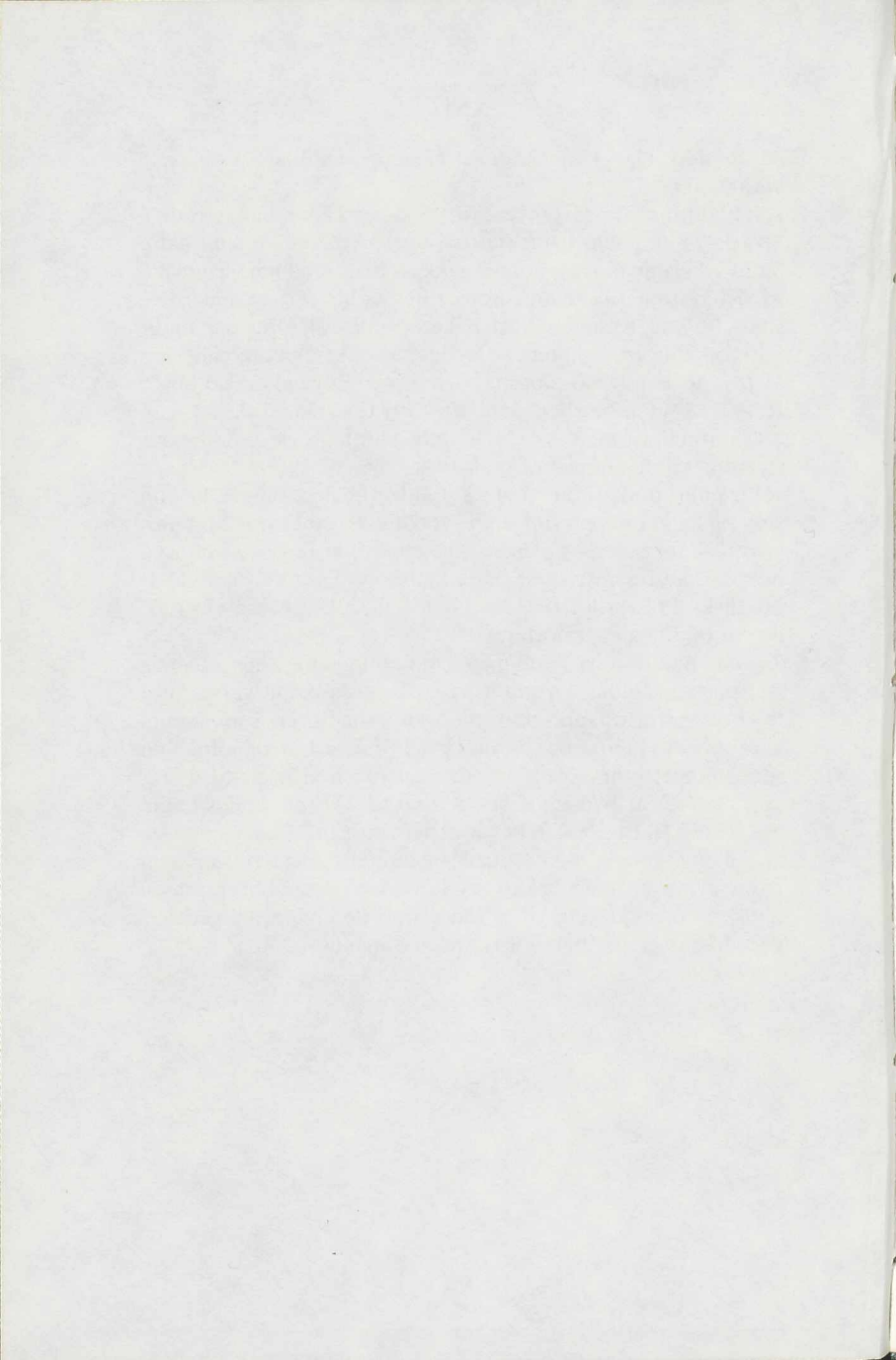
B, sem var undir lögaldri sakamanna og var nánast á flakki, stal ýmsum smámunum, alls 26 sinnum, virtum á röska 6 rd. Refs-að skv. 30. gr. hgl., sbr. 230. og 22. gr., 10 reirprikskögg. Hjónin K og S voru saksótt fyrir grunaða hluttöku í þjófnaði B, K vegna þess að hún hafði ekki sagt eiganda þegar frá ullar-skjóðu, sem B bað hana að geyma fyrir sig, og S með því að hann hefði spurt B, hvort hann hefði enga upptýningsull, enda ætti hann að tala áður um það við húsbændur sína. K og S voru sýknuð og málskostnaður að því er þau varðar lagður á opin-

beran sjóð. Upp kom, að S sat í ströngu varðhaldi í röskar 5 vikur. 303.

K stal blautum fiski, virtum á 2 rd. 48 sk. og 12 kindum, virtum á 40 rd. 64 sk., sem hann slátraði og fénýtti sér, og enn hafði hann 18 árum áður en dómur gekk stolið 2 sauðum, virtum á 6 rd. Kindurnar tók hann sumpart heima hjá sér og sumar í fé sínu. Þá stal K smáræði af hákarlsbeitum. Brotin bar undir 230. og 250. gr. hgl., og var refsing m.a. ákveðin með hliðsjón af því, að K átti við „mestu bágindi og bjargarskort að búa“. Refs.: 18 mán. betrh.v., sem eftir 307. gr., sbr. tilsk. 24. jan. 1838 afplánast með 2×27 vh. og skyldi hlíta gæzlu lögreglustjórnar 18 mánuði, sbr. 5. gr. tilsk. 306.

J stal frá húsbónda sínum 4 mörkum ulla í baðstofunni á heimili sínu og lagði inn sem sína eign í verzlun. Þá stal hann 2 brennivínsflöskum o.fl. úr poka, sem geymdur var í ólæstu útihúsi á heimili hans. Samtals var þetta metið á 80 sk. Varðaði við 1. gr. tilsk. 11. apríl 1840, sbr. alm. hgl. 230. gr., 12 vh. refs. dæmd og iðgjaldagreiðslur. 318.

S fór inn í eldhús á bæ þannig að hann rauf gat á eldhúsgaflað og stal þar matvælum, virtum á 3 rd. 48 sk. Fólk allt var þá úti í fjósi. Þá gerðist hann sekur um óskil á sendibréfi, sem honum var fengið til meðferðar og var í því 1 rd. Hérð. virti þjófnaðinn sem innbrotspjófnað og heimfærði hann til 12. gr. tilsk. 11. apríl 1840. Var það staðfest og vísað til 231. gr. 1. liðs í alm. hgl. 1869. Refs.: 8 mán. betrh.v., sem eftir tilsk. 24. jan. 1838, gr. 4a og 5 samgildir 27 vh. refs. og innifelst hér sú refsing, sem hann kynni að hafa bakað sér fyrir óskil á sendibréfi, en sú háttsemi er ekki færð til refsíákvæða í dóminum. Þá skyldi S vera háður gæzlu lögreglustjórnar í 8 mánuði. 320.

Árið 1868 þann 5. janúar

d ó m u r

í málinu nr. 1/1886 Þórður verzlunarstjóri Guðjohnsen

g e g n

verzlunarmanni H. C. Robb

Með Landsyfirrétarstefnu 20. október f. á. hefir verzlunarstjóri Þórður Guðjohnsen áfrýjað fyrir yfirdóminn bæjarþingsdómi Reykjavíkur kaupstaðar, gengnum 12. desember í haust, er leið, er dæmir téðan verzlunarstjóra skyldan til að skila aftur verzlunarmanni H. C. Robb ýms-um verzlunaráhöldum, er nákvæmar eru tilgreind í dóm-inum og borga honum 16 rd. í málskostnað, nema hann með eiði synji fyrir það að nefndur verzlunarmaður hefði léð sér áminnzt verzlunaráhöld, því þá skuli áfrýjandi vera sýkn fyrir kröfum hans í málinu og málskostnaður falla niður. Áfrýjandi hefir nú eigi beinlínis játað eður neitað því, að hinn stefndi hafi léð sér téð áhöld, þó hann að vísu hafi játað, að hann hafi tekið við þeim af honum, en hann álítur og fer því fram, að þau séu eign húsbónda (prin-cipals) síns kaupmanns Sveinbjarnar Jakobssonar og hafi fylgt með í kaupinu, en nefndur kaupmaður keypti sölu-búð þá, er hann nú verzlar í, af verzlunarmanni Jónasi Jónassen, hverjum hinn stefndi áður hafði selt hana; en

einkanlega hefir hann þó borið fyrir sig, að málið eigi væri réttilega höfðað gegn sér, þar áminnt verzlunaráhöld eigi væru í sínum vörslum heldur húsbónda síns, Sveinbjarnar kaupmanns Jakobssonar, og hefði verið það – eins og al-kunnugt væri – þegar 28. júní f. á., er mál þetta var kært fyrir sáttanefndinni, og þá brúkuð við verzlun nefnds kaupmanns, er þá og sjálfur hefði verið hér til staðar í bænum, og sem málið því hefði átt að höfðast á móti.

Eftir þessum málavöxtum og þar eð þau umþráttuð verzlunaráhöld hljóta að álitast að vera í verzlun kaupmanns Sveinbjarnar Jakobssonar, fær rétturinn eigi séð, að mál þetta sé réttilega höfðað gegn áfrýjandanum, hvort sem hann hefir fengið áhöldin léð eður á annan hátt hjá stefnda, og það því síður, sem áfrýjandinn eigi er eða var stefnt til að láta þau af hendi vegna verzlunar kaupmanns Jakobsens – sem hann stendur fyrir, hvað eigi hefði getað átt sér stað, þar sem téður kaupmaður þá var hér í bænum, er málið með fyrstu var höfðað, og sem því var þá sá eini, er hinn stefndi réttilega gat haldið sér til í máli, er áhrærði verzlun hans, og ber því að dæma áfrýjandann sýknan af kröfum hins stefnda í máli þessu. Málskostnaður virðist eftir kringumstæðunum eigi að falla niður við báða rétti.

Því dæmist rétt að vera:

Áfrýjandinn, verzlunarstjóri Þórður Pétursson Guðjohnsen, á fyrir kröfum hins stefnda verzlunarmanns Hans Robbs í þessu máli sýkn að vera. Málskostnaður fyrir báðum réttum falli niður.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 14. apríl

d ó m u r

í málinu nr. 4/1868: Réttvísín

g e g n

Jóni Bergsteinssyni og Helgu konu hans Jónsdóttur.

(Hæstaréttardómur bls. 333 og bls. 336)

Í máli því, sem hér liggur fyrir, er Jón bóndi Bergsteinson og kona hans Helga Jónsdóttir á Stóra-Moshvoli í Rangárvallasýslu, sem bæði eru komin yfir lögaldur sakamanna, og hvorugt hafa áður verið ákærð né dæmd fyrir nokkurt lagabrot, dæmd sem sek í sauðapjófnaði, Jón í 15, en Helga í 10 vandarhagga refsingu, og hefur hlutaðeigandi amtmaður áfrýjað fyrir hönd hins opinbera þessum dómi til landsyfirréttarins.

Hvað þá fyrst Jón Bergsteinsson snertir, er það með hans eigin játningu og þeim öðrum upplýsingum, sem komnar eru fram í málinu, löglega sannað, að hann í sum-
ar sem leið hafi úti á víðavangi tekið 2 vetra hrút og vetur-
gamla kind, sína í hvort sinni, og að hverjum eigendurnir
ekki hafa getað orðið uppspurðir, farið með þær heim til
sín og slátrað þeim tilhjálparlaust, og þær síðan verið hag-
nýttar til heimilisparfa. Báðar kindurnar eru metnar á 6
rd. r. m. Brot ákærða hefur héraðsdómarinn heimfært
undir 1. gr. í tilskip. af (11. apríl) 1840, en þar sem hann
tók kindurnar úti á víðavangi, virðist það auðsætt, að brot-
ið heyri undir téðrar tilskip. 6. gr., og að hegningin eigi að
metast eftir téðum lagastað, og virðist hún að athuguðum
hlutaðeiganda bágbornu kringumstæðum, fúsu meðkenn-
ingu og undanfarinni góðu hegðun hæfilega matin til 1 árs

betrunarhúsvinnu, sem eftir tilskipun 24. jan. 1838 4. gr. samgildir 40 vandarhagga refsingu, svo ber og ákærða að vera háður lögreglustjórnarinnar sérstaklegu gæzlu í 1 ár.

Hvað þá meðákærðu, Helgu Jónsdóttur, því næst snertir, er það sannað, að hún vissi ekkert af því, þegar maður hennar stal fyrri kindinni, fyrri en hann var búinn að slátra henni, og þegar hann stal hinni síðari kind, vissi hún heldur ekki annað en hann ætlaði að sækja eina af þeirra eigin kindum, en af því hún var hrædd um, að hann, ef til vildi, mundi ætla í þess stað að stela kind, eggjaði hún hann fastlega af því, og sagðist heldur vilja vera „sjálf hungruð og heyra krakkana góla af sulti en hann gjörði það“. Hún getur því ekki álitist að hafa átt neinn þátt að þjófnaði manns hennar, því það eina, sem hún hefur gjört, er það, að hún matreiddi kindurnar og neytti síðan, en auglýnilega móti vilja sínum, af þeim með manni sínum og börnum, og hjá þessu gat hún ekki komist, nema með því að yfirgefa heimili sitt, mann og börn, sem ekki var heimtandi af henni að hún gjörði, og þar eð það nú útheimtist til þess að gjöra sig sekan í eftirfylgjandi hluttöku í einhverjum misverknaði, að hlutaðeigandi hafi gjört það með því áformi að fremja lagabrot (dolo), og þetta ekki átti sér stað hjá hinni ákærðu, fær rétturinn ekki betur séð en að hina ákærðu beri að dæma sýkna af sóknarans ákæru í þessu máli, þó þannig, að hún taki þátt í málaskostnaði jafnt meðákærða, manni sínum.

Þessu samkvæmt ber héraðsdóminum, hvað þá ídæmdu hegningu snertir, að breyta, en hvað málaskostnað í héraði og þau svaramanni dæmdu málsvarnarlaun þar á móti snertir að staðfesta. Þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal laun til hins skipaða sóknara og

svaramanns við landsyfírréttinn 5 rd. til hvors um sig, borga þau ákærðu eitt fyrir bæði og bæði fyrir eitt. Meðferð og rekstur málsins í héraði hefur verið forsvaranlegur, og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

P v í d æ m i s t r é t t a ð v e r a :

Jón Bergsteinsson á að sæta 40 vandarhagga refsingu og vera háður lögreglustjórnarinnar sérstaklegu gæzlu í 1 ár. Helga Jónsdóttir á af sóknarans ákærum í þessu máli sýkn að vera. Hvað málskostnað í héraði snertir á héraðsdómurinn óraskaður að standa.

Sóknara við landsyfírréttinn, málsfærslumanni Jóni Guðmundssyni, og verjanda, málsfærslumanni P. Melsteð, bera hvorum fyrir sig 5 rd. r. m. í málsfærslulaun, sem borgist af þeim ákærðu. Dóminum ber að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 14. apríl

d ó m u r

í málinu nr. 6/1868: Benidikt Benidiktsson m. fl. bændum í Álftaneshrepp

g e g n

Sveitarstjórninni í Álftaneshrepp.

Haustið 1861 lánaði stjórnin úr styrktarsjóði Íslands til innbúanna í Kjósar-, Gullbringu- og Borgarfjarðarsýslum korn til þess að bæta úr bjargarskorti þeim og harðæri, sem í sýslum þessum þá fór auðsjáanlega í hönd, og var

svo fyrirmælt, að sveitarstjórnirnar í téðum sýslum gætu fengið korninu ávísað hjá hlutaðeigandi amtmanni, þegar þeir bæðu um það, með því skilyrði, að kornið yrði endurborgað með leigum með $\frac{1}{7}$ hvert ár og öllu lokið á næstu 7 árum. Eitt af þeim sveitarfélögum, sem beiddust hluttöku í téðu lánskorni var Álftaneshreppur í Gullbringusýslu, og gengust hreppstjórnirnar fyrir því að taka kornið út og útbýta því meðal þeirra hreppsúa, er voru í bjargarskorti og til forsorgunar sveitarinnar þurfamanna. Liðu svo fyrstu 4 árin, að sveitin gat ekkert borgað upp í kornlánið, svo að skuldin var með leigum við útgöngu ársins 1864 orðin 1900 Rd. að upphæð, en þar sem þá var farið að ganga eftir borgun frá hálfu hins opinbera, áttu hreppstjórnar með sveitarbændum 2 fundi með sér, þann fyrri í janúar 1865, en hinn síðari þann 1. febrúar næst á eftir, og var á seinni fundinum [af] meiri hluta fundarmanna tekin sú ályktun að jafna niður á hreppsbandur 1000 Rd., sem borga skyldi í 3 sölum og þannig, að seinasti þriðjungurinn skyldi vera greiddur í seinasta lagi innan 3 ára, og verður ekki betur séð af réttargjörðunum (sbr. fylgir. nr. 2 í undirréttargjörðunum) en að meiri hluti hreppsbanda hafi þegar borgað það þegar [svo] sem á þá var jafnað og að þetta fé sé síðan borgað inn í jarðabókarsjóðinn. Þó skoruðust þegar að fram kom 10 bændur í hreppnum nefnilega áfrýjendur þessa máls, bændurnir Benidikt Benidiktsson á Akrakoti, Guðmundur Jónsson á Bárhússeyri – sem síðan er dáinn, og ekkja hans og erfingjar gengnir úr málinu –, Gunnar Sigurðsson á Landakoti, Jón Jónsson á Deild, Jón Gíslason á Eivindarstöðum, Haraldur Jörundsson á Haugshúsum, Eggert Eggertsson á Skógtjörn, Gísli Þorsteinsson og tómthúsmaður Sverrir Sigurðsson á Gamla-

Hliði, undan að borga það, sem á þá hafði verið jafnað, og sem að Guðmundi Jónssyni frágengnum, er til samans 64 Rd. 15 s. Hreppstjórnir í Álfthaneshreppi kölluðu því þessa menn fyrir hlutaðeigandi sættanefnd, og er sættir ekki gátu komizt á, lögðu þeir málið til dómsúrskurðar og fór dómur út þann 4. oct., er næst leið, með þeim mála-lyktum, að þeir ofangreindu 9 bændur ættu að borga, hver um sig, þá upphæð, sem á þá hafði verið jafnað upp í kornlánið með leigum frá 4. marz f. á., svo og málskostnað skaðlaust, og þar á meðal málsfærslulaun til sækjandanna skipaða málsfærslumanns 10 rd. r. m.

Þessum dómi hafa nú allir þeir ofangreindu bændur áfrýjað til landsyfirrættarins með þeirri réttarkröfu, að hann verði dæmdur ómerkur eða þá ógiltur og honum algjörlega hrundið og breytt þannig, að þeir (áfrýjendurnir) allir sameiginlega, og hver þeirra fyrir sig, verði frídæmdir af kröfum og kærnum þeirra innstefndu, og þessir dæmdir til að borga áfrýjendunum allan málskostnað fyrir báðum réttum skaðlaust, eða með þeirri upphæð, sem þykir fullnægjandi. Þar á móti hafa þeir innstefndu, sem fengið hafa gjafsókn við yfirréttinn, krafizt, að héraðsdómurinn verði staðfestur og þeirra skipaða málafærslumanni hér við réttinn dæmd hæfileg málsfærslulaun.

Áfrýjandinn (svo) hefur fyrst og fremst hreyft þeirri mótbáru gegn málssókninni í héraði, að hinir stefndu hafi ekki verið bærir um að höfða hana, því það sé einungis hreppstjórnir, sem tóku kornlánið, er hér ræðir um, en þar sem þessir hreppstjórnar ekki tóku kornlánið handa sjálfum sér, heldur handa hreppnum og fyrir hreppsins hönd, og hér því er um sveitarmálefni í eiginlegum skilningi að ræða, virðist það auðsætt, að það atriði, að hrepp-

stjóraskifti hafa síðan orðið, engin áhrif geti haft á málið, því hreppstjórnir, sem tóku við, voru skyldir til að gegna og leiða til lykta þau hreppsmál, sem formenn þeirra ekki voru búnir að gjöra út um, og eitt af þessum málum var um borgun kornlánsins, sem hreppurinn hafði fyrir meðalgöngu hreppstjóranna fengið á sínum tíma hjá stjórninni. Þessi mótbára getur því ekki tekizt til greina.

Þegar áfrýjendurnir því næst fara því fram og vilja byggja á því, að þeir séu ekki skyldir til að taka þátt í endurborgun kornlánsins því að það hafi frá upphafi ekki verið lán til sveitarsjóðsins eður til framfærslu sveitarómögum, heldur handa bændum í sveitinni, sem matbjargar þurftu fyrir heimili sín, og sem mundu hafa verið færir um að endurborga lánið að miklu eða öllu leyti, þá verður, eftir því sem fram er komið í málinu að álíta að kornláninu hafi einnig verið varið til þess að borga ómagahald í hreppnum, og að öðru leyti hefur það engin áhrif á borgunarskyldu hreppsþúa, hvort korninu var varið til þess að lána það bændum í sveitinni, sem voru í bjargarskortri, eða það gekk til ómagaframfæris eingöngu, því það má álítast sannað, og liggur einnig í hlutarins eigin eðli, að það er og hefur ekki verið spursmál um að jafna öðru eða meiru af borguninni fyrir kornlánið niður á hreppsþúa en því, sem gekk til ómagahaldsins, og því, sem hver einstakur lántakandi ekki gat borgað aftur af láninu, sem hann hafði fengið, en að greiða eigi borgun fyrir þann hluta lánsins af öllum hreppsþændum, sem þess eru umkomnir, getur ekki verið neitt vafamál, og þegar áfrýjendurnir enn fremur fara því fram, að hinir innstefndu byggji kröfu sína um borgun kornlánsins af sveitarbændum og heimild sína til að ganga eftir henni hjá áfrýjendunum á ályktun fundarins í Hafn-

arfirði þann 1. febr. f. á. og taka það fram, að fundur þessi hafi hvorki getað skuldbundið þá til að borga né þeir gengizt á fundinum undir nokkra borgun, þá er það að vísu satt, að fundurinn ekki gat lagt á þá neina slíka skuldbindingu, en það var heldur ekki tilgangur fundarins, heldur hitt að ræða um og koma sér niður á það, hvernig kornlánið, að því leyti sem þeir hefðu fengið það, og ekki gætu og hefðu borgað það, gæti með sem beztu samkomulagi orðið greitt af hreppsbúum, og þessu augnamiði fundarins varð líka framgengt, er hann komst til þeirrar niðurstöðu, sem þegar var tekin fram, að jafna borguninni niður á hreppsbúa. Fundurinn gekk út frá því sem gefnu (sbr. fylgiskjal nr. 9 í undirréttargjörðinni), að borgun kornlánsins hvíldi á hreppnum, eins og líka var eðlilegt, því borgunarskyldan varð til með láninu, og sveitarstjórnin fékk því ekki hjá fundinum neina heimild til að ganga eftir borguninni fyrir lánið og beiddist hennar ekki heldur né þurfti hennar við, því það liggur í hlutarins eðli, að eins og sveitarstjórnir bæði eftir stöðu sinni og fátækralöggjöf-inni hafa bæði rétt og skyldu til að gjöra allar þær ráðstafanir, sem þeir álíta með þurfa til þess að varna sveitavandræðum og sér í lagi fyrirsjáanlegum bjargarskorti, þannig hljóti þeir og að hafa heimild til að jafna á hreppsbúa, eftir sömu reglum og aukaútsvari er jafnað og það hefur verið gjört í þessu tilfelli, þeim kostnaði, sem slíkar ráðstafanir hafa í för með sér, og um þess konar ráðstöfun er hér að ræða, hvað það tekna kornlán snertir, því áfrýjendurnir hafa sjálfir með berum orðum viðurkennt, að á því tímabili, sem lánið var tekið, hafi í Álftaneshreppi, eins og þeir orða það, verið „mikil og margbrotin sveitavandræði“.

Áfrýjendurnir hafa ennfremur hreyft þeirri mótbáru, að kornláninu hafi verið hagað ráðlauslega, en þar sem þeir ekki hafa gjört neina ýtarlegri grein fyrir þessari skoðun sinni, og því síður sannað að svo hafi verið, sem þeir segja, og ekkert það er komið fram í réttargjörðunum, er að slíku lúti, getur þessi mótbára ekki til nokkurra greina komið.

Loks hafa áfrýjendurnir ekki á nokkurn hátt vefengt, að niðurjöfnun sú af kornláninu, sem gjörð var á fundinum í Hafnarfirði, hafi verið gjörð öðru vísi en eftir efnum og ástandi hvers hreppsþúa, og sér í lagi hafa þeir ekki rengt niðurjöfnun gjaldsins, hvað þá sjálfa snertir, né farið orðum í þá átt, að hún ekki hafi verið í réttu hlutfalli við það, sem hinum öðrum hreppsþúum var gjört að greiða. Eftir þessum málavöxtum geta áfrýjendurnir ekki komizt hjá því að borga það gjald, sem hér ræðir um, og ber því undirréttarins dóm að staðfesta, bæði hvað þá ídæmdu borgun og málskostnað snertir. Svo ber áfrýjendunum og að borga hinum stefndu málskostnað fyrir yfirdóminum skaðlaust, og þar á meðal þeirra skipaða málsfærslumanni 15 rd. í málsvarnarlaun. Að því leyti, sem málið í héraði var gjafsóknarmál, athugast, að héraðsdómurinn hefur ekkert gjört að málinu frá 15. júlí til 25. sept., en þó finnst ekki ástæða til að láta þennan drátt varða honum ábyrgðar, og því vitnast, að meðferð málsins í héraði hefir verið vítalaus. Við landsyfirréttinn hefur málið, að því leyti það er gjafsóknarmál, verið flutt forsvaranlega.

P v í d æ m i s t r é t t a ð v e r a :

Héraðsdómurinn á óraskaður að standa. Áfrýjendurnir borgi hinum stefndu málskostnað við landsyfirréttinn

skaðlaust og þar á meðal til þeirra skipaða svaramanns, málsfærslumanns P. Melsteds, 15 rd. í málsfærslulaun. Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Aaret 1868, den 14. April

d o m

i Sagen nr. 25/1868: Factor J. H. Jonassen

c o n t r a

Henderson, Anderson & Co., samt Land- og Byfoged, Canselliraad A. Thorsteinsson.

(Hæstaréttardómur bls. 345 hér á eftir)

I nærværende Sag, hvorunder Factor J. H. Jonassen procederer efter Hovedstævning, og Handelshuset Henderson, Anderson & Co., efter Contrastævning paas-taaer Sidstnævnte en inden Reykjavik Kjöbstads Bythingsret den 19. October f. A. afsagt Dom, hvorved en af dem ved Fogedkjendelse af 28 Mai f. A. paa Eien-dommen Nr. 1 i Læknisgata erhvervet Arrest og Beslag blev kjendt ved Magt að stande, og Hovedappellanten, som deres forhenværende Factor, dømt til Udredelsen af 2,292 Rd. 45 Sk. stadfæstet, dog principaliteter med den Forandring, at Hovedappellanten tilpligtes at betale Contraappellanterne 2,904 Rd. 20 sk. med renter deraf 5% aarlig fra Forligsklagens Dato den 1. Juni 1867 indtil Betaling skeer, subsidiært med den Forandring, at han tilpligtes at betale det idömte Beløb 2,292 Rd. 45 sk. med

Renter, som foranført, og allermest in subsidium, at den appellerede Dom stadfæstes, hvorhos Contraappellanterne paastaae sig tilkjendte denne Sags Omkostninger baade ved Under- og Overretten skadesløst, eller med noget Tilstrækkeligt hos Hovedappellanten.

Dermed har Hovedappellanten nedlagt Paastand paa, at ovenanmeldte Fogeddecret og Dom bliver underkjendt og forandret derhen, at han bliver frifunden for Contraappellanternes Tiltale, og disse tilligemed den medindstævnte Foged og Dommer i Reykjavik, Land- og Byfoged, Canselliraad A. Thorsteinsson Een for Begge og Begge for Een ved denne Rets Dom tilpligtede at svare ham i Skadeserstatning 23,905 Rd., samt at der reserveres ham Ret til yderligere Erstatning af Contraappellanterne indtil en Sum af 56.000 Rd. for det Tilfælde, at han maatte blive sagsøgt af Kjöberen til Ejendommen Nr. 1 i Læknisgata i Reykjavik i Anledning af den Vanhjemmel, der er paaført bemeldte Ejendom ved den paastævnte Arrest og Beslagsforretning.

Foreløbig bemærkes, at forsaavidt Hovedappellanten har gjort gjældende at det ham til Forligelsescommissionen givne Varsel var for kort, da der ifølge Frd. 20 Jan. 1797 formeentligen burde været givet ham 4 Dagers Varsel, medens han kun fik Aftensvarsel, da kan Retten ikke tiltræde denne Anskuelse, thi vel er det saa, at denne Frd. for Norge, som i sin Tid blev publiceret her paa Althinget, er bleven reciperet hertillands ved en stadig Praxis, men ligesom den kun blev givet for Landet i Norge, saaledes har denne Praxis knyttet sammes Anvendelse til det tilsvarende Omraade her i Landet, medens derimod Frd. 10. Juli 1795 har været fulgt i Reykjavik, hvilket ogsaa

stemmer fuldkommen overeens med den naturlige Udvikling, eftersom den sidstnævnte iøvrigt ogsaa paa Althinget publicerede Frd. netop tillige er givet for Kjøbstæderne i Norge.

Hvad dernæst Hovedappellantens foranførte her for Retten nedlagte Paastand angaaer, da maa det først fremhæves, at selv om i Almindelighed efter vor Lovgivning kunde være Spørgsmaal om Fogedens solidariske Medansvarlighed, saa kan der dog in casu ikke være Tale herom, eftersom Hovedappellanten utvetydigen, omend indirekte under Justificationssøgsmålet for Underretten har acquiesceret ved den af Fogden bestemte Sikkerhedsstillelse af 10,000 Rd., og allerede paa Grund her af vil den medindstævnte Foged være at frifinde for Hovedappellantens Tiltale i denne Sag, og ham, som har givet Möde her for Retten at tildømme hos samme 15 Rd. i Kost og Tæring. Ligesaa lidet kan der efter Sagens Natur og Processlovgivningens Grundsætninger være Tale om den af Hovedappellanten, som foranfört, paastaaede Reservation til yderligere Erstatning for blot mulige Følger af den indankede formeentlig ulovlige Arrest.

Betræffende Contraappellanternes Fordring til Beløb principaliter 2,904 Rd. 20 sk. r. m. hidrørende fra Hovedappellantens – der som berørt, bestyrede deres Handelsforretning i Reykjavik – formeentlige Underballance for Aaret 1865, da har Sidstnævnte væsentlig gjort gjældende, at han, siden han inden den i N. L. 3-1-7 bestemte Frist ingen Udsættelse havde faaet fra sine Principaler (Contraappellanterne) paa det af ham for bemeldte Aar aflagte og i Tide tilstillede Hovedregnskab, nu burde være angerløs i Anledning af samme, og det saa meget mere, som Contra-

appellanterne i en Skrivelse til ham af 12. April 1866 angaaende bemeldte Regnskab, hvori der af ham (Hovedappellanten) opstilledes en Underballance af 3,804 Rd. 85 sk., som han i en Regnskabet ledsagende Skrivelse, erklærede, at han midlertidigen maatte debiteres for, udtrykkeligen havde anerkjendt, at de allerede ved flygtigt at gennemgaae Regnskabet straks havde opdaget en Feil til hans Favour af 1512 Rd. 2 m. 8 sk., med den yderligere Bemærkning, at der rimeligviis, naar de lade Regnskabet nøjagtig conferere og beregne, vilde findes flere (Feil) og forhaabentlig saanær hele Differencen. Herimod have Contraappellanterne hovedsagelig inhæreret, at N. L. 3-1-7 ikke kunne komme til anvendelse i det heromhandlede Tilfælde, da denne Bestemmelse kun angik Præscription af Udsættelser fra Principalens Side inden en vis Tid, hvorom der in casu ikke kunde være Tale, eftersom Underballancen qvæstiones tværtimod var baseret paa en Aerkjendelse af Regnskabsføreren (Hovedappellanten), som virkelig Gjæld, der, som saadan, maatte være at tilsvare af Hovedappellanten, og forsaavidt som denne, som nysanfört, har paaberaabt sig den i ovenomhandlede Skrivelse af selve Contraappellanterne paapegede Feil af 1512 Rd. 40 sk. i hans Favour, da have de hertil bemærket, at dette nærmere var at forstaae, som et Spörghmaal eller Opfordring til Hovedappellanten til at anstille nærmere Undersøgelse af, om dog ikke Underballancen burde formindskes med dette Belöb, end en egentlig Afgjörelse.

Med Hensyn til det saaledes af begge Parter Anbragte maa Retten tiltræde den Anskuelse at N. L. 3-1-7 ingen umiddelbar Anvendelse kan have paa nærværende Rets-

tvist, hvorimod sammes Afgjørelse nærmest vil bero paa den Betydning, der bör tillægges den Omstændighed, at Hovedappellanten ifølge det af ham for Aaret 1865 af- lagte Regnskab, og den det ledsagende Skrivelse var kommet i den omhandlede Underballance ligeoverfor Contraappellanternes oftnævnte Skrivelse til ham af 12. April 1866.

Det maa da i saa Henseende bemærkes, at saavel An- førelsen i Regnskabet af Underballancen, som Hovedapp- ellantens Yttringer i ovenanmeldte Skrivelse til Contra- appellanterne vel involverer en umiskjendelig Anerkjend- else af, at han formeentligen burde tilsvare de Sidstnævnte Underballancens paalydende Sum. Men paa den anden Side maa det fremhæves, at denne Anerkjendelse ifølge Forholdets Natur, kun kan være at betragte som betinget og af förelöblig Beskaffenhed, idet den, omend som skeet, anerkjendte Underballance, maatte kunne nedsættes, eller vel endog aldeles bortfalde ved senere opdagende Feil i Hovedappellantens Favour, ligesom en saaledes anerkjendt Underballance af en Regnskabsfører i almin- delighed ikke kan være til Hinder for en yderligere Underballance, hvis der skulde opdages Feil i hans Dis- favour. Dette Princip ligger ogsaa til Grund for Be- stemmelsen i N. L. 3—1—7. Seer man nu endvidere hen til Contraappellanternes ovenomhandlede Skrivelse og de deri indeholdte Udtalelser, skjönnes ikke rettere, end at disse ogsaa have betragtet og behandlet Forholdet med Hensyn til Regnskabets qvæstionis, paa denne Maade.

Thi naar Contraappellanterne i denne Skrivelse ved Siden af at underrette Hovedappellanten om, at de havde opdaget en Feil i Regnskabet i hans Favour af 1512 Rd. 2

m. 8 sk. — hvilket ingenlunde kan opfattes, som et Spørgsmaal eller Opfordring til Hovedappellanten til nærmere Undersøgelse fra hans Side, men maa antages at indeholde en ligefrem Anerkjendelse af, at dette Beløb burde fradrages Underballancens paalydende Sum — iøvrigt have med Hensyn til sammes resterende Beløb erklæret, at det ved en af dem foretagende Revision af Regnskabet rimeligvis og forhaabentlig vilde saanær helt forsvinde, saa kan dette ikke fornuftigviis forstaaes anderledes, end at Contraappellanterne have betragtet den af Hovedappellanten anførte Underballance, som en svævende for Øjeblikket ubestemt Störrelse, som der ikke egnede sig til, eller de agtede at gjøre gjældende imod ham uden forsaavidt sammes Existence og Omfang maatte blive endeligen bestemt ved en af dem selv iværksættende nærmere Undersøgelse af Regnskabet. Men heraf synes det da at fremtræde, som en nødvendig Consequence, at Hovedappellanten, eftersom Contraappellanterne ikke have, efter hvad der foreligger i Sagen, underkastet Regnskabet den förommeldte Revision, og altsaa ikke foretaget den til deres frie Raadighed stillede Handling, hvor af de selv proprio motu, som Principaler havde i deres Skrivelse gjort deres Tilgodehavende hos Hovedappellanten afhængig, som endelig bestemt, og som saadant juridisk forbindende for ham, maa være at frifinde for ovenomhandlede Fordring, og det saa meget mere, som man, endog under Forudsætning af, at den skete Anförelse og Anerkjendelse af Underballancen qv. var at betragte som et ligefrem puurt Tilbud fra Hovedappellantens Side, om at tilsvare samme i sin Helhed uden Hensyn til opdagende Feil í hans Favour, dog efter det ovenfor Anførte vilde

komme til at savne en behörig og betimelig Antagelse for Contraappellanternes Vedkommende.

Som Fölge af det saaledes antagne Resultat vil det indankede Fogeddecret af 28. Mai f. A. være at underkjen­de, og Arresten at hæve, hvorimod den af Hovedappellanten paastaaede Erstatning paa Grund af sammes Ulovmæssighed ikke kan tildömmes ham allerede af den Grund, at han ikke under Justifications Sagen befindes at have gjort sin formeentlige Ret i saa Henseende gjældende ved Contrasögsmaal.

Forsaavidt Underdommeren endelig har paastaaet nogle i et af Hovedappellantens Indlæg brugte Udtalelser mortificerede, som for ham fornærmelige, og Hovedappellanten derfor anseet med Mulkt, findes der ikke tilstrækkelig Anledning hertil, efter den ellers efter Sammenhængen naturlige Forklaring, som Hovedappellanten har givet med Hensyn til sine Ytringer.

Processens Omkostninger ville efter Omstændighederne for begge Retter være at ophæve.

T h i k j e n d e s f o r R e t :

Hovedappellanten Factor J. H. Jonassen bör for Contraappellanterne, Henderson, Anderson & Cos Tiltale i denne Sag fri at være. Det indankede Fogeddecret af 28. Mai f. A. underkjen­des og det ved samme paa Eien­dommen Nr. 1 i Læknisgata i Reykjavik foretagne Arrest hæves. Land- og Byfoged, Cancelliraad A. Thorsteinsson bör for Hovedappellanten Factor J. H. Jonassens Tiltale fri at være og Sidstnævnte til ham at udrede 15 Rd. i Kost og Tæring.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Det idömte at udrede inden 8 Uger efter denne Doms
lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 14. apríl

d ó m u r

í málinu nr. 2/1868: Jón Þórðarson

g e g n

Páli Sigurðssyni.

Mál það, sem hér liggur fyrir, er í héraði höfðað af Páli Sigurðssyni á Árkvörn gegn Jóni Þórðarsyni á Eyvindarmúla út af afnotum hins svokallaða Múlalækjar til áveitu á tún og útsetur eignar og ábúðarjarðar hans Árkvarnar, sem og annarri gjörræðisfullri aðferð náðúa síns nefnds Jóns Þórðarsonar á Eyvindarmúla við sig, auk annars í því að fyrirmuna sér algjörlega afnot lækjarins og sömuleiðis í skemmdum á vatnsveitingastokki hans, og flutningi á kúastöðli Eyvindarmúlaábúandans, til meins sér, ábúanda Árkvarnar. Við héraðsdóm Rangárvallasýslu aukahéraðsréttar frá 12. júní 1867, er ábúanda Árkvarnar Páli Sigurðssyni dæmdur réttur til að brúka ofan nefndan Múlalæk til áveitu á móts við ábúanda Eyvindarmúla, Jón Þórðarson, tvo daga á móti 7, sem þessi hafi lækjarins afnot, jafnframt og hinum fyrrnefnda eru dæmdir 15 rd. í málskostnað hjá Jóni Þórðarsyni, sem með stefnu frá 30. okt. seinastl. hefur sem aðaláfrýjandi skotið héraðsdóminum til landsyfirrættarins með þeirri aðalréttarkröfu, að úr-

skurður héraðsréttarins frá 30. okt. 1866, sem álitur Pál Sigurðsson, er gagnstefnt hefur málinu til landsyfírréttarins, réttan sakaraðila, verði felldur úr gildi og héraðsdómurinn dæmdur ómerkur, og gagnáfrýjandinn skyldaður til að borga málskostnað fyrir héraðsréttinum og við yfirdóminn skaðlaust, eða þá með þeirri upphæð, sem yfirdómurinn meti hæfilega, en til vara, að héraðsdómurinn verði felldur úr gildí, og aðaláfrýjandinn dæmdur sýkn af öllum kærum og kröfum gagnáfrýjandans, og hann skyldaður til að borga allan málskostnað skaðlaust eða með einhverju nægilegu.

Gagnáfrýjandinn hefur þar á móti gjört þá réttarkröfu, að honum eða ábúðarjörðu hans Árkvörn verði dæmdur réttur til afnota af hinum umþrætta Múlalæk til áveitu að jöfnum helming til móts við jörðina Eyvindarmúla, og aðaláfrýjandinn Jón Þórðarson skyldaður til að svara honum, eftir tilkvaddra óvilhallra manna mati, hæfilegum skaðabótum fyrir hald á læknum um næstliðin 4 ár, sem og til að flytja stöðul sinn frá Árkvarnar túngarði vestur fyrir nefndan læk, og loks til að svara málskostnaði fyrir báðum réttum skaðlaust eða með hæfilegri fjárupphæð.

Hvað þá fyrst aðalréttarkröfu aðaláfrýjandans snertir, er það að vísu sannað, að gagnáfrýjandinn ekki sé nema að helmingi eigandi jarðarinnar Árkvarnar, og að sameigandi jarðarinnar ekki hafi viljað taka nokkurn þátt í þessu máli, en þar sem Jónsb. landsleigub. 7. kap. segir, að leiglendir eigi sök á því, ef leigutaki hans verði fyrir ágangi, og svo ef jörð er skert, en landeigandi ella, ef hann vill ei sækja, getur þessi aðalréttarkrafa aðaláfrýjandans ekki tekizt til greina, þar sem það virðist auðsætt, að hann eftir hlutarins eðli og téðri lagagrein geti einnig framfylgt leigu-

liðarétti sínum, hvað háflenduna snertir, og ber því að dæma málið í aðalefninu.

Réttargjörðirnar bera með sér, að lækur sá, sem hér ræðir um, og þrætan er út af, sprettur upp í óskiptu landi milli Árkvarnarjarðar og Eyvindarmúla, og rennur niður á milli túngarða beggja jarðanna, og ennfremur er það komið fram í málinu, að gagnáfrýjandinn hafi samfleytt í mörg ár átölulaust notað lækinn til áveitinga á tún Árkvarnar og útsetur á víxl og til jafnaðar móts við ábúanda Eyvindarmúla allt til ársins 1864, þá aðaláfrýjandinn algjörlega fyrirmunaði gagnáfrýjandanum þessi áveitu afnot lækjarins, og gekk svo langt fram í þessu efni, að hann í fyrra vor lét vinnumenn sína rífa úr læknum, jamótt og gagnáfrýjandinn hleypti honum í sinn gamla veitustokk, jafnframt og aðaláfrýjandinn reif fyrir gagnáfrýjandanum annan veitustokk heima á Árkvarnartúni og velti ofan í munna veitustokksins stóreflis steini, sem vinnukonur gagnáfrýjandans ekki gátu hrært úr stað. Aðaláfrýjandinn hefur nú viljað réttlæta þessar aðtektir sínar með því, að hann ætlar sig eiga alla þá aura og allan þann farveg, er lækurinn fellur eftir milli túngirðinganna, bæði á fornustöðlum og kúastöðlana fast við sjálfan túngarð og útsetugarð Árkvarnarjarðar, en eins og gagnáfrýjandinn hefur þverneitað því, að Eyvindarmúli ætti þetta land, öðruvísi en í sameiningu við Árkvörn, þannig hefur aðaláfrýjandinn heldur ekki sannað eign sína á landinu, sem því hlýtur að álítast sem sameignarland Árkvarnar og Eyvindarmúla, en hér af leiðir aftur, að aðaláfrýjandinn hefur því ekki sannað heimild sína til þess að taka sér, eins og hann þó hefur gjört, einveldi yfir læknum, með útilokun gagnáfrýjandans frá afnotum hans. Þegar nú hins vegar það með vitnum

þeim, sem leidd hafa verið í málinu, er sannað, eins og áður var ávíkið, að þeir aðaláfrýjandinn og gagnáfrýjandinn hafi þangað til 1864, þá aðaláfrýjandinn, eins og tekið er fram, algjörlega tók afnot lækjarins undir sig, brúkuðu lækinn til áveitu á tún þeirra og útsetur á víxl og jöfnum höndum og þess er ennfremur gætt í þessu tilliti, að gagnáfrýjandinn hefur jafnvel staðhæft, án þess aðaláfrýjandi hafi borið á móti því, að hann hafi í 30 ár mótmælalaust notað þannig vatnið úr læknum, þar sem hann rennur milli Árkvarnar og Eyvindarmúla, þá virðist það í augum uppi, að rétturinn hlýtur að leggja því meiri áherzlu á þetta atriði, sem slík afnot lækjarins koma alveg heim við grundvallarreglu Jónsbókar Landleigubálks 24. kapit., þegar 2 eiga merkivötn saman, enda liggur ekkert það fyrir í málinu, er heimilað geti að öðru leyti afbrigði frá þeim afnotum lækjarins, sem gagnáfrýjandinn þannig hefur haft af honum.

Af rökum þeim, sem nú eru talin, getur landsyfirrætturinn eigi aðhyllzt þá niðurstöðu, sem undirdómarinn hefur komizt að, að miða afnot hins umþráttada lækjar við dýrleika jarðanna Árkvarnar og Eyvindarmúla, því þótt hún óneitanlega sé með öllu samkvæm grundvallarreglum landslaganna um ítölu afnot í sameiginlegu eður óskiptu landi, þá kemur hún í bága við hina áðurnefndu ákvörðun þeirra, sem eðlilegast er og beinast liggur við, að ráði úrslitum þessa máls, er hún setur skýlausa reglu fyrir því, hvernig skipt skuli afnotum þeirra vatna, er liggja jarða í millum, til áveitu fyrir eigendur og ábúendur á sérskilin lönd þeirra, því eins og þessi sameiginlegu afnot vatnsins, þar sem um merkivötn ræðir, enganvegin eru bundin eða miðuð við dýrleika eða landsstærð jarðanna, sem vatnið

liggur undir, og er að álíta sem einn hluti af, og því ekki heldur við vatnsmagn það, sem að jörðunni liggur í heild sinni, þannig virðist það með öllu auðsætt, að það atriði, að land það, sem vatn liggur í, er sameiginlegt með 2 jörðum til eignar eður afnota að öðru leyti eftir vissu ítöluhlutfalli, engan veginn geti raskað þeirri innbyrðis tilslökunar- og grundvallarreglu, sem landslögin í áminnztri grein setja nággranna í millum, svo þeir á sem sanngjarnastan og hagkvæmastan hátt geti gengið að óhindruðum afnotum sameiginlegra vatna til yrkingar og endurbóta hver á sínu landi.

Landsyfirrætturinn hlýtur þannig að komast til þeirrar niðurstöðu, viðvíkjandi þessu atriði málsins, að ábúandi Árkvarnar og Eyvindarmúla megi brúka lækinn, er hér um ræðir, á víxl sína vikuna hver til áveitingar á tún þeirra og útsetur, eins og Jónsb. L.L.B. kap. 24 mælir fyrir um afnot merkivatna.

Hvað þær af gagnáfrýjandanum fyrir hald á læknum heimtuðu skaðabætur því næst snertir, verður rétturinn að álíta, að það leiði af sjálfu sér, og liggi í hlutarins eðli, að hafi afnot lækjarins fyrir gagnáfrýjandann haft gagn eða hagsmuni í för með sér, og út frá þeirri skoðun að svo sé hlýtur landsyfirrætturinn að ganga, þá eigi hann einnig löglega heimtur á endurgjaldi út af því að hafa verið sviptur þessum hagsmunum, og það getur ekki, eins og héraðsdómarinn hefur álitid, orðið hér til fyrirstöðu, þótt gagnáfrýjandinn ekki strax og hann missti lækjarins afnota legði lögbann fyrir brúkun aðaláfrýjandans á læknum, og fylgdi svo lögbanninu fram til dóms og léti undir því máli meta skaðabæturnar eftir framkomnum gögnum. Rétturinn hlýtur því að fallast á kröfu gagnáfrýjandans, að óvil-

hallir menn meti þann skaða, sem hann geti álitizt að hafa haft af því, að aðaláfrýjandinn hefur svipt hann afnotum lækjarins eins og að framan er tilgreint um næst liðin 4 ár. Hvað flutning á kúastöðli Eyvindarmúla vestur yfir Múlalæk á sínar fornu stöðvar, sem gagnáfrýjandinn einnig hefur krafizt að aðaláfrýjandanum verði gjört að skyldu að framkvæma, snertir, þá virðist réttinum, að þar sem það er upplýst, að kúastöðullinn frá Eyvindarmúla alltaf hafi verið fyrir vestan lækinn Eyvindarmúlamegin, þangað til aðaláfrýjandinn flutti hann fyrir nokkrum árum síðan austur fyrir, fast upp að túngarði Árkvarnar, og þar sem gagnáfrýjandinn hefur ómótmælt leitt rök að því, að honum sé þessi stöðulflutningur til meins, bæði vegna þess, að kýrnar skemmi túngarðinn, og fari í túnið af stöðlinum, og að hann einnig út af þessu hafi þurft að hafa kostnað til þess að halda við garðinum, sem hann annars hefði ekki þurft, og engin sjáanleg nauðsyn réttlætir þennan stöðulflutning aðaláfrýjanda, þá eigi krafa gagnáfrýjandans um stöðulflutninginn á sinn venjulega og gamla samastað, að viðlagðri daglegri fjársekt, að takast til greina.

Eftir þessari niðurstöðu, sem landsyfírrétturinn þannig kemst að, getur aðaláfrýjandinn ekki komist hjá að borga gagnáfrýjandanum málskostnað við landsyfírréttinn, sem hæfilega virðist metinn til 30 rd. Hvað málskostnað við héraðsréttinn snertir, ber héraðsdóminn að staðfesta.

Því dæmist rétt að vera:

Gagnáfrýjandanum Páli Sigurðssyni ber sem eiganda og ábúanda jarðarinnar Árkvarnar réttur til að nota hinn umþráttaða Múlalæk til áveitu að jöfnu móts við Jón Þórðarson á Eyvindarmúla sína vikuna hverjum. Fyrir hald á

Múlalæk í næstliðin 4 ár, eða frá árinu 1864, á aðaláfrýjandinn Jón Þórðarson að borga gagnáfrýjandanum Páli Sigurðssyni það endurgjald, sem óvilhallir og skynsamir menn meta. Svo ber aðaláfrýjandanum einnig frá næstkomandi fardögum að telja, að flytja kúastöðul sinn þaðan sem hann nú hefur hann við Árkvarnar túngarð austan Múlalækjar vestur fyrir téðan læk að viðlagðri 2 rd. sekt fyrir hvern dag, sem hann að liðnum næstkomandi fardögum hefur kúastöðul sinn austan Múlalækjar við túngarð Árkvarnar. Málskostnað við landsyfirrættinn ber aðaláfrýjandanum að borga gagnáfrýjandanum með 30 rd. Sá aðaláfrýjanda ídæmdi málskostnaður við héraðsrættinn standi óbreyttur. Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 20. apríl

d ó m u r

í málinu nr. 9/1868: Réttvísinn

g e g n

Jens Kristjáni Jónssyni.

Með dómi bæjarfógeta S. Thorarensen á Akureyri frá 8. apríl f. á., er Jens Kristján Jónsson á Naustum í Eyjafjarðarsýslu, sem fæddur er 1849, og þannig er kominn yfir lögaldur sakamanna, og ekki hefur áður verið ákærður né dæmdur fyrir nokkurt lagabrot, dæmdur fyrir þjófnað í 10 vandarhagga refsingu, og hefur hlutaðeigandi amtmaður skotið þessum dómi til landsyfirrættarins.

Það er með eigin játningu hins ákærða og öðrum framkomnum upplýsingum í málinu löglega sannað, að hann fleirum sinnum hafi stolið frá ýmsum mönnum ýmislegum munum, mestmegnis sokkum og vettlingum, eins og nákvæmar er frá skýrt í undirréttargjörðunum. Allir þessir munir, sem í hvert skiptið hafa aðeins numið lítilræði, eru til samans virtir á 6 rd.

Fyrir þessi afbrot, sem heyra undir 1. gr. í tilskipun 11. apríl 1840 virðist, þegar hæfileg hliðsjón er höfð af ákærða unga aldri, lítilvægi hins stolna og hans fúsu játningar, sé 10 vandarhagga refsing, sem héraðsdómariinn hefur ákveðið honum, hæfilega metin, og ber því héraðsdóm-inn bæði hvað hegninguna og málskostnað snertir að stað-festa. Þau svaramanni hins ákærða við héraðsréttinn dæmdu laun samþykkjast. Svo borgar ákærði einnig þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn 5 rd. til hvors um sig. Meðferð og rekstri málsins við héraðsréttinn hefur að vísu verið nokkuð ábótavant, en þó eigi svo, að það virðist eiga að valda héraðsdómaranum lagalegrar ábyrgð-ar, og því vottast, að rekstur og meðferð málsins í héraði hafi verið vítalaus. Við landsyfirréttinn hefur sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. Ákærða ber að greiða þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málsfærslumannanna P. Melsteds og J. Guðmundssonar, 5 rd. r. m. til hvors um sig. Dóminum að fullnægja undir aðför að lögmæt.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 20. apríl

d ó m u r

í málinu nr. 3/1868: Skólakennari H. K. Friðriksson

g e g n

Hreppstjóra Einari Einarssyni.

Mál það, sem hér liggur fyrir, er þannig undirkomíð, að áfrýjandinn, skólakennari Halldór Friðriksson missti öndverðlega í júlímánuði, sem næst leið, 3 ær með lömbum, sem hann litlu síðar fékk ávæni um, að mundi hafa verið teknar að undirlagi innstefnda, hreppstjórans í Seltjarnarneshreppi, Einars Einarssonar í Ráðagerði, og geymdar í Nauthól, afbýli úr landi jarðarinnar Skildinganess, sem á land að Reykjavíkurlandi. Hinn stefndi lét áfrýjandann þó ekkert vita af því, að hann hefði látið taka ærnar, bauð honum ekki heldur að leysa þær út, heldur seldi hann þær, án þess að láta eigandann vita af því, og án þess að birta uppboðið fyrir fram í Reykjavík, og tók andvirði áнна til sín eða til hreppsins.

Út af þessum aðtektum innstefnda höfðaði áfrýjandinn þvínæst mál við Gullbringu- og Kjósarsýslu aukahéraðs-rétt gegn innstefnda, en með dómi í málinu frá 27. nóvember seinastl. er innstefndi dæmdur sýkn af kærnum og kröfum áfrýjandans, og þessi skyldaður til að borga málsfærslumanni hins stefnda 8 rd. í málsfærslulaun, en málskostnaður að öðru leyti látinn falla niður. Hér við réttinn hefur áfrýjandinn gjört þá réttarkröfu, að héraðsdóminum verði breytt þannig, að innstefndi verði dæmdur til að borga honum þær umgetnu 3 ær með lömbum, sem innstefndi þannig tók og seldi, með 40 rd., svo og málskostn-

að með 25–30 rd. og að hann (innstefndi) enn fremur verði látinn sæta hæfilegri sekt fyrir gjörræði sitt í töku og sölu áнна til hlutaðeigandi sveitarsjóðs. Innstefnda skipaði málsfærslumaður hefur þar á móti krafizt, að héraðsdómurinn verði staðfestur, og sér dæmd hæfileg málsvarnarlauun.

Þess skal fyrirfram getið, að sýslumaðurinn í Kjósar- og Gullbringusýslu hafði í bréfi til innstefnda frá 21. marz f. á. í tilefni af fyrirspurn hans um, hvernig hann ætti að haga sér með fé utanhreppsmanna, sem kæmi fram í hreppi hans (Seltjarnarneshrepp) látið innstefnda í ljósi, að það væri sjálfsagt, að hann hefði vald til að taka hverja utanhreppskind, sem kæmi fram í hreppnum, og halda henni þangað til eigandinn leysti hana út með ákveðnum stuttum fresti, en selja hana ella á kostnað eiganda, þó því aðeins að kindin væri heilbrigð, en væri hún þar á móti með kláða, skyldi hún upptæk til hagsmuna fyrir fátækra-sjóðinn, þó þannig, að hún hefði áður verið skoðuð í votta viðurvist, og það er þetta bréf sýslumannsins, sem innstefndi ber fyrir sig, og álítur hann hafi hegðað sér eftir í töku og sölu kindanna, sem hér er um að ræða. Það eru þannig tvö atriði, sem úrslit þessa máls eru undir komin. Fyrst það, hvort ærnar hafi verið teknar í Seltjarnarneshreppslandi, og það annað, hvort þær hafi verið kláðaveikar. Hvað fyrra atriðið snertir hefur áfrýjandinn fastlega neitað því, að lögleg sönnun sé komin fram fyrir því, að ærnar hafi verið komnar inn í Seltjarnarhreppsland, og teknar þar, en hins vegar liggur fyrir vitnisburður ábúandans á Nauthól, Alexíusar Jónssonar, að hann hafi tekið 2 af þeim umþrættu 3 ám í túninu á Nauthól, og 1 á mýrinni fyrir utan húsið, og kona hans Sigríður Eiríksdóttir hefur

gefið samhljóða skýrslu um tökustaðinn, en hvorugt hjónanna hefur á eftir verið látið staðfesta skýrslu sína með laganna eiði.

Áfrýjandinn hefur nú vefengt áreiðanlegleika og gildi þessara vitna, sér í lagi af þeirri ástæðu, að það hafi verið beggja þeirra sameiginlegur hagur að taka ærnar, þar sem hreppstjórinn, eins og áfrýjandinn ómótmælt hefur staðhæft, hefði bæði lofað að borga og líka borgað Alexíus fyrir töku og vörzlur þeirra kinda, sem hann handsamaði og utanhreppsmenn ættu, auk þess að konan Sigríður Eiríksdóttir sé kunn að óareiðanlegleik í orðum sínum, og geti hvort sem væri, ekki heldur í öðru eins máli og þessu, vitnað með manni sínum eftir grundvallarreglunni í tilskipun 16. sept. 1778. Það virðist nú ekki betur en að það leiði beinlínis af grundvallarreglunni í L. 1–13–17, að sá, sem þannig á hlut í einhverjum verknaði, að hann með honum bindi sig einhverjum skyldum eða afli sér einhverra réttinda eða hagsmuna, ekki geti yfir höfuð verið lögfullt vitni á eftir um þenna verknað, og þar sem það má álítast sannað, að vitnið Alexíus bæði hafi átt að fá borgun hjá innstefnda fyrir hverja þá kind, hvort heldur áfrýjandans eða annarra, sem hann handsamaði og utanhreppsmaður ætti, og að hann einnig hafi fengið borgun fyrir töku og vöktun á þeim 3 ám með lömbum, sem hér er um að ræða, fær rétturinn eigi betur séð en að framburður hans um tökustað áнна sé að minnsta kosti svo hæpinn að áreiðanlegleikanum til, að ekki sé óhætt að láta hann einan, gegn mótmælum áfrýjandans, sér í lagi og einkum vegna þess, að hans og konunnar framburður er óeiðfestur, ráða úrslitum málsins, hvers undirstöðu atriði það er, að ærnar hafi verið teknar í Seltjarnarneshreppslandi, og

leiðir aftur hér af, að innstefndi ekki getur álitizt að hafa sannað heimild sína fyrir tökunni og sölunni á kindunum, sem eftir bréfi sýslumannsins, sem að framan er tilgreint, var einskorðað við það skilyrði, að kindurnar væru komnar inn í og teknar í Seltjarnarneshreppslandi.

Hvað því næst þá aðra mótbáru áfrýjandans, er þar í er fólgin, að það sé ósannað, að ærnar, sem um er að ræða, hafi verið með sótt næman kláða, snertir, þá hefur Árni bóndi á Breiðholti vitnað, að hann hafi, eftir að ærnar höfðu verið handsamaðar af Alexíus í Nauthól skoðað þær, ásamt með innstefnda og bóndanum Kristni Magnússyni á Engey, og jafnframt vottað, að þær allar hafi verið meiri eður minni kláða (svo), en auk þess að vottorð Kristins ekki hefur verið tekið, svo hér liggur aðeins fyrir vottorð Árna eins, sem enn fremur er óeðfest, hefur áfrýjandinn fastlega neitað áreiðanlegleik þessa vottorðs, bæði af þeirri ástæðu, að Árni og þeir hinir, sem hann segir að staðið hafi með sér að skoðuninni á ánum, hafi sökum þekkingarskorts ekki verið færir né bærir að dæma um það, hvort ærnar hefðu haft sótt næman kláða eða ekki, en þó einkum af þeirri ástæðu, að dýralæknir Finnbogason, eins og það af honum framlagða vottorð hans (sjá undirréttargjörð að nr. 12) sýni, hafi skoðað allt fé hans (áfrýjandans) þann 28. júní, eða fáeinum dögum á undan að ærnar voru teknar, sýni og sanni, að ærnar hafi ekki getað verið með sótt næman kláða fyrstu dagana af júlí næst á eftir, en í þessu vottorði segir dýralæknirinn, að hörundskvilli sá, sem sé á nokkrum kindum áfrýjandans, eigi sé, að hans áliti, sótt næmur fjárkláði (enda hafi hann engan maur getað fundið í honum) heldur aðeins útsláttur, sem sjálfsagt einkum hafi orsakast af ofsterkri meðalabrukun og böðun

fjárins á óhentugri tíð, skorti á hollu og góðu fódri, jafnframt þeirri meðferð og parraki, sem féð hafi orðið að sæta á næstliðnu vori. Þegar nú þessi tvö vottorð, sem gefin eru svo að kalla samtíða, eru borin saman, og þess jafnframt er gætt, að annað þeirra er gefið út af þeim manni, sem eftir stöðu sinni og þekkingu hlaut að hafa skynbragð á veikinni, hitt af þeim manni, sem ekki getur álitizt að hafa slíkt skynbragð eða þekkingu til að bera, virðist það auðsætt, að vottorð dýralæknisins hljóti að takast trúanlegra en vottorð Árna, og öll líkindi fyrir því, að Árni hafi tekið útslátt þann, sem vottorð dýralæknisins minnst á, að hann hafi fundið á nokkru af fé áfrýjandans, fyrir sótt næman fjárkláða.

Þar sem nú þannig hvorugt af þeim undirstöðuatríðum, sem úrslit málsins eru undirkominn geta álitizt löglega sönnuð, leiðir þar af, að innstefndi ekki getur álitizt að hafa haft heimild til að taka þær umþrættu 3 ær áfrýjandans og gjöra þær upptækar og selja þær, eins og hann gjörði, og það án þess að hann birti uppboðið á undan á lögboðinn hátt, svo áfrýjandinn gæti komið fram með mótmæli sín og varnir á uppboðsþinginu, og getur hann því ekki komizt hjá lagalegri ábyrgð af töku og sölu kindanna. Áfrýjandinn hefur nú, eins og að framan er getið, að vísu krafizt 40 rd. skaðabóta fyrir ærnar, og hvorki innstefndi né málsfærslumaður hans hafa hreyft mótmælum gegn þessari upphæð, en þar sem upphæð þessi er langtum hærri en samsvari verðlagi á ám, hvort heldur manna á milli, eða í þeirri gildandi verðlagsskrá fyrir árið sem leið, virðist ástæða til, þrátt fyrir það þó upphæð skaðabótanna ekki hafi verið mótmælt af innstefnda eða málsfærslumanni hans, að láta það vera komið undir óvilhallra

manna mati, hvað háar skaðabæturnar skuli vera, og að þær síðan verði greiddar áfrýjandanum með þeirri upphæð, sem þessir menn ákveða, og þessu samkvæmt ber héraðsdóminum að breyta.

Málsfærslumaður innstefnda hefur tekið fram nokkur ummæli, sem áfrýjandinn hafi viðhaft um héraðsdómarann, sem hann telur ástæðulaus og vítaverð, og vænzt þess, að landsyfirrætturinn meti ummæli þessi að maklegleikum, en þar sem hann hins vegar enga réttarkröfu hefur gjört út af ummælum þessum, finnur rétturinn sér ekki skylt ex officio að gjöra þau að álitum.

Málskostnaður virðist eftir málavöxtum eiga að falla niður, og málsvarnarlaun til hins innstefnda skipaða svaramanns við undir- og yfirdóminn, sem hæfilega virðast ákveðnar 15 rd., að greiðast úr opinberum sjóði.

Að því leyti, sem málið hefur verið gjafsóknarmál vottast, að rekstur þess, meðferð og flutningur hefur verið forsvaranlegur.

Þ v í d æ m i s t r é t t a ð v e r a :

Innstefndi hreppstjóri Einar Einarsson á Ráðagerði á að borga áfrýjandanum skólakennara H. Friðrikssyni endurgjald fyrir þær þrjár ær með lömbum, sem hann gjörði upptækar fyrir honum og seldi í næstliðnum júlímánuði, með þeirri upphæð, sem óvilhallir menn, er héraðsdómarinn nefnir til þess starfa, ákveða. Málskostnaður fyrir báðum réttum falli niður. Innstefnda skipaða svaramanni við undir- og yfirdóminn, málsfærslumanni P. Melsted, bera 15 rd. í málsvarnarlaun, sem greiðist úr opinberum sjóði.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans lögbirtingu undir aðför að lögum. Th. Jónassen.

Árið 1868, þann 20. apríl

d ó m u r

í málinu nr. 4/1868: Hreppstjóri Einar Einarsson

g e g n

Skólakennara H. K. Friðrikssyni.

Með landsyfirréttarstefnu frá 13. jan. þ. á. hefur hreppstjóri Einar Einarsson í Ráðagerði í Seltjarnarneshrepp, sem aðaláfrýjandi, áfrýjað aukaréttardómi héraðsdómarans í Gullbringusýslu frá 2. okt. seinastl., sem dæmir hann til að borga skólakennara H. Friðrikssyni, sem að sínu leyti hefur gagnstefnt málinu til landsyfirréttarins, 13 rd. 32 sk., sem aðaláfrýjandinn í vor sem leið, hafði heimað og gagnáfrýjandinn greitt honum í útlausnargjald fyrir 25 kindur, sem hann átti, og áttu að hafa sloppið fyrir honum úr Reykjavíkurlandi inn í land Seltjarnarneshrepps, og hefur aðaláfrýjandinn gjört þá réttarkröfu, að þessum dómi verði algjörlega breytt, og hann dæmdur sýkn af kærum og kröfum gagnáfrýjandans, og þessi skyldaður til að borga honum málskostnað fyrir báðum réttum. Gagnáfrýjandinn hefur í annan stað krafizt þess, að héraðsdómurinn að því leyti, sem þá ídæmdu peningagreiðslu snertir, verði staðfestur, en að öðru leyti breytt þannig, að aðaláfrýjandinn verði dæmdur til að borga honum málskostnað, bæði við héraðs- og yfirréttinn skaðlaust, og ennfremur að sú 2 rd. sekt til dómsmálasjóðsins, sem héraðsdómurinn eftir L. 1–12–2 gjörir honum að greiða, verði látin falla niður.

Málið sjálft er þannig undir komið, að aðaláfrýjandinn, sem er hreppstjóri í Seltjarnarneshrepp og sem hafði af

sýslumanninum í Gullbringusýslu, til þess að varna útbreiðslu kláðans til hreppsins, fengið með bréfi 21. marz f. á. heimild og vald til þess að handsama hverja utan-hreppskind, sem hittist í nefndum hrepp, og að láta eigandann annað hvort leysa hana út eða gjöra hana, ef hún væri með kláða, upptæka til hreppsins, tók og lét taka á næstl. vori upp fyrir gagnáfrýjandanum 25 kindur, sem hann átti og áttu að hafa sloppið úr vöktun í Reykjavíkurlandi, inn í Seltjarnarhrepps land, nefnil. inn á land jarðarinnar Skildinganness, sem á land að Reykjavíkurlandi á þá einu hlið, og lét aðaláfrýjandinn gagnáfrýjandann síðan leysa kindurnar út, 15 með 64 sk., en 10 með 32 sk. hverja, hvað gagnáfrýjandinn gjörði, er aðaláfrýjandinn ekki vildi sleppa kindunum við hann fyrir minna útlausnargjald, en þar sem hann þó hins vegar áleit rétti sínum of nærri gengið með þessum aðtektum hreppstjórans eða aðaláfrýjanda, og sér í lagi að hann hefði skort lagaheimild til að setja sér sjálfðæmi, hvað upphæð útlausnargjaldsins snerti, höfðaði hann mál út af þessu gegn aðaláfrýjandanum við héraðsréttinn með þeirri niðurstöðu, sem nú var sagt, þar sem ekki þótti löglega sannað, að kindurnar hefðu verið í landi Seltjarnarneshrepps. Aðaláfrýjandinn hefur nú eftir að dómur var genginn í málinu við héraðsréttinn, sótt um og öðlast konungl. leyfisbréf til þess að taka þingsvitni til upplýsingar um það, hvar kindurnar hefðu verið teknar, og síðan lagt þetta þingsvitni fram hér við réttinn, og virðist ekki betur en að með þessu þingsvitni sé sannað, að 13 af þeim umgetnu 25 kindum, hafi verið teknar í Seltjarnarhreppslandi, og þannig í landi Seltjarnarneshrepps, en um það, hvar hinar 12 hafi verið teknar, er engin upplýsing komin fram í hinu umgetna

þingsvitni. Hér getur því einungis orðið spursmál um útlausnargjaldið fyrir þær 13 kindur, sem sönnun er komin fyrir að hafi verið komnar inn í Seltjarnarneshreppsland, og verið teknar þar eftir fyrirmælum eða að undirlagi áfrýjandans, og hann svo tekið útlausnargjald fyrir.

Eins og málið liggur fyrir, hafði aðaláfrýjandinn að vísu heimild til að handsama kindurnar og til að heimta útlausnargjaldið fyrir þær, að því leyti þær hittust fyrir í Seltjarnarneshreppslandi, og gagnáfrýjandinn hefur líka viðurkennt þessa heimild, en það sem hann hefur ekki viðurkennt né vill viðurkenna er það, að aðaláfrýjandinn hafi haft nokkra lagaheimild til þess að selja sér, eins og hann gjörði, sjálfðæmi hvað upphæð útlausnargjaldsins snertir, og enga heimild gefur bréf sýslumannsins honum til þessa, heldur hefur sýslumaður augskýrlega ætlast til að um útlausnargjaldið færi eftir samkomulagi og málavöxtum, og ef samkomulag ekki kæmist á, að yfirvaldið eða dómurinn skæri úr, og þessa skoðun hlýtur landsyfírrétturinn einnig að aðhyllast, og það því fremur, sem upphæð útlausnargjaldsins virðist hærri en góðu hófi gegnir, eða sem útheimtist til þess að augnamiðinu af upptekt fjárins, sem sé að varna því, að fé utanhreppsmanna kæmi inn í hreppinn, og flytti, ef til vildi, í sér og með sér fjárkláðann þangað. Rétturinn getur því ekki fallist á þá heimtuðu upphæð útlausnargjaldsins, en þar sem aðaláfrýjandinn enga varakröfu hefur gjört, ef svo færi, að rétturinn kæmist til þessarar niðurstöðu, en hann einungis hefur krafizt þess, að hann verði dæmdur sýkn af öllum kærum og kröfum gagnáfrýjandans, sem er það sama, sem að heimta, að það af honum tekna útlausnargjald hjá gagnáfrýjandanum verði staðfest, en rétturinn hins vegar þó verður að álíta,

að aðaláfrýjandinn hafi haft heimild til að heimta slíkt gjald eftir bréfi sýslumannsins, og gagnáfrýjandinn í annan stað hefur gjört þá vararéttarkröfu, að útlausnargjaldið, svo framarlega sem rétturinn skyldi komast til þeirrar niðurstöðu, að honum bæri að greiða það, yrði ekki ákveðið hærra en 8 sk. fyrir hverja kind, álítur landsyfirrétturinn, þar sem engin varakrafa liggur fyrir frá aðaláfrýjandans hálfu, að réttast sé að miða upphæð gjaldsins við varakröfu gagnáfrýjandans, og aðaláfrýjandann beri því að dæma skyldan til að borga gagnáfrýjandanum þá 13 rd. 32 sk. að frádregnum 8 sk. fyrir hverja kind af þeim 13, sem sannað er að teknar hafi verið í Seltjarnarneshreppslandi, eða til samans 12 rd. 24 sk., og með þessari breytingu ber héraðsdóminn að staðfesta, hvað upphæð útlausnargjaldsins snertir.

Hvað þá gagnáfrýjandanum ídæmdu sekt til löggæzlu-sjóðsins áhrærir, þá er hún, eftir því, sem ráða má af héraðsréttargjörðunum, byggð á því, að hann (gagnáfrýjandinn) í sóknarskjali sínu til héraðsréttarins frá 18. sept. f. á. hefur viðhaft þau ummæli um bréf sýslumannsins eða héraðsdómarans frá 21. marz seinastl.: „Það er nú ekki ónýtt skjalið það!!“, hver orð dómarinn álítur viðhöfð í háði, en rétturinn getur ekki álitid að þessi orð, hvorki eftir þeirra bókstaflegu hljóðan né eftir samhengi því, sem þau standa í, séu meiðandi eða ósæmleg, og því síður sektarverð, og hlýtur því krafa gagnáfrýjandans, að sú honum þannig ídæmda sekt falli niður, að takast til greina.

Málkostnaður fyrir héraðsréttinum og yfirdóminum virðist eftir málavöxtum eiga að falla niður, og málsvarnarlaun til aðaláfrýjandans skipaða málsfærslumanns, sem hæfilega virðast metin til 8 rd., að borgast úr opinberum sjóði.

Að því leyti málið hefur verið gjafsóknarmál vottast, að meðferð þess og rekstur hefur verið forsvaranleg.

P v í d æ m i s t r é t t a ð v e r a :

Héraðsdómurinn á hvað þau ídæmdu fjárútlát snertir óraskaður að standa, þó þannig, að aðaláfrýjandinn aðeins borgi gagnáfrýjandanum 12 rd. 24 sk. r. m.

Sú gagnáfrýjandanum ídæmda sekt til löggæzlusjóðsins falli niður.

Málkostnaður fyrir báðum réttum falli niður. Aðaláfrýjandans skipaða málsfærslumanni P. Melsted bera 8 ríkisdalir í málsvarnarlaun, sem borgist honum úr opinberum sjóði.

Dóminum, hvað hin ídæmdu fjárútlát snertir, að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Aaret 1868, den 27. April

d o m

i sagen nr. 4/1868: S. Jacobsen & Co.

c o n t r a

Henderson, Anderson & Co.

(Hæstaréttardómur bls. 343)

Nærværende Sags factiske Omstændigheder ere følgende: Under 1. September 1865, erholdt de Indstævnte, Handelshuset Henderson, Anderson & Co.'s daværende Handelsfactor Jonas H. Jonassen Skjøde paa Eien-

dommen Nr. 1 i Læknisgata her i Byen af Kjöbmand Hans Robb for en Kjöbesum af 2850 Rd., hvilket Skjöde han imidlertid ikke lod læse til Thinge. Senere hen nl. 24. Marts f. A. under Appellanten Kjöbmand S. Jacobsens Fraværelse i Udlandet, lod Firmaet S. Jacobsen & Co. Bygningscommissionen her i Byen udvise sig paa fornævnte Eiendoms ubebyggede Grund Byggeplads til en grundmuret Bygnings Opførelse af 50 al. Længde og 20 al. Bredde, ligesom Appellanterne snart derpaa begyndte at drive en temmelig udbredt Handel i fornævnte Huus, samt træffe Foranstaltninger til den nye Bygnings Opførelse. Men efter at fornævnte Handelsfactor Jonassen var traadt ud af de Indstævntes Tjeneste og disse troede, at han havde betalt fornævnte Huus tildeels med det ham til Handelen betroede Gods, eftersom blandt andet hans Underballance ved deres Handel pro anno 1865 havde været omtrent 3,804 Rd. gave de under 23. Mai næsteften Fuldmagt til paa deres Vegne at forfølge ved Domstolene saavel ad ordinær som extraordinær Retsvei en af dem imod fornævnte Handelsfactor J. H. Jonassen anlagt og for Forligelsescommissionen nedklaget Sag, angaaende deres Vindications og Hypothekariske Ret til fornævnte Eiendom Nr. 1 i Læknisgata, og i Kraft her af requirerede deres Befuldmægtigede Dagen efter den 24. Mai af Fogden, at der ved en formelig Fogedforretning maatte lægges Beslag paa samme med tilliggende Grund i den Tilstand og af den Beskaffenhed, hvori den befandtes den 24. Marts s. A. saaledes: at saavel forhenværende Factor J. H. Jonassen, som hvilken som helst Tredjemand, som derpaa maatte gjøre Fordring, skulde betages og udelukkes, principaliter fra al Besiddelses- og Brugsret over bemeldte

Eiendom, og subsidialiter fra al Raadighed og Dispositionsret over Eiendommen saavel in totum som in tantum, hvad enten det saa skulde være til Afhændelse, Pant-sættelse, Overdragelse til Leie, Specification, Forandring, eller hvilkensomhelst anden Indskrænkning eller Afkortning i og Forringelse af Eiendommen, hvorpaa der af Fogden under 28. s. M. blev ankyndt Rettens Arrest og Beslag i — som det hedder — Reqvistiti Factor J. H. Jonassens Eiendom, Huset nr. 1 i Læknisgata med alle imuur og nagelfaste Appertinentier, samt den Huset tilhørende Grund, hvilken Arrest derpaa blev thinglæst 6. Juni Næstefter. Ved sin Tilbagekomst her til Byen i Juni Maaned f. A. fordrede Appellanten Kjöbmand S. Jacobsen Arresten hævet og relaxeret, som stridende mod hans Ret, idet han producerede et Skjøde paa fornævnte Eiendom, udstædt af Handelsfactor Jonassen til ham 30. October 1866 og thinglæst 27. Juni 1867. Imidlertid blev dette ham ved et Fogedretsdecret af 1. Juli sidstl. nægtet, idet Fogden antog, at Skjødet, som ifølge D. L. 5—3—28 og Frd. 24. April 1833 § 4. kun kunde tillægges Gyldighed imod Tredjemand fra dets Thinglæsnings Datum nl. 27. Juni f. A., maatte vige for det thinglæste Arrest, hvis Gyldighed imod Tredjemand ogsaa burde regnes fra dens Thinglæsnings Datum nl. 6. s. M., ligesom Spørgsmaalet om Relaxations — Reqvirentens reelle Eiendomsret, medens Justifications Søgsmålet var blevet anhängiggjort ved Underretten, overhovedet nærmest henhørte til Afgjørelse ved sædvanlig Rettergang, men med Landsoverretsstævning af 21. October f. A. har Appellanten Kjöbmand S. Jacobsen paa eget og sit Firma S. Jacobsens & Co.'s Vegne indanket for Overretten fornævnte Reykjavik

Kjöbstads Fogedretsdecret af 1. Juli f. A., og paastaaet samme underkjendt, tilsidesat og forandret saaledes, at hans ved samme forkastede Begjæring blev tagen til Følge, og at den ved Decretet af 28. Mai lagte Arrest og Beslag paa Huset nr. 1 i Læknisgata blev relaxeret, hævet og kjendt ulovligt og ugyldigt, enten i det Hele, eller dog overfor Appellanterne, samt at de Indstævnte Een for Alle og Alle for Een blev tilpligtede at betale Appellanterne skadesløs Erstatning for allt dem ved bemeldte Arrest tilførte directe eller indirecte Tab og Skade, derunder for Standsning og Afbræk i deres Handel, Tort og Creditspilde, principaliter med 40000 Rd. R. M. med 7% Rente fra Overretsstævningens Dato, subsidiært med et saadant Beløb, som enten af L O R eller af kyndige gode og uvillige af Retten udmeldte Mænd maatte blive fastsat, og endeligen have de paastaaet dem tildömte hos de Indstævnte in Solidum Sagens Omkostninger baade for Overretten og Fogedretten skadesløst, eller dog med noget Tilstrækkeligt. Derimod have de Indstævnte her for Retten paastaaet principaliter, at det appellerede Fogeddecret af 1. Juli kjendes ved Magt at stande, og de Indstævnte frifundne for Appellanternes Tiltale i denne Sag, subsidiært, at der i alle Tilfælde tillægges dem en saadan Frifindelse, samt i begge Tilfælde, at de Indstævnte hos Appellanterne, Een for Alle og Alle for Een blive tillagte Sagens Omkostninger saavel for Overretten som for Fogedretten skadesløst, eller dog med noget Tilstrækkeligt.

Foreløbig maa bemærkes, at forsaavidt det indankede Fogedretsdecret af 1. Juli f. A. har forkastet den for Fogedretten af Appellanterne om Arrestens Relaxation nedlagte Paastand, tildeels af den Grund, som foranført,

at Justifications Sögsmaalet var blevet anhängiggjort ved Underretten, og at Spörgsmaalet om Appellanternes reelle Eiendomsret til det arresterede Huus overhovedet nærmest henhørte til Afgjörelse ved sædvanlig Rettergang, saa kan der vist nok ikke være Tale om, at Appellanterne skulle have været pligtige til, enten at afvente Udfaldet af Justifications Sögsmaalet, eller at optræde som Intervenienter under samme, eftersom dette Sögsmaal, der allene verserede imellem de Indstævnte paa den ene Side, og deres forhenværende Factor Jonassen paa den anden Side, selvfølgelig kun kunde afgjøre, hvad der var Ret imellem dem, uden paa nogen som helst Maade, at kunne præjudicere Tredjemand, – in casu Appellanterne – eller forhindre dem i, straks ved en selvstændig Appel at faae Fogedretsdecretets Lovmæssighed prøvet, og de Grunde, hvorpaa de stöttede deres Begjæring om Relaksationen af Arresten af 28. Mai nærmere undersøgte. Men som en Fölge heraf, vil det paa den anden Side være nödvendigt uagtet denne Rets Dom af 14. dennes, at tage Appellanternes Paastand i sin Helhed, derunder Relaksationen af Arresten indbefattet, under Overveielse og Paa-kjendelse.

Som foranfört, er Fogedretsdecretet af 1. Juli f. A. hovedsageligen begrundet derpaa, at det af Appellanterne for Fogedretten producerede Skjöde maatte, i Henhold til Lovens 5–3–28 og Frd. 24. April 1833 § 4, som först thinglæst 27. Juni f. A. vige for den allerede 6. s. M. thinglæste Arrest. Vel maa nu Landsoverretten med Fogden antage, at de nævnte Lovsteder bör komme til anvendelse og lægges til Grund for Afgjörelsen af nærværende Rets-tvist, men derimod skönnes det ikke, at Fortolkningen af

bemeldte Lovbestemmelser förer til det af Fogden antagne Resultat. Naar saaledes hensees til Bestemmelserne i Chr. den 5tes D. L. i den heromhandlede Retning, der ikke blot er udvidet til Island ved den almindelige Bestemmelse i ovenommeldte § 4 i Frd. 24. April 1833, men tillige i sit Princip ved Praxis og ad sædvansmæssig Vei har trængt sig ind i Retsbevidstheden her til lands, saa er det vist nok uden for al Tvivl, at et Skjödets Udstædelse og Overleverelse danner det constitutive Moment i Stiftelsen af Eiendomsretten m. H. t. faste Eiendomme, og al den i Loven paabudte Thinglæsning kun har Hensyn til Lösningen af eventuelle Collisioner mellem flere reelle Rettigheder, noget som ligefrem følger af Sagens Natur, efter som Thinglæsningen ene og allene beroer paa en eensidig Handling fra dens Side, hvem Eiendommen er tilskjödet, medens Skjödets Udstæder ved dettes Overleverelse har gjort alt fra sin Side til at overføre Eiendomsretten til en anden. Ligesaa utvivlsomt er det, at en Arrest, der efter sin Natur og Væsen ogsaa kun kan gaae udpaa, til Sikkerhed for en constaterende personlig Gjeld at forhindre Reqvisitus i senere frivillig at afhænde sit Gods til Skade for Arrestreqvirenten, og hvis Thinglæsning kun sigter til at bringe denne ved Arresten etablerede Uraadigheds Tilstand til almindelig Kundskab – ikke paa Lovens Tid kunde komme i Betragtning imod et Skjøde, naar det blot var udstædt för Arresten. Men heraf vilde det da være en nødvendig Følge, at det af Appellanterne producerede Skjøde af 30. October 1866 maatte være at foretrække for Arresten af 28. Mai f. A., uden Hensyn til at det ikke er blevet thinglæst i rette Tid og senere end denne. – Vel er det nu saa, at den ommeldte

§ 4 i Frd. 24. Apr. 1833 ikke blot bestemmer, at der i Reykjavik i Henseende til Læsningen bliver at forholde efter de almindelige Regler i D. L., men tillige efter „de tilhørende Anordninger“, og i hvorvel herunder kan indbefattes Pl. 8. Juni 1787 cf. Pl. 18. Januar 1788, som ifølge Ordene synes at have villet etablere en modsat Regel og foretrække en thinglæst Arrest for et senere ikke i rette Tid læst Skjöde, saa synes det dog meget tvivlsomt, om denne Placat kan ansees gjældende her i Landet, især da vistnok enhver maa erkjende, at den er af en reen positiv Natur, ligesom den hverken er bleven specielt omtalt i Frd. af 1833 eller nogen sinde thinglæst her i Landet, hvorfor man ikke med nogen Billighed synes at kunne fordrø, at Landets Indbyggere skal kjende samme eller være pligtige til at indrette deres Handlinger derefter. Men selv om man desuagtet vilde antage, at den omhandlede Placat burde overhovedet ansees for en gjældende Lov her i Landet, saa synes den dog ikke anvendelig paa nærværende Tilfælde, thi Lovgrunden til den omhandlede Bestemmelse i Placaten er dog vistnok sikkert den, at Lovgiveren dermed har villet forebygge senere Proforma-afhændelser af Arrestrequisitus til Skade for hans blot personlige Creditorer, men denne Grund passer aldeles ikke paa det Tilfælde, hvor Arrestrequisitus, som in Casu, allerede för Arresten ikke blot har bortskjödøt sin Eien- dom til Tredjemand, men endog overleveret ham samme og faaet Kjöbesummen helt udbetalt. Det synes nemlig aabenbart, at hiin Regel, som Placaten opstiller, og som i mange Tilfælde vist nok kan være tjenlig og hensigt- mæssig, vilde i et saadant Tilfælde blive uretfærdig og före til flere höist urimelige Resultater. Det synes saaledes

umuligen at kunne have været Lovgiverens Villie, at en Mand, der har faaet sig tilskjödet en Eiendom, betalt samme og taget den i Besiddelse, skulde, efter at denne Retshandling saaledes i Grunden var fuldkommen tilendebragt, tabe den igjen til Sælgerens personlige Creditorer, blot fordi han havde undladt at lade sit Skjøde thinglæse, og saaledes allene paa Grund af en Formalitetsfeil beröves endog maaskee efter længere Tids forløb, sin Eiendom til Fordeel for hine Creditorer, medens en anden, der blot har faaet Skjøde paa en Eiendom og ladet det thinglæse, skulde beholde samme, endskjönt han ikke havde udredet Kjöbesummen eller erholdt Eiendommens Besiddelse.

Paa Grund af alt foranförte, og da Appellanterne allerede længe för Arresten af 28. Mai 1867 nl. 30. October 1866 ikke blot havde erholdt Skjøde paa Eiendommen Nr. 1 i Læknisgata her i Byen, men endog i Marts Maaned 1867 faaet den sig overleveret, samt 1. April s. A. udbetalt hele Kjöbesummen, og da den tidligere Eier af Eiendommen, Handelsfactor Jonassen, der endog aldrig havde ladet sit Skjøde thinglæse, saaledes længe för Arresten var udtraadt af enhver som helst retlig Forbindelse med samme, saa vil det indankede Fogedretsdecret af 1. Juli f. A. være at underkjende og oftnævnte Arrest af 28. Mai s. A. overfor Appellanterne at relaxsere, ligesom de Indstævnte vil være at tilpligte in solidum at betale til Appellanterne al den Skade og Tab, Tort og Creditspilde, som de sidstnævnte have lidt ved Arresten, og til et saadant Resultat maa Landsoverretten saa meget mere komme, som den af de Indstævnte til deres Befuldmægtigede givne og producerede Fuldmagt, som för antydet, kun gik ud-

paa, ved Domstolene saavel ad ordinær som extraordinær Retsvei at forfølge deres Vindications og hypothekariske Ret til den omhandlede Eiendom.

Vel have de Indstævnte, dog först under Proceduren for Overretten, reist Indsigelser imod Skjödet af 30. October 1866, dets rigtige Datering, ligesom de have inhæreret, at det indeholdt et Proformaværk, men ligesom de Indstævnte ikke have bevist dette sidste Punkt, eller vel endog aldeles bestemt fastholdt sine Indsigelser i förstnævnte Henseende, saaledes have Appellanterne ladet Skjödet forelægge Vitterlighedsvidnerne, og disse beediget at have underskrevet samme, og endskjönt de ikke have tröstet sig til nöiagtigen at bestemme Tiden, naar dette havde fundet Sted, have de dog erklæret, det ene, at det ikke kunde huske rettere end at Underskriften havde fundet Sted i Efteraaret 1866 för Kjöbmand Jacobsens Afreise her fra Landet, og det andet, at det, saavidt det mindedes, havde erfaret, at Eiendommen Qvæstionis var bleven solgt til Kjöbmand Jacobsen til samme Tid, nl. i Efteraaret 1866, hvorhos dette Vidne ogsaa har benægtet, at have til Vitterlighed underskrevet noget Document, udstedt af J. H. Jonassen eller S. Jacobsen efter Sidstnævntes Ankomst her til Landet 21. Juni f. A.; naar nu hertil kommer det producerede Skjödes Concipist, Organist P. Gudjohnsens samt Sælgeren J. Jonassens beedigede Udsagn angaaende dette Punkt i Forbindelse med flere andre Vidners Forklaringer, der enstemmigen gaae udpaa, at de længe för Appellantens omtalte Ankomst her til Byen havde hört, at han var bleven Eier af Huset Nr. 1 i Læknisgata, og der tillige tages specielt Hensyn til, at Sælgerens Befuldmægtigede under Arrestforretningen 28.

Mai f. A., og altsaa under Appellantens Fraværelse i Udlandet, udtrykkeligen tilkjendegav, at der vare indtraadte fremmede Eiere med Hensyn til den arresterende Eiendom, saa skjønnes ikke rettere, end at der-afseet fra flere under Sagen fremkomne Omstændigheder, der gaae i samme Retning – i samtlige disse Dataer og deres naturlige Sammenhæng ligger et fuldstændigt Beviis for Skjödets rigtige Datering.

Ogsaa have de Indstævnte fremlagt et Pantebrev af 1. April f. A., hvorved Handelsfactor Jonassen pantsætter til Bonden Magnus Jónsson, som det hedder, sit Huus Nr. 1 i Læknisgata for et Laan af 550 Rd., men ligesom han har forklaret heri at have handlet efter Kjöbmand S. Jacobsens Anmodning, hvem han paa denne Maade havde skaffet dette Laan, saaledes vilde ogsaa denne hans eensidige Handling under ingen Omstændigheder kunne vise, at han ikke tidligere havde solgt Eiendommen til Kjöbmand S. Jacobsen.

Med Hensyn til Bestemmelsen af det Tab og Skade, som Appellanterne formene sig at have lidt ved Arresten og derved at de bleve forhindrede i at opføre den paabegyndte Bygning, have de beregnet saaledes:

1. For Pakhusleie	200 Rd.
2. For Skibe, som have ligget paa Reden,
uden at kunne losse	1000 Rd.
3. Til Bygningsfolkene, samtligen ..	5804 Rd. 2 M 8 sk.
4. Bygningsmaterialiers Forringelse ..	1000 Rd.
5. 7% Rente af havde Udgivter til
Bygningen, 11,482 Rd. 1 M 1 sk.	803 Rd. 2 M 8 sk.

Tilsammens 8807 Rd. 5 M

6. For Handelsstandsning, Tort og Creditspilde c. 32.000 Rd.

hvilket alt de have beregnet med en rund Sum af 40,000 Rd.

Hvad nu denne Regnings 5 förstnævnte Poster angaaer saa finder Landsoverretten ikke noget væsentligt at indvende imod samme undtaget forsaavidt, at det her omhandlede Tab kun synes at kunne beregnes fra 1. Juli f. A., men hvad den 6. Post derimod angaaer, saa er det vel unægtelig at den omhandlede Arrest maa have medført en betydelig Handelsstandsning, Tort og Credit Spilde for Appellanterne, men det skjønnes dog ikke rettere, end at denne Post saaledes kan nedsættes, at de Indstævnte kun blive tilpligtede in solidum at betale til Appellanterne i det Hele 20,000 Rd. med Renter fra Overretsstævningens Dato og indtil Betaling Skeer, som efter Proceduren bestemmes til 5%, samt 200 Rd. Procesomkostninger.

Da indstævnte Kjöbmand Anderson i sin til Rettens Justitiarius indsendte og fremlagte Skrivelse af 22. Oct. 1867 har tilsidesat den Sömmelighed, som bör iagttages i de under Proceduren ved Retten fremlagte Skrivelser og Indlæg, vil han ikke kunne undgaae Ansvar i saa Henseende, som passende findes bestemt til en Mulkt af 30 Rd., som tilfalder Justitskassen.

T h i k j e n d e s f o r R e t :

Det appellerede Fogedretsdecret af 1. Juli 1867 bör ugyldigt at være og den ved Reykjavik Kjöbstads Fogedretsdecret af 28. Mai s. A. paa Huset No. 1 i Læknisgata

her i Byen samt den Huset tilhørende Grund lagte Arrest overfor Appellanterne at relaxsere. Saa bör og de Indstævnte Handelshuset, Henderson, Anderson og Co. Een for Alle og Alle for Een at betale til Appellanterne S. Jacobsen & Co. 20000 (tyve Tusind) Rd. R. M. med 5% Rente fra 21. Oct. 1867 og indtil Betaling skeer, samt 200 Rd. i Procesomkostninger. Den indstævnte Kjøbmand Robert Anderson bör betale en Mulkt af 30 Rd. til Justitskassen.

Det idømte at udrede inden 8 Uger efter Dommens lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 18. maí

d ó m u r

í málinu nr. 11/1868: Réttvísing

g e g n

Guðna Jóhannesi Kristjánssyni.

Með dómi Skagafjarðarsýslu frá 20. desember seinastl. er ákærði G. J. Kristjánsson fyrir brúkunartöku á hesti með beisli og reiðtygjum og stuld á pokagarmi með ullu, metnum 1 rd. 32 sk., dæmdur í 20 vandarhagga refsingu, og hefur hinn dómfelldi unað við dóminn, en hlutaðeigandi undirdómari áfrýjað honum fyrir hönd hins opinbera til landsyfirrættarins.

Par eð nú undirdómarar eftir hinum gildandi lögum enga heimild hafa til að áfrýja sakamálum fyrir hönd hins opinbera, nema um nauðsynlega áfrýjun sé að ræða, sbr.

tilskip. 24. jan. 1838 § 15 og tilskipun 29. nóvember 1837 § 7, og hlutaðeigandi amtmaður, eins og bréf hans til réttarins frá 18. febr. seinastl. ber með sér, hafði boðið undirdómaranum að endursenda sér dómsgjörninginn í málinu tilhlýðilega úr garði gjörðan, í því skyni að hann, eftir því sem lögboðið sé, gæti gjört ráðstöfun til áfrýjunar málsins, leiðir hér af, að sú áfrýjun, sem hér hefur átt sér stað fyrir hönd hins opinbera frá undirdómarans hálfu, er ólögmat, og ber því áfrýjunarstefnunni að frávísa.

Meðferð málsins í héraði kemur að þessu sinni ekki til álita, þó athugast þegar, að undirdómarinn hefur sem notar. publicus birt dóminn fyrir hinum dómfellda í stað þess að láta hann birta á venjulegan hátt af þeim eiðsvörnu stefnuvottum.

Því dæmist rétt að vera:

Áfrýjunarstefnunni fyrir hönd hins opinbera í þessu máli frávísast.

Th. Jónassen.

Árið 1868, þann 18. maí

d ó m u r

í málinu nr. 12/1868: Hallur Pálsson

g e g n

Páli Magnússyni.

Með landsyfirréttarstefnu frá 30. október seinastl. áfrýjar Hallur Pálsson á Dilknesi í Hornafirði eftir þar til veittri gjafsókn til ógildingar og ónýtingar proventugjörn-

ingi og gjafabréfi með hverju foreldrar hans Páll Magnússon og Álfheiður Hallsdóttir gáfu alþingismanni Stefáni Eiríkssyni á Árnanesi, eins og þau orða það, sem fjórðungsgjöf úr fé þeirra jörðina Dilknes að fornu mati 6 hdr. en nú 8 hdr. 9 áln. að dýrleika og 77 álnir úr jörðunni Hólum, báðum liggjandi í Bjarnarneshrepp í Austur-Skaptafellssýslu á móti því að Stefán sjái þeim hjónum fyrir sómasamlegu framfæri meðan þau lifi og greftrun að þeim látnum. Áfrýjandinn hefur nú krafizt þess, að hinn áfrýjaði héraðsdómur og öll meðferð málsins verði dæmd ómerk, eða að öðrum kosti, að hinn framlagði gjörningur frá 16. maí 1863 verði felldur úr gildi og dæmdur marklaus, og að hinn stefndi, hvort heldur sem yrði niðurstaðan, verði dæmdur til að borga allan málskostnað í héraði og við yfirdóminn, eins og málið ekki hefði verið gjafsóknarmál, skaðlaust, eða þá með einhverju nægilegu. Innstefnda málsfærslumaður hefur þar á móti gjört þá réttarkröfu, að héraðsdómurinn verði staðfestur, og allur málskostnaður dæmdur fyrir báðum réttum á sækjanda, og þar á meðal málsfærslulaun til sín við yfirdóminn, eða að öðrum kosti úr opinberum sjóði.

Sækjandinn hefur fyrst og fremst byggt réttarkröfu sína á því atriði, að undirdómarinn hafi ekki látið honum í té þá vegleiðslu, sem hann samkvæmt þeim gildandi lögum hafði skyldu til. Hann hafi þannig ekki krafizt þess af sækjanda, að hann legði fram próventugjörning þann, sem hann kæri til ógildis, né innt hann eftir því, hvort hann hefði verið lagður fram í sættanefndinni, þegar sætta var leitað í málinu, og hér liggi því ekki annað fyrir frá sækjandans hálfu en sættakæran og stefnan.

Þar næst hafi undirdómarinn eigi heldur, þegar inn-

stefndi lagði fram gjafagjörning þann, sem héraðsdómurinn er byggður á, leitað skýrslu sækjanda um það, hvort það væri sá gjörningur, sem hann átalði, eða hvort hann hefði fyrir sér annan gjörning, sem hann kalli próventugjörning, og svo hafi undirdómarinn heldur ekki leiðbeint sækjanda í því að biðja um frest til þess að sinna því, sem kom fram af hálfu hins stefnda, heldur hafi málið verið þegar tekið undir dóm, án þess að þess sé getið, hvort sækjanda einu sinni hafi gefizt tilefni til að kynna sér þau frá hálfu hins stefnda framlögðu skjöl, né hann verið inntur eftir, hvort hann hefði nokkuð við þau að athuga eða ýtarlegri upplýsingar að gjöra. Hann hefði einungis, eins og í réttargjörðunum segi, haldið sér til sinnar fyrri réttarkröfu, og lagt málið án þess að biðja um frest til andsvara undir dóm.

Landsyfirrétturinn verður nú að vera sækjandans málsfærslumanni samdóma í því, að hann hafi rétt að mæla, að héraðsdómarinn hafi hvergi nærri eins og skyldi látið sækjandanum þá vegleiðslu í té, sem lögboðin er, því þó það eftir kringumstæðunum gangi mjög nærri líkindum, að sá gjörningur, sem hinn stefndi lagði fram í undirréttnum, sé sá sami, sem hér er um að ræða, og sem sækjandinn kallar próventugjörning, skortir þó yfirlýsingu sækjandans um það, að svo sé í raun og veru, og svo er heldur ekki nein upplýsing eða sönnun, önnur en sögusögn hins stefnda, komin fyrir því atriði, að hann hafi áður en hann gjörði þann átalda gjafa- eða próventugjörning verið búinn að skipta búi sínu milli barna sinna, og þau búin að taka við arfshluta sínum, sem og ekki heldur fyrir því, að gjöfin ekki nemi meiri en fjórðungi úr fé hans, og þó er undir þessu komið, að gjöfin geti staðizt að lögum, eins og með

Þessu móti hefði orðið gengið úr skugga um það, hvort hér sé um próventu- eða gjafagjörning að ræða. Þar eð nú héraðsdómarinn ekki hefur, eins og sækjandinn fer fram á, og eins og tilsk. 15. ág. 1832 § 10 gjörir honum að skyldu, þannig stýrt málspartanna innbyrðis viðskiptum við réttinn, að málið gæti orðið tilhlýðilega upplýst, og beggja rétti borgið, hlýtur réttarkrafa sækjandans, að héraðsdómurinn verði ex officio dæmdur ómerkur, að takast til greina, og undirréttardómarinn að skyldast til að taka málið fyrir að nýju, eftir að hann er búinn að setja það í það ástand, sem það var áður en hann tók það upp til dóms, og þar næst að gefa áfrýjandanum tilefni til að útvega undir hans leiðbeiningu þær upplýsingar, sem tekið hefur verið fram að vöntuðu, einkum hvort það framlagða gjafabréf frá 16. maí 1863 sé það skjal, sem hann kæri til ógildis, og ef svo er, því næst hvort það sé rétt hermt af innstefnda, að hann hafi áður en hann gjörði þenna gjafagjörning verið búinn að skipta félagsbúi sínu, að upphæð 2.289 rd., milli barna sinna, og þau verið búin að taka við arfahluta þeirra, og stefndi einungis haldið eftir 571 rd. af öllu búinu, sem hann hafi ráðstafað með því átalda gjafabréfi, eins og virðingin á eignum búsins virðist þurfa yfirlýsinga sækjanda.

Málkostnaður við báða rétti virðist eftir kringumstæðunum eiga að falla niður. Málið hefur sem gjafsóknarmál verið flutt forsvaranlega.

Því dæmist rétt að vera:

Héraðsdómurinn í þessu máli á ómerkur að vera, og ber undirdómaranum að taka málið fyrir að nýju og setja það í sama ástand og það var, þegar hann tók það undir dóm, og

því næst að gefa sækjandanum Halli Pálssyni tilefni til og leiðbeiningu í að útvega þær ýtarlegri upplýsingar, sem í þessum dómi eru teknar fram og tilgreindar.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 18. maí

d ó m u r

í málinu nr. 13/1868: Réttvísinn

g e g n

Lilju Guðmundsdóttur.

(Hæstaréttardómur bls. 334)

Mál það, sem hér liggur fyrir, er þannig undirkomið, að sumarið 1865 kom kvis upp um það, að Lilja Guðmundsdóttir húskona í Akureyrarkaupstað mundi vera ólétt og orðið léttari í dul og var út af því hafin rannsókn gegn henni, og þar næst gekk dómur yfir henni, þann 16. september f. á., er dæmir hana sýkna fyrir réttvísinnar frekari ákæru og skylda til að greiða málskostnað, og hefur hlutaðeigandi amtmaður áfrýjað þessum dómi til landsyfirréttarins, með þeirri athugasemd, að undirdómarinn hvorki hafi tilkynnt svo málsins fyrirtekt né leitað síns úrskurðar um það, hvort málið mætti falla niður.

Fyrirfram ber þess að geta, að undirdómaranum hefur gleymzt að rita nafn sitt undir áteiknun sína á dómsgjörðirnar um, að hann fráfelli að yfirréttarstefnan væri sér formlega birt. En með því amtmaðurinn þó hefir vottað, að áteiknun sú væri með auðkennilegri hendi undirdómar-

ans virðist eigi næg ástæða til að vísa málinu heim í hérað til að fá undirskrift dómarans.

Hvað aðalefni málsins snertir hefur hin ákærða stöðugt synjað fyrir, að hafa verið ólétt og að hafa fætt í dul og borið fram, að þykkt sú eða gildleiki, sem menn hafa þótt taka eftir að á sér væri og sem heldur ekki hafi verið tiltakanlegur, hafi einungis komið af því, að blóð hafi staðið með sér, en hún hafi misst mikið blóð, þegar hún seint í sept. 1865 varð veik og lá rúmföst tæpa 2 daga, enda kviknaði þá fyrst sá orðrómur, að hún mundi hafa fætt í dul, af því hún þótti orðin grennri eftir veikindin en áður. Vitnin, sem leidd hafa verið í málinu, hafa sum af eigin sjón, sum eftir annarra sögusögn borið, að ákærða hafi sumarið 1865 haft útlit fyrir að vera ólétt, en enga aðra ástæðu hafa þau tilgreint fyrir að svo væri en þá, að hún þótti gildari en hún átti að sér, og við engan hefur hin ákærða kannast að hafa talað við um, að hún væri með barni, og héraðslæknirinn, sem skoðaði þá ákærðu hér um bil mánuði eftir, að hún hafði verið veik, og átt að hafa fætt eða orðið léttari hefur vottað, að hann engin merki hafi fundið til þess, að hún hefði nýlega alið barn. Meðan hún var veik var líka kvenmaður mest af tímanum hjá henni og bjó um hana, og hefur borið, að hún ekki hafi orðið vör við blóð í rúmfötunum, eða neitt tortryggilegt, en það atriði, að hún í fyrstu þrætti fyrir, að hún í veikindunum hefði sent boð eftir Steini nokkrum Kristjánssyni og hann komið til hennar snöggvast, hverju hann að öðru leyti hefur þverneitað, er ekki þess eðlis, að af því verði leiddur nokkur grunur gegn henni. Þar eð nú framburður hinnar ákærðu, að blóð hafi staðið með sér, eða hún haft tídateppu, og hún þess vegna kunni að hafa sýnzt gildari en ella, virðist

sennilegur og ekkert er að öðru leyti komið fram henni til áfellis, hlýtur hún að dæmast sýkn af sóknarans ákæru, sem og fyrir málskostnaðar útlátum, en sá af málinu leiddi kostnaður, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn 6 rd. til hvors um sig, að borgast úr opinberum sjóði.

Hvað meðferð málsins í héraði snertir, getur landsyfirrætturinn ekki leitt hjá sér að taka fram, að auk þess hegningarvottorð ekki hefur verið útvegað og framlagt, en dómarrinn látið sér nægja skýrslu hinnar ákærðu, sem eftir kringumstæðunum ekki að vísu finnst ástæða til að rengja, en þó hefði átt að koma fram, hefur málið staðið yfir hér um bil í 2 ár, en þar sem hin ákærða ekki hefur verið í varðhaldi og enginn kostnaður fyrir hið opinbera leitt af slíkum drætti á málalyktum, virðist ekki ástæða til að láta þetta varða undirdómaranum ábyrgðar, né heldur það, að hann ekki hefur samkvæmt því, sem fyrir er mælt í tilskip. 24. jan. 1838, § 15., tilkynnt amtmanni, að málið væri orðið til, né skýrt honum frá, hvað hann væri búinn að vinna að því, en hins vegar verður landsyfirrætturinn þó að taka fram þetta afbrigði frá undirdómarans hálfu gegn skýru lagaboði.

Að öðru leyti hefur meðferð sakarinnar við undirrættinn ekki verið vítaverð.

Við landsyfirrættinn hefur sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Hin ákærða Lilja Guðmundsdóttir á fyrir sóknarans ákæru í þessu máli sýkn að vera.

Sá af málinu leiddi kostnaður, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn mlm. Jóns

Guðmundssonar og P. Melsteds 6 rd. til hvors um sig,
borgist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 15. júní

d ó m u r

í málinu nr. 27/1867: Réttvísinn

g e g n

Porgeiri Guðmundssyni.

(Hæstaréttardómur bls. 334)

Porgeir Guðmundsson, giftur maður til heimilis í Akureyrarkaupstað, sem kominn er langt yfir lögaldur sakamanna, og aldrei hefur sætt ákæru eða hegningu fyrir nokkurt lagabrot, er undir þessu máli dæmdur fyrir þjófnað.

Með játningu hins ákærða og upplýsingum þeim, sem komnar eru fram í málinu, er það sannað, að hann hafi stolið sem svaraði 1 hesti af sverði úr svarðarhrauk, sem stóð úti á mýri fyrir ofan Akureyrarkaupstað, og enn fremur, að tekinn hafi verið af honum poki með 1 sauðarmagál og 3 spyrðuböndum, sem hann var búinn að stela í pakkhúsi kaupmanns Havsteins á Akureyri, hjá hverjum hann hafði þá vinnu, og þetta til samans metið á 1 rd. r. m., og þar að auki er enn fremur upplýst með prófi því, sem eftir þessa réttar tilhlutan var tekið yfir ákærða, eftir að undirrætturinn hafði kveðið upp dóm í málinu, að teknir hafi verið af ákærða 1 gamlir tréskór og gamall frakki, sem hvoru tveggja var lítils virði, en að öðru leyti ekki

hefur verið matið til verðhæðar, en þar er þar á móti ekki sannað til hlýtar upp á hann, að hann hafi stolið nema frakkanum, en fyrir skónum vantar löglega sönnun.

Héraðsdómarinn hefur dæmt ákærða í 10 vandarhagga refsingu fyrir stuldinn á sverðinum og pokanum, og þar eð taken á frakkanum, sem seinna er leidd í ljós, ekki hefði getað haft nein veruleg áhrif á upphæð hegningarinnar þó hún hefði legið fyrir, þegar dómurinn var uppkveðinn, ber héraðsdóminn, bæði hvað þá ídæmdu hegningu og málskostnað, að meðtöldum málaflutningslaunum til verjanda, snertir, að staðfesta. Svo ber ákærða einnig að greiða þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn, 6 rd. til hvors þeirra um sig.

Hvað meðferð málsins í héraði snertir, var henni upphaflega að því er laut að því að fá það greinilega upplýst, að vísu ábótavant, en þar sem úr þessu er bætt, með þeim upplýsingum, sem eftir þessa réttar tilhlutun hafa verið útvegaðar, og fram eru síðan komnar, vottast, að meðferð málsins í héraði hafi verið vítalaus og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur í þessu máli á óraskaður að standa.

Ákærði borgi þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málaflutningsmannanna Jóns Guðmundssonar og P. Melsteds 6 ríkisdali r. m. til hvors um sig.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 15. júní

d ó m u r

í málinu nr. 9/1868: Hið opinbera

g e g n

Ólafi Ólafssyni.

Þar eð réttargjörðirnar í þessu máli bera það með sér, að dómfella ekki hefur verið stefnt til þess að þola dóm og réttargjörðirnar heldur ekki innihalda neitt, er votti, að hann hafi fallið frá stefnu eða fyrirkalli og þar eð ennfremur málið er svo illa upplýst, að sýkna eða sekt hins ákærða ekki getur með nokkurri vissu orðið byggð á því, sem komið er fram í málinu, því undirdómarinn hefur ekki kallað eitt einasta vitni fyrir, t. a. m. hvorki Jón bónda á Mýrum né hreppstjóra Guðmund Guðmundsson á Geitdal né Guðmund Einarsson á Flögu, sem ákærði hefur skýrskotað til, né yfir höfuð að tala leitað nokkurra upplýsinga í málinu, en einungis farið eftir skýrslu ákærða sjálfs og lausum sögusögnum, sem hann segist hafa heyrt, en sem eftir eðli sínu ekki geta tekizt sem áreiðanlegar, verður ekki komizt hjá því að dæma undirréttardóminn í þessu máli ómerkan.

Sá af málinu leiddi kostnaður, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn 5 rd. til hvors um sig, hlýtur eftir málavöxtum að borgast úr opinberum sjóði.

Við landsyfirréttninn hefur sókn og vörn verið lögmat.

Þ v í d æ m i s t r é t t a ð v e r a :

Undirréttarins dómur í þessu máli á ómerkur að vera. Sá af málinu leiddi kostnaður, og þar á meðal laun til

málaflutningsmannanna P. Melsteds og Jóns Guðmundsonar 5 ríkisdalir til hvors um sig borgist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Aaret 1868, den 15. Juni

d o m

i Sagen Nr. 5/1868: Handelshuset Henderson, Anderson & Co.

c o n t r a

Handelshuset S. Jacobsen & Co.

Da den ved Reykjavik Kjöbstad Fogedrets Decret 28. Mai f. A. lagte Arrest og Beslag paa Huset Nr. 1 i Læknisgata her i Byen, er ved denne Rets Dom af 27. April d. A. bleven hævet og relaxeret som ugyldigt, og da de indankede Fogedretsdecreter af 2. og 20. November sidstl. ifølge hvilke der blev stillet Sikkerhed i adskillige andre Thing istedetfor i fornævnte Eiendom, herved af sig selv maa træde ud af Kraft og miste al Gyldighed, saa bör nærværende Sag, der gaaer ud fra den Forudsætning, at fornævnte Arrestdecret af 28. Mai f. A. vilde staae ved Magt, afvises og Appellanterne Handelshuset Henderson, Anderson & Co. være at tilpligte at betale til de Indstævnte, Handelshuset S. Jacobsen & Co. 20 Rd. i Kost og Tæring.

T h i k j e n d e s f o r R e t :

Sagen afvises. Appellanterne Handelshuset Henderson, Anderson & Co. bör at betale til de Indstævnte Handels-

huset S. Jacobsen & Co. 20 Rd. R. M. i Kost og Tæring
inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under
Adfærd efter Loven.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 30. júní

d ó m u r

í málinu nr. 7/1868: Skólakennari H. Kr. Friðriksson

g e g n

landsyfirrættardómara B. Sveinssyni.

Með landsyfirrættarstefnu frá 22. jan. þ. á. áfrýjar skólakennari H. Kr. Friðriksson dómi gengnum við Reykjavíkur bæjarþingsrétt hinn 11. oct. 1866 í máli, sem yfirréttardómari B. Sveinsson hafði höfðað gegn honum út af meiðandi ummælum, er hann (aðaláfrýjandinn) hefði viðhaft um sig (gagnáfrýjandann) í kæruskjali, er hann hefði sent dómsmálastjórninni 7. oct. 1864, en með hinum áfrýjaða dómi er aðaláfrýjandinn dæmdur í 8 rd. sekt til Reykjavíkurbæjar fátækra sjóðs og til að greiða málskostnað með 15 rdl., jafnframt og fleiri málsgreinir í hinu umgetna kæruskjali eru, sem meiðandi fyrir gagnáfrýjandann, dæmd dauð og ósögð. Þessum dómi ætlast aðaláfrýjandinn til og krefst verði breytt þannig, að hann annaðhvert verði dæmdur ómerkur með eða án heimvísunar, eða þó úr gildi felldur, og honum algjörlega hrundið og breytt sér í hag, þannig, að hann í einu sem öllu verði frídæmdur undan kærum og kröfum sakaraðila, og hann dæmdur til málskostnaðar útláta og hvers annars, er af sökinni geti leitt.

Innstefndi, sem gagnstefnt hefir málinu til landsyfirrætt-

arins og öðlazzt eins og aðaláfrýjandinn gjafsókn í málinu, hefur þar á móti gjört þá réttarkröfu, að undirrétardómurinn verði að því leyti staðfestur, sem hann dæmi ómerk- ar nokkrar málsgreinir og orð í kæruskjalinu til dóms- málástjórnarinnar, en að öðru leyti breytt þannig, að enn- fremur verði dæmdur ómerkur allur kaflinn í téðu kæru- skjali frá orðunum „men Bladet Íslendingur N:4“ og til endans, sem hljóðar þannig, „voldsomme Forslag og maa- skee Handlinger“ að því leyti þau finnast meiðandi um gagnáfrýjandann og að aðaláfrýjandinn fyrir öll sín mörgu meiðyrði um gagnáfrýjandann í ofangreindu kæruskjali verði dæmdur í þá fjársekt, sem lög frekast leyfa, samt til að greiða gagnáfrýjandanum allan málskostnað skaðlaust fyrir báðum réttum, en ef málskostnaður verði annað hvort ekki eða einungis að nokkru leyti dæmdur á aðal- áfrýjandann að sér (gagnáfrýjandanum) þá verði dæmdur málskostnaður að öllu leyti eða að svo miklu leyti sem á vantar úr opinberum sjóði.

Undirrót og tilefni þessa máls er það, að gagnáfrýjand- inn hafði í blaðinu Íslendingi, hvers ritstjóri og ábyrgðar- maður gagnáfrýjandinn var, látið ganga út skýlausa hótun um, að sauðkindur aðaláfrýjandans, sem voru til sumars og hausts hagagöngu í sunnanverðri Mosfellssveit, eigi all- langt frá eignar og ábúðarjörð gagnáfrýjandans, Elliða- vatni, skyldi, þar sem þær eftir reglum hinna konunglegu erindreka yrðu að álítast kláðagrunaðar, verða teknar og drepnar jafnshjótt og þær hittast fyrir innan landamerki téðrar jarðar og það án þess hann fyndi sér skylt að leita áður að kláða í þeim. Því þar sem aðaláfrýjandinn áleit sér og rétti sínum gengið með þessari hótun of nærri, bar hann sig upp út af þessari hótun við dómsmálástjórnina í kæru-

skjali því, er mál þetta er risið út af. Dómsmálastjórnin heimtaði þar næst skýrslu gagnáfrýjandans viðvíkjandi kæruskjalinu, sem gagnáfrýjandi einnig sendi henni en jafnframt lét hann prenta kæruskjalið í íslenzkri þýðingu í blaðinu Íslendingi og kallaði aðaláfrýjanda einnig fyrir sættanefnd út af skjalinu og var það árangurslaust, en þó hélt hann ekki málinu lengra fram eða til laga fyrr en stjórnin skipaði honum með lagasókn og dómi að fría sig frá þeim sakargiftum, er aðaláfrýjandinn hafði borið fram móti honum í oftnefndu kæruskjali, og gerði hann það með þeim úrslitum er þegar er getið.

Þegar kæruskjalið, sem hér er umtalsefnið, er lesið í heild sinni og samhengi, sést það, að það er eins og þegar er sagt orðið til út af hinni umgetnu hótun í blaðinu Íslendingi, en allur inngangur skjalsins hljóðar einungis um æsingar þær og sundurpykkju, er þá ætti sér stað í fjárkláðamálinu, og sem gengi augskýrnilega í berhogg við yfirlýstan vilja stjórnarinnar, nefnilega þann, að almenningur bjargi fé sínu með lækningum, en drepri það ekki niður, eins og menn séu að berjast fyrir að koma til leiðar; og fylli gagnáfrýjandi flokk þessara niðurskurðarmanna, sem hann (aðaláfrýjandinn) álíti sé óviðurkvæmilegt og stöðu hans (gagnáfrýjandans) ósamboðið; og loks biður aðaláfrýjandi stjórnina um að skerast kröftuglega í málið, svo að þessum svívirðilegu æsingum hætti og að minnsta kosti að gagnáfrýjandanum og sýslumanni J. Thoroddsen verði bannað að halda áfram uppteknum hætti og að endingu, að stjórnin veiti honum (aðaláfrýjandanum) öflugna vernd sína, svo að hann ekki þurfi að vera í ótta fyrir því, að gagnáfrýjandinn eða aðrir, sem eins séu skapi farnir og hann, eyðileggi fjáreign sína.

Að því leyti, sem í skjalinu er talað um æsingar (Agitationer) og hvatir til niðurskurðar eða til þess að koma á fjárskiptum, svo að hinn fyrirætlaði niðurskurður verði hlutaðeigendum miður tilfinnanlegur, þá er það in confesso undir málinu, að gagnáfrýjandi hafi með nokkrum áhuga gengið fyrir og leitast við að koma þeim fram og verið, ef ekki helzti forgöngumaður, þá að vísu einn af forgöngumönnunum þessara fjárskipta. Það getur því þegar af þessari ástæðu ekki verið spursmál um að það, sem aðaláfrýjandinn í kæruskjali sínu segir hér um geti verið saknæmt. Ekki heldur getur gagnáfrýjandinn heimtað aðaláfrýjandann sektaðan fyrir meiðyrði og orð hans dæmd dauð og ósögð, þó hann skýrði stjórninni frá hótuninni, sem lá fyrir á prenti í blaðinu Íslendingi frá 22. sept. 1864, og bæði um leið og hann sendi stjórninni það blað, sem hótunin stóð í, um vernd gegn því að gagnáfrýjandinn framkvæmdi hana, sem gagnstæða rétti hans, og virðist því þær ályktanir, sem aðaláfrýjandinn dregur af þessari hótun ekki að geta bakað aðaláfrýjandanum lagalega ábyrgð.

Það sem gagnáfrýjandinn þannig getur ákært sem meiðandi fyrir sig í kæruskjalinu til stjórnarinnar og aðaláfrýjandinn, ef hann ekki getur komið sönnunum við, getur haft ábyrgð af, er það, sem í téðu skjali segir, að gagnáfrýjandinn hafi á fundum þeim, sem hann hélt eða var á, til þess að koma á fjárskiptum eða niðurskurði, komið fram á þann hátt sem væri ósamboðinn stöðu hans sem embættismanns, að hann hafi verið oftár en einu sinni mjög mikið (í höi Grad) drukkinn, farið í hneykslanlegt orðakast og orðahnippingar (skandalöst Mundhuggeri og Skjænderi) við bændur og hótad þeim hörðu, ef þeir ekki létu undan

(udstædte Trudsler mod dem, hvis de ikke gav efter) og að hann enda hafi komið þannig fram, að einn af þeim, sem sótt hafi einn af niðurskurðar- og fjárskiptafundunum, hafi sagt við aðaláfrýjandann, að hann furðaði sig á, að gagnáfrýjanda ekki væri bannað undir embættismissi að halda þessum æsingum (Agitationer) svona áfram.

Aðaláfrýjandi hefur nú tekið það fram í kæruskjalinu, að þessi lýsing hans af framgöngu gagnáfrýjandans í kláðamálinu yfirhöfuð væri eftir annarra sögusögn, (eftersom Rygtet gaaer og En har fortalt mig), og það má þannig álíta að hann einungis hafi sagt það sem aðrir höfðu sagt honum, en af grundvallarreglunni í D. L. 6–21 leiðir beinlínis, að sá, sem ekki segir annað en hann getur sannað, yfirhöfuð að tala ekki getur bakað sér lagalega ábyrgð, og þar af leiðir aftur að sá, sem einungis segir frá einhverjum orðrómi sem slíkum, án þess að kveða upp álit sitt um það hvort eða að hve miklu leyti þessi dómur sé sannur, verður ábyrgðarlaus, þegar hann aðeins getur fært sönnun fyrir því að þessi orðrómur liggi á eða sé til, án þess að hann geti skyldazt til að færa rök fyrir því, að þessi orðrómur sé á sannindum byggður. Að þetta sé rétt álitid sannast bæði af ákvæðunum í L. 1–26–4, og af 24. gr. í tilsk. 27. sept. 1799 (sbr. 12. gr.), sem sýnir, að sá, sem leggur út eitthvert þess konar rit, eigi verði dreginn til ábyrgðar út af því. Málalyktin er því hér komin undir því, hvort aðaláfrýjandinn geti álitizt að hafa sannað tilveru þess orðróms og sögusagnar, sem hann hefir skýrt frá.

Undir vitnaleiðslu þeirri, sem farið hefir fram í málinu, hafa nú að vísu einstök vitni borið, að eins konar orðrómur í þá átt, sem aðaláfrýjandinn hefir tekið fram í kæruskjali sínu, hafi legið á, en hin nauðsynlega sönnun virðist

ekki hér með að vera komin fram, því meðal hinna mörgu vitna, sem leidd hafa verið, hafa einungis 3 gefið skýrslu, sem til greina geti komið, öll hin vitnin hafa annaðhvort ekki munað eða ekki vitað neitt um það, er þau voru spurð um.

Hið fyrsta þessara vitna Magnús Jónsson skýrir þó frá, að hann aldrei hafi heyrt, að gagnáfrýjandi hafi ógnað mönnum til niðurskurðar, en heyrt hafi hann það, að hann hafi verið drukinn eða að minnsta kosti kenndur, þó ekki svo, að mikið hafi á því borið, en um sannindi á þessu veit hann ekki, og hann neitar að hafa viðhaft þau orð við aðaláfrýjandann, sem í kæruskjalinu stendur, nefnilega þessi, að hann (Magnús) furði á því, að assessor B. Sveinsyni ekki að viðlögðum embættissmissi væri bannað að halda áfram æsingum sínum á þvílíkan hátt, en hann kvaðst þar á móti hafa lýst undrun sinni yfir því, að embættismenn máske þar á meðal assessor B. Sveinsson geti ekki komið sér saman um mátann til að útrýma kláðanum.

Annað vitnið málaflutningsmaður Jón Guðmundsson, gegn hvers vitnisburði mótbára gagnáfrýjandans byggð á N. L. 1–13–16 ekki verður til greina tekin, hefir borið, að það hafi verið sagt, að assessor B. Sveinsson hafi gjört sig að oddvita fyrir fjárskiptunum haustið 1864 og að hann hafi heyrt um 2 fundarhöld hans að Lágafelli og Káranesi og líka að kvatt hefði verið til fundar á Elliðavatni og á Álfanesi. Hann hefði líka heyrt, að hann (assessor B. Sveinsson) hefði örvað til fjárskiptanna en ekki að hann hefði ógnað mönnum til þeirra, svo hefir hann og borið, að ferðamenn hafi sagt sér, að assessor B. Sveinsson hafi að þeirra áliti ekki verið svo algáður eða komið fram með þeim virðugleika, sem menn bjuggust við af manni í hans

stöðu, og hann vill hvorki né geti dæmt um, hvort hneyksl-anlegar orðahnippingar hafi átt sér stað milli gagnáfrýj-andans og þeirra, er hann átti við í kláðamálinu, enda muni vitnið fæst þau orð, sem þá hafi átt að falla við þau tækifæri, en skilizt hefði honum á ýmsum, að þeim hefði ekki geðjast að ýmsum orðum, sem hann þá stundum hafi brúkað, og í því tilliti hefir hann skýrt frá orðaviðskiptum þeirra gagnáfrýjandans og Guðna Guðnasonar á Keldum eftir frásögn þessa sjálfs, hver ummæli þó ekki standa heima við framburð Guðna í réttinum og honum er heldur ekki stefnt til að hlýða á framburð vitnisins.

Þriðja vitnið justitsráð Jón Hjaltalín hefir borið hér um bil það sama og næst undanganganda vitni og heyrt enn-fremur talað um einhverjar hótanir; en þar sem þetta vitni hefir gefið vitnisburð sinn skriflega með skýrskotun til N. L. 1–13–4 og þessi lagastaður ekki finnst að heimila honum að vitna á þennan hátt (sbr. tilskipun 3. júní 1796, innganginn) verður ekki gegn mótmælum gagnáfrýjandans tekið tillit til framburðar þessa vitnis nema sem utanréttar yfirlýsingar.

En þrátt fyrir þessi 3 vitni virðist þó ekki vera fengin lögmæt sönnun fyrir því, sem í kæruskjalinu segir viðvíkj-andi þeim orðrómi sem skyldi hafa legið á því, hvernig gagnáfrýjandi hefði komið fram á fundum þeim, sem um er rætt í kæruskjalinu, og þar sem ekki getur verið neinn efi um, að sá, sem fari með eitthvert meiðandi rykti um annan mann, sem hann ekki getur leitt heimild fyrir, baki sér með því ábyrgð að lögum, enda þótt hann ekki segi frá ryktinu eins og væri það sannindi, getur aðaláfrýjandi ekki komizt hjá ábyrgð, og virðist hún að athuguðum öllum málavöxtum hæfilega metin til fjársektar þeirrar, sem

undirréttardómarinn hefir komizt að, og ber því hvað upp-
hæð sektarinnar snertir að staðfesta undirréttardóminn
jafnframt og hin tilgreindu orð í kæruskjalinu „og har han
ved denne Leilighed efter som Rygtet gaaer opført sig
mildest talt upassende for en Embedsmand, idet han flere
Gange i høi Grad beskjenket skal have indladt sig i
skandalöst Mundhuggeri og Skjænderi med Bønderne og
udstedt Trudslar mod dem hvis de ikke gav efter, og hans
Opførsel har endog vakt den Forargelse, at En som var
tilstede ved et af disse Möder, har yttret for mig, at han
undrede sig over, at det ikke blev forbudt Assessoren
under Embeds Fortabelse at fortsætte sine Agitationer
paa en saadan Maade“, svo og orðin „scandalöse Agita-
tioner“ í enda kæruskjalsins, ber að dæma dauð og ómæld.
Þar á móti finnst ekki ástæða til eftir því sem að framan er
tilgreint, að taka hinar aðrar kröfur gagnáfrýjandans um
mortification til greina.

Að því leyti sem undirdómarinn dæmir dauð og ómerk
ummæli þau, sem málaflutningsmennirnir við undirréttninn
hafa viðhaft hver um annan, ber hann að staðfesta, þar
sem engin krafa hefir komið fram um það að dómnum yrði
breytt í þessu atriði.

Eftir þeirri niðurstöðu, sem rétturinn þannig hefir kom-
izt að í þessu máli, hlýtur málskostnaður við báða rétti að
falla niður og þar sem gagnáfrýjandi flutti mál sitt sjálfur
fyrir héraðsréttinum getur hann ekki fengið sér dæmd
málsflutningslaun úr opinberum sjóði fyrir málsflutning-
inn þar. Þau málsfærslumanni aðaláfrýjandans í héraði úr
opinberum sjóði dæmdu málsfærslulaun 15 rdl. ríkismynt-
ar samþykkjast. Við landsyfirréttninn ber málaflutnings-
mönnunum hverjum fyrir sig 12 rdl., sem borgist þeim úr

opinberum sjóði. Málið hefir sem gjafsóknarmál verið flutt og rekið forsvaranlega við báða rétti.

P v í d æ m i s t r é t t a ð v e r a :

Aðaláfrýjandinn skólakennari H. Kr. Friðriksson á að borga 8 rdl. til Reykjavíkur fátækra sjóðs, og þau tilgreindu ummæli, sem hann hefir viðhaft um gagnáfrýjandann yfirdómara B. Sveinsson í kæruskjali til dómsmálastjórnarinnar frá 7. oct. 1864 eiga að vera dauð og ósögð og ekki að koma gagnáfrýjandanum til skaða á hans góða nafni og mannorði í nokkru tilliti. Að öðru leyti ber undirréttardóminn að staðfesta.

Þeim við landsyfirréttinn skipuðu málsflutningsmönnum J. Guðmundssyni og P. Melsted bera hvorum fyrir sig 12 ríkisdalir ríkismyntar í málsfærslulaun, sem greiðist þeim úr opinberum sjóði.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 20. júlí

d ó m u r

í málinu nr. 14/1868: Sýslumaður St. Bjarnarson

g e g n

Guðbjörgu Jónsdóttur.

Í máli, sem ógift stúlka Guðbjörg Jónsdóttir á Ísafirði höfðaði gegn sýslumanni Stefáni Bjarnarsyni út af faðerni og þar af leiðandi uppfósturstyrk með stúlkubarni, sem

hún ól þann 28. sept. 1866, sem í skírninni hlaut nafnið Stefanía, og sem hún lýsti sýslumann Bjarnarson föður að, en hann synjaði fyrir, er við Ísafjarðarkaupstaðar polití-rétt, af þeim af amtinu skipaða setudómara, sýslumanni G. Blöndal, þann 24. okt. f. á. dæmt þannig, að úrslit málsins eru látin vera komin undir því, að Guðbjörg Jónsdóttir vinni eið að því, að sýslumaður St. Bjarnarson hafi haft holdlegt samræði við hana á þeim tíma, að hann geti verið faðir að ofan nefndu barni hennar, og vinni hún slíkan eið, skuli hann (sýslumaður St. Bjarnarson) borga slíkt tillag til uppeldis og uppfósturs barnsins, sem þar um verði nákvæmar úrskurðað af hlutaðeigandi yfirvaldi, og svo skuli hann þá einnig borga allan af málinu leiddan og leiðandi kostnað, en vinni Guðbjörg þar á móti ekki þenna eið, skuli sýslumaður St. Bjarnarson vera sýkn af kæru hennar í þessu máli og málskostnaður greiðast úr opinberum sjóði, og loks er kröfu sýslumanns St. Bjarnarsonar um, að framburður Guðbjargar, viðvíkjandi meðalabrukun þeirri, sem hún eftir hans ráðleggingu hafi viðhaft, verði dæmdur ómerkur, frávísað, og fullnustugjörð dómsins bundin við 3 sólarhringa frá hans löglegri birtingu.

Þessum dómi hefur sýslumaður Bjarnarson sem aðal-áfrýjandi og Guðbjörg sem gagnáfrýjandi skotið til lands-yfirréttarins, hinn fyrrnefndi fyrst og fremst með þeirri réttarkröfu, að dómurinn verði dæmdur ómerkur, og aðal-áfrýjanda tildæmdur allur málskostnaður skaðlaust úr op-inberum sjóði af þeirri ástæðu, að engin dómstefna hafi verið tekin út eða birt í því, en geti þessari réttarkröfu hans eigi orðið framgengt, krefst hann, að dómurinn verði dæmdur ómerkur eða sökinni vísað heim í hérað til þess að útvega nýjar upplýsingar, og til vara, að honum verði

dæmdur réttur til að fría sig með laganna eiði af barnsfaðernislýsingu hinnar stefndu, samt að framburður hennar um meðalabrukun eftir hans fyrrsögn verði dæmdur ómerkur, að svo miklu leyti sem hann mætti virðast ærumeiðandi fyrir hann, og loks hefur hann krafizt, að undirdómarinn verði látinn sæta ábyrgð fyrir meðferð sína á málinu.

Hin stefnda, sem fengið hefur gjafsókn í málinu við yfirdóminn, hefur þar á móti gjört þá aðalréttarkröfu, að aðaláfrýjandinn, sýslumaður St. Bjarnarson verði dæmdur sannur faðir að barni hennar, sem að framan er getið, en til vara, að héraðsdómurinn verði staðfestur, og til þrautavara, að ef hún verði dæmd til að vinna þrengri eið en héraðsdómurinn ákveður, að hún þá verði dæmd til að synja með eiði fyrir holdlegt samræði við alla aðra karlmenn en sýslumann St. Bjarnarson á tímabilinu frá 26. des. 1865 til 13. janúar 1866, að báðum þeim dögum meðtöldum.

Hvað þá fyrst ómerkingarástæðu þá, sem aðaláfrýjandinn hefur hreyft, og á því er byggð, að engin dómstefna hafi verið gefin út í málinu við politírættinn, snertir, getur landsyfirrætturinn ekki tekið hana til greina, þar sem málspartarnir í einkamálum eiga ráð á því að falla frá stefnu eða flytja mál sín án hennar og hafa hér flutt málið þannig, og lagt það síðan undir dóm, án þess að hreyfa nokkurri mótbáru út af þessu atriði við undirrættinn, og verða þeir því að álítast að hafa þegjandi fallið frá dómstefnu. Málið kemur því til dóms í sjálfu aðalefninu.

Aðaláfrýjandinn hefur stöðugt og fastlega mótmælt faðerni barnsins, sem hér ræðir um, og synjað fyrir, að hann nokkru sinni hafi haft holdlegt samræði við gagnstefnand-

ann Guðbjörgu Jónsdóttur, sem þá hún varð barnshafandi, var hans vinnukona. Guðbjörg hefur í annan stað eins stöðugt og fastlega borið fram, að aðaláfrýjandinn sé faðir að þessu barni hennar, og skýrt svo frá, að hann fleirum sinnum hafi haft samræði við hana, einkum á tím-anum frá nýári 1866, og til þess með þorra það ár, og að hún sé viss um, að barnið sé komið undir á þessum tíma, og við það tækifæri, að hún, að því, sem hún ætlar, nær nýári ofangreint ár, hafði holdlegt samræmi við aðaláfrýjandann á legubekk í stofuhúsi hans, eins og hún neitar með öllu að hafa haft afskipti af nokkrum öðrum karl-manni en aðaláfrýjandanum á þeim tíma, sem barnið geti verið komið undir á, og hefur bæði aðal- og gagnáfrýjandinn staðið fast á þessum framburði sínum.

Eftir þessum málavöxtum kynni það nú að virðast, þar sem gagnáfrýjandinn Guðbjörg Jónsdóttir ekki hefur getað sannað barnsfaðernislýsingu sína upp á aðaláfrýjandann, að ákvörðun laganna í 6–13–5, sem gjörir þeim lýsta barnsföður, þegar svona standi á, að skyldu að sverja fyrir faðernið, eigi hér að ráða úrslitum, en þar sem hins vegar þó eru komnar fram eigi all litlar líkur til stuðnings framburði gagnáfrýjandans Guðbjargar, sér í lagi við framburði Ólafs Bjarnasonar á Engidal og prestsins Einars Vernharðssonar, af hverjum hinn fyrrnefndi hefur borið og með eiði sínum staðfest, að aðaláfrýjandinn hafi beðið hann (Ólaf), þegar hann seint á sumrinu 1866 var á ferð á Ísafirði, að gangast undir barn fyrir sig eða fyrir annan mann, sem hefði beðið sig um, en hinn síðarnefndi borið fram og eiðfest þann framburð sinn, að aðaláfrýjandinn hefði beðið hann um að taka Guðbjörgu af sér með barni hennar, og játað í sín eyru, að hann væri faðir að barninu,

sem Guðbjörg þá gekk þunguð með, og þegar ennfremur er tekin til greina framburður prófastsins séra Þórarins Böðvarssonar, einkum sá kaflinn í honum, þar sem aðaláfrýjandinn svarar vitninu út af umtali þeirra um Guðbjörgu og kvisi því, sem komið var á um, að hann ætti barnið, sem hún þá gekk þunguð með, að hann vildi konunnar sinnar vegna mikið til vinna, að Guðbjörg kæmist burtu frá honum, og að hann (vitnið) mætti hennar (konu aðaláfrýjandans) vegna ráða yfir sínum vasa, og litnið er ennfremur til framburðar Christjáns Ebenezarsonar viðvíkjandi játningu Guðbjargar (sem hann að nokkru leyti hafði alið upp), fyrir honum, að aðaláfrýjandinn væri barnsfaðir hennar, og loks blær sá er athugaður, sem yfir höfuð er á málinu, og sér í lagi á bréfum þeim, sem aðaláfrýjandinn, eftir að dómur var fallinn í málinu í héraði, hefur útvegað og látið málaflutningsmann sinn leggja fram við landsyfirrættinn undir rekstri málsins, þá fær rétturinn ekki betur séð en að kominn sé fram svo mikill grunur gegn aðaláfrýjandanum, að honum hvorki eigi né megi leyfast, gagnvart stöðugum og eindregnum framburði hinnar stefndu, að vinna synjunareid samkvæmt L. 6–13–5, heldur verður landsyfirrætturinn að fallast á þá niðurstöðu, sem undirdómarinn hefur komizt að, að úrslit málsins réttast séu látin vera komin undir því, að hin stefnda staðfesti með eiði framburð sinn, að aðaláfrýjandinn sé faðir að barni hennar, og í því tilfelli verður hann (ef hún vinnur eiðinn) skyldur til að borga meðlag með barninu, en þar á móti, ef Guðbjörg treystir sér ekki til að vinna eiðinn, að dæmast sýkn fyrir hennar ákærum í málinu. Að þessu leyti ber því undirrættarins dóm að staðfesta, og eins hvað frávísun af kröfu aðaláfrýjandans viðvíkjandi ómerk-

ingu á framburði hinnar innstefndu um meðalabrukun þá, sem hún eftir hans fyrirsögn kveðst hafa viðhaft, eftir að hún var orðin ólétt, framan af veturnum 1866.

Að því leyti, sem aðaláfrýjandinn hefur krafizt, að undirdómarinn sæti ábyrgð fyrir meðferð sína á málinu, finnst engin ástæða til að taka þessa réttarkröfu til greina. Aðeins athugast, að fullnusta dómsins eigi réttilega er eftir eðli þessa máls bundin við 3 sólarhringa, en dóminum ekki gæti orðið fullnægt á svo stuttum tíma.

Málskostnaður fyrir undirréttinum og við landsyfirréttninn virðist eftir kringumstæðunum eiga að falla niður, og málaflutningslaun til hinnar stefndu skipaða málsfærslumanns Jóns Guðmundssonar 12 rd. að borgast úr opinberum sjóði. Að því leyti, sem málið hefur við landsyfirréttninn verið gjafsóknarmál vottast, að það hefur verið flutt forsvaranlega.

Því dæmist rétt að vera:

Svo framarlega sem hin stefnda Guðbjörg Jónsdóttir, eftir löglegan undirbúning, á sínu varnarþingi vinnur þann eið, að aðaláfrýjandinn, sýslumaður Stefán Bjarnarson, hafi haft holdlegt samræði við hana á þeim tíma, að hann geti verið faðir að barni því, sem hún utan hjónabands fæddi þann 28. september 1866, og í skírninni hlaut nafnið Stefanía, á aðaláfrýjandinn að borga til þessa barns fósturs og uppeldis frá því það fæddist, og þangað til það er orðið fullra 14 ára þann fjárstyrk, sem háyfirvaldið nákvæmar ákveður. Treysti hin stefnda sér þar á móti ekki til að vinna þennan eið, á aðaláfrýjandinn fyrir hennar ákæru í þessu máli sýkn að vera. Málskostnaður við báða rétti falli niður, og laun til hinnar stefndu skipaða svaramanns máls-

færslumanns J. Guðmundssonar 12 rd. rm. borgist úr op-
inberum sjóði.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri
birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 20. júlí

d ó m u r

í málinu nr. 16/1868: Réttvísín

g e g n

Ögmundi Ögmundssyni.

(Hæstaréttardómur bls. 337)

Með dómi gengnum við Vestmannaeyjasýslu héraðsrétt
þann 20. apríl seinastl., er ákærði Ögmundur Ögmunds-
son, sem er 33 ára gamall, og 3svar sinnum er dæmdur
fyrir þjófnað, seinast með hæstaréttardómi frá 18. júní
1863 í 4 ára betrunarhúsvinnu, dæmdur til 8 ára tugthús-
vinnu, sem og til að borga allan af lögsókninni gegn hon-
um leiðandi kostnað, og hefur hann skotið þessum dómi til
landsyfirréttarins.

Það er með játningu hins ákærða og þeim í málinu
fengnu upplýsingum sannað, að hann hafi gjört sig sekan í
stuld á þeim munum, sem í héraðsdóminum eru tilgreind-
ir, og eru þessir munir matnir til samans á 1 rd. 66 sk., og
þó hér sé um lítilræði að gjöra, getur ákærði þó ekki um-
flúið þá hegningu, sem eftir lögum, tilskip. 11. apríl 1840
16. gr., liggur við þjófnaði frömdum í 4ða sinni, og ber því
héraðsdóminn, bæði hvað þá ídæmdu hegningu, máls-

kostnað og laun til hins setta svaramanns við undirréttinn snertir að staðfesta.

Í málsfærslulaun til sóknara og svaramanns við landsyf-
irréttinn ber dómfellda loksins einnig að borga 5 rd. til
hvors þeirra um sig. Meðferð málsins við héraðsréttinn og
flutningur málsins hér við réttinn hefur verið forsvaran-
legur.

P v í d æ m i s t r é t t a ð v e r a :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. Í laun til
sóknara og svaramanns hér við réttinn, málaflutnings-
mannanna P. Melsteds og J. Guðmundssonar borgar
ákærði 5 rd. rm. til hvors um sig.

Dóminum ber að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 3. ágúst

á l y k t u n

í málinu nr. 15/1868: Tómas Jónsson

g e g n

Sigríði Jónsdóttur.

Áður en landsyferrétturinn leggur dóm á þetta mál virð-
ist nauðsynlegt, að útvegaðar séu ýtarlegri upplýsingar um
eftirfylgjandi atriði:

1. Að Tómas sé spurður um tímann, hvenær hann hafi
haft samræði við hina stefndu, Sigríði Jónsdóttur, eða
sem hann kallar samræðistilraun, og sömuleiðis um

það, hvort þetta hafi átt sér stað oftár en einu sinni, og ber að bera þar að lútandi framburð hans undir hina stefndu.

2. Að útvegað sé vottorð yfirsetukonunnar, sem sat yfir Sigríði, um það, hvort barnið sem hún ól, hafi verið fullburða eða ekki.

Þ v í á l y k t a s t :

Undirdómaranum ber að útvega þær ofangreindu upplýsingar.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 3. ágúst

d ó m u r

í málinu nr. 16/1867: Réttvísing

g e g n

Péttri Ingimundarsyni m. fl.

(Hæstaréttardómur bls. 338)

Með aukaréttardómi Gullbringu- og Kjósarsýslu 2. marz f. á. voru hinir ákærðu Jón Sigurðsson á Litla-Mosfelli, Pétur Ingimundarson, Klemenz Bjarnason, báðir úr Reykjavík, og Sigurður Bjarnason á Litla-Mosfelli dæmdir fyrir þjófnað, hinn fyrstnefndi til að sæta 27 vandarhagga refsingu, Pétur og Klemenz betrunarhúsvinnu, hinn fyrstnefndi í 4 ár og hinn síðari í 3 ár, en Sigurður var dæmdur sýkn fyrir sóknarans ákæru í málinu. Svo voru þeir og dæmdir til að borga iðgjöld hins stolna, að því leyti eigendur eigi höfðu fengið það aftur, svo og allan af málinu

löglega leiðandi kostnað. En þessum dómi skutu þeir allir og eins amtið fyrir hönd hins opinbera til landsyfirréttarins.

Þess ber að geta að síðan undirréttardómurinn féll í málinu er Klemenz Bjarnason dáinn.

Hvað hina 3 ákærðu þar á móti snertir, þá er það með eigin játningu og mörgum öðrum atvikum löglega sannað, að Pétur Ingimundarson hefur gjört sig sekan í ýmsum þjófnaði, sem nákvæmar er tilgreindur í undirréttardómnum, en þó þjófnaður þessi sé margvíslegur og nemi talsverðu, eins og hann líka í fleiri ár hefur legið á þeirri lyst að stela, þá virðist samt, þar sem hann aldrei áður hefur verið dæmdur fyrir þjófnað né nokkurt lagabrot, og þjófnaður hans eigi heldur hefur verið framinn undir neinum þeim atvikum, er gjöri þjófnað hans sérlega saknæman, virðist hegning sú, er hann hefir bakað sér, og það þó einnig sé haft tillit til smjörs þess, sem nefnt er í undirréttardóminum, en hann er fríkenndur fyrir samkvæmt tilskip.

11. apríl 1840 1. gr., eftir atvikum hæfilega metin til 2 ára betrunarhúsvinnu, sem samgildir eftir tilskipun 24. jan. 1838 4. gr. 3×27 vandarhagga refsingu, hvar að auki honum eftir síðarnefndrar tilskipunar 5. gr. ber að vera háður lögreglustjórnarinnar sérdeilis gæzlu í 2 ár.

Hinum ákærða Jóni Sigurðssyni er þar á móti einkum gefið það að sök, að hann aðfaranóttina hins 3. októbers 1865, muni hafa stolið frá ferðamönnum í Kópavogi tveim böggum með hér um bil 10 fjórðungum smjörs í, auk ýmislegs fatnaðar, buxna, nærpeysu, vaðmálsvestis, kaskettis, tvennra sokka o. s. frv. Að vísu bar nú hinn ákærði móti því undir fyrstu rannsókninni, er skeði 10. október næst á eftir, en gjörði sig sekan í mótsögnum og auðsjáanlegum

ósannindum, svo prófdómarinn lét setja hann í varðhald, en seinna um kvöldið, eftir að hann var kominn í varðhaldið kl. 9½, meðkenndist hann að hafa stolið böggunum, og þóttist hafa falið þá inn undir Fossvogi og látið mold yfir, og var hann þá laus látinn úr varðhaldinu eftir því, sem ráða er af prófunum. Daginn eftir fór prófdómarinn ásamt með Jóni á staðinn, þar sem Jón þóttist hafa falið baggana, en það reyndist þá tóm ósannindi, að Jón hefði falið baggana þar, og lét þá prófdómarinn setja hann aftur fastan. Hann neitaði þá að geta gefið nokkrar frekari upplýsingar um baggana, hann hefði ekki talað við nokkurn mann og ekki föður sinn um þjófnaðinn, en sama daginn um kvöldið kl. 6 eftir að vera kominn í haldið tók hann aftur þenna framburð sinn um það, hvar hann hefði falið baggana, og sagði að það hefði verið nokkuð innar og hann hefði sótt þá 4. s. m., er hann hefði komið frá Vatnsenda, og flutt þá heim til föður síns, hins meðákærða Sigurðar Bjarnasonar, sem tekið hefði við þeim, brúkað nokkuð af smjörinu, en selt nokkuð, án þess þó að geta nafngreint hverjum; faðir sinn hefði falið smjörið, hann vissi ekki hvar, er farið hefði að kvisagt um stuldinn, en fötin og reipin mundu vera heima hjá föður hans. Daginn eftir eður 12. s. m. var gjörð húsrannsókn á Litla-Mosfelli af prófdómaranum, en þar fannst ekkert, er vakið gæti grun, nema 1 reipi, er merkt var B. V., og sagðist Jón, er honum var sýnt það, þekkja að það væri sama reipið, sem á öðrum bagganum var, og hefði faðir sinn látið það í smiðjuna, en Sigurður sagði, er hann sá reipið, að hann hefði fengið það fyrir ólarreipi hjá sama manni, sem böggunum var stolið frá; sá maður hefir og síðar kannast við, að hann hefði fengið Sigurði reipi. Jóni Sigurðssyni var

síðan sleppt úr varðhaldinu. 23. október gjörði Jón þá breytingu í framburði sínum, að hann 4. október, þegar hann fór frá Vatnsenda, hefði sótt baggana ofan á Kópavogsháls (þar sem hann þó áður þóttist hafa falið þá í Fossvogi) og 10. nóvember skýrir hann frá því, að faðir sinn hafi falið smjörið í heyinu á Litla-Mosfelli, en hann hafi þagað yfir þessu, þar faðir sinn hafi bannað sér að segja frá því, en þessi framburður reyndist þó strax ósannindi, þar prófdómarinn, sem strax sama daginn fór upp að Litla-Mosfelli, leitaði í heyinu, en fann þar ekkert smjör. Undir rannsókninni 16. s. m. stóð hann fastur á þessum framburði, en breytti honum þó svo, að faðir sinn hefði ráðlagt sér að geyma smjörið í heyinu, eins og hann þá og kvaðst hafa talað um smjörstuldinn við föður sinn morguninn eftir að hann hefði stolið því og komið með það að Mosfelli, en hafði þó fyrr borið, að hann hefði sagt föður sínum frá honum sama daginn, er hann stal því, þegar hann hefði á leiðinni heim að Litla-Mosfelli fundið hann á Keldum. Í prófi 22. nóvember neitar hann aftur að vita nokkuð um, hvar faðir hans hafi falið smjörið. Í prófi því, er fram fór 20. júlí næsta eftir, hélt ákærði Jón Sigurðsson þessum sínum framburði fram, að hann vissi ekkert hvar faðir sinn hefði falið smjörið, hann hefði afhent honum bæði smjörið og fötin heima á Litla-Mosfelli. Hann hefði strax falið smjörið í Kópavogshálsinum, er hann hefði stolið því, og sótt það aftur þangað. 7. júlí s. m. hafði þó Klemenz Bjarnason borið í prófi, er haldið var í Reykjavík af bæjarfógetanum þar, að Pétur Ingimundarson hefði sagt sér, að hann (Pétur) hefði stolið smjörinu, og falið það suður í Garðahrauni og síðan hagnýtt sér það. Þessu játaði Pétur í sama prófinu, að það satt væri, að hann hefði stolið

böggunum frá ferðamönnunum í Kópavogi, falið smjörið í hrauninu og kastað öðru reipinu í sjóinn, en hinu þar í hraunið. Smjörið hefði hann hagnýtt sér seinna, sumpart lagt það inn í Hafnarfirði og selt það öðrum, sumpart neytt þess sjálfur, eins og hann þá líka gjörði að nokkru leyti grein fyrir fatnaðinum, sem í pokaum var, og hvað hann hefði gjört við hann. Það má nú og álítast fullsannað af seinna framkomnum upplýsingum, að Pétur hafi selt þetta smjör á þann hátt, sem hann hefir fráskýrt. Þessum framburði hélt Pétur og áfram 19. s. m. og neitaði, að nokkur annar hefði verið með honum í þessum þjófnadi; lét þá prófdómarinn leita, þar sem Pétur kvaðst hafa falið baggana, og sáust þar vegsummerki, og eins fannst þar slitur af öðru reipinu og var það merkt B. V.; eins fannst þar poka-garmur, er hafði verið utan um það. Í næstu 3 prófum þar á eftir bar hann hér um bil hið sama, sem sé að hann einn hefði stolið smjörinu, og enginn hefði verið með sér í því. En 25. ágúst breytti hann þessum sínum framburði, og sagðist þá hafa á fimmtudaginn eða föstudaginn næsta eftir að smjörinu var stolið, þ. e. 5. eður 6. okt., fundið Sigurð, og hefði þá talast svo til þeirra í millum, að Sigurður, til að losa Jón við smjörstuldinn, skyldi koma því á vissan stað, þar sem Pétur var vanur að fela þýfi sitt, og þangað sagði hann að smjörið hefði verið komið, er hann vitjaði þess, sem hann minnir að verið hefði aðfaranótt mánu-dagsins þar á eftir. Hann hefði lofað Sigurði með eiði, að segja ekki frá þessu. Í næstu prófum þar á eftir, 11., 18. og 24. sept. stóð Pétur fast við þennan framburð sinn, og var hann síðan látinn laus úr varðhaldinu, er hann hafði verið í þá um tíma. Í prófi 19. nóvember kallaði Pétur aftur allan þenna sinn framburð um viðskipti sín og Sigurðar og bar

nú sem fyrr, að hann hefði einn stolið smjörinu, eins og hann fyrr hefði fráskýrt; að hann hefði logið þessu upp á Sigurð hefði komið til af því, að hann hefði verið hræddur um, að hann (Pétur) ella ekki mundi losna úr fangelsinu og 22., er Jón og Pétur voru konfronteraðir, stóð hver um sig á því fastlega, að hann hefði stolið smjörinu, en ekki hinn, og þessum framburði sínum héldu þeir áfram, unz búið var að dæma málið við undirréttinn. En undir nýrri rannsókn í málinu, er landsyfirrætturinn hafði óskað að upp væri tekin, skýrði hinn dómfelldi Jón Sigurðsson frá 20. apríl 1868, að allt það, sem hann hefði borið um smjörþjófnaðinn væri alveg ósatt. Þegar hann hefði játað því á sig, hefði hann gjört það fyrir þá skuld, að hann kæmist fljótar úr varðhaldinu, eins af hræðslu fyrir því, að hann skyldi verða pínður til þess (að játa á sig þjófnaðinn), þó hann ekki gæti sagt, að neinn maður hefði gjört sér illt, eður ætlað að þröngva honum til að bera annað en það, sem hann vissi sjálfur að væri sannleikur; hann viðurkenndi, að það hefði verið mikið illa gjört af sér að segja föður sinn sekan í þessu, en hann hefði gjört það, þar eð hann hefði hugsað, að það helzt mundi verða talið trúanlegt.

Að vísu er það nú svo, að í D. L. 1–15–1 stendur, að ef einhver jatar því á sig fyrir dómi, sem hann er skuldaður um, þá megi hann síðar eigi ganga frá því, en það virðist samt, sem hér beri að gæta fyrst og fremst, að auk þess, sem framburður ákærða Jóns hefur frá upphafi til enda, eins og sjá má af fyrirsögðu, verið svo reikull, að hann sýnist með öllu óáreiðanlegur, svo virðist hann sumpart eigi geta staðist, og sumpart stríðir hann á móti vitnaframburði. Þannig virðist það ómögulegt eður mjög svo ótrú-

anlegt, að þeir tveir menn, er mættu Jóni og Sigurði nærri Korpólfsstöðum, er þeir feðgar fóru heim til sín, hefðu eigi orðið varir við það eður hlotið að reka augun í það, hefði Jón þá, eins og hann hefur frá skýrt, reitt undir sér í þverbakspoka 2 lestabagga, með 10 fjórðungum af smjöri í, auk ýmislegs fatnaðar og þar að auki 4 potta kúts og 2 potta tunnu, 2 punda kaffis og 1 pundu sykurs, eins og líka slíkt er gagnstætt framburði vitnisins Guðna á Keldum, er kveðst hafa rekið fótinn í fyrr téðan þverpoka Jóns og hafi í öðrum endanum verið kútur, en í hinum eitthvað smávegis, og það hafi ómögulega getað verið þar í smjörbaggar sem hinir stolnu. Auk þess virðist það ómögulegt, að Jón, sem eftir því, er vitni hafa borið, hafði farið frá Vatnsenda daginn eftir að þjófnaðurinn var framinn kl. 10–10½ f. m. og komið að Keldum kl. 12 hafi komist alla þá leið, frá Vatnsenda ofan í Kópavogsháls eður ofan undir Fossvog, og það með svo þungan farangur á 2 eða jafnvel 1½ tíma, eins og líka slíkur framburður hans stríðir móti vitnaframburði, er segja, að Jón hafi haldið frá Vatnsenda, er hann fer þaðan beina stefnu upp að Keldum. Og þar næst stríðir það, að Jón hafi stolið smjörinu með öllu móti framburði Péturs Ingimundarsonar, er strax góðviljuglega meðgekk þjófnaðinn og upp á hvern 1–15–1 því eftir orðunum allt eins vel á heima, sem upp á Jón, og er það í sjálfu sér því trúanlegra, að hann hafi gjört það – þó menn hefðu eigi tillit til neins annars – sem hann er gamall þjófur, eins og þessi framburður Péturs þegar styrkist við það, að hann hafði sagt Klemenzen áður en hann meðgekk þennan þjófnað fyrir réttinum, að hann hefði stolið smjörinu, og að Jón játaði af heimsku þessum þjófnaði á sig. Að Pétur seinna um stund breytti þessum fram-

burði sínum, og þóttist hafa tekið við smjörinu af Sigurði, hefur hann sjálfur skýrt frá, að hann hafi gjört til að sleppa úr varðhaldinu, er reynslan og sýndi að gott ráð var til þess fyrir hann, en að sitja í varðhaldinu sýnist sem bæði hann og Jón hafi viljað komast undan.

Það virðist þannig af fyrrtéðum ástæðum, sem full ástæða sé til að dæma Jón þrátt fyrir L. 1–15–1 sýknan fyrir hinum umrædda smjörþjófnæði og hinu ídæmda endurgjaldi, hvar á móti hann ekki getur komist hjá að sæta hegningu fyrir stuld á silfurskeið og skyrtu, sem hann hefur játað, að hann hafi stolið á Stóru-Vogum, fyrir tveim árum, en strax voru aftur af honum teknar, og virðist hegning hans hæfilega metin 10 vandarhögg.

Hvað loks hinn ákærða Sigurð Bjarnason snertir, þá eru engar líkur fram komnar fyrir því, að hann nokkuð hafi verið viðriðinn áminnstan smjörþjófnæð, nema framburður hinna ákærðu Péturs og Jóns, en sem þeir báðir hafa afturkallað sem ósannan, eins og líka fleira sýnist að benda á það, að hann sé með öllu sýkn, og ber því að dæma hann sýknan fyrir sóknarans ákærum í þessu máli og lausan fyrir hluttöku í málskostnaði, sem að meðtöldum málsfærslulaunum til sóknara við yfirdóminn 12 rd. og til svaramanna hinna ákærðu þar 8 rd. til hvors um sig, ber að lúka að $\frac{1}{4}$ hluta úr opinberum (sjóði), en að $\frac{3}{4}$ þörtum in solidum af hinum dómfelldu Pétri og Jóni og eftirlátnum munum Klemenzar. Með áminnstri breytingu ber undirréttardóminn hvað iðgjöld snertir að staðfesta. Rekstur málsins í héraði hefur að vísu staðið lengi yfir, en það réttlætist af þeim kringumstæðum, sem hafa átt sér stað, og því vitnast, að meðferð málsins í héraði og málsfærslan við yfirdóminn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn ákærði Pétur Ingimundarson á að sæta 3×27 vandarhagga refsingu og vera háður sérdeilis gæzlu lög-reglustjórnarinnar í 2 ár. Sömuleiðis á hinn ákærði Jón Sigurðsson að sæta 10 vandarhagga refsingu. Hinn ákærði Sigurður Bjarnason á að vera sýkn fyrir ákærum sóknar-ans í þessu máli. Hvað hin ídæmdu iðgjöld snertir á undir-rettarins dómur óraskaður að standa, þó þannig, að Jón Sigurðsson sé laus við lúkningu þeirra. Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður og þar á meðal 12 rd. til sókn-ara við yfirdóminn málaflutningsmanns J. Guðmundsson-ar og 8 rd. til hvers svaramanns hinna ákærðu þar, mála-flutningsmanns Páls Melsteds, organista P. Guðjohnsens og skólainspektors Jóns Árnasonar fyrir flutning þeirra á málinu, ber að lúka að $\frac{3}{4}$ hlutum in solidum af hinum dómfelldu Pétri Ingimundarsyni og Jóni Sigurðssyni og eftirlátnum eigum Klemenzar Bjarnasonar, en að $\frac{1}{4}$ hluta úr opinberum sjóði.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá þessa dóms lögbirtingu, og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 10. ágúst

d ó m u r

í málinu nr. 1/1868: Sigurður prestur Sivertsen

g e g n

ábyrgðarmanni Þjóðólfs, málsfærslumanni Jóni Guðmundssyni.

Með stefnu frá 2. des. f. á. áfrýjar presturinn Sigurður Br. Sívertsen bæjarþingsréttardómi Reykjavíkur frá 18. júlí f. á. í millum hans og ábyrgðarmanns blaðsins Þjóðólfs, málsfærslumanns Jóns Guðmundssonar út af meiðyrðum, er hann álítur að um sig standi í téðu blaði 10. ár 9–10 frá 20. desember 1866 í grein einni, sem hefur þá fyrrisögn: „Af þeirra ávöxtum skuluð þér þekkja þá.“ Er svo ákveðið í nefndum dómi, að hinn stefndi skuli fyrir réttarkröfum stefnanda frí vera, en þau af stefnanda ákærðu orð eigi að vera dauð og maktarlaus, eins og hinum stefnda er gjört að greiða 8 rd. rm. til stefnanda í málskostnað.

Áfrýjandinn hefur nú hér fyrir réttinum krafizt, að hinn stefndi sæti tilhlýðilegum sektum og málskostnaði bæði fyrir undir- og yfirrétti, og að hin umstefndu meiðyrði verði dæmd dauð og maktarlaus, sem beinlínis ærumeiðandi fyrir áfrýjandann, bæði sem privat og embættismann, en á hinn bóginn hefur hinn stefndi gjört þá réttarkröfu, að hann verði frídæmdur undan öllum kærum og kröfum áfrýjanda, að honum verði tildæmdur málskostnaður, og að orðatiltæki sum, er áfrýjandi hafi viðhaft um sig, verði dæmd dauð og marklaus og látin varða hann hæfilegra sekta.

Ummæli þau, sem áfrýjandinn átelur, standa í grein nokkurri eins og áður er sagt í blaðinu Þjóðólfur frá 20. desember 1866, og er þar fyrst tekið fram, að áfrýjandinn ásamt 4 nafngreindum mönnum öðrum, hafi ekki viljað ganga saman með þeim mönnum, sem í Gullbringusýslu og Mosfellshrepp í Kjósarsýslu tóku sig saman á fundi, sem haldinn var í Reykjavík um haustið 1866, að farga öllu fé sínu, og þar sem innstefndi var einn af forvígismönnum þessa fundar og jafnframt á þeirri skoðun, að niðurskurður á fénu væri það eina og rétta meðal til þess að fá sýkinni útrýmt, ber hann þeim mönnum, og þar á meðal áfrýjandanum, sem ekki fylgi almenningi í þessum niðurskurði, en haldi fram lækningum á fé sínu, að þeir skeri sig úr samtökum við gjörvalla landsbúa, að ekki sé annað sýnna, en að þeir hugsi sér að fara í kringum og ríða slig bæði á lækningalögunum og fyrirskipunum valdstjórnarinnar, sem á þeim lögum séu byggðar, að hér sé spursmál um, hver réttara hafi eftir guðs og manna lögum, eður óveilum dómstóli laga og siðferðis, og er auðsætt af greininni, að það eru niðurskurðarmennirnir, sem innstefndi hyggur að hafi réttara að mæla. Að þessir menn gjöri sitt til að verða því til fyrirstöðu, að þær sveitir, sem skeri fé sitt niður, geti keypt sér heilbrigðan stofn í staðinn. Að þeir, ef þeir vilji halda fram lækningum, sýni það þó ekki í verkinu, en séu með því að skerast úr samfélagi niðurskurðarmanna orðnir tvímælis- eða brigðmælgismenn, að það væri ætlandi, ef þeir ætluðu sér að verða eins konar fjárkláðapíslarvottar, mundu þeir þó sízt ætla sér að reyna til að fara í kringum lækningalögin og þar á byggðar yfirvaldsskipanir, og að þeir ekki mundu svíkja út undanþágur frá ráðstöfunum yfirvaldanna, og ef það ekki tækist, bein-

línis að óhlýðnast yfirvaldanna skipunum, og sveigir hann því næst að hlutaðeigendum, að þeir gjöri sig seka í þessari aðferð; að þessir menn geti með slíkri aðferð sinni orðið mikils ills valdandi, og loks dróttar hann að áfrýjandanum einum, að hann hafi leikið á sveitunga sína, með því að ganga, eins og hann gjörði, úr leik með niðurskurð á fé sínu, er hann eftir því, sem kaupmaður Sveinbjörn Ólafsson í Keflavík hafi skýrt frá, hafi eins og aðrir í sveitinni í fyrstunni ætlað að verða með þeim í niðurskurðinum. Auk þess velur hann áfrýjandanum og þeim mönnum, sem fylgdu skoðun hans, og ekki vildu skera niður fé sitt, ýmis óviðkvæmileg hæðnisnöfn, t. a. m. „kláðapíslarvottar“, „kláðakonungar“, „kláðapostular“ og þess konar, og yfir höfuð er allur blærinn á greininni slíkur, að það virðist auðsætt, að hann ekki sé skrifaður með köldu blóði, en öllu fremur í eins konar geðshræringu út af því, að áfrýjandinn, og þeir nafngreindu menn, sem tóku í þann strenginn að halda fé sínu og lækna það, en fylgdu ekki fjöldanum eða almenningi, og þar sem innstefndi áleit þetta að ganga í berhögg við lögin og þar á byggðar ráðstafanir yfirvaldanna, fer hann um áfrýjandann og þá, sem með honum fylgdust, þeim orðum, sem þegar eru tekin fram, en það virðist þó auðsætt, að slík ummæli geti ekki í einu né neinu meitt mannorð þeirra né álit hjá almenningi, né heldur virðast ummælin viðhöfð animo injuriandi; en hins vegar eru ummæli þessi með þeim fyrirlitningarblæ, og að öðru leyti svo óviðurkvæmileg og óvirðuleg, að landsyfirrétturinn hlýtur að verða undirdómaranum samdóma í þeirri niðurstöðu, sem hann hefur komist að, að ummæli þessi beri að dæma dauð og ósögð, og eins í því,

að innstefnda beri að borga málskostnað við héraðsréttinn. Héraðsdóminn ber því að staðfesta.

Að því leyti, sem innstefndi hefur heimtað umboðsmann áfrýjandans sektaðan fyrir það samkvæmt L. 1–12, að hann hafi kallað sig „vesæling“ og það í heyranda hljóði fyrir véböndum landsyfirréttarins virðist eftir mála-vöxtum að ekki sé ástæða til að taka þessa kröfu til greina.

Við landsyfirréttin virðist málskostnaður eftir kringumstæðum málsins eiga að falla niður.

P v í d æ m i s t r é t t a ð v e r a a :

Reykjavíkur bæjarþingsdómur í þessu máli á óraskaður að standa. Málskostnaður við landsyfirréttin falli niður.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegu birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 21. september

d ó m u r

í málinu nr. 17/1868: Stjúpbörn Árna Jónssonar
af fyrra hjónabandi

gegn

Dánarbúi sýslumanns J. Thoroddsens og Þorvarði hreppstjóra Ólafssyni.

Með landsyfirréttarstefnu 2. maí þ. á. hafa erfingjar Ragnhildar heitinnar Hinriksdóttur frá Lundum í Mýrasýslu áfrýjað skiptaúrskurði sýslumannsins í Borgarfjarð-

arsýslu 2. nóv. f. á. í dánarbúi Árna heitins Jónssonar á Kalastöðum og skiptum þeim, er á téðu búi síðan framfóru 5. s. m. og á greindum úrskurði byggð voru, og hafa þeir krafizt:

1. Að úrskurðurinn og skiptin verði dæmd marklaus og sem ógjörð, en hreppstjóri Þorvarður Ólafsson á Kalastöðum og dánarbú sýslumanns J. Thoroddsens verði gjört skyldugt in solidum að viðreisa búið til nýrrar og löglegrar skiptameðferðar einnig á þeirra kostnað í það sama ástand, sem það var í við dauða Árna Jónssonar 21. marz f. á.
2. Að hjónabandsskilmálar í millum Árna Jónssonar og Ragnhildar Hinriksdóttur 13. september 1840 verði dæmdir fullgildir þannig að áfrýjendurnir geti samkvæmt þeim gjört lögfullar kröfur við hin nýju skipti á búinu til þeirra fasteigna allra eða þeirra sannaða söluverðs, sem Árni sálugi Jónsson sló á eign sinni eftir dauða fyrri konu hans Ragnhildar Hinriksdóttur.
3. Að svoframt Þorvarður hreppstjóri Ólafsson sannar ekki löglega heimild frá Árna heitnum Jónssyni til makaskiptanna 10. maí 1865, verði hann skyldaður til að færa inn í búið 400 rd. af sínu með 4% rentu frá sama degi og
4. Að hinir stefndu, hinn síðarnefndi og dánarbú Thoroddsens sýslumanns verði skyldað til in solidum að greiða allan málskostnað til áfrýjendanna skaðlaust og þar á meðal hæfileg málssóknarlaun til svaramanns síns.

Undirrótin til máls þessa er sú, að ár 1840, 13. september var að Lundum í Stafholtstungum samið um fjárlag milli hjónaefnanna yngismanns Árna Jónssonar og ekkj-

unnar Ragnhildar Hinriksdóttur, og kom þeim báðum saman um, að helminga fjárlag að lögum skyldi vera millum þeirra þannig: að hvort þeirra sem lengur lifði, skyldi njóta fyrir sína lífstíð þess hálfa stervbús efna bæði í föstu og lausu. Skyldi brúðgumaefnið deyja á undan brúðarefninu án þess þau eignuðust lífserfingja saman, skyldi fasteignin öll, hvort heldur yrði meiri eða minni falla til ekkjunnar óðalbornu erfingja, en lausaféð skiptast að lögum milli beggja erfingja. Skyldi þar á móti ekkjan deyja á undan brúðgumaefninu, skyldi hann veita börnum hennar föðurlega tilsjón o. s. frv. fyrir lífstíð sína, eins og hann og við þetta tækifæri testamenteraði þeim eftir sinn dag fasteign þá, er hann kynni að eftirláta, svo framt honum fyrir dánardægur sitt eigi yrði lífserfingja auðið, en skyldi hann eignast lífserfingja, skyldi hann eða þeir ganga til arfs eftir hann með stjúpbörnum hennar eftir jafnri tiltölu að lögum. Hjónum þessum varð nú engra sameiginlegra barna auðið, og eftir dauða Ragnhildar kvæntist Árni aftur og átti þá móður greinds Þorvarðar hreppstjóra Ólafssonar, sem þá var ekkja, og er hann dó, átti hann ekkert eftir af fasteign þeirri, er hann hafði fengið með fyrri konu sinni Ragnhildi. Seinasta jörðin, er hann átti eftir af þessum jörðum, var Þverholt á Mýrum, er hann, eftir að hann með konu sinni var kominn í hornið til Þorvarðar, hafði maka-skipti á fyrir jörðina Víðilæk í Þverárhlið og fékk 400 rd. í milligjöf millum jarða þessara. Nokkru fyrir dauða sinn eður 20. december 1866 testamenteraði Árni heitinn bréflega og í votta viðurvist stjúpsyni sínum greindum Þorvarði Ólafssyni allar þær eigur, sem hann eftir sig léti á dánardægri, hverju nafni sem hétu bæði fasteign og lausafé, og þetta testamenti sitt staðfesti hann síðarmeir í nær-

veru sýslumanns og tveggja votta (notarii publici). – Hvað nú hinn 3. pósti í kröfu áfrýjendanna snertir, og að framan er getið, þá virðist það liggja í augum uppi, að landsyfirrétturinn eigi fær fellt neinn dóm um efni hans, þar sem það málefni eigi hefir fyrr verið fyrir undirréttinum og enginn undirréttardómur í því gengið, og hlýtur því málið að því leyti fyrr téðan pósti snertir að frávíssast réttinum.

Að öðru leyti virðist úrslit þessa máls hljóta að vera með öllu komin undir því, hvort Árni heitinn Jónsson varð við gjörning þann, er fram fór 13. september 1840 og að framan er getið svo bundinn, að hann síðan eigi gat lögum samkvæmt gjört testamenti sitt, en yfirdómurinn getur engan veginn fallist á þessa skoðun, því þó menn vildu álíta, að brúðhjónaefni hefðu getað samkvæmt þeim lögum, er þá giltu hér á landi, lagt með sér það fjárfélag, er þau vildu án konunglegrar staðfestingar, þá virðist þetta óviðkomandi þessu máli, því í sjálfum gjörningnum 13. september 1840 aðeins testamenteraði Árni heitinn þeim þá tilvonandi stjúpbörnum sínum eftir sinn dag fasteign þá, er hann kynni eftir sig að láta, ef hann enga lífserfingja eftirskildi sér. Svona hljóða sjálf orðin í gjörningnum, að hann kallar þetta testamenti, og þetta testamenti gat því eigi haft neina meiri helgi en hvert annað testamenti hefir, svo hann mátti geta breytt því síðar eins og hann og gjörði, og með því testamenti hans 20. desember 1866 er í alla staði lögformlegt, með hverju Árni heitinn testamenteraði Þorvarði hreppstjóra Ólafssyni allar þær eigur, svo vel fasteign sem lausafé, er hann við dauða sinn eftirléti sér, auk þess sem hann í þessum gjörningi lýsir því yfir að fyrri ráðstöfun sín á eignum sínum sé með öllu úr gildi numin, þá ber hinn áfrýjaði skiptaréttarúrskurð að staðfesta og eins

skiptin, er á honum byggðust. Málskostnaður virðist eiga að falla niður, og laun til málspartanna svaramanna við yfirdóminn, hvar þeir hvorutveggja hafa fengið gjafsókn, sem metast til 15 rd. hvers um sig, borgist úr opinberum sjóði. Málaflutningurinn við yfirdóminn hefir verið lög-mætur.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn áfrýjaði skiptaréttarúrskurður og skipti eiga öröskuð að standa. Kröfu áfrýjendanna um, að hreppstjóri Þorvarður Ólafsson verði skyldaður til að borga dánarbúi Árna heitins Jónssonar 400 rd. frávísast. Málskostnaður falli niður. Í málsfærslulaun lúkist hinum settu svaramönnum málspartanna, málaflutningsmönnum Jóni Guðmundssyni og Páli Melsted, 15 rd. hvorum fyrir sig úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 21. september

d ó m u r

í málinu nr. 18/1868: Sigurður Arason

g e g n

Legationsráði G. Thomsen.

Með landsyfirrétarstefnu frá 15. júní seinastl. áfrýjaði Sigurður bóndi Arason á Gesthúsum politiréttardómi sýslumannsins í Gullbringusýslu frá 2. maí þessa árs í máli því, sem hinn stefndi hafði höfðað mót honum út af því, að áfrýjandinn hafði þann 17. apríl í vor sem leið sprengt upp

með steini læsta hurð fyrir hestarétt þeirri, sem stendur við Bessastaðatún, núverandi eignarjörð hins stefnda, og tekið þar út 6 hesta, sem hann átti og gengu í Bessastaðanesi, en sem hinn stefndi hafði tekið og sett inn um kvöldið.

Með þeim áfrýjaða politiréttardómi er áfrýjandinn dæmdur fyrir þessar tiltektir sínar í 10 rd. sekt til Álftaneshrepps fátækra sjóðs og þar að auki til að borga 1 rd. 92 sk. í málskostnað, og hefur hann hér við réttinn krafist þess, að málinu yrði heimvísað til upplýsingar um það, að hinn stefndi engan rétt hafi fengið hjá sér til afnota jarðarinnar Bessastaða í næstliðnu fardagaári, en hafi þó á margan hátt í heimildarleysi notað sér hana, sumpart hvað húsavist snertir með, en mestpart móti vilja hans og samþykki; til vara hefur hann gjört þá réttarkröfu, að hann verði dæmdur sýkn af kærum og kröfum hins stefnda og þessi dæmdur í sekt eftir tilsk. 23. desember 1735 auk hæfilegra ómakslauna fyrir óþarfa og ástæðulausa málsupptekt. Hinn stefndi hefur hins vegar krafist, að politiréttardómurinn verði staðfestur, og áfrýjandinn skyldaður til að borga honum allan málskostnað við báða rétti skaðlaust.

Það er upplýst og sannað, að áfrýjandinn hafði ásamt öðrum manni fengið jörðina Bessastaði til leigu næstliðið fardagaár, og að áfrýjandinn ásamt meðleigumanni sínum leyfði þeim stefnda, sem þann 8. ágúst í fyrra sumar varð eigandi jarðarinnar, að fara í íbúðarhúsið á Bessastöðum, en þar á móti yrktu þeir áfrýjandinn og meðleigumaður hans jörðina, slógu og hirtu heyið af túninu og báru á það, sem ábúendur jarðarinnar, og það er ekki komin fram nein sönnun fyrir því, að hinn stefndi hafi fengið annan

rétt yfir jörðunni en að fara að og búa í íbúðarhúsinu, en að afnot jarðarinnar hafi að öðru leyti verið á fardagaárinu hjá áfrýjandanum, sem einnig borgaði afgangið af jörðunni fyrra árið. Þegar nú gengið er út frá því, að áfrýjandinn og meðleigumaður hans hafi haft að íbúðarhúsinu undanteknu öll umráð og afnot jarðarinnar Bessastaða, því að hann hafi afsalað sér þau til hins stefnda er eigi sannað, og hestar hans þessu samkvæmt átt frjálsa og óhindraða hagagöngu í Bessastaðanesi, beitolandi Bessastaða, þá flýtur þar af, að hinn stefndi hafði eigi heimild til að taka hesta áfrýjandans þaðan, og setja þá fasta eins og hann gjörði, og þegar enn fremur athugast, að hann einnig hafði eftir því sem nú er sagt löglegan aðgang til réttar þeirrar, sem hinn stefndi setti hesta hans inn í, og það á þeim tíma árs, sem hér ræðir um, fyrir eða um sumarmál, er útigönguhestar eigi geta álítast að mega standa við á svelt, þá fær rétturinn eigi séð, að áfrýjandinn, er áður hafði skorað á hinn stefnda að veita sér aðgang til réttarinnar til að taka hesta sína úr sveltinu, hafi með aðferð sinni, að draga út kenginn, er hélt lásnum fyrir réttarhurðinni, með steini, er lásinn virðist settur fyrir réttina gegn vilja áfrýjanda, bakað sér lagalega ábyrgð, heldur beri að dæma hann sýknan fyrir kærnum og kröfum hins stefnda í þessu máli. Málskostnaður fyrir báðum réttum falli niður.

P v í d æ m i s t r é t t a ð v e r a :

Áfrýjandinn Sigurður Arason í Gesthúsum á fyrir hins stefnda Legationsráðs G. Thomsens ákæru í þessu máli sýkn að vera. Málskostnaður fyrir báðum réttum falli niður.

Th. Jónassen

Aaret 1868, den 9. November

d o m

i Sagen Nr. 19/1868: Handelshuset Henderson, Anderson & Co. samt Handelsmand H. C. Robb

c o n t r a

Kjøbmand S. Jacobsen & Co.

Citanterne, Handelshuset Henderson, Anderson & Co., samt Handelsmand H. C. Robb, paaanke under nærværende Sag til Underkjendelse, Tilsidesættelse og Forandring en inden Reykjavik Kjøbstads Bythingsret den 11. Juni sidstl. afsagt Dom, i en mellem Citanterne paa den ene, og Indstævnte Kjøbmand S. Jacobsen & Co. paa den anden Side opstaaet Tvist, betræffende Eiendomsretten til en under Reykjavik Kjøbstads Matrikel Nr. 1 i Læknisgata beliggende Parcel.

Denne Dom, hvorved der er blevet kjendt for Ret, at oven ommeldte paa det i Retten fremlagte Cituationskort under Ltr. A. B. C. D. betegnede Parcel bör være Kjøbmand S. Jacobsens Eiendom, hvorhos Handelsmand H. C. Robb tilpligtes til ham at betale i Processens Omkostninger 30 Rdl. R. M., medens Processens Omkostninger forøvrigt hæves, have Citanterne paastaaet tilsidesat, saaledes:

1. At de Een for-Alle og Alle for Een frifindes for Indstævntes Tiltale, samt at han tilpligtes til at betale Processens Omkostninger skadesløst for begge Retter, eller da med noget tilstrækkeligt og
2. At indstævnte i Overensstemmelse med det for Underretten, mod ham anlagte Contrasøgmaal tilpligtes at be-

tale Citanterne fuld Erstatning for Tort og Creditspilde, samt Processens Omkostninger i Anledning af hans Forfølgelse af Sagen for Reykjavik Kjöbstads Fogedret i f. Aar.

Derimod har Indstævnte, der her for Retten er optraadt som Contraappellant, paastaaet, at Underretsdommen bliver kjendt ved Magt at stande, forsaavidt den har til-dömt ham Eiendomsret til den omtvistede Parcel, at Citanterne Een for Alle og Alle for Een tilpligtes at betale fuld og skadeslös Erstatning for Afsavn af bemeldte Parcel med 1000 Rdl. R. M. pro anno, eller efter gode og uvillige Mænds Skjön med Rente 5% fra 14. Febr. 1868 indtil Contraappellanterne atter indsættes i fri og uhindret Besiddelse af samme og at Contraappellanterne til-lægges hos Hovedappellanterne ligeledes in solidum denne Sags Omkostninger, saa vel for Overretten som for Underretten skadesløst, eller dog med noget tilstrækkeligt.

Med Hensyn til det saaledes under Sagen reiste Hovedspørgsmaal, hvilken af Sagens Parter der maa tillægges Eiendomsretten til den ovenommeldte Parcel, saa maa det bemærkes, at det er in confesso, at den i sin Tid ved Udmaalningsforretning af 4. November 1841 er som samlet Eenhed med, og Appertinents til Eiendommen Nr. 1 i Læknisgata udviist til afdöde Kjöbmand J. Marcusson, ligesom det, som antydet, under Sagen er godtgjort, at den i Reykjavik Kjöbstads Matrikel behandles som intregrende Deel af samme.

Paa denne Omstændighed kan Retten ikke andet end lægge særdeles Vægt, thi efter som nu Contraappellanterne har fra sin nærmeste Hjemmel Factor J. H. Jonassen

under Sagen produceret et Adkomstdocument af 1. September 1865, hvorved den ene af Hovedappellanterne Handelsmand H. C. Robb tilskjöder og afhænder bemeldte Factor J. H. Jonassen Eiendommen Nr. 1 i Læknisgata overeenstemmende med Udviisningsforretning af 4. November 1841, skjönnes det ikke rettere, end at det omqvæstionerede Grundstykke, hvor af Sælgeren (H. C. Robb) var Eier ligesaa vel som af den övrige Deel af Eiendommen Nr. 1. i Læknisgata maa være afhændet tillige med denne til Factor J. H. Jonassen, og at Contracitanten fölgelig, der ved et under Sagen fremlagt Skjöde af 30. Oct. 1866 har legitimeret sig som Factor J. H. Jonassen Stedfortræder med Hensyn til Eiendomsretten til bemeldte Eiendom, maa erkjendes som Eier af den i Overensstemmelse med Udviisningsforretning af 4. Nov. 1841, som Eenhed behandlede Eiendom, der under den omtvistede Parcel indbefattet.

Vel have Hovedappellanterne Henderson, Anderson & Co. inhæreret, at ommeldte Grundstykke ikke kunde betragtes som afhændet til Factor J. H. Jonassen ved Skjöde 1. Sept. 1865 i Forbindelse med Eiendommen Nr. 1 i Læknisgata, da dette Grundstykke allerede ved en af Stiftamtet sanctioneret Afhændelse og Udmaaling af 12. Mai 1857, som en naturlig Fölge af, at det ikke i Henhold til Udviisning af 4. November 1841 nogensinde var blevet indlemmet i denne Eiendom overeenstemmende med Forskrifterne i Pl. 29. Mai 1839 § 2, var traadt ud af al retlig Forbindelse med nysnævnte Eiendom og underkastet en Andens Eiendomsret, ligesom ogsaa Eiendommen Nr. 1 i Læknisgata ved Skjöde 1. Sept. 1865 udtrykkelig var bleven solgt i Henhold til Skjöde af 21. Juni 1859, hvilket

Skjøde ikke kunde indbefatte det omtvistede Grundstykke, efter som Udstæderen ikke var Eier der af og ved Siden her af have de produceret et Skjøde af 1. Juni 1867, hvorved det omtvistede Grundstykke, der forøvrigt ved et af Porkell Þórðarson udstædt særskilt Adkomstdocument af 25. Mai 1860, var blevet Handelsmand H. C. Robbs Eiendom, tilskjödes dem af Sidstnævnte (Hovedappellanterne) under Paaberaabelse af nysnævnte særskilte Adkomst i Forbindelse med ovenommeldte Udviisning af 12. Mai 1857, idet Hovedappellanterne have fremhævet, at sidstnævnte Skjøde, som læst til rette Tid til Thing i alfald maatte være at foretrække for det i urette Tid og senere læste Skjøde af 30. Oct. 1865.

Men Retten kan ikke andet end bifalde den af Underretsdommeren med Hensyn til det saaledes Anbragte, fremhævede Anskuelse. Thi, om der end, i og for sig, kunde hentes Tvivl fra den Omstændighed, at Skjödet 1. Sept. 1865 kun som Grundlag for Afhændelsen paaberaaber Skjödet 21. Juni 1859, men derimod ikke tillige Skjödet 25. Mai 1860, hvorved Sælgeren, oft bemeldte Handelsmand H. C. Robb, som anført, særskilt erhvervede Eiendomsretten til det omqvæstionerede Grundstykke og Skjödets Henviisning i Slutningen til Udviisningsforretning af 4. Nov. 1841, saaledes som Hovedappellanterne have gjort gjældende, kun var at forstaae som en Hentydning til Sælgerens oprindelige Adkomst, men derimod ikke som en præciserende Bestemmelse af den afhændede Eiendoms locale Begrænsning, hvilken Betragtning Retten imidlertid maa finde mindre naturlig, navnlig da det ved Skjøde 25. Mai 1860, erhvervede under Sagen omtvistede ubebyggede Grundstykke, kun kan betragtes

som en Appertinents til, og uvæsentlig Deel af det afhændede Etablissement, saa skjønnes det ikke rettere end at selve Indholdet af Skjödet 1. Juni 1867 upaatvivlelig bærer det med sig, at det ikke har været Udstæderens Villie ved dette at tilskjøde Hovedappellanterne, Henderson, Anderson & Co., nogensomhelst Deel af den ved Udviisningsforretning 4. Nov. 1841 til Eiendommen Nr. 1 i Læknisgata anviist Grund, som tværtimod erkjendes at være allerede afhændet ved Skjøde 1. Sept. 1865, da det i Skjödet udtrykkelig fremhæves, som det for Sælgeren berettigende Grundlag for Afhændelsen, at det omhandlede Grundstykke ligger udenfor hiin Udviisningsforretning 1841 og ligesom altsaa Afhændelsen kun er skeet i Henhold hertil og Hovedappellanterne tillige efter Forholdets Natur, havde tilstrækkelig Anledning og Opfordring til að erkjendige sig om, hvorvidt den i Skjödet paaberaabte Berettigelse var tilstede eller ikke, navnlig da det formentlig solgte Grundstykke, efter hvad der er oplyst under Sagen maa antages at have været i Contracitantens Besiddelse, saa skjønnes det ikke rettere end at Skjödet af 1. Juni 1867, dets Thinglæsning uagtet laborerer af saadanne Mangler at det ikke kan svække den ved Skjøde af 30. October 1866 til Contraappellanten foregaaede Eien-domsoverdragelse.

Som Fölge af det ovenanførte vil den indankede Bythingsdom være at stadfæste.

Med Hensyn derimod til den af Contraappellanten nedlagte Paastand om Erstatning for Afsavn af den omtvistede Parcel saa finder Retten ikke tilstrækkelig Grund til að tage samme til Fölge, da den Maade, hvor paa Hovedappellanterne ere komne i Besiddelse af Parcelen ikke

skjönnes at indeholde en saadan retstridig og skade-
gjørende Handling, der udfordres til at begrunde en
Skadeserstatning, hvorimod Hovedappellanterne Een for
Alle, og Alle for Een ville efter Omstændighederne være
at tilpligte at betale Contracitanten Processens Omkost-
ninger for Overretten med 50 rd.

T h i k j e n d e s f o r R e t :

Den indankede Dom bör ved Magt at standse. Pro-
cessens omkostninger for Landsoverretten betaler
Hovedappellanterne, Henderson, Anderson & Co. samt
Handelsmand H. C. Robb, Een for Alle og Alle for Een
til Contraappellanten Kjöbmand S. Jacobsen 50 Rd.
R. M.

Efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige
Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

Th. Jónassen

Árið 1868, þann 9. nóvember

d ó m u r

í málinu nr. 12/1868: Réttvísín

g e g n

Guðna Jóhannesi Kristjánssyni.

Guðni Jóhannes Kristjánsson, fæddur 14. marz 1852,
og ekki að undanfögnu ákærður eða dæmdur fyrir nokkurt
lagabrot, er í þessu máli ákærður fyrir þjófnað og við
aukarétt Skagafjarðarsýslu þann 20. des. 1867 dæmdur í
20 vándarhagga refsingu og til að borga allan af lögsókn-

inni gegn honum leidda kostnað, og hefur hlutaðeigandi amtmaður skotið þessum dómi til landsyfirrættarins.

Eftir upplýsingum þeim, sem komnar eru fram í málinu, var ákærði, sem alist hefur upp á sveit, árið 1865 tekinn til uppfræðslu af prestinum Páli Jónssyni í Höskuldsstöðum fyrir 100 rd. borgun úr hlutaðeigandi sveitarsjóði og með því loforði frá prestsins hálfu, að hann skyldi losa ákærða við sveit, en í fyrra vor lét presturinn drenginn frá sér, og átti hann þá enga nótt sér vísa og fór því flakkandi manna á milli. Á þessu flakki tók hann hest úti í haga og reið á honum bæja á milli, og á öðrum bæ stal hann hnakk, á hinum þriðja beizli við hestinn og písk á hinum fjórða og pokagarm og 4 p. ullar í opinni skemmu á hinum fimmta bæ. Hnakkurinn er metinn á 5 rd., beizlið á 1 rd., pískurinn á 80 sk. og pokinn með ullinni á 1 rd. 32 sk. eða til samans 8 rd. 16 sk., en hesturinn á 20 rd. rm., og hafa eigendurnir hver um sig fengið þessa muni aftur. Hvað tókuna á hestinum snertir, hefur ákærði stöðugt borið það fram, að hann hafi tekið hann til að ríða honum bæja á milli og segist hafa ætlað að skila honum aftur ásamt reiðtygjunum, og þessi framburður hans virðist eftir kringumstæðum sennilegur, þar sem hann fór svona bæ frá bæ og hlaut að geta séð fyrir, að hesturinn mundi strax þekkjast. Taka hans á hestinum virðist því réttast skoðuð sem óleyfilegt traustatak – sprottið af nauðung eða vandræðum þeim, sem hann var í að komast bæja á milli á þeim tíma ársins, þegar öll vötn eru í vexti og ófær nema ríðandi manni. Ákærði virðist því ekki að geta orðið dreginn til ábyrgðar eða hegningar fyrir þetta tiltæki sitt, er hlutaðeigandi sveitarstjórn lét hann svona fara flakkandi afskiptalaust, eins og það virðist um sama stað handa hon-

um, eftir að presturinn, sem hann var hjá, var búinn að sleppa honum ráðstöfunarlaust út á kaldan klakann, þegar harðast var í ári meðal almennings.

Hvað pokann og ullina því næst snertir, þá getur það að vísu eins og verjandi hefur borið fram, hugsast, að ákærði hafi ætlað að verja henni til þess að kaupa sér matbjörg fyrir hana, en eins og ekkert liggur fyrir um að svo hafi verið, þannig er þessi tilgáta eftir landsvenju hér, að fátæklingum er gefinn, en ekki seldur matur, ósennileg, einkum þegar litið er til þess, að hinum ákærða hafi gefist slæmir vitnisburðir fyrir hegðun sína, eða að hann í uppvextinum hafi verið keypinn og ódæll, og getur hann því ekki komist hjá að dæmast fyrir þjófnað hvað pokann og ullina snertir, en þar sem það stolna er lítilræði, ákærði illa uppfræddur og á unga aldri, virðist honum eftir tilskipun 11. apríl 1840, 1. gr., sbr. 29. gr. og 26. gr. hæfilega refsingu, og með þessari breytingu á hegningunni ber undirréttarins dóm og eins hvað málskostnað snertir að staðfesta. Þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal málfærslulaun til sóknara og verjanda við landsyfirréttinn 5 rd. til hvers um sig, greiðist af hinum ákærða.

Hvað meðferð og rekstur málsins í héraði snertir, at-hugast, að ekkert hefur verið gjört við málið frá 9. ágúst 1867 til 20. desember næst á eftir, en þar sem undirdóm-arinn hefur borið fram, að hann, þegar ákærði var fluttur til hans þann 11. okt. 1867, í því skyni, að málið yrði þá aftur tekið fyrir eða haldið áfram, hafi ekki getað, af því hann átti í óumflýjanlegum embættisferðum, sem þó ekki eru (sbr. tilsk. 3. júní 1796, 26. gr.) nákvæmar tilgreindar, og að ákærði þar á eftir hafi lagzt í taugaveiki, sem þó

heldur ekki liggur neitt fyrir um hvað lengi hafi verið, vottast, að meðferð og rekstur málsins í héraði hafi verið slík, að hún ekki geti valdið undirdómaranum ábyrgðar. Við landsyfirréttninn hefur sókn og vörn verið lögmæt.

P v í d æ m i s t r é t t a ð v e r a :

Undirréttnarins dómur á óraskaður að standa, þó þannig, að hinn ákærði sæti aðeins tíu vandarhagga refsingu. Ákærði borgar þann af áfrýjun málsins leidda kostnað og þar á meðal til sóknara og verjanda við landsyfirréttninn, málsfærslumannanna J. Guðmundssonar og P. Melsted, 5 rd. til hvors um sig.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1868 þann 9. nóvember

ú r s k u r ð u r

í málinu nr. 23/1968: Assessor B. Sveinsson

g e g n

Henderson, Anderson & Co.

Eftir þeim gildandi lögum er hverjum manni yfirhöfuð að tala heimilt að sækja og verja sín eigin mál við dómstólana (N. L. 1–19–14 og Instr. 14. janúar 1778, 11. gr.). Áfrýjandanum hlýtur því að vera það frjálst að standa sjálfur fyrir máli sínu, er hér liggur fyrir sem og eins og hann hefir gjört að láta annan leggja fyrir sig fram sóknarskjal, er hann sjálfur hefir ritað eða undirskrifað. Réttarkrafa hins stefnda getur því ekki tekist til greina, en þar

sem hann, ef svo færi í þessu tilfelli, hefir vikið að sér yrði veittur frestur til andsvara, veitist honum þessi umbeðni frestur til næsta réttardags 16. nóvember næstkomandi.

Þ v í ú r s k u r ð a s t :

Réttarkrafa hins stefnda um frávísun málsins getur ekki tekist til greina, en veitist þar á móti frestur til andsvara til næsta réttardags 16. nóvember þ. á.

Th. Jónassen.

Aaret 1868, den 30. November

K j e n d e l s e

i Sagen Nr. 25/1868: Handelshuset Henderson, Anderson
& Co.
contra

Kjöbmand S. Jacobsen.

Ved Contrastævning 26. Okt. d. A. paaanker Citanten Handelshuset Henderson, Anderson & Co. af Liverpool til Stadfæstelse en ved Reykjavik Bythingsret under 10. September næstforhen afsagt Dom i en Sag mellem Citan-ten paa den ene og Kjöbmand S. Jacobsen paa den anden Side angaaende Sidstnævntes Forpligtelse til at betale en Obligation lydende paa 1275 Rd. r. m. udstedt under 12. Sept. 1864 af Indstævnte til Guðmundur Jónsson af Brú-arhrauni, og af denne igen transporteret til Contraappel-lanten, hvorhos han paastaaer sidstnævnte tilpligtet at betale Processens Omkostninger her for Retten skades-löst eller med noget tilstrækkeligt. Indstævnte har deri-mod paastaaet den irettelagte Contrastævning afviist og

sin Committent tilkjendt billig Kost og Tæring hos Contraappellanten.

Indstævnte grunder sin Afviisningspaastand derpaa, at Contrasaggivelse forudsætter nødvendig Hovedsaggivelse, og at intet Hovedsøgsmaal eller Hovedappel af den paaankede Dom her er incamineret, idet den af ham udtagne og i Retten foreviiste Hovedappellationsstævning først falder i Rette den 4. Januar næstkommende.

Men da der saaledes dog er udtaget en Hovedstævning til Paaankning af den Dom, hvis Stadfæstelse er Gjenstand for Citantens Appel maa Contrastævningen med Hensyn hertil ansees for legitimeret og gyldig, hvorhos den Omstændighed, at der ved Contrastævnings Irettelæggelse ikke er eller bliver incamineret nogen Hovedstævning ikke kan medføre Afviisning, hvorimod Sagen maa nyde Fremme efter Contrastævningen.

Som Følge heraf og med Hensyn til at Contraappellanten in casu maa ansees at have renonceret paa det ham ved Hovedappellationsstævningen givne Varsel, vil den af Indstævnte nedlagte Paastand om Afviisning af Contrastævningen ikke kunne tages til Følge, hvorimod Hovedappellanten maa være at bevilge en passende Frist til at incaminere Hovedstævningen og varetage det Fornødne.

T h i e r a g t e s :

Den af Indstævnte Kjöbmand S. Jacobsen nedlagte Paastand om den irettelagte Contrastævnings Afviisning kan ikke gives Medhold, hvorimod Indstævnte (sic) bevilges en passende Henstand for at incaminere den af ham udtagne Hovedstævning og give Tilsvar i Sagen.

Th. Jónassen

Aaret 1868, den 30. November

K j e n d e l s e

i Sagen Nr. 24/1868: Handelshuset Henderson, Anderson & Co.

c o n t r a

Kjöbmand S. Jacobsen

Med Contrastævning af 26. f. M. paaanker Citanten, Handelshuset Henderson, Anderson & Co. af Liverpool en ved Reykjavik Bythingsret under 10. Sept. næstforhen afsagt Dom i en mellem Citanten paa den ene og Kjöbmand S. Jacobsen paa den anden Side verserende Sag angaaende en Gjældsfordring ifølge Hovedbogsconto af Beløb 912 Rd. 4 m. 13 sk. til Contraappellanten med paaløbne Renter fra Forligsklagens Dato den 28. Juni 1867, som ved Underretten ere tilkjendte Contraappellanten hos Indstævnte m. m. Denne Dom har Contraappellanten indanket til Stadfæstelse, ligesom han ogsaa har paastaaet Processens Omkostninger sig tilkjendte. — Indstævnte har derimod paastaaet den irettelagte Contrastævning afviist og sin Committent tilkjendt billig Kost og Tæring hos Contraappellanten. — Indstævnte grunder sin Afviisningspaastand derpaa, at Contrassaggivelse forudsætter nødvendig Hovedsaggivelse, og at intet Hovedsøgsmaal eller Hovedappel af den paaankede Dom her er incamineret, idet den af ham udtagne og i Retten foreviiste Hovedappelationsstævning først falder i Rette den 4. Januar næstkommende.

Men da der saaledes dog er udtaget en Hovedstævning til Paaankning af den Dom, hvis Stadfæstelse er Gjenstand

for Citantens Appel, maa Contrastævningen med Hensyn hertil ansees for legitimeret og gyldig, hvorhos den Omstændighed, at der ved Contrastævnings Irettelæggelse ikke er eller bliver incamineret nogen Hovedstævning, ikke kan medføre Afviisning hvorimod Sagen maa nyde Fremme efter Contrastævningen.

Som Følge heraf, og med Hensyn til at Contraappellanten in casu maa ansees at have renonceret paa det ham ved Hovedappellationsstævningen givne Varsel, vil den af Indstævnte nedlagte Paastand om Afviisning af Contrastævningen ikke kunne tages til Følge, hvorimod Hovedappellanten maa være at bevilge en passende Frist til at incaminere Hovedstævningen og varetage det Fornødne.

Th i e r a g t e s :

Den af Indstævnte Kjøbmand S. Jacobsen nedlagte Paastand om den irettelagte Contrastævnings Afviisning kan ikke gives Medhold, hvorimod Indstævnte (sic) bevilges en passende Henstand for at incaminere den af ham udtagne Hovedstævning og varetage det Fornødne.

Th. Jónassen.

Árið 1869, þann 4. janúar

d ó m u r

í málinu nr. 21/1868: Sigurjón Magnússon

g e g n

Jóni Sigurðssyni og Kristjáni Árnasyni.

Með landsyfirrétarstefnu dags. 28. maí f. á. áfrýjar Sigurjón hreppstjóri Magnússon á Árlæk í Þingeyjarþingi

fjárnámsgjörð, er fyrrum hreppstjóri Kristján Árnason á Árlækjarseli, eftir boði hins setta sýslumanns þar í sýslu, dannebrogsmanns Jóns Sigurðssonar á Gautlöndum, gjörði hjá honum hinn 7. marz næst á undan fyrir ógoldið vegabótagjald árið 1865/1866 af Skinnastaðahreppi, að upphæð 33 rd. 70 sk., og hefur áfrýjandinn, er fengið hefur gjafsókn gjört þá réttarkröfu, að nefnd fjárnámsgjörð verði dæmd ómerk, og hinir stefndu, settur sýslumaður Jón Sigurðsson og téður Kristján Árnason dæmdir einn fyrir báða og báðir fyrir einn til að borga honum skaðabætur eftir óvilhallra manna mati, samt málskostnað skaðlaust.

Þar á móti hefur hinn stefndi Jón Sigurðsson, er einnig hefur fengið gjafsókn hér við réttinn, krafizt þess, að fjárnámið verði staðfest og sér dæmdur málskostnaður hjá áfrýjandanum, og hann dæmdur í hæfilegar fébætur fyrir ótilhlýðilegan ritmáta; en til vara, að málinu verði frávísað, og sé þá dæmdur kostur og tæring hjá honum. Hinn stefndi Kristján Árnason hefur hvorki mætt né mæta látið fyrir yfirdóminum, og ber því málið, hvað hann snertir að dæma eftir hinum framlögðu skjölum og skilríkjum.

Hvað málsefnið sjálft snertir, sést það af málsskjölunum, að vegabótagjaldið af Skinnastaðahreppi hefur árin 1865 og 1866 með því, sem ógoldið var fyrir árið 1864, verið að upphæð 65 rd. 61 sk.

Ennfremur bera réttargjörðirnar það með sér, að áfrýjandinn hefur þann 5. ágúst 1866 borgað af þessu gjaldi 31 rd. 87 sk., en sagzt hafa borgað þá eftirstandandi 33 rd. 70 sk. sama ár barnakennara þess þáveranda sýslumanns kansellíráðs Þorsteins Jónssonar; en eins og nefndur sýslumaður hefur þverneitað, að hafa fengið gjald þetta eða

bréf, er áfrýjandinn segist hafa skrifað honum með því, þannig hefur téður barnakennari, sem átti að hafa tekið við bréfinu og gjaldinu, algjörlega synjað fyrir, að hafa veitt því móttöku og ekkert er heldur komið fram, er sanni framburð áfrýjandans í þessu efni, og hlýtur þannig vegabótagjaldið fyrir árið 1866 að álítast að hafa verið ógildið af hreppstjóranum, þegar hið áfrýjaða fjárnám fór fram.

Aðalástæður þær, er áfrýjandinn hefur byggt á ólögmæti hinnar áfrýjuðu fjárnámsgjörðar, er fyrst og fremst sú, að hún sé ekki í réttu formi, og í annan stað, að gjaldið hafi verið orðið meir en tveggja ára gamalt, þegar fjárnamið fór fram; því hefur og verið hreyft, að amtmaður en eigi sýslumaður hefði eins og hér stóð á, átt að skipa fjárnamið. Hvað nú hina fyrstnefndu ástæðu snertir, þá er það að vísu svo, að fjárnámsgjörðin eigi er komin fram í venjulegu formi, en hins vegar hefur þó verið gætt allra verulegra atriða, sem við fjárnámsgjörðir ber að taka til greina, og ríður þá minna á forminu, enda verður ekki ætlast til þess af hreppstjórum, sem ólöglærðum mönnum, að þeir geti fylgt því í fyllsta skilningi, og getur því mótbára þessi ekki tekizt til greina. Að gjaldið hafi verið orðið meir en tveggja ára gamalt 7. marz þ. á., er fjárnamið fór fram, er eigi heldur með öllu rétt hermt; því eftir hinu fyrrsagða var vegabótagjaldið, það er tekið var með fjárnáminu, fyrir árið 1865 og '66, en eftir tilskipun 15. marz 1861, 16. gr., er gjalddagi vegabótagjaldsins úr sveitarsjóði á manntalsþingum, en þau á eigi að halda, eftir kgs. úrskurði 22. marz 1843 í Þingeyjarþingi fyrir 16. maí ár hvert svo vegabótagjaldið fyrir árið 1866 var eigi orðið tveggja ára, þegar fjárnamið fór fram, en hins vegar ber þess að gæta, að vegabótagjaldið fyrir nefnt ár hefur í Skinnastaðahrepp

eftir hinum framlögðu skjölum eigi verið nema 31 rd. 87 s., en vegabótagjald það, sem tekið var með fjárnáminu nam þar á móti (aðeins) 33 rd. 70 sk., og hefur því verið tekið með fjárnámi 1 rd. 79 sk. meira en vegabótagjaldið var af Skinnastaðahrepp ofangreint ár, og þetta hlýtur að hafa verið eftirstöðvar af vegabótagjaldinu frá árunum á undan 1866, og þessar eftirstöðvar því orðið að hafa verið eldri en 2 ára, er fjárnámið fór fram og hafa því eftir Pl. 2. apríl 1841 2. gr. verið ranglega teknar með fjárnáminu. Og hvað þá mótbáru snertir, að hlutaðeigandi amtmaður hefði átt að gefa eins og hér stóð á út fjárnámsskipunina, þar sem hreppstjóri átti í hlut, fær rétturinn ekki álitid, að hún geti tekizt til greina, því eftir Pl. 2. apríl 1841, er því aðeins nauðsynlegt, að amtmaður gefi út fjárnámsskipunina í sveitum, þegar að um konunglega skatta er að ræða, en annars gjörir það sýslumaður af eigin myndugleika, hver sem í hlut á.

Hitt kynni heldur að virðast vafasamt, hvort gjald þetta sé þess eðlis, að það megi taka það með fjárnámi hjá hreppstjórum, er þeir sitja inni með það, en rétturinn fær þó eigi betur séð, en að þessu beri að svara játandi, því bæði er það, að hvert amt út af fyrir sig á, eftir tilsk. frá 15. marz 1861 að annast þjóðvegu sína, og getur því í þessu tilliti, skoðast sem stórt sveitarfélag, og svo er vegabótagjaldið, sem er sveitargjald, heimilað við téða tilskipun og á að greiðast af hreppasjóðum amtsins eftir reglum þeim, er þar um eru gefnar, en af þessu leiðir aftur, að vegabótagjaldið er einmitt þess konar gjald, sem eftir Pl. 2. apríl 1841 má taka með lögtaki, þegar það er eigi greitt í tæka tíð, og að hreppstjórar, sem hafa hreppsjóðina undir hendi, hljóta að vera undir sömu reglu, þegar þeir tregðast

við að borga vegabótagjaldið úr hreppnum. Það væri og gagnstætt augnamiði vegabótagjaldsins, er hafa verður til aðgjörða á vegunum jafnóðum og það fellur á, ef hreppstjórar gætu setið inni með það og það eigi gæti fengizt hjá þeim, nema með langvinnum lögsóknum, enda við æðri dómstóla.

Af því, sem hér er sagt, leiðir, að hina áfrýjuðu fjárnámsgjörð, að því leyti sem með henni hefur verið tekið fé til lúkningar þeim 1 rd. 79 sk., er eftir stóðu af vegabótagjaldinu af Skinnastaðahrepp frá eldri tíma en árið 1866, hlýtur að dæmast ómerk, en að öðru leyti ber hana að staðfesta.

Þar eð fé það, er tekið var með lögtakinu, eigi var selt við uppboð, né heldur eru leidd nein rök að því, að áfrýjandinn hafi beðið nokkurt sérstaklegt tjón af því, að jafnframt var tekið fé hjá honum til lúkningar áminnztum 1 rd. 79 sk., ber að dæma hina stefndu sýkna af skaðabótakröfum sækjandans.

Að dæma áfrýjandann í fjársektir eftir kröfu hins stefnda fyrir ummæli hans um fjárnámið, finnur rétturinn eigi næga ástæðu til. Málskostnaður fyrir báðum réttum virðist eftir þessum málavöxtum eiga að falla niður, og málsfærslulaun svaramannanna hér við réttinn, er ákvarðast til 10 rd. til hvers um sig, að borgast úr sjóði.

Sem gjafsóknarmál vitnast, að það hefur hér við réttinn verið flutt og varið forsvaranlega.

Því dæmist rétt að vera:

Hin áfrýjaða fjárnámsgjörð á að því leyti, sem með henni var tekið út hjá áfrýjandanum Sigurjóni hreppstjóra Magnússyni fé til lúkningar þeim 1 rd. 79 sk., er eftir

stóðu óborgaðir úr Skinnastaða sveitarsjóði af vegabótagjaldinu þaðan, og á var fallið á undan árinu 1866, ómerk að vera, en að öðru leyti óröskuð að standa.

Að öðru leyti eiga málspartarnir, hvor fyrir annars kröfum og ákærum í máli þessu sýknir að vera. Málskostnaður falli niður. Þeim í málinu skipuðu málsfærslumönnum Páli Melsted og Jóni Guðmundssyni bera 10 rd. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun, er borgist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 4. janúar

d ó m u r

í málinu nr. 29/1868: Réttvísinn

g e g n

Eiríki Guðmundssyni.

Eiríkur Guðmundsson, fæddur 7. janúar 1833, aldrei hingað til ákærður né dæmdur fyrir lagabrot, er í máli því, sem hér liggur fyrir, með eigin játningu hans og öðrum þeim upplýsingum, sem í málinu eru komnar fram, löglega sannur að því, að hann tvívegis á vetrinum sem næst leið hafi á næturþeli brotitzt inn í læsta skemmu á bænum Belgsdal í Staðarhólshrepp og stolið þar frá bóndanum Guðmundi Magnússyni hér um bil hálfum fjórðungi af grjónum og tveimur fjórðungum af söltuðu keti, og eru munir þessir metnir ekki fullir 2 rd. rm., og eigandinn, sem átti þá, fallið frá öllu endurgjaldi.

Í skemmuna, sem ekki er áföst við bæjarhúsin, fór hann í fyrra skiptið þannig, að hann hratt hurðinni upp með

fætinum, en skráin fyrir skemmunni var hvíklæst, en í seinna skiptið, þá hann varð þess var, að þar að auki var búið að loka skemmunni með sterkum hengilás, stakk hann broddstaf, sem hann gekk við, inn með dyrastafnum, sveigði svo hespuna með stafbroddinum, þangað til hrökk í sundur og smeygði svo hespunni af kengnum, og hratt upp hurðinni og fór inn í húsið.

Undirdómarinn hefur heimfært þetta misbrot ákærða undir 12. grein í tilsk. 1840, hennar fyrri lið, sbr. 4. gr. og tilsk. 24. janúar 1838 4. og 5. gr., og þar sem Landsyfirrétturinn eftir málavöxtum aðhyllist þessa skoðun undirdómarans, og eins upphæð hegningar þeirrar, sem hann samkvæmt þeim tilvitnaða lagastað hefur ákveðið hinum ákærða, ber undirréttarins dóm, hvað þá dæmdu hegningu, og eins hvað málskostnað í héraði, að meðtöldum þeim dæmdu launum til verjanda hans snertir, að staðfesta.¹

Ákærði borgar einnig þann af áfrýjun málsins leidda kostnað og þar á meðal til sóknara og verjanda hér við réttinn, 6 – sex – ríkisdali til hvors um sig.

Málið hefur við undirréttinn verið rekið tilbærilega, og hér við réttinn hefur sókn og vörn verið forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa.

Ákærða ber að greiða þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn málaflutningsmannanna P. Melsteds og Jóns Guð-

¹ P. e. 3×27 vandarhagga refsingu og skyldi hlíta sérstakri gæzlu lögreglustjórnarinnar í 2 ár og greiða sakarkostnað, þ. á m. málsvarnarlaun 4 ríkisdali.

mundssonar, 6 – sex – ríkisdali rm. til hvors um sig í mála-
flutningslaun. Dóminum að fullnægja undir aðför að lög-
um.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 4. janúar

d ó m u r

í málinu nr. 29/1869: Réttvísín

g e g n

Jóhanni Kristjáni Carl Ebenezarsyni.

Ákærði, Jóhann Kristján Carl Ebenezarson, sem er
fæddur 26. apríl 1828, og ekki hefur áður verið ákærður
né sætt hegningu fyrir nokkurt lagabrot, er í þessu máli
ákærður og dæmdur fyrir þjófnað, og hefur hann áfrýjað
héraðsdóminum, sem dæmir honum 3×27 vandarhagga
refsingu, til landsyfirrættarins. Fyrirfram er þess að geta,
að það er ekki tekið fram í stefnunni til undirrættarins,
hvað ákærði hafi til sakar, en honum er einungis stefnt til
að þola dóm til hegningar, iðgjaldsborgunar og málskostn-
aðar útláta eftir dómarans fyrir réttinum gjörðri málsút-
listun; en þótt stefnan sé þannig ólöglega úr garði gjörð,
virðist þó að komist verði hjá að gjöra stefnuna ógilda, þar
eð undirdómarinn í ákæru-ályktun sinni hefur lýst því yfir
fyrir hinum dómfellda, að mál yrði af réttvísinnar hálfu
höfðað gegn honum fyrir þjófnað, sem hann hafi játað á
sig að hann hafi drýgt.

Það er með ákærða eigin játningu, og þeim vitnaskýrsl-
um, sem í málinu eru komnar fram, löglega sannað, að
hann – ákærði – hafi aðfaranóttina hins 25. desember
f. á., rétt fyrir eða um háttutíma, farið heimanað frá sér,

frá Hóli í Bolungavík að bænum Meirihlíð, og brotízt þar inn í læstan spila- eða grindahjall, sem stóð niður við sjóinn á Bolungavíkur mölum, og sem húsmaður á Meirihlíð og annar maður átti, með þeim hætti að hann braut 4 spila úr gaflinum á hjallinum; þegar hann var kominn inn, braut hann þar næst upp læsingu þá, sem var fyrir loftinu yfir hjallinum, fór svo upp á loftið og braut þar upp læstan kassa, er stóð á loftinu og stal úr honum hér um bil 10 p. smjörs, 1 p af neftóbaki, dálitlu af sykri og 3 kindarmagálum, og ennfremur nokkru af riklingi, sem geymdur var í hjallloftinu, og loks stal hann skinnstakki, sem hékk niður í hjallinum.

Við eftirleit fannst mestur hluti þeirra stolnu muna, þar sem hinn ákærði hafði fólgið þá í fjárhúsi á Hóli, og eru þeir aftur heimtir af réttum eiganda. Í heild sinni hafa þeir stolnu munir ekki verið metnir, en það, sem ekki kom aftur til skila af þeim, hefur verið metið á 2 rd. 36 sk., og skemmdirnar á hjallinum og læsingunum á 1 rd. 40 sk., til samans á 3 rd. 76 sk., sem eigandinn hefur heimtað sér endurgoldið.

Það er nú ljóst af skjölum málsins, að ákærði hefur brotízt inn í læst útihús og brotið í því upp læstar hirzlur, og verður því þjófnað hans, þann er hér ræðir um, að álíta framinn með innbroti, og að heimfæra hann undir 12. gr. í tilskipun frá 11. apríl 1840, en ekki eins og undirdómarinn hefur gjört undir téðrar tilskipunar 1. grein.

Hins vegar virðist eftir öllum málavöxtum, að ekki sé algjörlega næg ástæða til að meta hegninguna eftir öðrum lið í þeirri tilvitnuðu lagagrein, heldur hitt, að hennar fyrri liður eigi að koma hér til greina, og virðist þá hegningin hæfilega metin til 2 ára betrunarhússvinnu, sem eftir tilsk.

24. jan. 1838 4. gr. 1. A – a – samgildir 3×27 vandarhagga refsingu. Svo ber ákærða eftir sömu tilsk. að vera háðum lögreglustjórnarinnar sérstaklegri gæzlu í 2 ár.

Hvað málskostnað og endurgjald hins stolna snertir, á undirrættarins dómur óraskaður að standa. Svo borgar ákærði og þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn, 5 rd. í málsfærslulaun til hvors þeirra fyrir sig.

Meðferð og rekstur málsins við héraðsrættinn hefur verið vítalaus, og sá dráttur, sem orðinn er á málinu við landsyfirrættinn, má álítast fullkomlega réttlættur, þar sem skjöl þau, sem vantaði í málið, og héraðsdómarinn hafði beðið um frá Húnavatnssýslu, sum sé skírnar-, feringar- og hegningarvottorð, ekki komu landsyfirrættinum til handa fyrr en með póstinum öndverðlega í fyrra mánuði, og varð því að fresta málinu á meðan. Sókn og vörn í málinu við landsyfirrættinn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Ákærði Jóhann Kristján Carl Ebenesarson á að hýðast 3×27 vandarhöggum og vera háður lögreglustjórnarinnar gæzlu í 2 ár.

Hvað iðgjöld hins stolna og málskostnað, hvar með teljast málaflutningslaun til sóknara og verjanda hér við rættinn, málsfærslumannanna Páls Melsteds og Jóns Guðmundssonar fimm ríkisdalir rm. til hvors um sig, snertir, á héraðsdómurinn óraskaður að standa (svo).

Hin dæmdu iðgjöld og skaðabætur greiðist innan 8 vikna frá þessa dóms löglegri birtingu, og að öðru leyti veitist dóminum fullnusta undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 18. janúar

d ó m u r

í málinu nr. 28/1868: Hið opinbera

g e g n

Teiti Finnbogasyni.

Með pólitíréttardómi Reykjavíkurkaupstaðar, sem upp var kveðinn þann 27. okt. seinastl., er dýralæknir og járnsmiður T. Finnbogason dæmdur fyrir helgidagsbrot til að greiða 2 rd. 32 sk. sekt til Reykjavíkur fátækra sjóðs, og allan af málssókninni gegn honum leiðandi kostnað, og hefur hann skotið þessum dómi til landsyfirrættarins.

Undirrót og efni málsins er það, að hinn ákærði hafði falað og fengið 2 danska skipstjóra, sem lágu á Reykjavík-urhöfn, til þess að taka niður möstur úr skipi sem hér hafði rekið upp í fjöruna og síðan verið selt á uppboðsþingi, og var hinn ákærði einn af kaupendunum.

Ákærði hafði borgað skipstjórum þessum fyrir starfa þennan 15 rd., og er svo að ráða af réttargjörðunum, að þeir hafi sagt hinum ákærða, að þeir gætu ekki unnið verk-ið nema á helgum degi vegna annarra skyldustarfa, og að hinn ákærði hafi látið sér það lynda, þó með því skilyrði, að þeir ekki byrjuðu á verkinu fyrr en eftir messutíma, eða eftir kl. 3 e. m. ef ekki yrði komið hjá að vinna verkið á helgum degi, en auðsætt virðist það, að ákærði hafi ekki falað skipstjórana til þessarar vinnu einmitt á sunnudag, heldur látið undan því skilyrði, sem skipstjórnir settu honum, sem sé, að þeir yrðu að vinna verkið á sunnudag. Skipstjórnir Hansen og Belding tóku nú, eftir því sem segir í réttargjörðunum, til verksins um níundu stund fyrir

hádegi með 5 manns, matrósum þeirra, og héldu áfram verkinu fram undir nón, þá því virðist að hafa verið lokið, og unnu þannig um sjálfan messutímamann. Skipstjórnarnir fóru þannig ekkert eftir fyrirmælum hins ákærða um vinnutímamann, og þar sem þeir voru sjálfstæðir menn, sem hinn ákærði ekkert hafði yfir að bjóða, og þessir menn þekktu helgidagalögin eins vel og ákærði, en brutu þau þó eigi að síður, virðist, að þeir, en ekki ákærði, hefðu átt að bera þá lagalegu ábyrgð, sem helgisþjóllum þeirra var samfara. Hinn ákærða ber því að dæma sýknan af ákærum hins opinbera í þessu máli, og þann af málssókninni leidda kostnað, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn 4 rd. til hvors um sig, að greiða úr opinberum sjóði.

Rekstur og meðferð málsins við politírétinn og sókn og vörn við landsyfirréttinn hefur verið forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera:

Ákærði, dýralæknir og járnsmiður Teitur Finnbogason, á fyrir ákærum hins opinbera í þessu máli sýkn að vera. Sá af málinu leiðandi kostnaður, og þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn, málsfærslumannanna P. Melsteds og Jóns Guðmundssonar 4 rd. til hvors um sig, borgist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 18. janúar

d ó m u r

í málinu nr. 22/1868: Prestur Sveinbjörn Eyjólfsson

g e g n

Guðmundi Sakaríassyni.

(Hæstaréttardómur bls. 348)

Undirrót þessa máls er sú, að vorið 1866 fannst framundan Reykjavíri í Árnæssókn og innan Strandasýslu dauður hvalur í ísum fyrir utan fiskihelgi. Hvalurinn var skorinn þar sem hann fannst og fluttur til lands þannig, að hann mestan hluta leiðarinnar var borinn eða dreginn á ís, og að nokkru fluttur á skipi yfir um vök, sem var í ísum. Þegar hvalurinn var kominn á land, gjörði presturinn að Árnesi, síra Sveinbjörn Eyjólfsson, Árnesskirkju vegna, og eftir máldögum hennar tilkall til tíundar úr hvalnum, og er hlutaðeigendur synjuðu honum um hana, hóf hann lögsókn gegn einum þeirra, hinum stefnda Guðmundi Sakaríassyni á Þorpum, og krafðist þess, að hann yrði skyldaður til að borga sér tíundarhlutinn af hans hluta úr hvalnum, en með dómi þeim, sem við héraðsrétt Strandasýslu gekk í málinu að Hlaðhamri hinn 2. jan. 1868, var Guðmundur dæmdur sýkn af réttartilkalli prestsins, og málskostnaður látinn falla niður, og hefur nú presturinn áfrýjað héraðsdóminum til landsyfirréttarins.

Í eftirriti því, sem komið er fram úr Wilkins- og Gísla biskups máldagabókum, sem finnast í stiftskistunni segir þá fyrst í Wilkins máldaga „að Árnesskirkja eigi tíundarhlut úr öllum hvalflutningi, hvort heldur er með skipi eða á skipi, millum Geirúlfsgnúps og Kaldbakskleyfar“, og því

næst segir í máldagabók Gísla biskups, „að Árneskirkja eigi tíund úr öllum hvölum, sem á land koma millum Kaldbakskleyfar og Geirhólms“. Það er nú að vísu ákveðið í erindisbréfi til biskupanna hér á landi, frá 1. júlí 1746 16. gr., að Wilkins máldagabók skuli álítast áreiðanleg og authentisk máldagabók fyrir Skálholtsbiskupsdæmi, og að eftir henni skuli útkljá og dæma allar þrætur um eignir og réttindi kirknanna í biskupsdæminu, og lík ákvörðun stendur í konungsbréfi frá 5. apríl 1749 um máldaga Gísla biskups, nema þar er jafnframt fullgilt eftirrit það af máldaganum, er liggi í stiftskistunni í Skálholti. En máldagabækur þessar verða þó ekki skoðaðar sem lög eður öðru vísu en hver önnur áreiðanleg heimildarskjöl og þeim getur ekki borið meira gildi en slíkum, og þar eð sjálf frumritin af máldagabókum þessum eru glötuð og nú er aðeins til eftirrit af þeim, leiðir aftur þar af, að dómstólarnir hljóta að vera bærir um að dæma og meta áreiðanlegleik og ritvissu eftirrita þeirra, sem nú eru til af máldögunum, í hverju einstöku tilfelli og nær þetta einkum til Wilkins máldaga, sem ekkert sannað eða staðfest eftirrit er til af. Það er ennfremur auðsætt, að réttindi þau, sem máldagarnir tileinka kirkjum hér á landi, sjálfsagt hljóta að vera þess eðlis, og bundin því skilyrði, að þeir menn, sem lögðu þessi réttindi til kirknanna, hafi eftir þeim lögum, sem giltu á þeim tímum, getað átt réttindin og afsalað þau svo til kirknanna, nema þar sem þessi réttindi voru byggð á dómum, er þá voru sem lög í þeim tilfellum, en þó því aðeins, að þessir dómar ættu sér stað í þeim gildandi lögum eins og t. a. m. afréttardómar. En hér af leiðir aftur, að máldagarnir, sem eru ágrip af heimildarskjölum hverrar einstakrar kirkju, – eigi geta heimilað kirkjunum nein

önnur réttindi, en þegar var sagt, og að máldagarnir verða að þýðast samkvæmt þessu.

Þegar nú þessi regla er heimfærð in casu til máldaga Árneskirkju, virðist auðsætt, að henni geti aðeins borið tíund úr þeim hvölum, er landeigendur eður og rekamenn gátu átt á því svæði, sem hér ræðir um. Því engir einstakir menn gátu veitt kirkjunni rétt til tíundar úr öðrum hvölum, en þeir sjálfir höfðu rétt til, og eigi heldur gat kirkjan eignast þennan rétt með dómi, því það hefði komið í bága við þá almennu löggjöf, og skert rétt manna, í stað þess að halda honum uppi.

Þannig gátu hvorki einstakir menn, né heldur dómstólarirnir heimilað Árneskirkju tíund, né skotmannshlut, né úr þeim hluta flutnings hvala, er landslögin heimiluðu flytjendum o. s. frv., og samkvæmt þessu verða menn því að þýða Gísla máldaga, sem er yfirgripsmeiri en Wilkins máldagi, sem aðeins hljóðar um hvalflutninga, nefnil. Þannig: að máldaginn einungis meini og nái til tíundarhluta úr landeigenda og rekamanna hluta úr þeim hvölum, er á land koma millum Kaldbakskleyfar og Geirhólms.

Þessi skilningur á orðum máldagans virðist, eftir því sem að framan er tilgreint, að vera bæði hinn eðlilegasti og í mestu samkvæmur við lögin, með því það er auðsætt að orð máldagans ekki geta tekizt eftir þeirra bókstaflegu hljóðun, þar sem þau eru svo almenn og yfirgripsmikil, að þau enda ná til hvala, er sveitamenn kaupa annars staðar að, eða útlendir hvalaveiðamenn hleypa með að landi á því umrædda svæði, sem ekki næði neinum sanni og enginn heldur gæti veitt kirkjunni að Árnesi rétt til. Þar eð nú hinn umþrætti hvalur fannst og var skorinn á ís fyrir utan

netlög, þar sem hver maður á veiði sína, getur Árness kirkju eigi borið neitt úr honum, því eftir Jb. Rekab. kap. VIII ber hvorki landsdrottnum né rekamönnum neinn hluti úr slíkum hvölum, þó þeir, er hvalinn veiða, flytji hann á skipum inn á land þeirra. Þeir gátu því ekki gefið kirkjunni þann rétt, sem þeim eigi bar sjálfum. Þessum skilningi á biskups Gísla máldaga geta orðin í Wilkins máldaga eigi hrundið, þó það virðist að líta svo út, sem þau heimili Árnesskirkju tíund úr þeim hvalflutningum, sem fluttir eru á skipum á land á svæðinu milli Geirúlfs-
gnúps og Kaldbakskleyfar, en bæði eru þessi orð lítt samkvæm almennri málízku, þ.e. að flytja flutninga, – og svo eru þau gagnstæð orðum lögbókarinnar „það er veiði ef maður flytur á skipi til lands en flutningur ella“, svo hafa og orðin í Wilkins máldaga „hvort sem fluttir eru með skipi eða á skipi“ þann blæ á sér, að þau séu ranglega komin inn í það eftirrit af máldaganum, sem liggur við biskupsdæmið, enda er þetta eftirrit hvorki sannað né löggilt. Þessi ákvörðun væri og gagnstæð þeirri lagareglu, að hver maður eigi sína veiði fyrir utan netlög eins og enginn einstakur maður eða einstakir gátu gefið kirkjunni í Árnesi hlut úr þess konar veiði, og hvað að öðru leyti þessa óljósu og lítt skiljanlegu ákvörðun snertir, má hún álítast að vera fallin í burtu með þeirri ákvörðun, sem seinni máldaginn, eða Gísla máldagi hefur upp tekið. Landsyfirrétturinn verður þannig að aðhyllast þá niðurstöðu, sem héraðsdómarinn hefur komið að í þessu máli, og ber því héraðsdóminn að staðfesta.

Málskostnaður virðist eftir þeim tilgreindu málavöxtum eiga að falla niður og laun til málspartanna skipuðu málaflutningsmanna við landsyfirréttinn, hvar hvortveggi máls-

partar hafa gjafsókn, hæfilega metin til 15 rd. til hvors um sig, að borgast úr opinberum sjóði.

Rekstur og meðferð málsins í héraði hefir verið óaðfinnanleg, og málsfærslan við landsyfirréttinn lögmæt.

P v í d æ m i s t r é t t a ð v e r a :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. Þeim skipuðu málaflutningsmönnum, Jóni Guðmundssyni og P. Melsted, bera 15 - fimmtán-ríkisdalir hvorum fyrir sig í málsfærslulaun, sem borgist þeim úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1869, þann 18. janúar

d ó m u r

í málinu nr. 31/1868: Réttvísinn

g e g n

Jóni Jónssyni m.fl. úr Strandasýslu.

Í máli því, sem hér liggur fyrir, eru þeir ákærðu Jón Jónsson, Guðmundur Jónsson, Arngrímur Alexíusson og Guðmundur Guðmundsson, sem allir eru komnir yfir lögaldur sakamanna og eigi hafa áður sætt lagaákæru, dæmdir við Strandasýslu aukahéraðsrétt hinn 20. júlí seinastl. fyrir framinn þjófnað og þjófshylmingu í tilefni af skipbroti, Jón í 2×27, Guðmundur og Arngrímur í 27 vandarhagga refsingu og Guðmundur Guðmundsson til að hýðast 10 vandarhögg, sem sekur í hylmingu, svo eru þeir ákærðu dæmdir til að borga þann af sökinni gegn þeim leidda kostnað, þeir fyrst nefndu með $\frac{7}{8}$, en hinn síðast nefndi

með $\frac{1}{8}$, og hafa þeir allir áfrýjað þessum dómi til landsyf-
irréttarins.

Hvað þjófnað þann, sem þeir Jón Jónsson, Guðmundur Jónsson og Arngrímur Alexíusson eru ákærðir og dæmdir fyrir, snertir, er það með samhljóða játningu þeirra og upplýsingum þeim, sem komnar eru fram í málinu, löglega sannað, að þeir þegar þeir um haustið 1866 ferðuðust heimanað til að vera við uppboð á gössi því, sem rekið hafði á land af skipinu Anna Emilie, er strandað hafði á Dröngum í Strandasýslu, hafi seint um kvöldtíma tínt saman tólkarmola, sem þeir fundu rekna á strandfjörunni af skipinu, og fært þá síðan í fylgsni í Drangahlíð, í því skyni, að þeir á eftir gætu fénytt sér tólkinn, sem eftir því sem réttargjörðirnar bera með sér, mundu hafa numið hér um bil 4 fjórðungum og metnir hafa verið á 6 rd 24 sk. og þar að auki er sannað upp á Jón Jónsson, að hann af því umgetna strandi hafi tekið skóflu, sem hann fann í fjörunni og hafði hana heim með sér, en skilað henni þó seinna meðan málið stóð við réttinn.

Héraðsdómarinn hefur heimfært þennan þjófnað hinna ákærðu undir 11.gr. í tilskipun frá 11. apríl 1840, en þessa skoðun hans getur landsyfirrétturinn ekki aðhyllt, því þessi lagagrein lýtur einungis að þeim þjófnaði frá skipbrotsmönnum sem eftir hinum eldri lögum, tilsk. 21. marz 1705 og 20. febr 1789, var talinn stórþjófnaður, en þar til útheimtist, að hið stolna væri 50 lóða silfurs eða 25 rd. virði, en næði hið stolna ekki þessari verðhæð, varðaði það einfalds þjófnaðar hegningu. Þar eð nú hið stolna aðeins var rúmra 6 rd. virði, leiðir þar af, að hér getur ekki verið um stórþjófnað frá skipbrotsmönnum að ræða, og stendur því hegning sú, sem þeir ákærðu eru dæmdir í,

ekki í réttu hlutfalli við tilverknað þeirra, en þá ber að dæma sem seka í einföldum þjófnaði. Hvað upphæð hegningarinnar snertir, kemur, hvað Jóni Jónssyni viðvíkur, til greina, að hann eftir því, sem réttargjörðirnar bera með sér, virðist að hafa verið frumkvöðull að því, að tína saman tólkarmolana og fela þá síðan eins og hann einn fénýtti sér hið stolna eftir á, án þess að þeir ákærðu Guðmundur Jónsson og Arngrímur Alexíusson tækju nokkra hlutdeild í því, og þar að auki stal Jón einnig skóflunni og hafði hana heim með sér í þeim tilgangi að hagnýta hana. Jón Jónsson hefur þannig unnið til meiri hegningar en þeir Guðmundur og Arngrímur, og virðist hegning hans hæfilega metin eftir málavöxtum til 15 vandarhagga refsingar og ber undirréttarins dóm, hvað hegninguna snertir þessu samkvæmt að breyta.

Hvað þar næst Guðmund Jónsson og Arngrím Alexíusson snertir, er brot þeirra eins og áður er sagt þar í fólgið, að þeir tíndu með Jóni Jónssyni saman tólkarmolana í fjörunni og földu þá, en nutu síðan einkis af tólknunum, eins og þeir hefðu algjörlega gleymt tilverknaði sínum, enda er sannað, að þeir voru mjög drukknir, þegar þeir unnu verk-ið. Þeim hafa og gefist góðir vitnisburðir fyrir hegðun sína að undanfögnu og því mjög sennilegt, að ofdrykkja þeirra hafi verið þess einkanlega meðollandi, að þeir rötuðu í þennan misverknað. Þeim virðist því hæfilega refsað með 10 vandarhöggum.

Hvað Guðmund Guðmundsson loks snertir, þá hefur hann engan þátt átt að tólkartökunni og einungis verið vitandi um, að Jón flutti tólkinn heim til sín á bátnum, sem hann hafði fengið að láni hjá húsbónda Guðmundar, sem líka léði honum hann (Guðmund) sem háseta.

Það virðist nú ekki séð með neinni vissu af réttargjörðunum, að Guðmundur hafi fengið að vita, að tólkurinn var Jóni ófrjáls, því Jón sagði honum ekki annað um tólkinn, þegar hann tók hann í bátinn, sem átti að sækja spítur frá uppboðinu, en það, að hann hefði ekki keypt hann á uppboðsþinginu, sem haldið var á rekna skipsgóssinu, og að þeir Guðmundur Jónsson og Arngrímur Alexíusson hafi verið í verki með honum að bera hann saman, en Jón sagði honum ekki að þeir hefðu stolið tólkinn. Hér liggur því ekki fyrir sú hluttaka í misverknaðinum eftir á, sem í laga-skilningi geti valdið honum ábyrgðar, því þar til útheimtis, að hluteigandi á einn eður annan hátt slái sér saman við misgjörðamanninn, og að tilverknaður hans beri blæ af sama eða líku hugarfari og tilgangi, sem lýsir sér hjá sjálfum höfuðsmanninum og mótar verknað hans sem lagabrot, og þegar enn fremur er tekið til greina, að Guðmundur undireins og það fór að kvisast um tólknastuldinn ótilkvaddur ritaði hreppstjóranum bréf og skýrði honum frá öllum málavöxtum, með þeirri hreinskilni og yfirlýsingu af sakleysis blæ, sem fyllilega virðist að lýsa því að hann hvorki hafi ætlað né viljað drýgja lagabrot með því að flytja tólkinn með Jóni á bátnum. Hann virðist eiga að dæmast sýkn af sóknarans ákærum í þessu máli, þó með þeirri hluttöku í málkostnaðinum, sem héraðsdómarinn ákveður, og sem hvað málkostnað að öðru leyti snertir ber að staðfesta.

Hvað andvirði hins stolna snertir, kynni það að virðast að liggja næst að Jón Jónsson, sem aleinn naut hins stolna, greiði líka aleinn endurgjaldið, en þar sem Guðmundur og Arngrímur hjálpuðu Jóni í því að tína saman tólkinn og fela hann og fullgjörðu þjófnaðinn, virðast þeir allir, einn

fyrir alla og allir fyrir einn, eiga að borga endurgjald hins stolna, eins og í héraðsdóminum er ákveðið. Þeir ákærðu borgi þann af áfrýjun málsins leidda kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn 5 rd. til hvors um sig, og greiðist þessi málskostnaður í sama hlutfalli, sem málskostnaður í héraði, eftir dómi undirrættarins.

Viðvíkjandi meðferð og rekstri málsins í héraði athugast, að það hefur að vísu orðið talsverður dráttur á því, því ekkert hefur verið hreyft við málinu frá 2. júlí 1867 til 11. júní 1868, en þar sem héraðsdómarinn þó hefur réttlætt þennan drátt með veikindum sínum, virðist, að hann ekki geti valdið honum löglegrar ábyrgðar. Við landsyfirrættinn hefur sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Þeir ákærðu, Jón Jónsson, Guðmundur Jónsson og Arngrímur Alexíusson eiga að hýðast, hinn fyrst nefndi með 15 – fimmtán — og hinir tveir síðar nefndu hvor með 10 – tíu – vandarhöggum. Guðmundur Guðmundsson á fyrir sóknarans ákærum sýkn að vera. Hvað málskostnað í héraði snertir, á héraðsdómur óraskaður að standa.

Þeir ákærðu borgi þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, og þar á meðal til sóknara P. Melsted og verjanda Jóns Guðmundssonar 5 rd. til hvors um sig í málsfærslulaun, þannig að þeir 3 fyrst nefndu borgi $\frac{7}{8}$, en G. Guðmundsson $\frac{1}{8}$ þessa kostnaðar.

Dóminum ber, hvað hið ídæmda endurgjald snertir, að fullnægja innan 8 vikna frá hans lölegri birtingu og að öðru leyti undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 25. janúar

d ó m u r

í málinu nr. 27/1868 : Helgi Helgason

g e g n

Sýslumanni Clausen.

Með landsyfirréttarstefnu frá 2. nóvember 1868 áfrýjar sjálfseignarbóndi Helgi Helgason á Lambastöðum í Gullbringusýslu fjárnámsgjörð, er fógétinn, sýslumaður Clausen, gjörði hjá honum þann 26. ágúst næst á undan, til fullnustu hæstaréttardómi frá 23. okt. 1867, sem ákvað áfryjandanum 10 rd. sekt til Rosmhvalanesshrepps fátækra sjóðs, og þar að auki skyldaði hann, ásamt þeim meðákærðu til að standa einn fyrir alla og alla fyrir einn þann af málssókninni leidda kostnað fyrir öllum réttum, og hvar í fógétinn hélt sér þessu samkvæmt að áfryjandanum, einnig hvað málskostnaðinn snertir, fyrir hans eigin og meðákærðu hönd. Áfryjandinn hefur nú gjört þá réttar kröfu, að þessi fjárnámsgjörð verði felld úr gildi, og dæmd dauð og marklaus, og að hinn stefndi, hlutaðeigandi fógeti, sýslumaður Clausen, verði dæmdur til að bæta sér að fullu þá hneisu, gjaldtraustspillir og skapraunir, sem fjárnámið hafi bakað honum, sem og sú þar á byggða uppboðsauglýsing frá 9. sept. seinastl. á eignarjörð hans Lambastöðum, allt eftir áliti yfirdómsins, eða eftir óvilhallra manna mati; svo hefur áfryjandinn einnig krafizt, að sér verði dæmdur málskostnaður hjá hinum stefnda við landsyfirrétttinn skaðlaust eða með einhverju nægilegu.

Hinn stefndi hefur þar á móti krafizt þess, að hann verði alveg frídæmdur fyrir kærum og kröfum sækjanda, og

hann dæmdur í hæfilegan málskostnað, og þar að auki í hæfilega sekt fyrir óþarfa þrætu og málsýfingu, og loks að talsmanni hans, hvernig sem fari með málalýktir, verði dæmt hæfilegt salarium hjá sækjanda.

Pegar því næst málefnið sjálft kemur til yfirvegunar, er þess fyrst að gæta, að áfrýjandinn hefur farið því fram, að landsyfirrætturinn skyldi meta og skera úr því, hvert og að hve miklu leyti reikningar hins stefnda í málinu bæði sem dómara og fógeta væru réttir og á lögum byggðir, jafnframt og áfrýjandinn hefur véfengt að svo væri. Hvað reikninga hins stefnda, sem tilgreindir eru í fógetagjörðunum bls. 3 Nr. 1 og 4 og bls. 4 Nr. 2 a–d yfir dagpeninga hans o.s.frv. snertir, þá er búið að ráða þeim til lykta af hlutaðeigandi amtmanni, og með því það eigi er upplýst undir málinu, að reikningarnir í þeim atriðum, sem dómstólunum ber að dæma um, séu lögum gagnstæðir, virðat umkvartanir áfrýjandans í þessu efni hljóta að ganga yfirvaldavegin, eður eins og hér stendur á, til hlutaðeigandi stjórnarráðs, og hvað kostnaðinn út af sjálfri fjárnámsgjörðinni, sem áfrýjandinn einnig átelur, snertir, ber það einnig undir hlutaðeiganda háyfirvald að skera úr því, hvort ástæða sé út af þessu atriði til umkvörtunar (sjá aukatekjugjörðina 10. sept. 1830 16. gr.) og liggur því fyrir utan landsyfirrættarins umdæmi. Hvað þessi málsatriði því snertir, ber málinu að frávísa.

Viðvíkjandi sjálfri fjárnámsgjörðinni hefur áfrýjandinn fyrst og fremst fundið henni það til ógildis, að sér hafi ekki fyrirfram verið birt, að fjárnámið stæði til, og engin amtskipun hafi heldur legið fyrir um fjárnámsgjörðina, en þar sem hér var um fullnustugjörð af hæstarréttardómi að ræða, þurfti hvorki að birta hana fyrirfram fyrir áfrýjand-

anum, né heldur amtsskipun til fjárnámsgjörðarinnar, því fógetinn fullnægir hæstaréttardómum án íhlutunar hlutaðeigandi amtmanns, annað hvort af eigin myndugleik eða eftir áskorun dómhafanda. Að fógetinn gjörði fjárnám í eignarjörð áfrýjandans og kunngjörði síðan uppboð á jörðinni til fullnustu þeim áfallna kostnaði, er að vísu ekki í eðli sínu (sbr. 1–24–17), þegar nógir lausaurar eru fyrir hendi, sem fjárnám verði gjört í, en áfrýjandinn hefði og getað komist hjá útlagi í jörðunni, ef hann hefði viljað vísa fógetanum á nokkra aðra muni, er hann gæti gjört fjárnámið í, en þessu neitaði hann algjörlega, þegar fógetinn skoraði á hann um að gjöra það, en fógetanum var, eins og hann hefur skýrt frá, ókunnugt hvað áfrýjandinn átti sjálfur af lausum aurum, og getur fógetinn því ekki haft lagalega ábyrgð af þessari aðferð sinni, eða hún haft áhrif á gildi fjárnámsgjörðarinnar sem slíkrar.

Að því leyti, sem áfrýjandinn hefur ákært, að laun til stefnuvottanna séu of hátt reiknuð, hefur hinn stefndi upplýst, að þeir reiknuðu 10 rd. séu borgun fyrir ferðalög og verkfall, og þessu hefur áfrýjandinn ekki hrundið, og getur landsyfirrétturninn því ekki tekið þessa mótbáru til greina, og því síður þá, að fógetinn hafi tekið með fjárnáminu út hjá honum borgun fyrir þann hluta málskostnaðarins í héraði, sem lenda hefði átt á þeim, sem létu sér héraðsdóminn lynda, því fyrir þessu atriði er engin sönnun komin, og að öðru leyti ber það undir hlutaðeigandi amtmann að halda vörð á því, að reikningar í opinberum málum ekki gangi hlutaðeigendum of nærri.

Samkvæmt því að framan tilgreinda hlýtur hinn innstefndi að dæmast sýkn fyrir kærnum og kröfum áfrýjanda, hvað þá áfrýjuðu fjárnámsgjörð snertir, en hvað hinum

átöldu reikningum viðvíkur ber málinu að frávísa. Svo hlýtur áfrýjandinn og eftir þessum úrslitum málsins að borga hins stefnda skipaða svaramanni, málafærslulaun, sem ákvarðast til 15 rd. r.m. Kröfu hins stefnda, að áfrýjandinn verði sektaður fyrir óþarfa þrætu, finnst ekki ástæða til að taka til greina.

Að því leyti, sem málið er gjafsóknarmál vottast að málsfærslan hér við réttinn hefur verið forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera:

Hvað þá áfrýjuðu ferðakostnaðarreikninga út af fógeta-gjörðinni sjálfri bls. 3 nr. 1 og 4 og bls. 4 nr. 2 a—d snertir, frávísast málinu, en að öðru leyti á sú áfrýjaða fógeta-gjörð óröskuð að standa, og hinn stefndi fyrir kærum og kröfum áfrýjandans sýkn að vera. Áfrýjandinn borgar hins stefnda skipaða svaramanni P. Melsted 15 rd. í málsvarnarlaun. Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 1. febrúar

d ó m u r

í málinu nr. 23/1868: Assessor B. Sveinsson

g e g n

Verzlunarhúsinu Henderson & Anderson.

Með stefnu frá 10. septbr. er næst leið áfrýjar landsyfir-réttardómari B. Sveinsson aukaréttardómi Gullbringu- og Kjósarsýslu frá 19. júlí seinastl., sem dæmir hann til

að borga þeim stefnda, verzlunarhúsinu Henderson & Anderson og Co., verzlunarskuld til téðrar verzlunar, að upphæð 242 rd. 68 sk. með leigu 4% frá 19. febrúar f.á. þangað til borgun skeður, og málskostnað skaðlaust.

Svo hefur áfrýjandinn einnig skotið til landsyfirréttarins úrskurði héraðsdómarans felldum undir sama máli 6. júlí næstl. ár, er synjar honum um frest, er hann hafði beðið um til þess að útvega og koma fram með ýtarlegri upplýsingar í málinu, og hefur hann krafizt þess, að úrskurður þessi verður felldur úr gildi og héraðsdómurinn dæmdur ómerkur, en málinu vísað heim í hérað og sett í hið sama ástand og það var í þá úrskurðurinn var felldur, og honum gefinn kostur á að færa sannanir í málinu, en til vara, að hann verði dæmdur sýkn af kærum og kröfum hinna stefndu og sér dæmdur málskostnaður; og auk þessa hefur hann ennfremur gjört þá réttarkröfu, að öll meðferð málsins í héraði verði ex officio dæmd ómerk og honum dæmdur málskostnaður, af þeirri ástæðu, að engin lögleg sættatilraun hafi farið fram í málinu, en viðskiptareikningar hans við þá stefndu ekki hafi allir komið fram á sættafundinum.

Hvað þá fyrst þessa síðast töldu réttarkröfu snertir, ber sættakæran með sér, að sú skuld, sem hér ræðir um, hafi verið kærð fyrir sættanefndinni með þeirri upphæð, sem við héraðsréttinn síðan var tekin undir dómsatkvæði, og verður ekki annað álitíð en að reikningur sá, sem skuldin byggðist á, og þeir stefndu segjast hafa sent áfrýjandanum þann 31. desbr. 1867, hafi komið fram á sættafundinum, og sættanefndin þannig haft fyrir sér þau skjöl og skilríki fyrir kærinni, sem útheimtast til þess að geta leitað hæfilega um sættir í málinu, enda hefur áfrýjandinn ekki til-

greint hverja reikninga hafi vantað því hann segir einungis, að allir reikningar í málinu hafi ekki komið fram, svo það verður ekki séð, hvort þeir komu málinu við, og þessi réttarkrafa áfrýjandans um ómerkingu málsins *ex officio* getur því ekki tekizt til greina.

Viðvíkjandi þeim áfrýjaða úrskurði frá 6. júlí f.á., sem synjar áfrýjandanum um lengri frest en hann þegar hafði fengið, athugast, að þeir stefndu bæði höfðu mótmælt frestinum og áfrýjandinn heldur ekki tilgreint þau atriði, sem hann með frestinum ætlaði að útvega ýtarlegri skýringar um, en eftir löggjöfinni (tilsk. 15. ág. 1832 12. gr.) hvílir sú skylda á þeim, sem biður um frest í einhverju máli, sem komið er fyrir dómstólana, að taka um leið fram þau atriði, sem hann ætli sér og þurfi að leita upplýsinga um og þurfi frest til að geta útvegað, svo dómarrinn geti metið, hvort þessi atriði séu svo veruleg og geti haft áhrif á rétt úrslit málsins, að hann eigi að veita hlutaðeiganda hinn umbeðna frest, og þar sem þessa hefur ekki verið gætt, leiðir þar af, að hinn áfrýjaði úrskurður ekki virðist geta orðið úr gildi felldur.

Að því leyti sem áfrýjandinn hefur krafizt þess, að þeir stefndu leggi fram reikninga hans við þá (stefndu) fidi-meraða af hlutaðeigandi notarius publicus sem samhljóða með autoriseruðum reglulega færðum verzlunarbókum þeirra um það, að hann eftir þeim skuldi þá skuld, sem hann er hér krafinn um, og að þessir reikningar nái yfir allt það tímabil, sem hann hafi átt verzlunarviðskipti við þá stefndu, og að þessi fidimation reikninganna nái eigi aðeins til höfuðbókarinnar, heldur og til þeirrar svo kölluðu autoriseruðu klade-bókar, verður rétturinn að taka fram, að þessi réttarkrafa fyrst er komin fram við landsyfirrétt-

inn, og hefur þannig eigi getað orðið tekin til yfirvegunar eða undir dómsatkvæði við héraðsréttinn, því þar hreyfði áfrýjandinn einungis því, að reikningarnir að því leyti þeir ættu að sýna, að hann stæði í þessari uppástefndu skuld til hinna stefndu, hefðu eins og þeir lægju fyrir ekkert sönnunarafl fremur en önnur munnleg, einhliða og í letur færð skuldarkrafa, og þar sem æðri dómstóll ekki getur tekið undir dóm neitt það, sem ekki hefur verið gjört að umtalsefni undir málsfærslunni í héraði (en þar lá þessi krafa ekki fyrir), og tilskipunin frá 1. júní 1832 ekki heldur er hér lögleidd, getur þessi réttarkrafa í sambandi við það atriði, að áfrýjandinn má álítast að hafa með hverju nýári, eins og hér er venja í landi, fengið frá hinum stefndu reikning yfir viðskipti sín við þá á árinu og honum þannig gefið tækifæri og tilefni til að kvarta yfir og fá leiðréttingu á reikningunum að því leyti eitthvað hefði verið rangt í þeim, ekki komizt nú að við yfirréttinn.

Hvað því næst aðalefni málsins snertir, er skuld sú, sem þeir stefndu telja sig eiga hjá áfrýjandanum, að upphæð eins og þegar er tilgreint 242 rd. 68 sk. Við héraðsréttinn krafðist áfrýjandinn, að hann yrði dæmdur sýkn af öllum kærum og kröfum hinna stefndu, og byggði hann þessa réttarkröfu sína einkum á því, að hann með samningi þeim, sem hann hefði gjört við þá stefndu þann 26. febr. 1866 (undirr.act. p. 15) hefði fengið 189 rd. afslátt eða uppbót á reikningum sínum við þá stefndu þangað að, og að þessi uppbót ætti að dragast frá skuldinni, sem nú væri heimtuð af honum, og yrðu þá aðeins eftir 53 rd. 31 sk. í skuld, en hann hefði þar að auki orðið fyrir svo miklum halla í viðskiptum sínum við þá stefndu, að þessi halli numdi meiru en þessum 53 rd. eftirstöðvum, — en við yfir-

dóminn hefur áfrýjandinn þar á móti byggt réttarkröfu sína um að dæmast sýkn af kröfum hinna stefndu á afföllum þeim, sem hann hafi orðið fyrir í viðskiptum sínum við þá stefndu og hefur hann gjört afföll þessi upp þannig:

1. Of lítið reiknað fyrir útilátið hey	30 rd.
2. Rangl. færðir til skuldar frá Grafarósverslun .	20 —
3. Of lítið reiknað fyrir sláturfé, sem hann hafi lagt inn í verslun þeirra stefndu haustið 1866	142 —
4. Of lítið reiknað fyrir ull, er hann sumarið 1866 hafi lagt inn hjá þeim stefndu, 26 lpd. 4 ¹ / ₂ p.	61 —
	253 —

Hinir stefndu hafa nú mótmælt því, að þessi afföll eða uppbótarkrafa takist til greina, auk annars af þeirri ástæðu, að hún sé of seint komin fram, og er það að vísu svo, að hún, specificeruð eins og hún er nú, fyrst er komin fram við landsyfirrættinn, en þar sem henni þó var hreyft við undirrættinn undir málsfærslunni þar, og að nokkru leyti tekin til yfirvegunar í héraðsdóminum, og krafan að öðru leyti virðist aðeins að geta skoðast sem mótmæli (indsigelse) gegn skuldakröfu þeirra stefndu, virðist ekki betur en að landsyfirrætturinn geti og megi taka hana til greina, eftir því sem ástæður finnast til við úrslit málsins í heild sinni í sambandi við og með hliðsjón af samningnum frá 26. febr. 1866.

Í téðum samningi segir áfrýjandinn, að hann með því skilyrði, að hann fái nauðsynjar sínar í verzlun þeirra stefndu skuli borga þeim 200 rd. sem eldri skuld innan

nóvbr.mánaðarloka næst á eftir, og hefur áfrýjandinn eins og búið er að taka fram, viljað gjöra gildandi, að hann hafi um leið og þessi samningur gjörðist, fengið 189 rd. afslátt eða uppbót í eitt sinni fyrir öll á undanförnum reikningum, sem sjálfsagt ætti að dragast frá skuldinni, en þar sem þeir stefndu beinlínis hafa mótmælt því, að þessi uppbót hafi verið veitt áfrýjandanum, og meðal annars skýrskotað til þess atriðis, að hann um sama leyti og samningurinn gjörðist hafi undirgengist að borga skuld sína til verzlunar þeirra með 24 rd. mánaðarlega (hvert afdrag áfrýjandinn og hefur borgað í eitt skipti) og þetta geti ekki sambýðzt með því, er áfrýjandinn fari fram á, að skuldin hafi ekki verið orðin hærri en 53 rd., og ekkert að öðru leyti liggur fyrir um þessa uppbót, sem augskýrlega hefði þurft að takast fram í samningnum með beinum orðum, ef hún átti að geta komizt að, fær landsyfirrætturinn ekki álitid, að þessi uppbót, sem þannig engin lögleg sönnun er komin fyrir, geti þegar henni er mótmælt af þeim stefndu komið til greina eða dregizt frá skuldinni.

Hvað því næst afföllin á þeim vörum, sem sannað er að áfrýjandinn hafi lagt inn hjá þeim stefndu, og sem hann vill koma við til afdráttar í skuldinni, snertir, hefur áfrýjandinn reiknað afföllin á ullinni á 14 sk. fyrir hvert pund, þar sem ullin árið 1866 yfirhöfuð hafi verið borguð á kauptíðinni með 48–50 sk. pundið, en reiknuð honum aðeins á 36 sk. En þar sem í reikningi hinna stefndu segir, að sú ull, sem áfrýjandinn hafi lagt inn, hafi verið þaðull, sem vitanlega var borguð með minna verði en önnur ull, án þess landsyfirrætturinn geti sagt hvað mikill verðmunurinn hafi verið, og áfrýjandinn ekki hefur gjört honum það fært, með því að skýra þetta atriði nákvæmar, en einungis

reiknað ullina með því fasta verði, sem ullin var í á reikningsárinu, þar eð landsyfirrætturinn eftir málavöxtum ekki getur gefið honum meðhald, sér landsyfirrætturinn sér ekki fært að dæma áfrýjandanum nokkra uppbót á ullinni.

Viðvíkjandi þeim reiknuðu afföllum á sláturfénu, sem áfrýjandinn haustið 1866 lagði inn í verzlun hinna stefndu, athugast, að verðið á kjötinu að vísu má álítast samkvæmt því, sem þá var í verzluninni í Reykjavík, sem sé 6 sk. fyrir pundið, þegar fallið vóg minna en 40 pund, en þar sem það er tekið með beinum orðum fram og áskilið í viðaukasamningnum frá 3. marz 1866, að þær vörur og þá einnig skurðarfé, sem hann leggi inn hjá þeim, skuli borgast með því verði, sem aðrir bjóði og borgi honum, og skjalið lit.c. ad. nr. 5 ber með sér, að einn af Reykjavíkurkaupmönn-um hafi borgað áfrýjandanum fyrir kjöt af sams konar kindum og þeim, sem áfrýjandinn lagði inn hjá þeim stefndu sama haustið, með 7 sk. hvert pund, virðist áfrýjandinn eiga heimtu á þessu verði hjá hinum stefndu, og verður sú uppbót á 184 lpd. 13. p. til samans 33 rd. 10 sk., og ber hana að draga frá skuldinni til þeirra. Hvað uppbótina á heyið, sem áfrýjandinn hefur metið á 30 rd., snertir, hefur áfrýjandinn að vísu ekki upplýst nákvæmlega hvorki hvað heyið hafi verið mikið, en einungis sagt að það hafi verið hér um bil kýrfóður, né heldur hvað hann hafi fengið fyrir það hjá þeim stefndu, en þar sem þeir stefndu ekki hafa mótmælt því að hafa fengið heyið og aðeins neitað uppbótinni, en ekki upphæð hennar, virðist hún að geta tekizt til greina, og að uppbótin verði að ákvarðast með þeirri upphæð, sem áfrýjandinn hefur tilgreint og heimtað.

Þar á móti geta þeir 20 rd., sem áfrýjandinn telur sér

rangl. reiknaða til skuldar frá Grafaróssverzlun, ekki tek-
 izt til greina eða afdráttar, því það skortir allar nauðsyn-
 legar upplýsingar um það, hvernig á þessum peningum
 stendur; áfrýjandinn hefur líka sagt, að hann hafi tekið út á
 þá í Grafaróssverzlun, og yfirhöfuð að tala virðast þeir að
 vera þessu máli óviðkomandi.

Samkvæmt því sem þannig er tilgreint, ganga aðeins 63
 rd. 10. sk. frá skuld áfrýjandans, en það, sem svo verður
 eftir, 179 rd. 58 sk., hlýtur áfrýjandinn að dæmast til að
 borga þeim stefndu, með leigum frá 19. febr. f.á., þangað
 til borgun skeður. Málsfærslumaður hinna stefndu hefur í
 varnarskjölum sínum, eins og áfrýjandinn hefur tekið fram
 og heimtað gjört að álitum, einkum í framh. vörn 14.
 desbr. seinastl. viðhaft ýmis bæði ósönnuð og meiðandi
 svigurmæli um áfrýjandann, og þannig brotið gegn því vel-
 sæmi, sem bæði rétturinn og áfrýjandinn áttu heimtu á
 eftir laganna fyrirmælum í L. 1–12–1. – 2.gr. Hann getur
 því ekki komizt hjá lagalegri ábyrgð fyrir þessi sín meið-
 andi ummæli, og virðist hún hæfilega metin til 15 rd. rm.
 sektar til hins íslenzka löggæzlusjóðs.

Málskostnaður við báða rétti virðist eftir málavöxtum
 eiga að falla niður.

Því dæmist rétt að vera:

Áfrýjandinn, landsyfirrættardómari B. Sveinsson, á að
 borga hinum stefndu, verzlunarhúsinu Henderson,
 Anderson & Co. eitthundrað sjötygi og níu ríkisdali 58 sk.
 ríkismyntar með lagaleigu 4% af hverju hundraði frá 19.
 febrúar 1868 og þangað til borgun skeður.

Málsfærslumaður hinna stefndu, málsflutningsmaður
 Jón Guðmundsson, á fyrir hans ósæmilegu málsfærslu og

meiðandi ummæli um áfrýjandann í framhaldsvörn hans frá 14. desbr. f.á. að borga fimmtán ríkisdali r.m. til hins íslenzka löggæzlusjóðs, og þau viðhöfðu ummæli dauð og ómerk að vera.

Málskostnaður við báða rétti falli niður.

Það ídæmda ber að greiða innan 8 vikna frá dómsins löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1869, þann 8. febrúar

d ó m u r

í málinu nr. 2/1869: Réttvísín

g e g n

Jóni Álfssyni og Ingimundi Gunnarssyni.

Þar eð réttargjörðirnar í þessu máli bera með sér, að landsyfírréttarstefnan í því ekki hefur verið birt undirdómaranum, né hann ritað á dóminn, að hann viðurkenndi sig löglega stefndan, og hann heldur ekki hefur vottað, að þeir menn, sem birt hafa undirréttdóminn fyrir þeim ákærðu, séu þeir skipuðu stefnuvottar í þingsókninni, leiðir þar af, að málinu hlýtur að frávísast til landsyfírréttarstefnunnar löglegu birtingar fyrir undirdómaranum, og vottorðs hans um, að landsyfírréttarstefnan hafi verið birt þeim ákærðu af þeim reglulegu stefnuvottum.

Því dæmist rétt að vera:

Málinu frávísast til landsyfírréttarstefnunnar löglegu birtingar fyrir undirdómaranum, og vottorðs hans um, að

þeir sem birtu landsyfirréttarstefnuna þeim ákærðu, hafi verið þeir reglulegu stefnuvottar.

Th. Jónassen.

Árið 1869, þann 8. febrúar

d ó m u r

í málinu nr. 30/1868: Hið opinbera

g e g n

Prestinum síra Sigurgeiri Jakobssyni.

Með pólitíréttardómi Eyjafjarðarsýslu 29. okt. 1866 var presturinn síra Sigurgeir Jakobsson á Grund dæmdur í 80 sk. sekt fyrir að hafa haft 3 vetran fola í heimahögum um sumarið, og þar eð presturinn eigi greiddi sektina tók sýslumaðurinn hana lögtaki 1. júlí næsta á eftir. Þessum dómi og fjárnámsgjörðinni hefur nú amtmaður, er eigi hafði lagt samþykkt sína á dóminn, stefnt fyrir yfirdóminn eftir beiðni fyrrnefnds prests.

Þar eð nú presturinn undir málinu hefur borið, að folinn þá um vorið hafi verið vanaður, og að hann síðan hafi látið reka hann á afrétt, er hann var orðinn heill, en folinn síðan aftur komið heim, og líkur eru komnar fram fyrir því, að svo hafi verið, virðist eigi sannað, að presturinn hafi gjört sig sekan í óreglu, er við lög geti numið, og ber því að dæma hann sýknan, og hina áfrýjuðu fjárnámsgjörð þess vegna ómerka. Að vísu hefur talsmaður prestsins við yfirdóminn áskilið honum rétt til að sækja fógetann til skaðabóta fyrir fjárnámið, en með því að presturinn eigi getur misst þennan rétt, þó honum eigi sé áskilinn hann við

yfirréttardóminn, virðist slíkt óþarfi. Allan af málinu löglega leiðandi kostnað og þar á meðal 5 rd. í laun til sóknara og svaramanns borgist úr opinberum sjóði. Málsfærslan við yfirdóminn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn ákærði prestur Sigurgeir Jakobsson á að vera sýkn fyrir kærum hins opinbera í þessu máli, og hin áfrýjaða fjárnámsgjörð ómerkt. Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður og þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn málsfærslumannanna Jóns Guðmundssonar og Páls Melsteds 5 rd. til hvors um sig, borgist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Aaret 1869, den 8. Februar

dom

i Sagen Nr. 1/1869: Kjöbmand Sv. Jacobsen

contra

Handelshuset Henderson, Anderson & Co.

Appellanten, Kjöbmand Sv. Jacobsen har under nærværende Sag indanket for Overretten deels til Stadfæstelse, deels til Tilsidesættelse og Forandring en inden Reykjavik Kjöbstads Bythingsret den 10. Sept. sidstl. afsagt Dom, hvorved han blev sagsøgt til at betale til de Indstævnte, Handelshuset Henderson, Anderson & Co. 623 Rd. 85 Sk., som han, efter Opgjørelse af hans Mellemværende med bemeldte Handelshuus, skulde være

dette skyldig, tilligemed 6% Rente, samt Processens Omkostninger skadesløst. Ved Bythingsdommen blev Sagen afviist, men Appellanten idömt en Mulkt af 2 Rd. til den islandske Justitskasse, og desuden Sagens Omkostninger med 10 Rd. R.M. Appellanten har nu nedlagt den Paastand for Overretten: at Underretsdommen kjendes ved Magt at stande dog saaledes, at den idönte Mulkt og Procesomkostninger bortfalde, og at de Indstævnte Henderson, Anderson & Co. paalægges Sagens Omkostninger skadesløst til ham eller dog med noget Tilstrækkeligt. Da nu Underretsdommen med fuld Föje synes at have afviist nærværende Sag, og de Indstævnte desuden ingen Contrastævning have udtaget i Sagen, saa vil Underretsdommen ifölge Appellanten derom nedlagte Paastand i bemeldte Henseende være at stadfæste. Hvad derimod den Appellanten idönte Mulkt og Procesomkostninger angaaer, saa er sammes Idömmelse i den paaankede Underretsdom motiveret derved, at han, selv personlig her tilstede, mödte ved Overretsprocurator P. Melsted under Forligsmæglingen i Sagen. Men da dog de Indstævnte selv ikke mödte personligen ved Forligelsescommissionen, men derimod ved en Fuldmægtig, uden at have godtgjort lovligt Forfald, og da de her ansatte Procuratorer have de selvsamme Rettigheder, som i Kongeriget Danmark, hvor Procuratorer nu er tilladt at möde for Forligelsescommissionerne, saa vil Appellanten ifölge Kgl. Resolution 19. Okt. 1798 § 2. være at frifinde for den idönte Mulkt og Procesomkostninger, og det saa meget mere, som de Indstævnte under Sagen ikke opfordrede ham til at bevise sit lovlige Forfald, men blot paastod ham mulkteret for Udeblivelse fra Forligsmæglingen, der dog blev afholdt i

Læstetiden, da de herværende Kjöbmænds Tid notorisk er heelt optagen af Handelsforretninger. Ifølge dette Sagens Udfald bör de Indstævnte at betale til Appellanten Processens Omkostninger for begge Retter med 50 Rd. R.M.

Thi kjendes for Ret:

Underrettens Dom bör, hvad Sagens Afviisning angaaer, ved Magt at stande. Processens Omkostninger for begge Retter betale de Indstævnte Henderson, Anderson & Co. til Appellanten Kjöbmand Sveinbjörn Jacobsen med 50 Rd. R.M. Det idömte at udrede inden 8 Uger fra denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

Th. Jónassen.

Aaret 1869, den 8 Februar

dom

i Sagen Nr. 26/1868: Kjöbmand Thomsen, som Lavværges for Enkefru Tærgesen, samt Værges for hendes umyndige Børn

contra

Kjöbmand S. Jacobsen.

(Hæstaréttardómur bls. 342)

Med Landsoverretsstævning af 18. Oktober f.A. indanke vedkommende en af Reykjavik Kjöbstads Skifteret under 8. s.M. i Stervboet efter afdöde Kjöbmand her af Byen, Robert Peter Tærgesen, afsagt Decision, der gaaer udpaa, at Therese, gift Fru Sv. Jacobsen, bör være arve-

berettiget efter afdöde Kjöbmand R.P. Tærgesen i Lighed med hans övrige Börn.

Paa Skiftet efter fornævnte Kjöbmand Tærgesen fremstod nemlig Enkens Lavværg i Forening med de umyndige Böorns Værg med den Paastand, at den ene af Arveladerens Dötre af förste Ægteskab Therese Tærgesen gift med Kjöbmand Sv. Jacobsen, ikke var en Datter af afdöde Kjöbmand Tærgesen, saaledes som hun her uafbrudt er bleven anseet for, men derimod en Datter af Kjöbmand Tærgesens förste Kone i hendes Ægteskab med en Styrmand Lindnert, og altsaa ikkun en Steddatter af Kjöbmand Tærgesen og fölgelig ikke berettiget til, som saadan, at tage Arv efter ham.

Til Begrundelse af denne deres Paastand fremlagde de paa Skiftet:

1. En Daabsattest, i hvis Fölge Andrea Petræa Theresia Linnert, Datter af Söindrulleret Andreas Nielsen Linnert og Hustrue Johanne Chathrine f. Wedel, er födt 17. Febr. 1826 og döbt i Frue Kirke i Kjöbenhavn 11. Juni s.A.
2. En Vaccinationsattest for Andrea Petræa, Datter af afdöde Styrmand Lindner, dateret Kjöbenhavn 16. Mai 1827.
3. En Dödsattest fra Söindrulleringscontoiret i Kjöbenhavn af 18. Marts 1828, hvorefter Söindrulleret Andreas Nielsen Lindnert er död i Altona 30. Juli 1826.
4. En Udskrift af Reykjavik Domkirkes Ministerialbog ifölge hvilken Andrea Petræa Theresia Tærgesen, Datter af Factor R.P. Tærgesen er bleven confirmeret i

Aaret 1841 i en Alder af 15 Aar, samt i Aaret 1845 gift med Kjöbmand Sv. Jacobsen 20 Aar gammel.

Ligeledes have de endvidere for Overretten med modpartens Samtykke fremlagt:

5. En Udskrift af den Kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsrets Skiftecommissions Forsegling- og Behandlingsprotocol, hvorved de af afdöde Matros Andreas Nielsen Linnert efterladte Eiendele bleve 11. April 1828 udlagte og extraderede til hans Enke Johanne Catherine Linnert, födt Wedel, med hvem hun da havde 2 umyndige Börn og
6. En Attest, udstedt af Melhandler J.C. Tærgesen og Urtekræmmer T.F. Hillebrandt i Kjöbenhavn, der gaaer ad paa at bevidne Identiteten af Therese Linnert, og Therese Kjöbmand Jacobsens nuværende Hustru, men da denne Attest ikke er beediget, og Modparten har modsagt dens Beviskraft, saa kan der ikke noget videre bygges paa samme.

Naar man nu paa den ene Side bemærker, saaledes som det er bleven fremhævet i Skiftedecisionen, at det ikke sees af den fremlagte Attest af Reykjavik Domkirkes Ministerialbog, hvorvidt nogen Daabsattest har været produceret ved Therese Tærgesen, Kjöbmand Sv. Jacobsens nuværende Hustrues Confirmation, eller Ægtevielse, eller hvorpaa den der anförte Aldersangivelse stötter sig, og paa den anden Side seer hen til, at det maa ansees for notorisk, som bemærket i Skiftedecisionen, at der i al den lange Række af Aar, som Kjöbmand Tærgesen opholdt sig her i Reykjavik, aldrig för end nu paa Skiftet efter ham, er bleven reist nogensomhelst Tvivl om, at Kjöbmand Jacob-

sens Hustrue var en Datter af Kjöbmand Tærgesen og hans förste Kone, der var Enke efter Styrmand Linnert – at hun bestandig har benyttet Navnet Tærgesen, og er saaledes endvidere bleven confirmeret og gift, som en Datter af Kjöbmand Tærgesen, og endelig at Kjöbmand Tærgesen selv, der, som bekjendt, var en meget fornuftig Mand, i sit Testamente af 11. November 1864 ikke blot udtrykkeligen kalder hende for sin Datter, men endog ligefrem forudsætter, at hun som saadan, bör tage Arv efter ham, ligemed sin anden Datter af samme Ægteskab, nemlig Anna Tærgesen, saa maa Landsoverretten ganske tiltræde den af Skifteretten antagne Anskuelse, at Identiteten af den i de fremlagte Attester omtalte Therese, vixelviis benævnet Linnert, Lidner eller Lindnert, og Therese Tærgesen, Köbmand Svb. Jacobsens nuværende Hustrue, ikke tilstrækkeligen er bleven beviist, hvilket som sagt, vilde aabenbarligen staae i Strid med saavel selve afdöde Kjöbmand Tærgesens udtrykkelige Udsagn, som hvad der hele Tiden uimodsagt er bleven antaget og offentlig constateret, hvorfor den indankede Skifte-decision vil være at stadfæste. Efter Omstændighederne ville Processens Omkostninger være at hæve.

Thi kjendes for Ret:

Den indankede Skifterets Decision bör ved Magt at stande. Processens Omkostninger hæves.

Th. Jónassen

Aaret 1869, den 15. Februar

dom

i Sagen Nr. 25/1868: Kjöbmand S. Jacobsen

contra

Henderson, Anderson & Co.

Under 12. September 1864 afkjøbte Appellanten, Sveinbjörn Jacobsen, Kjöbmand her af Byen, Bonden Guðmundur Jónsson tvende Gaarde, og udstedte i denne Anledning til ham en 4% rentebærende Panteobligation, stor 1275 Rd., samt overlod derpaa Skjöderne til de Indstævnte, Henderson, Anderson & Co., hvis Fuldmægtig han dengang var, og som siden have oppebaaret Afgifterne af bemeldte Gaarde, men uden at betale Renter af Obligationen, hvilken de senere med vedhængende Renter erholdt sig tiltransporteret af förnævnte Guðmundur Jónsson. Da nu de Indstævnte paastode, at Appellanten skulde indfri Obligationen, eller udbetale dens paalydende Beløb 1275 Rd., samt paaløbne Renter 191 Rd. 1 m. 8 sk. dog med Fradrag af de i denne Tid af dem oppebaarne Afgifter af Jordene, som de anslage til 108 Rd. 5 m., 14 sk., saa vægrede Appellanten sig herfor, eftersom han havde indladt sig paa dennne Transaction med forbemeldte Guðmundur Jónsson ene og alene i den Hensigt at sikre sine daværende Principaler, de Indstævnte, deres Tilgodehavende hos ham, ligesom Skjöderne vare, og havde hele Tiden været beroende hos dem, og de oppebaaret Afgifterne, samt i enhver Henseende gereret sig som Eiére af oftnævnte Jorde, uden at han havde foretaget et eneste Skridt til at forstyrre dem i

denne deres Besiddelse af og Disposition over samme, hvorhos han antog, at de Indstævnte kun kunde tilkomme Ret til, at faae de omhandlede Jorde sig fremtidigen tilskjødede, imod at extradere Obligationen. Imidlertid blev Appellanten ved Reykjaviks Bythingsret af 10 Sept. 1868 kjendt pligtig til at betale til de Indstævnte, imod Extradition i qvitteret Tilstand af förnævnte Panteobligation 1275 Rd. med vedhængende Renter 82 Rd. 26 sk. til 11 Juni 1868 og derefter 4% pr. anno af ovennævnte 1275 Rd. fra 11 Juni 1868 indtil Betaling skeer, og endvidere 4% pr. anno fra Forligelsesklagens Dato af 82 Rd. 26 sk. indtil Betaling skeer, hvorhos Indstævnte, der ved Forligelsescommissionen havde mödt ved en anden, blev idömt en Mulkt af 2 Rd. til den islandske Justitskasse, samt tilpligtet at betale Citanterne Processens Omkostninger med 20 Rd.

Det er nu vel under Sagen Intet fremkommet, som modsiger den Appellantens Paastand, at han har foretaget förnævnte Transaction i den af ham angivne Hensigt, nl. for derved at sikre de Indstævntes Tilgodehavende hos tidtnævnte Bonde Guðmundur Jónsson, ligesom han ifölge sin Stilling synes at maatte have været berettiget til i förnævnte Öjemed at tilforhandle de Indstævntes Handel, hvis „Menager“ han den Gang var, bemeldte Gaarde, hvortil kommer, at det næsten synes, som de senere fulkomne have ratihaberet denne hans Transaction baade ved at lade Skjöderne være beroende hos dem selv, og tillige ved at oppebære Afgivterne af Gaardene. Men da dog Skjöderne lyde paa Appellantens Navn alene, og der intet senere er foretaget, hvorved Eiendomsretten lovformeligen er gaaet over paa de Indstævnte, saa skjønnes

det ikke rettere, end at Appellanten er den rette Eier af oftnævnte Gaarde, og at han desaarsag er den rette Skyldner ifølge Panteobligationen, hvorfor han vil være at tilpligte at betale til de Indstævnte dens paalydende Beløb, imod at erholde samme i en qvitteret Tilstand extraderet med vedhængende Renter til 11 Juni 1868, 82 Rd. 26 s. og derefter 4% Rente pro anno indtil Betaling skeer, samt 4% Rente af fornævnte 82 Rd. 26 s. fra 1 Juli 1868 – thi den er ikke paastaaet fra et tidligere Tidspunkt, eller fra Forligelsesklagens Datum 25 Juni s.A. – og indtil Betaling skeer. Den Appellanten, for at have mödt ved en Fuldmægtig for Forligelsescommissionen ifølge de Indstævntes Paastand, der selv mödte ved en Fuldmægtig, idömte Mulkt af 2 Rd. til den islandske Justitskasse, bör i Henhold til Pl. 30 Oct. 1798 bortfalde, hvorimod Underretsdommen vil være at stadfæste med Hensyn til de idömte Processomkostninger. Processens Omkostninger for Landsoverretten ville efter Omstændighederne være at hæve.

Thi kjendes for Ret :

Underrettens Dom bör ved Magt at stande, dog saaledes at den Appellanten idömte Rente af 82 Rd. 26 sk. først beregnes fra 1 Juli 1868, ligesom den ham idömte Mulkt af 2 Rd. til den islandske Justitskasse bortfalder. Processens Omkostninger for Landsoverretten hæves.

Det idömte at udrede inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

Th. Jónassen

Aaret 1869, den 15. Februar

dom

i Sagen Nr. 24/1868 : Kjöbmand S. Jacobsen

contra

Henderson, Anderson & Co.

Under nærværende Sag paaanker som Hovedappellant Kjöbmand S. Jacobsen en inden Reykjavik Kjöbstads Bythingsret under 10 September f. A. afsagt Dom, hvorved han er kjendt pligtig til, til Contraappellanterne, Henderson, Anderson & Co. at betale en Sum af 912 Rd. 77 sk. med 6% Rente pro anno fra Forligsklagens Dato indtil Betaling skeer, samt Processens Omkostninger med 20 Rd.

Contraappellanterne have støttet ovennævnte Fordring paa en af Not.public. fidimeret Udskrift af deres Handelsböger ved deres Forretning her paa Stedet, i hvis Følge Hovedappellanten i Tidsrummet navnlig fra 31. Mai til 31. Okt 1866 skal have udtaget diverse, specificerede Varer til bemeldte Beløb, medens Hovedappellanten, benægtende Regningens Rigtighed i Almindelighed, uden nærmere at indlade sig paa Fordringens enkelte Poster, har paastaaet sig frifunden for Contraappellanternes Tiltale i denne Sag paa Grund af, at denne enkelte Deel af hans hele Mellemværende med Contraappellanterne ikke retfærdigen kunde paadømmes uden i Forbindelse, og under Eet med samme, i hvilken Henseende han yderligere uimodsagt har avanceret, at han ikke har kunnet erholde hos Contraappellanterne et fuldstændigt Regnskab over sit Mellemværende med dem i den Tid,

han havde bestyret deres Handelsforretninger her i Landet.

Det er in confesso, og notarisk, at Hovedappellanten har i förnævnte Tidsrum indtil i November 1866, været Contraappellanternes saakaldet „Menager“, eller Bestyrer for deres forskjellige Handelsetablissementer her i Landet, og at det ligger i Sagens Natur, og bestyrkes desuden ved Grundsætningen i N.L. 3-1-7, at han, som saadan, maa være berettiget til at kunne fordre et saadant Hovedregnskab fra sine Principaler, hvorefter de gjensidige Rettigheder og Forpligtelser endeligen kunde opgjøres, skjönnes det ikke rettere, end at Hovedappellanten, der under Sagen udtrykkelig, men forgjæves, har opfordret Contraappellanterne til at producere et saadant Hovedregnskab, for at kunne erklære sig derover med Hensyn til det paastævnte Belöb, maa være at frifinde for Contraappellanternes Tiltale i denne Sag, og det saa meget mere, som der her, efter Parternes Procedure – hvilket iövrigt ogsaa fremgaaer af en i en anden her for Retten verserende nærbeslægtet Sag fra Hovedappellantens Side fremlagt Contract mellem ham og Contraappellanterne – synes kun at være Tale om eet eneste alle Contraappellanternes Handelsetablissementer omfattende Contractsforhold, hvis retlige Fölger ikke, imod Hovedappellantens Protest, synes at egne sig til deelviis Afgjörelse, eller til at blive Gjenstand for flere forskjellige Sager. Efter Omstændighederne ville Sagens Omkostninger for begge Retter være at ophæves.

Thi kjendes for Ret:

Hovedappellanten Kjøbmand S. Jacobsen bør for Contracitanterne, Henderson, Anderson & Cos Tiltale i denne Sag fri at være. Processens omkostninger for begge Retter ophæves.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 15. marz

d ó m u r

í málinu nr. 4/1869: Réttvísín

g e g n

Bjarna Bjarnasyni.

Í máli því, sem hér liggur fyrir, er Bjarni Bjarnason, fæddur 1852, og aldrei áður dæmdur eða ákærður fyrir nokkurt lagabrot, dæmdur í 5 daga fangelsi og málskostnað út af röngum vitnisburði gefnum fyrir politírétti Reykjavíkurbæjar í máli risnu út af áverka á Kristínu nokkurri Jónsdóttur á Helgastöðum, og hefur hann áfrýjað dómnum til landsyfirréttarins.

Það er upplýst og löglega sannað, að ákærði þegar hann var kallaður fyrir réttinn til þess að vitna í málinu, frambar, að hann hefði verið sofandi meðan áflogin, sem áverkinn á Kristínu gjörðist í, fóru fram í baðstofunni á Helgastöðum, og ekkert því vitað um, hvað fór fram, en er dómariinn gekk alvarlegar á hann, og leiddi honum fyrir sjónir, hvað ósennilegur þessi framburður hans væri, játaði hann, að hann ekki hefði verið fullkomlega sofandi, og því næst að hann hefði verið vakandi, heyrt á orðaprás

milli þeirra Páls og Hannesar, og heyrt Kristínu Jónsdóttur hljóða upp yfir sig, og séð hana með bólgið auga á eftir.

En þegar hins vegar athugast, að ákærði, ístöðulítill unglingur, þrátt fyrir það, að dómarrinn gaf honum til kynna, að hann stæði fyrir réttinum, sem vitni, en ekki sem grunaður (Inqvisit), gat haft ástæðu til að álíta sig bendlaðan, eða að hann kynni að bendlast við málið, sem hann var yfirheyrður um, og ekki verður ætlast til af honum, að hann gæti haft skýra hugmynd um, hvort hann ekki með því að segja hreint og afdráttarlaust frá málavöxtum, mundi geta bakað sér einhverja ábyrgð eða ekki, virðist hann ekki hafa unnið til hegningar út af þessum framburði sínum, því síður sem hinn ákærði segist hafa gefið hann í leiðslu, og ber hann því að dæma sýknan af sóknarans ákærum, þó þannig, að hann borgi þann af málssókninni leidda málskostnað samkvæmt undirréttardóminum, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við landsyfirréttninn, 6 rd. til hvors um sig.

Meðferð málsins í héraði, og sókn og vörn við landsyfirréttninn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Ákærði Bjarni Bjarnason á fyrir sóknarans ákærum í þessu máli sýkn að vera. Málskostnaður við undirréttninn, og þar á meðal málsvarnarlaun, borgar hinn ákærði samkvæmt undirréttardóminum, og í málsfærslulaun til sóknara og svaramanns við landsyfirréttninn Organista P. Guðjohnsens og málsfærslumanns P. Melsteds 6 rd. til hvors um sig.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 15. marz

d ó m u r

í málinu nr. 5/1869 : Réttvísín

g e g n

Sigríði Jónsdóttur.

Mál það, sem hér liggur fyrir, er þannig undir komið, að seinast í júnimánuði 1867, dó drengur á 9. aldursári, að nafni Sigurður, hjá föður sínum Jóni Jónssyni bónda á Naustakofa í Skagafjarðarsýslu, og konu Jóns, stjúpu Sigurðar, Sigríði Jónsdóttur. Tilkynnti hlutaðeigandi sóknarprestur sýslumanni í bréfi frá 1. júlí næst eftir lát drengsins og gat þess um leið, að því væri jafnframt hreyft, að ekki væri ugglaut um, að ill meðferð kynni að hafa valdið dauða drengsins, og að hann (sóknarpresturinn) því með tilkvöddum 2 mönnum hefði skoðað líkið og það eftir þeirra sameiginlega áliti litið svo út, að sterkustu líkur væru fyrir því, að drengurinn mundi hafa dáíð af hor og ef til vill annarri illri meðferð, og mundi því fyllsta ástæða til að hlutaðeigandi héraðslæknir skoðaði líkið. Sýslumaður ritaði þann 3. júlí næst eftir héraðslækninum um skoðun á líkinu, sem fór fram þann 19. s.m., og sjálfur tók hann próf í málinu þann 7. sama mánaðar, en dómur gekk fyrst í málinu hér um bil ári seinna eða þann 25. júlí 1868 með þeim úrslitum, að hin ákærða, Sigríður Jónsdóttir, stjúpa Sigurðar, skyldi borga 10 rd. sekt til hlutaðeigandi sveitar-sjóðs og allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal 3 rd. til svaramanns síns. Þessum dómi, við hvern hin dómfelda kvaðst verða að una vegna efnaleysis og

báginda, hefur hlutaðeigandi amtmaður áfrýjað frá amtsins hálfu til landsyfirréttarins.

Af þeim upplýsingum, sem komnar eru fram í máli þessu og snerta meðferð á drengnum Sigurði heitnum Jónssyni, verður landsyfirrétturinn að álíta, að ekki verði með sanni dregin sú ályktun, að hann hafi dáið af illri meðferð foreldra sinna, því að vísu er það upplýst, að hann hafi haft léttu, ónóga og óholla fæðu, og hvergi nærri verið vel þrifaður. En það er hins vegar sannað, að hann átti að búa við hið sama mataræði, atlæti og hirðingu, sem hin börnin á heimilinu, og var ekki hafður útundan í neinu. Að hann oft var agaður en sameiginleg börn hjónanna, lá einungis í því, að hann var hnupsamur. Og þótt nú enda mataræði það, sem hann átti við að búa, hafi getað haft skaðleg áhrif á heilsu hans, og enda flýtt dauða hans, sem þó er ósannað, þá getur það ekki leitt af sér lagalega ábyrgð, er sjálfir foreldrarnir lögðu það sama á sig, og létu drenginn líða súrt og sætt með sér, en áttu við bjargarskort og bágindi að búa. Það er og upplýst, að drengurinn hafði seinasta veturinn sem hann lifði þjáðst af stöðugum niðurgangi og verið að dragast upp, og seinustu 10 dagana, sem hann lifði, ekki getað notið neinnar næringar, og einungis nærst á köldu vatni. Það liggur þannig næst, og er í sjálfu sér eðlilegast eftir upplýstum málavöxtum, að álykta, að sá umgetni veikleiki í sambandi við þau umvitnuðu mjög óhollu húsakynni, hafi dregið Sigurð til dauða, án þess foreldrum hans eða sér í lagi hinni ákærðu, geti réttilega orðið gefin sök á því, og þessi skoðun réttarins styrkist fyllilega við hið framkomna álit héraðslæknisins.

Hina ákærðu Sigríði Jónsdóttur ber því að dæma sýkna

af sóknarans ákærum, og eftir þeim upplýstu málavöxtum virðist einnig ástæða til að dæma hana fría fyrir öllum málskostnaði, og þar á meðal fyrir launum til sóknara og svaramanns hér við landsyfirréttinn 8 rd. til hvors um sig, en að hann greiðist úr opinberum sjóði.

Hvað rekstur og meðferð málsins í héraði snertir, getur landsyfirrétturinn ekki leitt hjá sér að taka fram drátt þann, sem á því er orðinn, er ekkert réttarhald finnst vera haldið í málinu frá 5. ágúst 1867 til 20. sept. 1868, en eftir málavöxtum og einkum með hliðsjón af bréfi undirdómarans til amtsins frá 22. febr. 1868 virðist verða komist hjá að láta þennan drátt varða héraðsdómaranum ábyrgðar, og því vitnast, að rekstur og meðferð málsins hafi verið forsvaranleg. Við landsyfirrétt hefur sókn og vörn hennar verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Sigríður Jónsdóttir á fyrir sóknarans ákærum í þessu máli sýkn að vera. Sóknara og svaramanni við landsyfirréttinn, málaflutningsmanni P. Melsted og organista P. Guðjohnsen bera 8 rd. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun, sem ásamt öllum öðrum af málinu löglega leiðandi kostnaði greiðist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 19. apríl

d ó m u r

í málinu nr. 15/1868: Tómas Jónsson

g e g n

Sigríði Jónsdóttur.

Í máli því, sem hér liggur fyrir, og höfðað er í héraði af stúlkunni Sigríði Jónsdóttur gegn áfrýjandanum Tómasi Jónssyni, út af því, að hann eigi hefur viljað gangast við faðerni að barni því, sem hún ól þann 25. sept. 1867, og í skírinnni hlaut nafnið Veronika Sigríður, hefur áfrýjandinn játað, að hann á því tímabili, sem barnið má álitast komið undir, hafi haft holdlegt samræði við hana, eða eins og hann orðar það í framburði sínum, „reynt það, en það hafi ekki orðið til nota“, og hefur hann í þessu skyni lagt fram læknisvottorð, er þó aðeins telur það ólíklegt, að hann hafi hæfilegleika til barnsgetnaðar, sökum elli og líkamaveikleika, en neitar því þó hins vegar alls eigi, að hið gagnstæða eigi eða hafi getað átt sér stað.

Eftir þessum málavöxtum, hlýtur landsyfirrætturinn að vera héraðsdómaranum samdóma í því, að áfrýjandinn eigi geti fengið að vinna synjunareid eftir laganna 6–13–15 §, heldur hljóti úrslit málsins að vera komin undir því, hvort hin stefnda treystir sér til eður ei að sverja, að áfrýjandinn hafi haft holdlegt samræði við hana á því tímabili, sem barnið er hún fæddi, og sem, eftir skýrslu yfirsetukonunnar, vantaði að minnsta kosti 14 daga til að vera fullburða, geti verið komið undir, þannig að áfrýjandinn, ef hin stefnda vinnur þennan eið, dæmist skyldur til að borga meðgjöf með barninu frá því að það fæddist og

þangað til það er orðið fullra 14 ára að aldri, með þeirri upphæð, sem yfirvaldið nákvæmar ákveður, en að hann þar á móti, ef hin stefnda ekki vinnur eiðinn, dæmist sýkn af ákærum hinnar stefndu í þessu máli.

Málskostnaður virðist, hvort heldur hin stefnda vinnur eiðinn eður ekki, eiga að falla niður við báða rétti, og laun hins skipaða svaramanns hinnar stefndu við landsyfirrættinn 8 rd. r.m. að borgast úr opinberum sjóði. Málið hefur að því leyti sem það er gjafsóknarmál verið flutt forsvaranlega.

Því dæmist rétt að vera:

Svo framarlega sem hin stefnda, Sigríður Jónsdóttir, eftir löglegan undirbúning, vinnur á sínu varnarþingi eið að því, að áfrýjandinn, Tómas Jónsson, hafi haft holdlegt samræði við hana á þeim tíma, að hann geti verið faðir að barni því, sem hún fæddi utan hjónabands, hinn 26. sept. 1867, og í skírninni hlaut nafnið Veronika Sigríður, á áfrýjandinn að borga því til fæðis og uppeldis árlega meðgjöf eftir háyfirvaldsins nákvæmari ákvörðun frá því hún fæddist og þangað til það er orðið fullra 14 ára. Treysti hin stefnda sér þar á móti eigi til að vinna þennan eið, á áfrýjandinn að vera sýkn af ákærum hennar í þessu máli. Málskostnaður við báða rétti falli niður, og málsfærslulaun til hinnar stefndu skipaða málsfærslumanns, organista P. Guðjohnsens, 8 rd. r.m., borgist úr opinberum sjóði. Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Aaret 1869, den 19. April

dom

i Sagen Nr. 3/1869: Kjöbmand S. Jacobsen

contra

Kjöbmand H.Chr.Robb.

Under 1. September 1865 solgte Handelsmand H. C. Robb i Reykjavik, det ham tilhørende Handelsetablisement Nr. 1 i Læknisgata, saaledes som han var bleven Eier af samme ved Skjøde af 21. Juni 1859, og saaledes som dets foregaaende Eiere havde besiddet samme, til Handelsfactor J. Jonassen, som derefter, uden at have taget Etablisementet i Besiddelse, idet Sælgeren vedblev at boe i samme, solgte det i Efteraaret 1866 til Appellanten, Kjöbmand Sveinbjörn Jacobsen, som i næstfølgende Martsmaaned etablerede Handel samme steds. Ved Tiltrædelsen af Etablisementet, var det Handelsinventarium, som hørte til samme, neml. Vægtlodder, Maalekar etc., som findes specificeret i Bilag Nr. 4 i Underretsacten saavidt skjønnes ikke afleveret, men bleve i Sælgerens (indstævntes) Værg, hvorfor Appellantens Factor P. Guðjohnsen, henvendte sig til Sælgeren, indstævnte Handelsm. Robb, om at faae Inventariet sig overladt, hvilket Robb ogsaa gjorde, men efter hans Opgivende alene som Laan til Brug, hvorimod Appellanten paastaaer, at Udleveringen af Inventariet har været pligtmæssig fra Robbs Side, idet samme havde fulgt med i Kjøbet af selve Etablisementet, som en integrerende Deel af samme, og i Henhold hertil nægtede han ogsaa paa Indstævntes Anfordring, at give ham Inventariet tilbage, hvilken Vægning fra Appel-

lantens Side, der saa gav Anledning til nærværende Sag.

Ved Bythingsrettens Dom i Sagen blev Indstævntes Paastand, at han ikke havde solgt men kun laant det omtvistede Inventarium til Appellanten, taget til Følge, og Appellanten tilpligtet under en Mulkt af 2 rd. for hver Dag, som han sad Dommen overhørig, til at tilbagelevere Indstævnte, det i Retsdocumentet Nr. 4 i Bythingsacten, den 22. Oct. f.A. af Indstævnte som Laan til Brug afgivne i Appellantens Besiddelse overgaaede Handelsinventarium, samt efter Uvillige i Retten udmeldte Mænds Skjön at betale Leie af Inventariet, fra 24. Juni 1867 indtil Betaling skeete, ligesom efter uvillige Mænds Skjön, Erstatning, hvis mangelfuld Tilbagelevering af Handelsinventariet skulde finde sted, samt Processens Omkostninger med 20 rd. R.M.

Ved Landsoverretten har Appellanten paastaaet sig fri-funden for Indstævntes Tiltale, og denne tilpligtet at betale ham Sagens Omkostninger skadesløst. Indstævnte derimod har paastaaet Bythingsdommen stadfæstet ligeledes med Tillæg af Processens Omkostninger skadesløst.

Det ligger i Sagens Natur og iagtages ogsaa in Praxi, at faste Eiendomme, naar de sælges, maa beskrives saaledes, at de ikke alene der ved skilles fra alle Andre, men at det ogsaa nøjagtig udtales og bestemmes hvad der skal følge Eiendommen, og i Særdeleshed er dette förnödent med Hensyn til de Ting, der ere af den Natur at det kan være tvivlsomt, om de ligefrem, og uden at det særligen bestemt udtales, og betinges ved Salget, kunne ansees som Appertinent til, eller en integreret Deel af samme. At statuere at Vægtlodder, Maalekar etc, som maa have ved et Handels Etablissement, ere en integrerende Deel af selve

Handelsetablisementet, eller den Bygning hvori Handelen föres, og at disse Utensilier, som saadanne ikke behöves specielt at mentioneres ved Salget af selve Etablisementet, men følge eo ipso med Eiendommen, kan efter Rettens Skjönende ikke antages; thi slige Inventarii Gjenstande, som efter Forbindelsens egen Natur, hverken ere Vincita, eller Fixa til Bygningen, kunde dog ikke betragtes som nogen den paagældende Bygning vedhængende eller incorporerede Ting, idet de kunde flyttes uden nogen forandrig af deres Væsen fra et Sted til andet, og gaa som saadanne fuldkommen ind under Begrebet om rörlige Ting. Her af formenes det at være en Selvfølge, at det ved Salget af faste Eiendomme, hvis Drift, saa lidet som det er Tilfældet med et Handelsetablisement, medfører tilstædeværelsen af visse Utensilier, maae være udtrykkelig betinget at de skulle følge med i Kjøbet, hvis Kjöberen skal kunne gjøre Paastand paa dem, som indbefattet under Kjøbet af Eiendommen, som en integrerende Deel af denne. Dette er imidlertid her ikke skeet, thi Ordene i Skjödets, „at Indstævnte sælger Etablisementet, saaledes som han var bleven Eier af samme, og saaledes som foregaaende Eiere havde besiddet det“, referere sig efter den naturlig Ordbetydning alene til selve Etablisementets Bygninges Huse og tilliggende Grund, og releverer saaledes Intet i Appellantens Faveur. Det Factum at Indstævnte, som foran antydet da han fraflyttede Etablisementet ikke afleverede med Huset Inventariet Qvæstiones, taler desuden for hans Paastand, at han ikke ved Skjödets har afhændet samme, og at Appellantens Factor Th. Guðjohnssen har modtaget Inventariet af Indstævnte som Laan til Brug.

At det endelig saaledes som Appellanten har paastaaet, skulde være her til Lands Skik og Brug, ved Salg af Handelsetablissementer, at Inventariet gaar som en integrerende Deel af disse, over fra den ene Eier til den anden, har Indstævntne bestemt benægtet, og uimodsagt anført flere Exempler her fra Byen paa det modsatte og selv om Handelsinventariet maatte have fulgt med i Kjøbet af et eller andet Etablissement, foreligger dog intet Beviis for at dette er skeet tacite, og ikke efter en udtrykkelig Udtalelse i Skjödet, saaledes som dette findes at have været Tilfældet, da Indstævnte kjøbte det her omhandlede Etablissement (cf. Underr.act. Bil. Nr. 7) thi i dette Skjøde udsiges det udtrykkelig at Inventariet sælges med Etablissementet, hvorimod en saadan klausul er udeladt i det af Indstævnte til Factor Jonassens udstedte Skjøde.

Ifølge det saaledes Anførte vil Bythings Dommen være at stadfæste.

Med Hensyn til de af Indstævnte om Appellantens Sagsförers Indlæg brugte udtalelse, „löst Snak“ som denne har fundet fornærmelig for sig og derfor paastaaet mortificeret og Indstævnte anseet med en passende Mulkt, skjönnes det ikke at denne Paastand efter Contexten egner sig til at tages til Følge. Processens Omkosninger for Landsoverretten vil Appellanten efter Omstændighederne have at betale med 25 Rd. R.M.

Thi kjendes for Ret:

Bythingsdommen bör ved Magt at stande. Processens Omkostninger for Landsoverretten betaler Appellanten Kjöbmand S. Jacobsen til Indstævnte Handelsmand H. C.

Robb med 25 Rd. R.M. Det Idömte at efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 18. maí

d ó m u r

í málinu nr. 8/1869: Réttvísing

g e g n

Jóni Halldórssyni m.fl.

Með dómi sýslumannsins í Ísafjarðarsýslu eru þeir ákærðu Jón Halldórsson bóndi á Leiru og Einar Jónsson vinnumaður, dæmdir sem sekir í sauðabjófnaði í 3×27 vandarhagga refsingu, og kona hins síðar nefnda Sigríður Þorsteinsdóttir sömuleiðis í 10 vandarhaggar refsingu fyrir bjófnaðarhilmingu, og hafa þau öll áfrýjað þessum dómi til Landsyfirréttarins.

Eftir því sem segir í réttargjörðunum eru kringumstæður þessa máls þær, að haustið 1866 komu 2 kindur, veturgömur og lamb, saman við kvíféð á Leiru og rákust heim með því í kvíarnar. Tók Jón Halldórsson sauðinn, en Einar Jónsson lambið og skáru. Fénýtti Einar lambið og kona hans matreiddi það handa honum og sér, en Jón hagnýtti hvorki slátrið úr sauðnum né heldur kjötið af honum, því kona hans, sem lá veik, þegar kindurnar voru teknar, vildi ekkert af því hafa og ekki vita af því á heimilinu. Sauðurinn er metinn á 5 rd., en lambið á 1 rd. 48 sk.

Héraðsdómarinn hefur heimfært þjófnaðinn á kindinni undir 6. gr. tilsk. 11. apríl 1840, en þessi lagagrein hljóðar einungis um sauðapjófnað út í haga, en kindur þær, sem hér ræðir um, voru komnar saman við kvífé ákærðu og höfðu rekizt heim með því til bæjar og eru því ekki teknar út í haga, og á því hinn tilvitnaði lagastaður hér ekki við, heldur er hér um einfaldan þjófnað að ræða, sem ber að heimfæra undir 1. gr. í þeirri framangreindu tilsk., og virðist hegningin fyrir hina ákærðu Jón og Einar hæfilega metin eftir téðum lagastað, til 10 vandarhagga fyrir hinn fyrrnefnda, en 15 fyrir hinn síðarnefnda, er allt virðist að lúta að því, að hann hafi verið frumkvöðull og hvatamaður að töku kindanna, en þar að auki miður vel kynntur að hegðun og breytni, en Jóni þar á móti gefast góðir vitnisburðir fyrir ráðvendni og hegðun að undanfögnu.

Brot Sigríðar er einungis fólgið í því, að hún hrærði í blóðinu og matreiddi það að öðru leyti handa sér og manni sínum. Hlutaðeigandi sóknarprestur hefur vitnað, að hún væri mjög fáfróð í andlegum efnum, og undirdómarinn fullyrðir, að hún sé bæði fáfróð og sannarlegur aumingi, og sjálf hefur hún borið fram, að hún mest af vanþekkingu hafi leiðzt inn í þetta mál, eins og það eftir öllum atvikum virðist mega álíta það næst líkindum, að hún, ístöðulaus og veik eins og henni er lýst, hafi látið leiðast af hvötum manns síns, ásamt tilfinningum af bjargarskortri þeim og sulti, sem var í heimilinu. Landsyfirréttinum virðist því áhorfsmál að dæma hina ákærðu Sigríði Þorsteinsdóttur í hegningu sem seka í þjófnaðarhilmingu, og ber hana því að dæma sýkna af sóknarans ákærum, þó þannig, að hún taki þátt í þeim af málinu leiðandi kostnaði. Þessu samkvæmt ber héraðsdóminum, hvað þá dæmdu hegningu

snertir, að breyta, en þar á móti hvað málskostnað og iðgjöld hins stolna til þeirra, sem stolið var frá, snertir, að staðfesta.

Hvað meðferð málsins í héraði snertir, athugast, að héraðsdómarinn hefir að vísu ekki sagzt hafa haft neina vitneskju um þjófnað hinna ákærðu fyrr en næstum 2 árum eftir að hann var framinn, en úr því er málið tekið fyrir með forsvaranlegum hraða. Rétturinn getur eigi heldur leitt hjá sér að taka það fram, að þingvottarnir aldrei hafa sjálfir ritað nafn sitt undir réttargjörðirnar, heldur handsalað það, og þar sem þetta virðist að lúta að því, að þeir hvorki hafa verið skrifandi né læsir á skrif, og það hljóta þó slíkir menn að vera og þarf líka að vera, finnur Landsyfirréturinn sér skylt að leiða héraðsdómarans athygli að þessu atriði eftirleiðis, og eins að því, að hann hefur látið þá ákærðu sjálfa meta hið stolna, sem hvorki hefur sína stoð í hlutarins eðli né í löggjöfinni (Sbr. Op.br. 28. marz 1800). Sérstök ákæruályktun undirdómarans í sakamálum og birting hennar síðan af stefnuvottum, eins og í þessu máli hefur átt sér stað, hefur ennfremur hvorki heimild í löggjöfinni né í réttarvenjunni, og leiðir einnig af sér óþarfan auka kostnað, enda er það sú almenna réttarvenja, að hlutaðeigandi undirdómari, þegar hann er búinn að ljúka vanaprófunum í málinu, lýsir því að lyktum yfir fyrir þeim seku, að eftir því, sem komið sé fram gegn honum verði lögsókn höfðuð gegn honum og honum stefnt til sakar að svara og dóm að þola út af afbroti sínu. Að öðru leyti hefur meðferð þessa máls ekki verið víta-verð.

Þeir ákærðu borgi hin dæmdu iðgjöld og þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, í því hlutfalli, sem í undirréttar-

dóminum er ákveðið, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við Landsyfirréttinn 5 rd. til hvors um sig.

Við Landsyfirréttinn hefur sókn og vörn verið lögmet.

Því dæmist rétt að vera:

Þeir ákærðu, Jón Halldórsson og Einar Jónsson, eiga að líða, hinn fyrrnefndi tíu og hinn síðarnefndi fimmtán vandarhagga refsingu. Sigríður Þorsteinsdóttir á af sóknarans ákærum í þessu máli sýkn að vera.

Hvað hin dæmdu iðgjöld hins stolna, sem og hvað málskostnað í héraði snertir, á héraðsdómurinn óraskaður að standa. Þau ákærðu borga þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við Landsyfirréttinn, málsfærslumannanna P. Melsteds og J. Guðmundssonar, 5 rd. til hvors um sig í málsfærslulaun, sem greiðist í sama hlutfalli og í héraðsdóminum er ákveðið um málskostnaðinn við undirréttinn.

Hin dæmdu iðgjöld ber að greiða inna 8 vikna frá þessa dóms löglegri birtingu, og dóminum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 18. maí

d ó m u r

í málinu nr. 6/1869: Factor Þorvaldur Stephensen

g e g n

Prentara Einari Þórðarsyni.

Með landsyfirréttarstefnu 25. janúar þ.á. hefur verzlunarstjóri, Þorvaldur Stephensen, skotið til landsyfirréttarins

Reykjavíkurkaupstaðar pólitíréttardómi 17. október f.á. með hverjum hann er dæmdur til að greiða 2 rd. r.m., helminginn hinum stefnda, yfirprentara Einari Þórðarsyni, en hinn helminginn fátækra sjóði Reykjavíkur kaupstaðar, út af því, að nokkrir hestar áfrýjandans höfðu farið inn á tún hins stefnda í haust er var, án þess hann hefði gefið leyfi til þess. En þar sem áfrýjandinn hafði leyfi hjá réttum eiganda að hafa hesta sína á túni, er liggur áfast við tún hins stefnda, án þess að vera aðgreint þar frá með nokkurri girðingu, og það eigi heldur er upplýst undir málinu, að hestar áfrýjandans hafi gjört nokkurn usla eða skemmdir á túni hins stefnda, eins og þetta líka var eftir allan túnaslátt, þá virðist eigi næg ástæða til að dæma áfrýjandann, sem, þó því hafi ekki verið hreyft, ekki stóð eins nærri eins og eigandi túnsins til að bera ábyrgðina af því, að hestarnir runnu inn á tún hins stefnda, sem eins og þegar er sagt á þá hliðina er garðlaust, til útláta eður sekta, og ber hann því að dæma sýknan fyrir ákærum hins stefnda í þessu máli.

Málskostnaður fyrir báðum réttum virðist eftir kringumstæðum eiga að falla niður.

Því dæmist rétt að vera:

Áfrýjandinn, verzlunarstjóri Þorvaldur Stephensen, á fyrir kærum og kröfum hins stefnda, Einars yfirprentara Þórðarsonar, í þessu máli sýkn að vera. Málskostnaður fyrir báðum réttum falli niður.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 18. maí

d ó m u r

í málinu nr. 2/1869: Réttvísni

g e g n

Jóni Álfssyni m.fl.

Með aukaréttardómi Árnessýslu kveðnum upp þann 31. október f.á. eru hinir dómfeldu Jón Álfsson og Ingimundur Gunnarsson, sem báðir eru komnir yfir lögaldur sakamanna og hvorugur áður verið ákærður eða dæmdur fyrir nokkurt lagabrot, dæmdir, auk iðgjalda og málskostnaðar útláta, til að hýðast, hinn fyrr nefndi 20 og hinn síðar nefndi 10 vandarhöggum, og hafa bæði þeir sjálfir og hlutaðeigandi amtmaður skotið þessum dómi til landsyfirréttarins.

Með játningu hins dómfellda Jóns Álfssonar og öðrum í málinu upplýstum atvikum er það löglega sannað, að hann hafi á þann hátt, sem nákvæmar er frá skýrt í undirréttardóminum, nokkrum sinnum stolið ýmsum munum frá húsbónda sínum, presti Páli Ingimundssyni á Gaulverjabæ, svo sem smjöri, tólg, fiski m. fl., og á sama hátt er það löglega upplýst, að dómfelldi Ingimundur Gunnarsson hafi verið Jóni Álfssyni samverkandi í stuldi á 8–9 mörkum af tólg, og fengið síðan hjá honum 1 pott af brennivíni fyrir tólgina, en Jón notið að öðru leyti hins stolna.

Þar sem nú brot hinna dómfelldu virðist af héraðsdóm-aranum að vera réttilega heimfærð fyrir Jóns leyti undir 1. gr. í tilskipun 11. apríl 1840 og fyrir Ingimundar leyti undir 21. gr. þessarar tilskip., sbr. 1.gr., og upphæð hegningarinnar einnig virðist metin í hæfilegu hlutfalli við misverknað hinna ákærðu, eftir téðum lagagreinum, þá er héraðs-

dóminn, hvað hegningu, iðgjöld og málskostnað snertir að staðfesta. Svo ber hinum dómfelldu og in solidum að greiða sóknara og svaramanni hér við réttinn 5 rd. til hvors um sig. Rekstur og meðferð málsins í héraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn við landsyfirréttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. Hinir dómfelldu Jón Álfsson og Ingimundur Gunnarsson eiga einn fyrir báða og báðir fyrir einn að greiða hinum skipaða sóknara og svaramanni hér við réttinn málsfærslumanni P. Melsted og organista P. Guðjohnsen, 5 rd. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun. Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 18. maí

d ó m u r

í málinu nr. 10/1869: Réttvísinn

g e g n

Magnúsi Bjarnarsyni úr Dalasýslu.

Með aukaréttardómi sýslumannsins í Dalasýslu frá 9. október f.á. er Magnús Bjarnarson, sem alizt hefur upp á sveit og er fæddur 14. október 1853, dæmdur fyrir þjófnað í 10 vandarhagga pólítiréttaraga, og til að borga allan af málssókninni leiðandi kostnað og þar á meðal 3 rd. til svaramanns síns, og hefur hann áfrýjað þessum dómi til landsyfirréttarins, en af hálfu hins opinbera er dóminum ekki áfrýjað.

Með eigin játningu og öðrum þeim skýrslum, sem í málinu eru komnar fram, er það löglega sannað, að hinn ákærði hafi gjört sig sekan í þeim þjófnaði, sem hann er dæmdur fyrir, og einkum er fólgin í stuldi af matvælum úr læstum húsum, sem hann hefur brotízt inn í, og hefur hinn ákærði borið fyrir, að hann hafi leiðzt til þessa þjófnaðar með fram af sulti, en sú fyrirbára getur, eftir því sem í málinu er komið fram um viðurværi hans, þar sem hann var á fæði, ekki tekízt trúanleg, enda hefur hann játað fyrir sóknarpresti sínum, að sér væri einhvern veginn ósjálfrátt með gripdeildir sínar, sem lýtur að því, að þjófíirni búi í honum, eins og líka verknaður hans vottar bæði um mikla áræðni og bírafni hans, því hann var þegar hann framdi þjófnaðar verk sín aðeins kominn lítið eitt á 15. árið, og hefur að öðru leyti eftir vitnisburði síns sóknarprests sæmilega greind og þekkingu á kristindómi sínum, en hins vegar ræður það að líkindum, að ákærði, sem alízt hefur upp á sveit og sem slíkur átt ýmsa húsbændur, hafi ekki í uppvextinum orðið góðs uppeldis aðnjótandi, og farið því, eins og hann hefur gjört, villur vegar í breytni sinni. En þar sem héraðsdóminum ekki hefur verið áfrýjað frá hálfu hins opinbera, getur ekki orðið spursmál um að herða þann yfir ákærða gengna hegningardóm, enda þótt hann eftir þeim upplýstu málavöxtum kynni að virðast í linara lagi, og ber bæði hvað hegningu og málskostnað snertir, að staðfesta.

Svo borgar ákærði og þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn 6 rd. til hvors um sig í málsfærslulaun. Meðferð málsins í héraði og sókn og vörn við landsyfírréttinn hefur verið forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur í þessu máli á óraskaður að standa. Sóknara og svaramanni við landsyfírréttinn, málsfærslu-mönnunum Jóni Guðmundssyni og Páli Melsted, bera 6 rd. r.m., hvorum fyrir sig í málsfærslulaun, sem borgist af ákærða. Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 18. maí

d ó m u r

í málinu nr. 9/1869: Réttvísinn

g e g n

Snjófríði Sigurðardóttur og Gísli Árnasyni.

Í máli því, sem hér liggur fyrir, er Snjófríður Sigurðardóttir vinnukona og Gísli Árnason snikkari á Suðurmúla-vegg, sem bæði eru komin yfir lögaldur sakamanna, og eigi hafa áður verið ákærð eður dæmd fyrir lagabrot, hin ákærða Snjófríður fyrir frillulífsbrot í 3. sinni, sitt með hverjum, og Gísli fyrir hórdómsbrot í 1. sinni, og þar að auki bæði fyrir að hafa óhlýðnast amtsúrskurði frá 12. marz 1866, er banna þeim að vera á sama heimili og skipar Snjófríði að fara úr húsi og af heimili Gísli í hæfilega fjarlægð eftir ávísun hlutaðeigandi hreppstjóra undir viðliggjandi hegningu að lögum, dæmd við Suður-Múlasýslu aukarétt, hvort um sig í 15 vandarhagga refsingu og til að borga þann af málssókninni gegn þeim leidda kostnað, og hafa þau bæði skotið dómi þessum til landsyfírréttarins.

Fyrirfram athugast, að undirdómarinn um leið og hann

samkvæmt tilsk. 24. júní 1836 15. gr. ritaði áfrýjunarstefnuna á dómsgjörðirnar, einnig áfrýjaði málinu fyrir hönd hins opinbera, þar sem hlutaðeigandi amtmaður hafði í bréfi til hans frá 17. desember 1868, sem finnst í undirréttargjörðunum, sagt honum svo fyrir, að hann ætti þegar amtið ekki gæti komið til þess að áfrýja aukaréttardómum í sakamálum réttvísinnar vegna, að taka, jafnframt og hann ritaði á undirréttargjörðirnar ráðstöfun til áfrýjunar málsins fyrir hina ákærðu, greinilega fram, að sökinni einnig væri áfrýjað af réttvísinnar hálfu, en þar eð amtmaðurinn hefur ekki neina heimild til að afsala frá sér til undirdómarans þann myndugleika, er honum sem amtmanni er veittur til þess að taka ályktun um áfrýjun mála fyrir hönd hins opinbera, getur þessi áfrýjun frá hálfu hins opinbera af hendi undirdómarans ekki haft nokkra þýðingu, og þessum hluta áfrýjunarinnar til landsyfirrættarins, hlýtur því að frávísa, og liggur málið því þannig einungis fyrir, eftir áfrýjun hinna dómfelldu.

Hvað þá fyrst hina ákærðu Snjófríði snertir, er það sannað, að hún hefur, svo að kalla strax eftir að hún var farin af heimili hins ákærða, Gísla Árnasonar, aftur haldið áfram sínu hneykslanlega sambandi við hann, orðið ólétt eftir hann, og svo farið aftur í vist til hans og endurnýjað sína fyrri sambúð, þvert á móti úrskurði amtsins. Hún getur því ekki komið hjá þeirri hegningu, sem eftir lögum (Plac. 12. júní 1827, sbr. L 6–13–3), liggur við slíku afbroti, og virðist hegningin hæfilega metin til 10 vandarhagga refsingar, og er þar í innifalin sú hegning, sem hún með legorðsbroti sínu, sem hún einnig er ákærð fyrir, hefur bakað sér.

Hvað hinn ákærða Gísla Árnason þar næst snertir, þá er

honum bæði gefið að sök óhlýðnin gegn yfirvaldsúrskurðinum, og að hann hafi gjört sig sekan í hórdómi í fyrsta sinni, og er hvort tveggja þetta afbrot löglega sannað. Honum virðist því hæfilega refsað með 15 vandarhagga refsingu og afplánast með henni bæði brot hans, sem sé óhlýðnin gegn yfirvaldsúrskurðinum og hórdómsbrot hans. Þar að auki ber þeim ákærðu in solidum að borga þann af málsókninni gegn þeim löglega leiddan og leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns þeirra við landsyfirrættinn 5 rd. til hvors um sig.

Hvað meðferð málsins í héraði snertir, verður landsyfirrætturinn að taka það fram, að það hefði að vísu verið réttara, að ákæran hefði einungis yfirgripið óhlýðnina gegn yfirvaldsúrskurðinum, en legorðs- og hórdómsbrotið verið lagt undir úrskurð amtsins, sem eftir löggjöfinni hefur heimild til að skera úr þess konar málum, sem aðeins liggur fjársekt við, og því verður rétturinn að álíta, að það sé dómarsans skylda að leiða athuga þeirra, sem hlut eiga að máli, að því, að þeir geti fengið brot þeirra þannig útkljáð, og með þessu móti komist hjá lögsókn og málskostnaði, og að dómariinn eigi, áður en þeir (svo) höfða lögsókn út af saknæmum legorðsbrotum, að gæta þessarar reglu.

Málið hefur við undir- og yfirrættinn verið rekið og flutt forsvaranlega.

Því dæmist rétt að vera:

Pau ákærðu, Snjófríður Sigurðardóttir og Gísli Árnason, eiga að sæta, hún tíu, en hann 15 vandarhagga refsingu. Hvað málskostnað í héraði snertir, á héraðsdómurinn óraskaður að standa. Svo borga hin ákærðu og in

solidum til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málsfærslumannanna Jóns Guðmundssonar og Páls Melsteds, 6 rd. til hvors um sig í málsfærslulaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 18. maí

d ó m u r

í málinu nr. 12/1869: Jón Bergsson

g e g n

Indriða Stefánssyni.

Þar eð vottorð sættanefndarinnar á kæruskjalið í þessu máli um að sættum hafi ekki orðið komið á í því, bæði er dagsett 7 dögum seinna en málið eftir fyrirkallinu átti að takast fyrir af sættanefndinni, og vottorðið heldur ekki ber með sér, hvort hlutaðeigandi málspartar hafi mætt sjálfir, eða aðrir fyrir þeirra hönd, sem því fremur hefði þurft að taka fram, sem líkur eru fyrir, að kærandi hafi ekki mætt sjálfur (sbr. skjalið Litt. b. nr. 9 í undirréttargjörðunum) og þar eð ennfremur gagnkröfur hins stefnda, þrátt fyrir það þó gagnkæra ekki hefði á undan gengið, og gagnkröfunum verið mótmælt, hafa verið teknar undir dóm verður ekki komizt hjá því að dæma þann í þessu máli gengna dóm og þá viðhöfðu málsmeðferð ex officio ómerka.

Málskostnaður, sem við undirréttinn er látinn falla niður, og út af hverjum engin krafa hefur verið gjörð gegn undirdómaranum við landsyfírréttinn, virðist eftir kringumstæðunum einnig eiga að falla niður við landsyfírréttinn.

Því dæmist rétt að vera:

Sá í máli þessu gengni héraðsdómur og málsmeðferð á ómerk að vera. Málskostnaður við báða rétta falli niður.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 18. maí

d ó m u r

í málinu nr. 13/1869: Réttvísinn

g e g n

Birni Kristjánssyni úr Vestmannaeyjum.

(Hæstaréttardómur bls. 340)

Í máli því, sem hér liggur fyrir, er ákærði Björn Kristjánsson á Vestmannaeyjum, sem er 45 ára gamall, dæmdur við þessarar sýslu aukahéraðsrétt fyrir þjófnað í 4. sinni í 8 ára tugthúsvinnu, og til að borga allan af málssókninni gegn honum leiddan kostnað, og er dóminum bæði af hálfu hins opinbera og af hendi hins ákærða skotið til landsyfirréttarins.

Það er með eigin játningu hins ákærða og sönnunum þeim, sem að öðru leyti eru komnar fram undir rannsókn málsins, löglega sannað, að ákærði laugardagskvöldið fyrir sunnudaginn fyrstan í jólaföstu, hafi eftir dagsetur farið í læsta fiskikró Þorsteins Jónssonar á Oddstöðum á Vestmannaeyjum, með því móti, að hann þrýsti snöggt á hurðina, sem læst var með hengilás, svo hún hrökk upp, því hespan, sem hélt lásnum, var opin að framan, og stolið þar svo 3 p. af kaffi, 2 p. af kaffirót, $\frac{1}{2}$ p. af sykri og nokkrum

lengjum af hákalli og riklingi, og eru munir þessir til samans metnir á 1 rd. 64 sk. r.m.

Ákærði hefur fleirum sinnum verið dæmdur, og sætt hegningu fyrir þjófnað, 1. 15 vandarhagga refsingu eftir dómi Skagafjarðarsýslu frá 13. september 1842, 2. 4 ára betrunarhúsvinnu fyrir stuld á hesti eftir hæstaréttardómi frá 22. maí 1848, 3. 6 rd. sekt fyrir smá þjófnað eftir dómi Vestmannaeyjasýslu frá 12. júní 1860, 4. 4 ára betrunarhúsvinnu, eftir hæstaréttardómi frá 6. janúar 1863, (en sem með konungsúrskurði var breytt í 27 vandarhagga refsingu) og 5. 9 ára tugthúsvinnu eftir hæstaréttardómi 8. október 1868 sem sekur í þjófnaði í 4. sinn.

Undirdómarinn hefur nú dæmt hinn ákærða fyrir þjófnað í 4. sinni, þar sem hann hefur álitð, að hann ekki ætti að hafa neitt tillit til þessa réttar dóms frá 6. ágúst 1865, af þeirri ástæðu, að téðum dómi hefði verið áfrýjað til Hæstaréttar, hvar málið eins og að framan er tilgreint, var dæmt þann 8. október seinastl., en sem undirdómarinn ekki hafði fengið vitneskju um, þegar hann þann 3. febrúar er næst leið, felldi dóm í þessu máli. Það er nú að vísu svo, að hæstaréttardómurinn í því eldra máli, ef hann hefði legið fyrir, hefði getað haft veruleg áhrif á úrslit þessa máls, og sér í lagi getað tekið af tvímælin um það, að í hvert skipti ákærða nú bæri að dæma, hvar við þó athugast, að þar eð þjófnaður sá, sem ákærði nú er orðinn uppvis að, er framinn eftir að landsyfirréttdómurinn í eldra þjófnaðar málinu var fallinn, gat ekkert verið því til fyrirstöðu að dæma hinn ákærða fyrir ítrekaðan þjófnað, svo framarlega sem landsyfirréttdómurinn í eldra málinu ekki yrði felldur úr gildi; eins og það að öðru leyti er auðsætt, að dómarinn þegar hann dæmir mál í aðalefninu

(Realiteten), á sjálfstætt að meta, að hvað miklu leyti verknadur sá, sem liggur fyrir, sé, eftir þeim sérstaklegu málavöxtum, hegningarverður, og að landsyfirréttardómurinn í eldra málinu átti, meðan ekki var búið að fella hann úr gildi, að takast til greina og leggjast til grundvallar við úrslit spursmálsins um í hvert skipti ákærða nú bæri að dæma sekan í þjófnaði. Landsyfirrétturinn getur þannig ekki fallist á þá skoðun dómarans, að landsyfirréttardómurinn í eldra málinu ekki gæti tekizt til greina í máli þessu, af því honum hefði verið áfrýjað til hæstaréttar, en hins vegar hefði undirdómarinn, þar sem dómsins var von á hverri stundu, vel getað réttlætt, þegar svona stóð á, að fresta úrslitum málsins eftir hæstaréttardóminum.

Þar eð nú hinn ákærði með þessum dómi, samkvæmt 16. gr. tilsk. 11. apríl 1840 sbr. 12. gr., er dæmdur fyrir þjófnað í 4. sinni, ber hann nú að dæma fyrir þjófnað í 5. sinni eftir sömu tilskipunar 17. grein í ævilanga tugthúsvinnu, og þessu samkvæmt ber héraðsdóminum að breyta; en hvað málskostnað í héraði, iðgjöld hins stolna og þau dæmdu málsvarnarlaun snertir, að staðfesta.

Svo borgar ákærði og þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn 6 rd. til hvors um sig í málaflutningslaun.

Meðferð og rekstur málsins í héraði og sókn og vörn hér við réttinn hefir verið forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera:

Að ákærði Björn Kristjánsson, á að setjast til tugthúsvinnu ævilangt. Hvað hin dæmdu iðgjöld og málskostnað snertir, á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Svo ber ákærða og að borga þann af áfrýjun málsins leiðandi

kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málaflutningsmannanna Jóns Guðmundssonar og Páls Melsteds, 6 rd. r.m. til hvors um sig.

Hin dæmdu iðgjöld ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegu birtingu, og dóminum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 18. maí

á l y k t u n

í málinu nr. 7/1869: Réttvísín

g e g n

Guðmundi Bjarnasyni.

Áður en landsyfirrætturinn leggur dóm á þetta mál virðist nauðsynlegt, að undirdómarinn útvegi eftirfylgjandi ýtarlegri upplýsingar:

1. Um það hvernig á því stendur, að Hinrik borgari Sigurðsson, sem eftir því, sem í réttarprófunum segir, átti skinnstakk þann, sem málið er risið út af og Guðmundur eftir þeim á að hafa stolið, kærir fyrir amtmanni Thorberg, þá hann sumarið 1866 var á embættisferð á Ísafirði, að þjófnaðarmál á Ísafirði, sem hlýtur að vera málið út af skinnstaknum, hafi af undirdómaranum, þó vissa hefði verið fengin fyrir því, hver stolið hefði, verið látið falla niður, og enginn dómur í því gengið, (sbr. bréf amtmannsins til undirdómarans hinn 10. nóvember 1866). Þar sem téður Hinrik borgari þó hins vegar löngu áður, eða í vitnisburði sínum frá 12. desember 1864, var búinn að lýsa því

yfir, að hann hefði verið búinn að gefa Guðmundi oft nefndan skinnstakk, svo hér væri um engan þjófnað af Guðmundar hálfu að ræða, og liggur hér þannig fyrir beinlínis mótsögn, bæði frá Hinriks hálfu, sem, eftir þessum vitnisburði sínum, yfir engum þjófnaði hafði að kvarta, og frá Guðmundar, sem játar á sig stuldi á þeim hlut, er hann eftir framburði Hinriks var vel að kominn.

Og því er 2: út af þessu atriði nauðsynlegt að bera Hinrik borgara Sigurðsson saman við Guðmund Bjarnason, og láta hinn fyrrnefnda gjöra skýra grein fyrir því, hvenær og við hvert tilefni hann hafi gefið hinum síðarnefnda (Guðmundi) skinnstakkinn, og hvort hann hafi verið búinn að því, þegar Jóhannes Guðmundsson missti skinnstakkinn, eða gjört það á eftir að stakkurinn hvarf Jóhannesi, og rannsókn var byrjuð í málinu, en Guðmund ber að láta gjöra grein fyrir, hvernig á því standi, að hann játaði á sig stuldi stakksins, þar sem Hinrik hins vegar segist hafa verið búinn að gefa honum hann, og því hann, ef svo var, þá hafi farið svo leynilega með stakkin eins og hann gjörði, og falið hann undir skötum í barkanum á báti Einars Jóhannessonar, hvar Jóhannes Guðmundsson fann hann, og yfirhöfuð ber undirdómaranum að annast um, að sú ósamhljóðan og mótsögn, sem í þessu atriði liggur beinlínis fyrir, fái stöðgreinilega skýrð með confrontation Hinriks borgara Sigurðssonar og Guðmundar, svo það verði með vissu séð, hvernig í þessu atriði liggur í raun og veru, því undirdómariinn hefur algjörlega leitt hjá sér að skýra það tilhlýðilega.

Þar eð ennfremur 3. ekki sést með neinni vissu af réttargjörðunum, hvor þeirra Hinriks eða Jóhannes Guðmundsson áttu skinnstakkinn, sem hér ræðir um, ber undirdóm-

aranum að útvega fulla vissu um þetta atriði, með því að bera nefnda menn saman um það.

4. Ber undirdómaranum að upplýsa hvernig og við hvert tilefni hann hafi fengið vitnisburð Hinriks frá 12. desember 1864 (sjá undirréttargjörð nr. 9), þar sem undirdómarinn í prófinu þann 12. nóvember sama ár, lýsir því yfir, að rannsóknin í málinu, þar sem nægar upplýsingar um brotið væru komnar fram, sé á enda, og málið að því er virðist tekið af honum undir dóm, og liggur því ekkert fyrir í réttargjörðunum um það, hvernig undirdómarinn er að þessum vitnisburði kominn, né heldur um það, hvers vegna hann, ef málið, eins og næst virðist liggja fyrir, var búið að taka af honum undir dóm, ekki reassumeraði það, er vitnisburður Hinriks kom fram.

Að öðru leyti er það sjálfsagt, að undirdómarinn, auk þeirra áskildu upplýsinga, á að útvega þær upplýsingar, sem hinar umbeðnu kynnu að gefa tilefni til, og hverjar helzt aðrar, sem hann álítur geti skýrt málið.

Því ályktast:

Undirdómaranum ber með tilhlýðilegum hraða að útvega þær áskildu upplýsingar.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 24. maí

d ó m u r

í málinu nr. 11/1869: Réttvísinn

g e g n

Sigríði Sigurðardóttur úr Vestmannaeyjum.

Með dómi Vestmannaeyjasýslu frá 1. febrúar, er næst leið, er vinnukona Sigríður Sigurðardóttir á Kastala á Vestmannaeyjum, dæmd í 5 rd. sekt til Vestmannaeyja sveitarsjóðs fyrir stuld á 4 p. af haustull, sem hún tók ofan af fjöllum í baðstofunni frá húsbónda sínum, og keypti fyrir sykur og tóbak í verzluninni, og hefur hin ákærða áfrýjað þessum dómi til landsyfirréttarins.

Fyrirfram er þess að geta, að málinu ekki hefur verið áfrýjað af hálfu hins opinbera, og verður því einungis spursmál um, hvort undirréttardóminn beri að staðfesta, eður hvort hina ákærðu beri að dæma sýkna sakar; um hið síðara getur engin spurning orðið, þar sem hér liggur fyrir játning hinnar ákærðu, og brot hennar að öðru leyti er löglega sannað með upplýsingum þeim, sem í málinu eru komnar fram. Hin ákærða er því réttilega dæmd sem sönn að gefinni sök, en að því leyti, sem undirdómarinn hefur álitid hina ákærðu ekki seka í reglulegum þjófnaði, heldur aðeins í hnupli, af þeirri ástæðu, að ullin, sem hún tók, numdi svo litlu verði, og geti því, hvorki að lögum né eftir réttarmeðvitund manna, skoðast sem þjófnaður í eiginlegum skilningi, né sætt hinni almennu þjófnaðarhegningu, verður landsyfirrétturinn að taka fram, að Hæstiréttur aðhyllist ekki þessa skoðun eða þann greinarmun á hnupli og stuldi í réttarmeðvitund manna hér á landi, sem byggðist á

hinum eldri íslenzku lögum, en sem að þessu leyti nú álízt úr lögum numinn með konungsbréfi 19. febrúar 1734, tilsk. 20. febrúar 1789 og tilskipun 24. janúar 1838. Þessa vitanlegu skoðun Hæstaréttar hefði landsyfirrétturinn orðið að taka hér til greina, ef málinu hefði verið áfrýjað af hálfu hins opinbera, en þar sem það ekki er skeð, og hin ákærða yrði með þessu móti harðara úti en eftir undirréttardóm-inum, sem, eins og málið liggur fyrir, ekki er heimild til að herða, ber undirréttarins dóm, bæði hvað hegninguna og málskostnað í héraði snertir, að staðfesta.

Svo borgar ákærða og þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn 5 rd. til hvors um sig. Málið hefur verið rekið og flutt við báða rétti forsvaranlega.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. Ákærða borgar þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn, málaflutningsmannanna Páls Melsteds og Jóns Guðmundssonar, 5 rd. r.m. til hvors um sig.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 9. ágúst

d ó m u r

í málinu nr. 17/1869: Réttvísinn

g e g n

Jens Kr. Jónssyni.

Í máli því, sem hér liggur fyrir, er Jens Kristján Jónsson úr Þingeyjarsýslu ákærður fyrir þjófnað í 2. sinni framinn, og við téðrar sýslu aukahéraðsrétt þann 3. janúar, er næst leið, dæmdur í 3x27 vandarhagga refsingu, sem og til að borga allan af lögsókninni gegn honum leiddan kostnað, og hefir hinn dómfelldi áfrýjað þessum dómi til landsyfirréttarins, og undirdómarinn einnig áfrýjað málinu af hálfu réttvísinnar.

Hvað þessa síðargreindu áfrýjun snertir, athugast, að undirdómarinn ekki hefir neina lagaheimild til þess að áfrýja sakamálum fyrir hönd hins opinbera, því það ber undir hlutaðeigandi amtmann, sem ekki getur að lögum afsalað þennan áfrýjunarrétt til undirdómarans. Stefnunni ber því, að því leyti að málinu er stefnt af hálfu hins opinbera, að frávísa, og málinu að álíta einungis áfrýjað af hendi hins dómfellda.

Þjófnaður sá, sem hlutaðeigandi er orðinn uppvís að, er þar í fölginn, að hann í fyrra sumar stal, þegar hann var á ferð í Akureyrarkaupstað, litlum léreftsstranga 3—4 álnum, sem hann, þegar á hann var gengið, skilaði eigandanum aftur, á öðrum stað hefli, og aftur á hinum þriðja 2 magálum úr eldhúsi, er hann þegar borðaði, á bæ, sem hann var til gistingar. Heflinum er skilað aftur og magálarnir borgaðir.

Pegar meta á hegningu þá, sem ákærði hefir bakað sér með þessum þjófnaði sínum, kemur á þá einu hlið til greina hans ungi aldur, að það stolna nemur mjög litlu verði og að hann fúslega hefir meðgengið afbrot sín, en hins vegar, að hann áður hefir gjört sig sekan í þjófnaði, og fyrir hann verið dæmdur í 10 vandarhagga refsingu með dómi þessa réttar frá 20. apríl f.á. En þegar litið er á lítilræði hins stolna í bæði skiptin og atriði málsins í heild sinni, virðist ákærða samkvæmt 13. gr. tilsk. 11. apríl 1840 hæfilega hegnt með 40 vandarhagga refsingu sem sekum í þjófnaði í öðru sinni, og með þessari breytingu á hegningunni og þar af leiðandi takmörkun lögreglustjórnarinnar sérlegu tilsjón frá 2 til 1 árs, ber héraðsdóminn að staðfesta.

Ákærði borgar þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn 5 rdl. til hvors um sig. Rekstur málsins við undirréttinn og sókn og vörn hér við réttinn, hefur verið forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur í þessu máli á óraskaður að standa, þó þannig, að hinn ákærði sæti aðeins 40 vandarhagga refsingu og sé aðeins um 1 árs tíma háður lögreglustjórnarinnar sérlegu tilsjón.

Ákærði borgar þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn, málfærslumannanna J. Guðmundssonar og P. Melsteds, 5 rdl. til hvors um sig í málaflutningslaun. Dómnum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 9. ágúst

d ó m u r

í málinu nr. 15/1869: Fyrri hjónabandserfingjar Gríms bónda Þorleifssonar

g e g n

ekku hans, Hallgerði Þórhalladóttur, og börnum hennar.

Með landsyfirréttarstefnu frá 17. desember 1868 hafa 4 erfingjar Gríms heitins Þorleifssonar á Nesjavöllum í Árnessýslu af hans fyrri hjónabandi með Katrínu Gísladóttur, en fjárhaldsmaður hins fimmta, ómyndugrar dóttur dáinnar alsystur þeirra, Sigríðar, Þorlákur hreppstjóri Guðmundsson, áfrýjað til ómerkingar með eða án heima-vísunar eða til ógildingar og til þess að algjörlega verði úr gildi hrundið þeim tveimur úrskurðum, er upp voru kveðnir í dánarbúi Gríms Þorleifssonar þann 18. og 19. júní 1868, og skiptagjörðunum sjálfum, sem á þeim eru byggðar, hrundið, og skiptaráðandi skyldaður til að taka búið fyrir að nýju til löglegrar skiptameðferðar, og að þeir stefndu verði dæmdir til að borga áfrýjendunum allan málskostnað skaðlaust eða að minnsta kosti með 50 rd.

Hinir stefndu hafa þar á móti krafizt, að þær áfrýjuðu skiptagjörðir verði staðfestar og áfrýjendurnir dæmdir til að borga þeim málskostnað með einhverju hæfilegu.

Hvað skiptaréttarúrskurðinn frá 18. júní, sem álitur börn Gríms, Katrínu og Jóhann, sem hann átti með hinni stefndu seinni konu sinni Hallgerði fram hjá, áður en hann giftist henni og meðan hans fyrri kona lifði, arfgeng eins og hin önnur ekta börn, snertir, er það auðsætt, að þau hafi orðið ekta börn og öðlast erfðarétt sem slík eftir föðurinn

um leið og hann fékk konunglegt leyti til að giftast móður þeirra og ber því téðan úrskurð að staðfesta.

Hvað því næst úrskurðinn frá 19. júní 1868 áhrærir, fær rétturinn ekki betur séð, en að það sé á góðum rökum byggt, að skiptaráðandi synjaði áfrýjendunum um að skipta skuldum búsins út á milli erfingjanna að tiltölu, en lagði í þess stað ekkjunni út lausafé búsins eftir virðingu, og með þeirri skuldbindingu, að verja því lausafé, sem henni þannig var lagt út, til skuldalúkningar, því bæði hefði gagnstæða gengið rétti dánarbúsins skuldaheimtumannanna of nærri, og svo er það líka almenn venja, að því eftirlifandi hjónanna eru lagðir út lausir munir dánarbúsins eftir virðingu og gjört að skyldu að verja þeim til að borga skuldir búsins og kemur þetta alveg heim við laganna grundvallarreglu í tilsk. 25. sept. 1850, 19. gr., að eigi skuli selja fjármuni búsins nema brýn nauðsyn sé til, og skiptaráðandi annast um, að stofn búsins mæti sem minnstum бага að verða má. Það liggur heldur ekkert fyrir um það, að lausafé búsins hafi ekki verið hæfilega virt eða of lágt, og því heldur ekki neitt fyrir um það, að það mundi hafa gengið í hærra verð, ef það hefði verið selt á uppboðsþingi. Þennan áfrýjaða skiptaréttarúrskurð ber því einnig að staðfesta, og þar sem þessir tveir tilgreindu úrskurðir eru undirstaða fyrir skiptunum, leiðir aftur þar af, að réttarkrafa áfrýjendanna um að dæma skiptin ógild getur ekki tekizt til greina.

Að því leyti sem málfærslumaður áfrýjendanna enn fremur hefir leitazt við að véfengja uppteiknanir hins dána Gríms Þorleifssonar um það, sem hann hafi borgað börnum fyrri konu sinnar upp í móðurarf þeirra, athugast, að eins og hann ekki hefir komið fram með neinar lögsannan-

ir, er á nokkurn hátt geti hrundið þessum uppteiknunum (hins dána), þannig er eftir þeim upplýstu málavöxtum ekki heldur nein ástæða til að rengja þessa skýrslu föðurins eftir hann dáiinn (sbr. 10. gr. í tilsk. 25. sept. 1850) eins og það atriði, að Grímur heitinn áskildi börnum sínum af fyrra hjónabandi þá fasteign, sem búið ætti, þegar hann félli frá, en seinni börnum hans með seinni konunni einungis arftöku í lausafé búsins, einnig lýsir því, að hann hefði viljað halda fyllilega, þegar hann félli frá, uppi rétti eldri barnanna gagnvart þeim yngri, og því síður er ástæða til að rengja hann út af útsvarinu á móðurarfi þeirra.

Þau áfrýjuðu skipti ber þannig í heild sinni að staðfesta, þó athugast, að $1\frac{1}{2}\%$ gjald ekki hafi verið reiknað af þeim hluta búsins, sem skiptist milli erfingjanna, og ber þeim því að greiða þetta gjald til hlutaðeigandi skiptaráðanda af 127 rd. 13 $\frac{1}{2}$ sk. með 61 sk.

Málkostnaður við landsyfirréttninn hlýtur eftir þessum úrslitum málsins að borgast af áfrýjendunum, af einum fyrir alla og öllum fyrir einn, með 15 rd.

Því dæmist rétt að vera:

Þau áfrýjuðu skipti á búi Gríms Þorleifssonar á Nesjavöllum eiga öröskuð að standa. Málkostnað við landsyfirréttninn borgi áfrýjendurnir einn fyrir alla og allir fyrir einn með 15 rd. hinum stefndu.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 16. ágúst

d ó m u r

í málinu nr. 16/1869: Réttvísín

g e g n

Magnúsi Einarssyni.

Með dómi kveðnum upp við Eyjafjarðarsýslu aukahéraðsrétt þann 30. apríl í vor sem leið, er hinn ákærði, Magnús Einarsson, sem kominn er yfir lögdur sakamanna og eigi hefur áður sætt ákæru né hegningu fyrir nokkurt lagabrot, dæmdur í 27 vandarhagga refsingu, og til að borga þann af málssókninni gegn honum leidda kostnað, og hefur hann látið sér dóminn lynda, en hlutað-eigandi amtmaður þar á móti, af þeirri ástæðu, að meðferð málsins í héraði, bæði hvað prófin og dómsálagningu snertir beri ljósan vott um undirdómarans venjulega skeytingarleysi, skotið honum í hvoru tveggja þessu tilliti til landsyfirrættarins.

Með eigin meðkenningu og upplýsingum þeim, sem í málinu eru komnar fram, er það löglega sannað upp á ákærða, að hann undir nafni annars manns, án vitundar hans og vilja, hafi ritað ávísunarseðil til verzlunarstjóra Steinkes á Akureyri, og tekið út á þessa ávísun fleira smávegis, til samans 1 rdl. virði, að hann ennfremur hafi tekið út í lyfjabúðinni á Akureyri í reikning annars manns, einnig án vitundar hans og vilja, 2 pd. af lit, ennfremur tekið með leynd á öðrum stað lítið eitt af munntóbaki, sem hann skilaði aftur að mestu leyti, svo og brauðköku úr poka frá ferðamanni, sem gisti hjá húsbónda hans, og loks hefir lyfsali Hansen á Akureyri borið fram, að ákærði hafi kom-

ið til sín með seðil frá Tryggva Gunnarssyni á Hallgilstöðum og viljað fá út á hann 2 rdl. lán, sem seðillinn hljóðaði upp á, að Tryggvi bæði Hansen um að leggja fyrir sig út til ákærða, en gegn neitun ákærða verður þetta atriði að álítast ósannað. Hér við bætist, að ákærði í forboði dómarans fór um langan tíma burtu úr sýslunni svo málinu varð ekki haldið áfram gegn honum á meðan. Héraðsdómarinn hefir heimfært aðalmisbrot ákærða, þá tilgreindu fölsku ávísun, undir 62. gr. í tilsk. 11. apríl 1840 og látið hegninguna fyrir þjófnaðinn og óhlýðni hans vera fölgna í hegningunni, sem hann hefir dæmt honum fyrir þá tilgreindu fölsku ávísun, og með því að landsyfirrætturinn verður að vera því samdóma, að 62. gr. tilsk. frá 11. apríl 1840 eigi við afbrot ákærða, og að hegningin eftir téðum lagastað, sbr. við 60 gr. sömu tilskipunar, sé eftir kringumstæðunum hæfilega metin (sjá nú og hin útkomnu almennu hegningarlög handa Íslandi 270.gr.) ber héraðsdóminn bæði hvað hegningu og málskostnað snertir, að staðfesta. Svo borgar ákærði einnig þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn 5 rdl. til hvors um sig.

Hvað rekstur og meðferð málsins í héraði snertir, verður rétturinn að álíta, að hún í öllu verulegu sé forsvaranleg. Við landsyfirrættinn hefur sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Undirrættarins dómur í máli þessu á óraskaður að standa. Ákærði borgar þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn, málafærslumannanna P. Melsted og Jóns

Guðmundssonar, 5 rd. til hvors um sig, í málaflutningslaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 23. ágúst

d ó m u r

í málinu nr. 18/1869: Réttvísinn

g e g n

Eyjólfi Guðnasyni.

Með dómi Rangárvallasýslu frá 4. marz þ.á. er ákærði Eyjólfur Guðnason, bóndi á Gíslakoti, dæmdur í 5 rd. sekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs, sem og til að borga þann af málssókninni gegn honum leidda kostnað, og er dómi þessum af hálfu hins opinbera skotið til landsyfírréttarins.

Brot hins ákærða, sem er 64 ára gamall og ekki hefir áður sætt ákæru eða dómi fyrir nokkurt lagabrot, er í því fólgið, að hann í almenningsréttum í haust eð var dró sér og rak heim til sín svartbíldhálssótt hrútlamb, sem hann eignaði sér. Lét hann lambið síðan ganga í fé sínu, sem gekk saman við fé nábylismannanna, en þegar lömbin um veturnæturnar síðast í októbermánuði voru tekin í hús, tóku menn eftir því, að fjármark hins ákærða ekki var á lambinu, og einn af heimamönnum ákærða sagði honum frá þessu, án þess tilgreint sé eða upplýst hverju ákærði gegndi því. En rétt um sama leyti heimti ákærði það eina lamb, sem hann átti um vorið, svipað að lit lambinu, sem hann dró sér í réttunum, en þrátt fyrir það, lagði ákærði sitt fjármark á lambið með launung, svo að enginn vissi af,

en af því að lambið sást svona blóðmarkað, vakti það eftirtekt, og kom það þá fram, að markinu hefði verið breytt, og það gaf tilefni til, að rannsókn og mál var höfðað gegn ákærða.

Hinn ákærði hefir sjálfur skýrt svo frá, að hann hafi markað lambið áður en hann heimti sitt eigið, og verið, þegar hann gjörði það, töluvert drukkinn, en um þetta síðartalda liggur engin sönnun fyrir, og getur því ekki komið til greina, og hvað hið fyrra atriðið snertir, á það einungis að styðjast við ákærða eigin sögusögn.

Hins vegar er það upplýst, að markið á lambinu var mikið frábrugðið hans eigin fjármarki, og að búið var á undan að gjöra hann varan við, að lambið bæri ekki hans mark, og þó það eigi hefði verið, hlaut ákærði sem alvanur fjármaður að hafa tekið eftir markinu á lambinu um leið og hann markaði það, og fyrir þessu atriði liggur sönnunin í sjálfri afmörkuninni. Hér getur því ekki orðið spursmál um, að hér sé um óaðgætni eða flasfengi að ræða, eins og eigi heldur það atriði, að ákærði ritaði nafngreindum manni út af lambinu og innti hann eftir, hvort hann ætti það, getur orðið ákærða til málsbóta, því hann ritaði eigi bréfið fyrr en hann var búinn að marka lambið undir sitt mark, og eftir að það að öllum líkindum – bréfið var dagsett 11. nóv. – var orðið sveitarfleygt, að hann hefði afmarkað lambið og hann því orðinn hræddur um sig. Þegar nú hér við bætist, að hlutaðeigandi sóknarprestur hefir vitnað, að hann hafi heyrt ákærða grunaðan að undanfögnu fyrir ófrómleika, fær rétturinn eigi betur séð en að hinn ákærða réttilega verði að álíta sekan í því að hafa lagt mark á annars manns fé með leynd, og villt svo heimildir á, og virðist honum því hæfilega hegnt eftir tilsk. 11. apríl

1840, 1. sbr. 6. gr. með 10 vandarhagga refsingu, og þessu samkvæmt ber héraðsdóminum, hvað hegninguna snertir, að breyta, en að öðru leyti, hvað málskostnað snertir, að staðfesta.

Svo borgar ákærði og þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn 5 rdl. r.m. til hvers um sig í málaflutningslaun.

Rekstur og meðferð málsins við héraðsréttinn og sókn og vörn við landsyfirréttinn hefir verið forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn ákærði, Eyjólfur Guðnason, á að sæta tíu vandarhagga refsingu. Hvað málskostnað snertir, á héraðsdómurinn óraskaður að standa. Ákærði borgar þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn, málaflutningsmannanna P. Melsteds og Jóns Guðmundssonar 5 rd. til hvers um sig.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 20. september

d ó m u r

í málinu nr. 20/1869: Ingvar Runólfsson

g e g n

Jóni Jónssyni, Guðmundi Guðmundssyni, Benedikt Erlendssyni og Jóni Hannessyni.

Í máli þessu hefir áfrýjandinn Ingvar Runólfsson, bóndi á Eystrahól í Vestur-Landeyjum áfrýjað dómi aukaréttar

Rangárvallasýslu, kveðnum upp hinn 16. nóv. f.á., með hverjum er frávísað máli því, er áfrýjandinn hafði höfðað gegn hinum stefndu, Jóni Jónssyni, Guðmundi Guðmundssyni, Benedikt Erlendssyni og Jóni Hannessyni að því leyti áhrærir eignarréttinn að rekatré, er borið hafði upp á Hlíðarendafjöru og Jón bóndi Jónsson dæmdur sýkn fyrir áburði, kærur og kröfum áfrýjandans um persónulegt ofríki í hið umstefnda skipti, samt málskostnaður dæmdur hinum stefndu, sem að öðru leyti voru dæmdir sýknir af kröfum áfrýjandans.

Hér við réttinn hefur áfrýjandinn krafizt þess, að dómur þessi, að því leyti málinu þar er frávísað, verði dæmdur ómerkur og málinu heimvísað til nýrrar dómsáleggingar um þetta atriði að efninu til, samt að hinir stefndu verði dæmdir til þess að greiða in solidum 20 rdl. í málskostnað.

Hinir stefndu þar á móti hafa hvorki mætt né mæta látið hér við réttinn, þótt þeir séu löglega stefndir, og ber því málið að dæma samkvæmt L. 1—4—30 og tilskipun 3. júní 1796 eftir framkomnum bréfum og skilríkjum.

Þar eð réttarskjalið nr. 3 ber með sér, að áfrýjandinn Ingvar Runólfsson hafi lögleg umráð yfir hinni svonefndu Hlíðarendafjöru frá eiganda hennar, assessor Jóni Pétursyni, þá er engin ástæða til þess með undirdómaranum að fallast á, að málið hafi ekki getað orðið dæmt að aðalefninu til af þeirri ástæðu, að áfrýjandinn hvorki eftir hlutarins eðli né grundvallarreglum laganna hafi heimild til þess að átelja rétt jarðareiganda, því að þetta er gagnstætt hinu ofantéða skjali, er tekur skýrt fram, að áfrýjandinn eftir leigusamningi frá eigandanum skuli vera *eigandi* að trjáreka á Hlíðarendafjöru, og leiðir aftur þar af, að málið átti að dæma í aðalefninu að því leyti eignarréttinn að hinu

umstefnda rekatré snertir, og þar sem þessa eigi hefir verið gætt, verður ekki komiðt hjá að dæma hinn áfrýjaða dóm samkvæmt áfrýjandans réttarkröfu ómerkan, jafnframt og málinu ber að heimvísa til nýrrar dómsáleggingar í héraði, að því leyti sem því hvað eignarréttinn til hins umstefnda rekatrés snertir áður hefir verið frávísað við undirréttinn.

Í málskostnað til áfrýjandans ber hinum stefndu að greiða 15 rdl. r.m.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn áfrýjaði dómur á ómerkur að vera, og vísast málinu heim aftur í hérað til nýrrar dómsáleggingar að því leyti, sem því af héraðsréttinum hefir verið frávísað hvað eignarréttinn til hins umstefnda rekatrés snertir.

Í málskostnað til áfrýjandans, Ingvars Runólfssonar, ber hinum stefndu, Jóni Jónssyni, Guðmundi Guðmundssyni, Benedikt Erlendssyni og Jóni Hannessyni einum fyrir alla og öllum fyrir einn að greiða 15 rd. r.m.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegru birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 11. október

d ó m u r

í málinu nr. 21/1869: Helga Jónsdóttir

g e g n

Dannebrogsmanni Jóni Sigurðssyni, sem fyrrverandi skiptaráðanda.

Að fenginni gjafsókn áfrýjar Helga Jónsdóttir á Ás-mundarstöðum í Þingeyjarsýslu, skiptum á félagsbúi hennar og hennar sálaða manns, Þórarins Eymundssonar, er fóru fram þann 12. ágúst 1868, og hefir gjört þá réttar-kröfu, að þessi skipti verði felld úr gildi, og dánarbúið sett aftur í það ástand, sem það var í, áður en skipti á því fóru fram, og að hinn stefndi skiptaráðandi, dannebrogsmaður J. Sigurðsson, verði dæmdur til að borga allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað.

Hinn stefndi hefur hins vegar krafizt, að hann verði alveg frídæmdur af kærum og kröfum áfrýjandans og sér dæmdur hæfilegur málskostnaður eftir réttarins mati.

Ástæður þær, sem áfrýjandinn hefur tekið fram og byggt réttarkröfu sína á eru:

1. Að skiptafundur hafi ekki fyrirfram verið ákveðinn eða tilkynntur í búinu.
2. Að mótmæli þau, sem komið hafi fram í búinu gegn skuldakröfu verzlunarstjóra S. Jacobsens á Raufarhöfn hafi eigi verið tekin til greina.
3. Að í útgjöld og skuldir búsins hafi verið lagðir út mun-ir, sem áfrýjandinn hefði áskilið sér á skiptunum, og hún eigi getað án verið.

Hvað hið fyrsta af atriðum þessum snertir, athugast, að það er ekki venja í smábúum, og einkum þegar hlutaðeigendur eru, eins og hér átti sér stað, í miklum fjarska, að boða þá á skiptafund, eða að láta þá vita fyrirfram, nær búinu verði skipt, en hlutaðeigendur senda skiptaráðanda um leið og þeir senda honum uppskriftina á búinu skýrslu eða yfirlýsingu um, hvernig þeir vilji skiptunum sé hagað, og sér í lagi um það, hvernig þeir óski að fjármunum búsins verði úthlutað, og (að) svo hafi og verið gjört í því búi, sem hér ræðir um, vottar fylgiskjalið ad nr. 5 a. Þar eð nú þessi meðferð viðgengst almennt, er ennfremur mikill hæðarauki fyrir hlutaðeigendur, og gefur þeim næga tryggingu fyrir að úthlutun á búsins munum fari fram eins og þeir hafa óskað, og hér ekki liggur neitt fyrir um það, að skiptaráðandi hafi brugðið út af því, sem áfrýjandi lagði fyrir, getur þessi mótbára ekki til greina komið.

Viðvíkjandi því næst mótbárunum undir 2. tölulið, er það komið fram, að í búinu hafi legið fyrir reikningur úr löggiltri verzlunarbók Raufarhafnar að upphæð 60 Rd. 42 sk., og að þessi skuld hafi verið lögð út úr búinu til téðrar verzlunar. Þetta hefur nú áfrýjandinn viljað rengja, og borið fram, að hann hafi átt að fá uppbót á reikningnum, er mundi hafa, eins og hann reiknar það, numið 19 Rd. 58 sk., og er þessi uppbótarkrafa byggð á því, að verzlunarstjórinn á Raufarhöfn hefði átt að hafa lofað Þórarinn (svo) heitnum, manni Helgu, sömu vöruþrúsum og verið hefðu á því gefna tímabili á Húsavík, en munurinn milli Raufarhafnar og Húsavíkur vöruþrúsa hefði gjört þá ofangreindu upphæð; en hér við er athugandi, að fyrir þessu atriði er engin önnur sönnun en áfrýjandans eigin sögusögn, og eigi

hægt að fá neina aðra sönnun, þar sem annar hlutaðeigandi er dáiinn, en hinn farinn í fjarlægð.

Rétturinn verður því að fallast á, að skiptaráðandi lagði skuldina út með þeirri upphæð, sem reikningurinn hljóðaði upp á, án þess að taka svo vaxnar mótbárur til greina.

Hvað hið 3. atriðið snertir, ber að líta á það, að áfrýjandinn mótmælti því, að búið væri selt á uppboðsþingi, og úr því varð að leggja út fjármuni búsins in natura, bæði til erfingja og skuldaheimtumanna, hvar af aftur leiddi þá skuldbindingu fyrir áfrýjandann, sem þann lengstlifandi, að verja þeim fjármunum, sem lagðir voru út í skuldirnar þeim til lúkningar, eins og venja er til, þegar búinu er skipt á þennan hátt, hvar á móti engin heimild er fyrir því, eins og áfrýjandinn þó virðist að hafa hugsað sér, að borga skuldaheimtumönnum, sízt kaupmönnum, með þeim munum, sem lagðir voru út í skuldirnar, því kaupmenn eiga heimtu á að fá borgun annað hvort í kaupstaðarvörum eða peningum.

Þegar nú svona stóð á, virðist áfrýjandinn ekki að hafa ástæðu til að kvarta yfir því, þó í skuldirnar kynnu að hafa verið lagðir út þeir munir, sem hún gat eigi án verið, því hún bæði átti og fékk heimild til að leysa þá muni til sín, móti því, að borga skuldirnar, sem þeir voru lagðir út til lúkningar.

Eftir því sem þannig er búið að taka fram fær landsyfirrétturinn eigi betur séð en að réttarkrafa hins stefnda eigi að takast til greina, og að þau áfrýjuðu skipti því beri að staðfesta.

Málskostnaður virðist eftir kringumstæðunum eiga að falla niður, og laun áfrýjandans skipaða málsfærslumanns, sem ákveðast til 8 rd. r.m., að borgast úr opinberum sjóði.

Að því leyti mál þetta er gjafsóknarmál vottast, að það hefur verið flutt forsvaranlega.

Því dæmist rétt að vera:

Pau áfrýjuðu skipti í dánarbúi Þórarins Eymundssonar á Ásmundarstöðum eiga óröskuð að standa.

Áfrýjandans skipaða málsfærslumanni málaflutningsmanni P. Melsted bera 8 rd. r.m. í málaflutningslaun, sem borgist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 11. október

d ó m u r

í málinu nr. 14/1869: Réttvísinn

g e g n

Fyrrverandi Factor J. H. Jónassen.

(Hæstaréttardómur bls. 339)

Í máli þessu, sem af hálfu hins opinbera er höfðað gegn fyrrverandi verzlunarfulltrúa fyrir verzlunarhúsið Henderson, Anderson & Co. í Reykjavík, J. H. Jónassen, er hann fyrir sviksamlega breytni í þessari stöðu sinni og óreglu í bókfærslu dæmdur við Reykjavíkurbæjar aukarétt þann 6. marz þ.á. í 3×27 vandarhagga refsingu, sem og til að borga allan af málinu löglega leiddan kostnað, og þar á meðal 15 rd. til svaramanns síns við undirréttinn, og enn fremur í endurgjald til verzlunarhússins Henderson, Anderson & Co. 1039 Rd. 69 sk., og hefur bæði hinn

ákærði og hið opinbera áfrýjað þessum dómi til landsyfirréttarins.

Með prófum þeim, sem tekin hafa verið í þessu máli, má það álítast nægilega sannað, að hinn ákærði hafi sem forstöðumaður ofangreindrar verzlunar gjört sig sekan í ýmissri óreglu og hirðuleysi, sér í lagi hvað reiknings- og bókfærslu snerti, án þess þó að það hins vegar geti orðið staðhæft eða álitizt nægilega sannað, að þetta sé sprottið af ásetningi, heldur virðist öllu fremur, að mikið af þessari óreglu hafa sína undirrót í því, að hinn ákærði eftir mælir sinnar þekkingar, ráðdeildar og lífsreynslu, eigi hafi verið fær um að hafa á hendi stjórn svo umfangsmikillar og stórbrotinnar verzlunar sem þeirrar, er hann var settur yfir, en hins vegar eru þó komin fram fleiri atriði í málinu, sem eigi virðast geta orðið skoðuð frá þessari hlið eða réttlætt með þekkingarskorti eða vangæzlu, en hafa á sér þann blæ, og eru sameinuð þeim atvikum yfirhöfuð að tala, að hinn ákærði í sinni stöðu hlýtur að álítast að hafa breytt þannig með þeirri meðvitund, að hann með því að breyta á slíkan hátt, bakaði sér lagalega ábyrgð.

Það sakaratriði, sem í þessu tilliti fyrst kemur til greina, er það, að hann, þegar hann árið 1865 keypti af kaupmanni Robb húsið nr. 1 í Læknisgötu í Reykjavíkurbæ fyrir 2850 Rd., færði Robb af kaupverðinu í Credit í verzlunarbókinni við Hendersons, Andersons verzlun 1850 Rd. með þeim beinlínis ummælum, að Robb hefði lagt eða látið leggja eftir nóta inn í verzlunina ýmsar íslenzkar vörur, er numið hefðu þessari upphæð, meðan það hins vegar er viðurkennt og sannað, að Robb ekki lagði inn neinar vörur í téða verzlun, og ákærði hlýtur því að hafa borgað þenna hluta af kaupverði hússins með eigum húsbænda

sinna, þar sem hann hins vegar ekki finnst að hafa debiterað sig við verzlunina fyrir þessari upphæð, og verður þetta eigi öðruvísi skoðað en fölsun á verzlunarbókinni.

Eins og nú þessi aðferð eigi getur skoðast sem orðin af vangá eða athugaleysi og það ennfremur er vitnað af bókhaldara hans E. Sæmundsson, að hann (Sæmundsson) hafi fært inn í höfuðbókina eftir ákærða „dictat“, að Robb hefði lagt inn í verzlun þeirra Hendersons og Andersons þá umræddu 1850 Rd., þannig hefur hinn ákærði eigi getað réttlætt þetta með einu né neinu, því, að hann hafi lagt inn í verzlunina frá sjálfum sér af eigin vöruafla samsvarandi upphæð, finnast engin rök fyrir í bókum verzlunarinnar. Hinn ákærði hlýtur því að álítast að hafa bakað sér með þessari aðferð lagalega ábyrgð, sem hér á eftir mun verða nákvæmar ákveðin í sambandi við þau önnur sakaratriði, sem hér á eftir verða tilgreind. Að því leyti sem hinn ákærði borgaði kaupmanni Robb það tilgreinda hús með 1000 Rd. konunglegu skuldabréfi, sem verzlun þeirra Hendersons og Andersons átti, og ákærði ráðstafaði á þenna hátt, segist ákærði hafa verið búinn að borga verzluninni skuldabréfið, áður en hann tók til þess, og lét Robb fá það upp í húsverðið, en fyrir þessum framburði hans finnast eigi heldur nein rök í verzlunarbókunum, og ákærði hefur heldur ekki debiterað sig þar fyrir þessari upphæð, en samt sem áður virðist eigi næg sönnun fengin fyrir því, að hér liggi nokkur þau svik fyrir, sem ákærða geti orðið til áfellis.

Ennfremur er það komið fram undir málinu, að hinn ákærði hafi árið 1864 tekið fyrst 1000 Rd. og seinna 500 rd. lán móti veði í verzlunarhúsum þeirra Hendersons og Andersons. Lán þetta tók hann eftir því sem komið er

fram í sínar eigin þarfir, en þar sem hann eftir stöðu sinni til verzlunarinnar, sem hann stóð fyrir, ekki gat haft neina heimild til slíkrar veðsetningar, og honum hlaut að vera það ljóst, að hann ef til vildi, bakaði húsbændum sínum með þessu allmikla ábyrgð, gjörði hann sig með þessu tiltæki sínu sekan í dirfskufullu gjörræði, er hann með þessum hætti lagði skuldbindingu á annarra eign að þeim fornspurðum, en þar sem þó lántaka þessi eigi hefur leitt af sér neitt fjártjón eða ábyrgð fyrir verzlunina, og ákærði hefur tekið skuldina algjörlega að sér, og verzlunin þannig er orðin laus við hana, virðist ekki næg ástæða til að láta þetta tiltæki varða ákærða lagalegrar ábyrgðar, en hins vegar virðist það auðsætt, að hann eigi að skyldast til að borga þeim Henderson og Anderson þær leigur, að upphæð 170 Rd., sem hann hefur borgað af láninu út úr verzluninni til síns lánardrottins.

Þá er það ennfreður upplýst um hinn ákærða, að hann á árunum 1864–1865 hafi fært vinnulaun þeirra manna, sem voru í vinnu við verzlun þeirra Hendersons & Andersons hærri í erfiðisbókinni en í höfuðbókinni, og skakkar þetta til samans um 242 Rd. 31 sk., sem vinnulaunin eru hærri í erfiðisbókinni. Vinnulaunin eru nú borguð hlutaðeigendum eftir höfuðbókinni, en færð til útgjalda eftir erfiðisbókinni, og virðist mismunurinn þannig, eins og líka ákærði hefur viðurkennt að vera, runninn inn hjá hinum ákærða, eins og undirdómarinn líka hefur skyldað ákærða til að borga þessa upphæð, að fráðregnum 21 rd., en þar sem hann (undirdómarinn) að öðru leyti eigi hefur tekið þetta atriði undir yfirvegun og dóm, getur það eigi komið hér undir landsyfirréttarins atkvæði.

Ákærða er ennfreður gefið að sök, að hann ekki hafi

fært verzluninni til inntektar vinnulaun þau, að upphæð 48 Rd. 48 sk., sem borgaðir finnast að vera úr verzluninni fyrir enskan kaupmann, Loch að nafni, og þessi aftur hafði borgað kaupmanni S. Jacobsen, yfirumsjónarmanni verzlunarinnar, en sem ákærði eigi segist muna eftir, að hann hafi borgað sér, en þorir þó hvorki að staðhæfa til eður frá um það, og þar sem þetta atriði þannig ekki er fullsannað, verður það ekki talið ákærða til áfellis, öðru vísi en sem eitt af þeim mörgu óreglu- og hirðuleysisatriðum í reikningsfærslu hans, svo hér sést ekki með neinni vissu, hvort verzluninni eru borguð þessi vinnulaun eða ekki.

Þá er það undir málinu komið fram og sannað upp á ákærða, að hann í tilefni af því, að þeir húsbændur hans Henderson & Anderson höfðu lofað Egli bónda Hallgrímssyni í Vogum að útvega honum til kaups fiskiskútu, hafi þann 14. okt. 1863 í Reykjavík, skrifað undir samning um kaup á slíkri skútu við bóndann Stefán Sveinsson á Kalmannstjörn, og hljóðar þessi samningur, sem kominn er fram undir málinu, á þá leið, að Stefán lofar að selja skútuna, sem kölluð var Louise, og ákærði að kaupa hana fyrir 3400 Rd. og skyldi fara um borgunina, eins og í samningnum er tekið fram. Þenna samning undirskrifuðu þeir Stefán og hinn ákærði ásamt 2 tilkvöddum vitundarvottum, og tók Stefán samninginn heim með sér, en á vetrinum næst á eftir drukknaði Stefán, og samningurinn kemur ekki fram í búinu eftir hann látinn og kaupin liggja í þagnargildi. Vorið eftir sendir þá ákærði mann til ekkju Stefáns, sem ekkert vissi með neinni vissu um, hvort maður hennar var búinn að semja um sölu á skútunni eða ekki, og falar hana, eins og ekkert áður hefði umsamist, til kaups af henni, og samdist þá svo milli ekkjunnar og lög-

ráðamanns og umboðsmanns hins ákærða, að hún selur honum skútuna handa þeim Henderson & Anderson fyrir 2800 Rd., en ákærði selur hana síðan Egli Hallgrímssyni fyrir 3000 Rd., og eru svo kaupin fullgjörð. En þegar kom fram á sumarið sama árið, finnur ekkjan samninginn frá 14. okt. 1863, fer þá lögráðamaður hennar á fund ákærða, og sýnir honum samninginn. Kannaðist ákærði þá að vísu við að hafa skrifað undir hann, en bar fram, að hann hefði gjört það, án þess að hafa þekkt eða vitað samningsins innihald, en þó lauk svo, að hann undirgekkst að borga ekkjunni 100 eða 200 Rd. uppbót (sem hann þó ekki hefur gjört).

Það eru nú að vísu komnar fram nokkrar líkur fyrir því, að yfirumsjónarmaður verzlunarinnar, kaupmaður Sveinbjörn Jacobsen, hafi samið um kaupin á skútunni, en þó svo hefði verið, getur það ekki tekist trúanlegt, að hinn ákærði hafi ásamt vitundarvottum ritað undir samninginn, án þess að hafa áður kynnt sér hans innihald. Hitt er og næst að halda, að hann, þegar samningurinn ekki kom fram í dánarbúi Stefáns Sveinssonar, hafi hugsað, að hann væri algjörlega glataður, og að hann í því trausti hafi gjört seinni kaupin, og látið á engu bera með þau fyrri. Það má þannig álítast sannað, að hinn ákærði hafi gjört sig sekan í saknæmum svikum gegn dánarbúi Stefáns Sveinssonar með því að hafa af búinu 600 Rd., eftir því, sem upphaflega hafði verið umsamið, en ekkjan virðist að hafa fallið frá frekari skaðabótum en 200 rd., sem henni eru og borgaðir af verzlun þeirra Hendersons & Andersons.

Loks er hinum ákærða gefið að sök, að hann hafi ekki fengist til að leggja af nokkurn jafnaðarreikning til húsbænda sinna, þegar hann fór frá verzluninni, svo hús-

bændur hans hafa orðið að láta semja þennan reikning eftir verzlunarbókunum, og telst þeim svo til, að reikningsprot hins ákærða við verzlunina, séu að upphæð 14256 Rd. 21 sk., en hinn ákærði hefur heldur ekki fengizt til að yfirfara þenna reikning, og borið fyrir í hvort tveggja til-liti, að sér hafi verið fyrirmunað að semja reikning, og eins að yfirfara þann reikning, sem húsbændur hans, eins og nú var sagt, létu semja, – en þetta verður að álítast eintóm viðbára, því það er upplýst og sannað, að honum stóð til boða að fá verzlunarbækurnar og önnur nauðsynleg áhöld til þess að geta samið reikninginn á skrifstofu þeirra Hendersons og Andersons, sem hann með engu móti vildi þýðast, og getur hann því eigi réttlætt þessa þvermóðsku sína og skeytingarleysi, án þess að þetta þó virðist að geta varðað honum við lög.

Auk þess sem hér að framan hefur verið tilgreint og talið, er það fyllilega ljóst, að hinn ákærði hefur gjört sig sekan í margs konar óreglu og skeytingarleysi, sem forstjóri verzlunar þeirra Hendersons & Andersons, sem hann var settur yfir, ritað rangt í verzlunarbækurnar og skafið út í þeim, enga kassabók haldið m.m.

Hinn ákærði getur þannig eigi komizt hjá hegningu, sem eftir málavöxtum, og með sérstakri hliðsjón af hans aug-sýnilegu einfeldni og þekkingarskortu í meðferð allra reikningsmála virðist hæfilega metin eftir tilsk. 11. apríl 1840 41. gr., sbr. 1. gr. og 76. gr. í 4×5 daga fangelsi við vatn og brauð eins og honum einnig ber að borga í endur-gjald til þeirra Hendersons & Andersons leigur þær, sem reiknaðar hafa verið verzlun þeirra til útgjalda af láni því, sem hinn ákærði fékk frá Magnúsi Jónssyni á Bráðræði, tilsamans 170 Rd.

Loks borgar ákærði allan af málssókninni gegn honum löglega leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn 20 Rd. til hvors þeirra um sig. Þau svaramanni við undirréttinn dæmdu laun samþykkjast. Hvað rekstur málsins í héraði snertir, hefur að vísu staðið lengi á honum, en þegar athugast, hvað mál þetta er margbrotið og umfangsmikið, og að undirdómarinn hefur orðið að leita í því upplýsinga utanlands og innan, og verja löngum tíma til að yfirfara verzlunarbækurnar, fær rétturinn eigi betur séð, en að málið hafi verið rekið með þeim hraða, sem kringumstæður þess leyfðu. Við landsyfirréttinn hefur sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn ákærði Jónas Jónassen á að sæta 4×5 daga fangelsi við vatn og brauð. Hvað málskostnað snertir í héraði á undirréttarins dómur óraskaður að standa.

Ákærði borgi þann af málsins áfrýjun leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn, málaflutningsmanna Jóns Guðmundssonar og P. Melsteds, 20 Rd. til hvors um sig, og ennfremur í skaðabætur til verzlunar þeirra Hendersons & Andersons 170 Rd.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá dómsins löglegru birtingu og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 18. október

d ó m u r

í málinu nr. 22/1869: Réttvísir

g e g n

Kristjáni Bjarnarsyni.

Í máli því, sem hér liggur fyrir, er það með játningu hins ákærða Kristjáns Björnssonar, og öðrum þeim gögnum, sem komin eru fram í málinu, löglega sannað, að hann, sem rúmlega er tvítugur að aldri, og eigi hefur áður sætt ákæru eða hegningu fyrir nokkurt lagabröt, hefur þann 8. febrúar næstl. falað og fengið til kaups í sölubúð factors Steinkes á Akureyri hjá assistent Eggert Laxdal litarefni til eins punds fyrir 16 sk., og að hann þegar Laxdal heimtæði borgunina af hinum ákærða fyrir litinn hafi sagzt vera búinn að gjalda hana til factors Steinkes, sem líka var staddur í búðinni og farið svo á burt, en þegar Laxdal svo spurði Steinke um það, hvort ákærði hefði borgað honum litinn og það reyndist ósatt, hljóp Laxdal þegar eftir ákærða, náði honum og kom með hann, og játaði hann þegar, að hann hefði ætlað að svíkja út litarefnið, því að hann hefði ekkert haft til að borga það með, en hafa verið búinn að lofa að útvega það. Undirdómarinn hefur nú skoðað þetta brot hins ákærða sem þjófnað og stefnt honum til að þola dóm fyrir þennan glæp, og heimfært það undir 30. grein í tilsk. 11. apríl 1840, en þessi skoðun undirdómarans er beinlínis röng, því hér er einungis um sviksamlegt tiltæki að ræða. Landsyfirrétturinn álítur þó eftir málavöxtum, sem hér liggja fyrir, að komizt verði hjá í þessu máli að láta þessa yfirsjón í meðferðinni á málinu

hamla endilegum úrslitum þess nú þegar; og það atriði, að áteiknun stefnuvottanna á stefnuna til landsyfirrættarins um birtingu stefnunnar er mjög ófullkomin (sbr. tilsk. 3. júní 1796 19. gr.), þar sem að í hana vantar atriðisorðin: „framanskrifaða landsyfirrættarstefnu“, virðist heldur ekki eiga að verða málslyktum til fyrirstöðu.

Afbrot hins ákærða ber, eins og þegar er tekið fram, að heimfæra undir hugmyndina um svik (og þannig undir 41. gr. í tilskipun 11. apríl 1840), en með hliðsjón af hlutaðeiganda æskualdri, lítilræðis þess, sem hann sveik út, hans fúsu játningu og góðu hegðunar hingað til, virðist hann (sbr. hin nýju sakalög fyrir Ísland 258. gr. og 50. gr. í tilsk. 11. apríl 1840) geta afplánað brot sitt með lítilli fjársekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs, sem hæfilega virðist metin til þeirrar upphæðar, sem í héraðsdóminum er ákveðin, og ber dóminn því í þessu atriði að staðfesta. Svo borgar hinn ákærði og þann af málssókninni gegn honum leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn, 5 rd. til hvors um sig í málaflutningslaun.

Viðvíkjandi meðferð málsins í héraði athugast, að bæði hefur staðið lengi á málinu áður en dómur féll í því, og svo er dómurinn ekki birtur ákærða, fyrr en eftir hér um bil tvo mánuði frá dómsuppsögn, og þá af dómaranum sjálfum með tilkvöddum vitundarvottum, sem er fjærstatt því, sem fyrir er mælt í tilskipun 3. júní 1796 22. gr. um dóma-birtingu, en eftir kringumstæðunum virðist þó ekki full ástæða til að láta þetta varða undirdómaranum ábyrgðar, og því vottast, að meðferð málsins í héraði hafi eigi verið slík, að hún eigi að valda ábyrgð. Við landsyfirrættinn hefur sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn ákærði, Kristján Björnsson, á að borga 2 (tvo) ríkisdali í sekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs. Svo borgar hann og allan af lögsókninni gegn honum löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málaflutningsmannanna P. Melsteds og Jóns Guðmundssonar, 5 rd. til hvors um sig.

Þá ídæmdu sekt að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 18. október

d ó m u r

í málinu nr. 19/1869: Ólafur Guðmundsson

g e g n

Indriða Gíslasyni.

Mál þetta er þannig vaxið, að 31. jan. 1852 fóru fram við skiptaréttinn í Skagafjarðarsýslu skipti á dánarbúi Guðmundar bónda Sigurðssonar á Egg í Hegræsi; mætti þar þá fyrir hönd ekkju Guðmundar, Ragnheiðar Arnórsdóttur, tengdason þeirra hjóna, Indriði Gíslason á Hvoli, er þá bjó á Bæ í Reykhólasveit, og sem áminnt ekkja þá var hjá til heimilis, og tók Indriði á móti því, er ekkjunni skiptist, og þar á meðal 379 rd. 27 sk. í peningum og kvittaði fyrir móttökunni í skiptabókinni. Síðan var ekkjan hjá Indriða tengdasyni sínum, unz hún árið 1861 fluttist þaðan í burtu norður í Skagafjörð til ættingja sinna, og dó þar 2 árum seinna, eða árið 1863.

Skiptaráðandinn í Skagafjarðarsýsu krafði þá Indriða um áminnzta peninga, og er Indriði vildi eigi greiða þá af hendi, lét hann höfða mál gegn honum, en við gestaréttardóm Dalasýslu hinn 19. október 1868 var Indriði dæmdur sýkn saka og málskostnaður látinn falla niður. Erfingjar ekkjunnar hafa nú borið það fram, að hún hafi sagzt hafa lánað Indriða peningana og ekkert fengið af þeim aftur hjá honum, nema 4 rd., þá er hún fór norður frá honum, svo hefur Indriði eigi heldur sýnt neina kvittun fyrir því, að hann hafi skilað tengdamóður sinni peningunum, en borið það fram, að hún hafi sem fjár síns ráðandi mátt gjöra af sínu það, er hún vildi, og þegar hún hafi farið frá sér, hafi hann álitíð, að kvittur skildi við kvittan. Það er nú að vísu engin sönnun komin fram, hvorki fyrir því, að Indriði hafi tekið peningana til láns hjá tengdamóður sinni, né heldur getur það eftir kringumstæðunum álitizt sannað, að hann eigi hafi skilað henni peningunum, þó hann eigi hafi tekið hjá henni kvittun fyrir þeim; en þar sem hann þó enga slíka kvittun hefur lagt fram og ekkert liggur fyrir um það, að Ragnheiður heitin hafi haft nokkrar þær útgíptir, meðan hún var hjá honum, að peningarnir fyrir þá skuld hefðu þurft að eyðast henni, þá virðist ástæða til, að láta málslyktir vera komnar undir synjunareiði hans, þannig, að hinn stefndi, ef hann vinnur eiðinn, sé frí fyrir kærnum og kröfum stefnanda og málskostnaður falli niður, en að öðrum kosti borgi skuldina að frádregnum 4 rd. og málskostnað með 40 rd.

Því dæmist rétt að vera:

Svo framarlega sem hinn stefndi, Indriði Gíslason, innan réttarins á löglegan hátt vinnur þann eið, að hann eigi

hafi haldið hjá sér peningum þeim, að upphæð 379 rd. 27 sk., er hann tók við á skiptum eftir tengdaföður sinn Guðmund Sigurðsson og tilheyrðu tengdamóður hans Ragnheiði Arnórsdóttur, heldur skilað þeim tengdamóður sinni, og eigi heldur síðan tekið þá til láns hjá henni, né eigi þá, ef svo var, ógoldna, á hann fyrir kröfum og kærum dánarbús hennar í þessu máli sýkn að vera, og málskostnaður að falla niður. En treystist hann eigi til að vinna slíkan eið, á hann að borga til nefnds dánarbús 379 rd. 27 sk. r.m. að frádregnum 4 rd. og þar að auki 40 rd. í málskostnað.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 8. nóvember

d ó m u r

í málinu nr. 24/1869: Anna Jónsdóttir

g e g n

Gísla Bjarnasyni.

Þar eð það ekki verður séð af réttargjörðunum í þessu máli, að sú sættatilraun, sem eftir laganna fyrirmælum, sér í lagi í tilskipun 25. marz 1791, 10. júlí 1795 10. gr. samborið við opið bréf 28. maí 1825, átti að fara fram, hafi verið reynd af pólitíðómaranum, hlýtur öll meðferð þessa máls og réttargjörðirnar í því ex officio að dæmast ómerk-
ar.

Málaflutningslaun þau, sem bera sóknara hér við rétt-

inn, er ákveðast til 5 rdl., ber að greiða úr opinberum sjóði. Þar eð orðið hefur að útvega konunglegt uppreisnarleyfi til málsins áfrýjunar, getur pólítírættardómarinn eftir L. 1–6–12 eigi haft ábyrgð af meðferð sinni á málinu.

Hin skipaða málsfærsla hér við réttinn hefur verið lög-mæt.

Því dæmist rétt að vera:

Réttargjörðirnar í þessu máli og öll meðferð þess við pólítírættinn á ex officio ómerk að vera. Hinum skipaða málfærslumanni áfrýjandans, Jóni Guðmundssyni, bera 5 rdl. í málsfærslulaun, sem borgist honum úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 6. desember

d ó m u r

í málinu nr. 28/1869: Réttvísir

g e g n

Bjarna Kristjánssyni.

Þar eð mál þetta hefur verið dæmt í héraði af hlutaðeigandi sýslumanni með tilkvöddum meðdómsmönnum, en meðdómsmönnum eigi verið stefnt fyrir yfirdóminn, leiðir þar af, að málinu verður að frávísa til nýrrar og löglegrí stefnu til yfirdómsins, samkvæmt 1–2–3.

Því dæmist rétt að vera:

Þessu máli frávísast til nýrrar og löglegrí stefnu til yfirdómsins.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 6. desember

d ó m u r

í málinu nr. 26/1869: Kaupmaður E. Waage í Reykjavík
g e g n

Fyrrverandi Factor Th. Guðjohnsen og verzlunarmanni
Th Johnsen.

Mál það, sem hér liggur fyrir, er höfðað af áfrýjandanum, kaupmanni Waage í Reykjavík, við bæjarþingsréttinn sama staðar fyrir hönd 4 bænda, Péturs Bjarnasonar og Jakobs Bjarnasonar á Hákoti í Njarðvík, Halldórs Halldórssonar á Vatnsleysu og Guðmundar Jörundssonar á Dægru á Akranesi, til borgunar skuldakröfum þeim, sem þeir eiga inni eftir reikningi í verzlun kaupmanns S. Jacobsens hér í bænum, sem innstefndi Th Guðjohnsen stóð fyrir, og gjöra kröfur þessar samanlagðar 176 rd. 92 sk., en þar eð téður verzlunarstjóri neitaði að borga áfrýjendunum þær umgetnu skuldakröfur út úr verzluninni, lagði hann (Waage) málið í einu lagi til sætta, og er þær ekki komust á, stefndi hann málinu í dóm, er féll þann 12. ágúst seinastl. á þá leið, að málinu var frávísað, og hinum stefndu dæmdur 1 rd. hverjum fyrir sig í kost og tæring.

Við landsyfirréttninn hefir áfrýjandinn gjört þá réttarkröfu, að dómur bæjarþingsréttarins verði alveg úr gildi felldur, og undirdómarinn skyldaður til að dæma málið í „Realiteten“, og sér dæmdur málskostnaður hjá þeim stefndu, en þessir hafa hins vegar krafizt, að undirréttarins dómur verði staðfestur, og þeim dæmdur málskostnaður hjá áfrýjandanum.

Par eð það eftir löggjöfinni, sér í lagi eftir konungsbréf-

unum frá 20. september 1754 og 3. janúar 1755, verður að álítast ólögmeitt, að þeir framangreindu bændur hafa í einu máli sótt þá innstefndu um borgun á því, sem þeir áttu inni í verzlun kaupmanns S. Jacobsens, er þeir hver um sig hafa sjálfstæða kröfu, án þess það verði álitid að nokkurt samband sé á milli þeirra innbyrðis, þar sem þeir hafa hver um sig sérstaklega samið við verzlun Jacobsens, og hann á sama hátt samið við hvern þeirra, og hér því ekki er neitt það samband milli krafna, sem eftir þeim gildandi lögum geti heimilað, að steypa þeim saman í eitt, og leggja þær í einu lagi í dóm, og málið þannig upphaflega er að álíta ólöglega höfðað við undirréttinn, verður landsyfirrætturinn að aðhyllast þá niðurstöðu, sem undirdómarinn hefur komist að, og ber því undirréttarins dóm að staðfesta, þó (svo) að málskostnaður falli niður.

Málskostnaður fyrir landsyfirrættinum virðist eftir kringumstæðunum eiga að falla niður.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. Málskostnaður við báða rétti falli niður.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 6. desember

d ó m u r

í málinu nr. 23/1869: Baldvin Jónsson

g e g n

Sýslumanninum í Pingeyjarsýslu L. Sveinbjörnsson og hreppstjórnum í Grýtubakkahreppi, Þ. Jónssyni og Sv. Sveinssyni.

Með landsyfirréttarstefnu frá 26. júní þ.á. áfrýjar Baldvin Jónsson á Grenivík í Pingeyjarsýslu fjárnámsgjörð hreppstjóranna Þ. Jónssonar og Sv. Sveinssonar, sem þeir að boði sýslumanns L. Sveinbjörnssonar framkvæmdu hjá honum (áfrýjandanum) þann 27. febr., sem næst leið, til lúkningar spítalahluts af hákallsafla á þiljuskipinu Seilor, að upphæð 7 rd. 49 sk., og hefir áfrýjandinn gjört þá réttarkröfu, að þessi fjárnámsgjörð verði dæmd ómerk, og hinir stefndu, hreppstjórarnir, sem gjörðu fjárnámið, og sýslumaðurinn, sem skipaði þeim að gjöra það, verði, einn fyrir alla og allir fyrir einn, skyldaðir til að svara honum fullum bótum fyrir þann eignarmissi, sem fjárnámsgjörðin hefði bakað honum, annað hvort eftir óvilhallra manna mati, eða eftir réttarins áliti, samt málskostnað skaðlaust, eða þá með einhverju nægilegu. Hinir stefndu hreppstjórar hafa hvorki mætt sjálfir né látið mæta fyrir sína hönd við yfirdóminn, en sýslumaður Sveinbjörnsson, sem látið hefir mæta fyrir sig, hefir krafizt þess fyrst og fremst, að málinu verði frávísað ex officio, og til vara, annað hvort að stefnunni verði frávísað eða að hann verði frídæmdur undan kröfum og kæru áfrýjandans, og hann skyldaður til að borga honum kost og tæring eður málskostnað við yfirrétinn með 30 rd. r.m.

Réttargjörðirnar í málinu bera með sér, að hin áfrýjaða fjárnámsgjörð er farin fram hjá áfrýjandanum eftir boði hlutaðeigandi amtmanns, og að sýslumaðurinn hefir engan annan þátt átt að henni en þann, að hann eins og amtmaðurinn lagði fyrir, skipaði hreppstjórunum í Grýtubakkahrepp að gjöra fjárnámið.

Áfrýjandinn getur eftir þessum málavöxtum hvorki átt sök á sýslumanni né á hreppstjórunum út af fjárnáminu, því þeir gjörðu hér ekki annað en fyrir þá var lagt af þeirra yfirmanni, sem þeir urðu og áttu að hlýða. Áfrýjandinn á því, að því leyti sem honum með fjárnáminu þykir rétti sínum hafa verið gengið of nærri, alla sökina í því efni á fjárnámskrefjandanum, hlutaðeigandi amtmanni. Hina stefndu, sem þannig ekki geta álitizt að hafa bakað sér neitt persónulega ansvar eða ábyrgð gagnvart áfrýjandanum og ekki geta álitizt réttilega fyrir sök hafðir og stefndir út af fjárnámsgjörðinni, ber því að dæma sýkna af kærum og kröfum áfrýjandans í þessu máli.

Í kost og tæringu ber áfrýjandanum að borga sýslumanni L. Sveinbjörnsson 8 rdl. r.m., en málskostnaður virðist að öðru leyti eiga að falla niður.

Því dæmist rétt að vera:

Þeir stefndu, sýslumaður L. Sveinbjörnsson og hreppstjórnarnir í Grýtubakkahreppi, P. Jónsson og Sv. Sveinsson, eiga fyrir sækjandans ákærum í þessu máli sýknir að vera. Í kost og tæringu ber áfrýjandanum að borga sýslumanni Sveinbjörnsson 8 rd. r.m.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 20. desember

d ó m u r

í málinu nr. 27/1869: Magnús Þorkelsson

g e g n

Guðna Guðnasyni og Ólafi Jónssyni.

Í máli því, sem hér liggur fyrir, áfrýjar Magnús bóndi Þorkelsson á Grímsstöðum pólitírættardómi sýslumannsins í Gullbringu og Kjósarsýslu frá 27. apríl seinastliðinn í máli, sem hann hafði höfðað gegn þeim út af því, að þeir stefndu hefðu í Magradalsrétt haustið 1868 handsamað og tekið úr rekstri Seltjarnarnessmanna eftir að búið hafði verið að draga hross þeirra út úr réttinni og reksturinn verið farinn af stað þaðan, brúnt hestfolald, sem hann hefði átt og gengið hafði undir hryssu, sem hann líka átti, og hefur hann hér við réttinn farið þeirri réttarkröfu fram, að hinir stefndu verði dæmdir til að skila honum folaldinu eður að endurgjalda honum það með 16 rd. r.m. og málskostnað in solidum með 25 rd., auk sektar til hlutaðeigandi fátækra sjóðs eftir réttarins ákvörðun, að því leyti athæfi þeirra eigi verðskuldi þyngri hegningu.

Hinir stefndu hafa þar á móti krafizt, að þeir verði dæmdir sýknir af kærum og kröfum áfrýjandans í þessu máli, og þeim dæmdur málskostnaður hjá áfrýjandanum skaðlaust eða með einhverju nægilegu.

Við pólitírættinn eru þeir stefndu dæmdir sýknir af kröfum áfrýjandans, og málskostnaður látinn falla niður.

Þar eð það verður ekki séð af réttargjörðunum í þessu máli, að sú lögboðna sættatilraun (sjá tilskipun 10. júlí 1795 10. gr., 26. gr., 20. jan. 1797 17. gr., sbr. tilskipun 5.

júlí 1793 8. gr.) hafi í því átt sér stað, eins og það eigi heldur er tekið fram í stefnunni, að sættatilraun hafi verið fyrirhuguð í málinu, áður en það yrði lagt í dóm, leiðir þar af, að sá í þessu máli gengni dómur og málsmeðferð hlýtur ex officio að dæmast ómerkur.

Því dæmist rétt að vera:

Pólitírættarins dómur í þessu máli og hin viðhafða málsmeðferð í því, eiga ómerk að vera.

Málskostnaður við yfirdóminn falli niður.

Th. Jónassen

Árið 1869, þann 20. desember

d ó m u r

í málinu nr. 25/1869: Jacob Steingrímsson

g e g n

Henderson, Anderson & Co.

Tómthúsmaður Jacob Steingrímsson á Seli hér hjá bæn-um hefir með landsyfirrættarstefnu 2. ágúst þ.á. áfrýjað úrskurði Reykjavíkurbæjarþingsréttar 29. apríl mánaðar í sumar, er var, og dómi sama réttar frá 15. júlí næst á eftir í máli, er verzlunarhúsið Henderson, Anderson & Co. höfðu höfðað gegn honum út af 343 rd. 72 sk., er áfrýjandinn eftir reikningi ætti að skulda þeim út af verzlunarviðskiptum þeirra; var áfrýjandinn með téðum dómi dæmdur skyldur til að lúka þeirri téðu upphæð með vöxtum 5% frá 16. febr. 1869, þangað til borgun skeði, og 4 rd. í málskostnað.

Hér við yfirdóminn hefir hann gjört þá réttarkröfu, að hinn ofan nefndi úrskurður verði dæmdur ómerkur og málinu vísað frá undirréttinum, en til vara að hann aðeins verði dæmdur til að greiða hinum stefndu 110 rd. 84 sk., en að öðru leyti frifundinn fyrir kærnum og kröfum þeirra og sér dæmdur hjá þeim málskostnaður með 25 rd.

Hinir stefndu hafa þar á móti krafizt, að bæjarþingsdómurinn verði staðfestur, og sér dæmdur málskostnaður skaðlaust hjá áfrýjandanum eða þá að minnsta kosti með 20 rd. rm.

Áfrýjandinn byggir nú aðalréttarkröfu sína á því, að sætta hafi eigi orðið leitað í málinu, sem vera bar, sökum þess að hinir stefndu hafi eigi lagt fram á sáttafundinum reikning yfir viðskipti þeirra við hann, svo sér hafi verið ómögulegt að sansa sig og þá stefndu á þeim mótbárum, sem hann hafi haft fram að færa gegn skuldakröfunni, og að sættanefndin hafi eigi heldur þessa vegna getað haft nokkra hugmynd um það, sem í milli bar, og því enga tilraun getað gjört til að koma sáttum á málið; en eftir hinu upplýsta virðist eigi næg ástæða til að taka kröfu þessa til greina, því auk annars hefir áfrýjandinn síðan undir málinu sýnt, að hann hefir fengið nákvæma reikninga yfir viðskipti sín við verzlun hinna stefndu, svo hann gat verið búinn nóg að átta sig á þeim undir sáttatilauninni, hefði hann viljað, eins og það eigi heldur er sannað, að hann undir sáttatilauninni hafi heimtað reikningana þar fram lagða, og að því sáttanefndina sjálfa snertir, þá hefir hún álitíð, að hún tilhlýðilega gæti reynt sættir í málinu, þó slíkir reikningar eigi framkæmi, en það virðist vera fyrir utan verkahring dómstólanna að dæma um það, hvort sáttanefndin tilhlýðilega hafi reynt sættir í málinu, þegar

hún þykist hafa verið fær um það. Sökum þessa ber því að dæma málið í aðalefninu.

Hinir stefndu hafa nú að vísu lagt fram reikning yfir verzlunarviðskipti þeirra og áfrýjandans á árunum 1867 og 1868, en þar á móti eigi á árunum 1861–1866, er skuldin gjörðist á. En áfrýjandinn hefir eigi borið á móti, að skuldin eftir reikningum þeim, er hann árlega fékk frá hinum stefndu, væri sú, er þeir hafa fráskýrt; þar á móti hefir hann haft það á móti þeim:

1. Að hann 11. marz 1864 sé settur í skuld um 12 rd. fyrir 6 tunnur salts, sem hann aldrei hafi tekið út. Að vísu hafi hann fengið ávísun upp á 6 tunnur salts í Keflavík, en hann hafi eigi tekið út nema 4 þeirra, og þær séu færðar sér til reiknings undir 7. desember á 2 rd. 32 sk. og í þessu skyni beri sér uppbót á 13 rd. 32 sk.
2. 1. apríl 1868 standi í reikningunum fyrir það ár, að hann hafi lagt inn 10 lpd. 15 p. hvítull og pundið reiknað sér á 32 sk., en ullina hafi hann keypt fyrir verzlunina eftir beiðni factorsins upp á þann prís, sem hann gaf öðrum sama ár. Nú hafi verzlunin sama vor gefið fyrir hvíta ull 40 sk., og það verð hafi þá verið heimtað af sér og hann borgað það. Sér beri því uppbót á ullinni 14 rd. 56 sk.
3. Ennfremur sé sér talin til skuldar 1 tunna salts, úttekin í Vogum s.á. af Jóni nokkrum Guðnasyni, en hann hafi aldrei leyft neinum né látið neinn taka þetta salt út í sinn reikning, hún sé sér reiknuð á 2 rd. og því beri sér fyrir þetta uppbót 2 rd.
4. Hefir hann framborið, að hann á þessum árum hafi tekið út og borgað kramvöru (vörur að fráreiknuðu

korni, brauði og peningum) fyrir 1997 rd. 4 sk., og árið 1860 hafi verzlun hans verið upp á 221 rd. 23 sk., svo hafi sér alla jafna verið lofað beztu kjörum og afslætti eins og þeir, er beztu kostum sættu, og eins og aðrir kaupmenn gæfu, en hann hafi aldrei fengið nokkra uppbót; verzlun hinna stefndu hafi gefið öðrum á þessum vörutegundum uppbót 10%, og eins kaupmaður Havstein sér sjálfum; sér beri því þessi uppbót af áminnztri upphæð, er hann eigi hefir sérstaklega útfært.

Hefir hann borið saman verð það, er hann hefir fengið hjá hinum stefndu á ýmsum korntegundum, við verð það, er honum á sama tímabili eru settar korntegundir þessar hjá kaupmanni hér á staðnum, A. Thomsen, og verður mismunur sá, sem hann hefir fengið vörur þessar með lægra verði hjá téðum kaupmanni en þeim 4 rd. 24 sk.

Og þessu samkvæmt hefir nú áfrýjandinn álitid, að þegar þetta allt væri dregið frá ofan téðri skuldakröfu 343 rd. 72 sk., þá bæri sér aðeins að borga hinum stefndu 110 rd. 84 sk.

Hinir stefndu hafa nú að vísu álitid að allar þessa mótbáru væru of seint fram komnar, og gætu því eigi tekizt til greina; áfrýjandinn hafi árlega fengið reikning og hefði því átt að fá þetta þá strax lagfært hjá hinum þáverandi factor verzlunarinnar; en rétturinn getur eigi fallizt á þessa skoðun; því áfrýjandanum gat eigi borið að höfða sérskilt mál út af þessum útásetningum sínum (factisku exceptionum) gegn reikningunum, heldur varð hann að láta það bíða að gjöra þær gildandi, unz skuldin var kærð fyrir dómstólunum, enda segir og

áfrýjandinn, að hann einlægt hafi verið að kvarta yfir þessu við verzlunarstjórnann; hann hafi einlægt lofað að gjöra við það, en aldrei efnt það, og þegar áfrýjandinn hafi séð, að ekkert varð úr þessum fögru loforðum, hafi hann hætt að verzla þar og farið til annarra kaupmanna. Það virðist þannig, að það verði að vera komið undir því, hvort þessar mótbárur (factisku exceptionir) séu á rökum byggðar eða ekki, hvort og þá hvað mikið tillit verði haft til þeirra, og sýnist þá í þessu tilliti athugandi:

- a. Verður það engan veginn álitid, sem sannað móti útbrykkilegri neitun áfrýjandans, að hann hafi tekið út fleiri tunnur salts af þeim 11, sem hér að framan eru nefndar undir nr. 1 og 3 en 4, þar sem engin sönnun er fram komin fyrir slíku. Eftir sögusögn áfrýjanda, er hinir stefndu eigi hafa neitað, er honum af nefndum 11 tunnum 7 settar á 14 rd., eður tunnan á 2 rd., en 4 fyrir 9 rd. 32 sk. eða tunnan á 2 rd. 32 sk., er til samans verða 23 rd. 32 sk.; nú virðast þær 4 tunnur, er hann hefir kannast við að hafa úttekið, að vera af þeim, er hann fékk ávísun upp á í Keflavík 11. marz 1864, og af hverjum hver tunna honum þar var reiknuð á 2 rd., svo að honum ber því á þessu salti eftir kröfu hans uppbót í reikningunum á 15 rd. 32 sk.
- b. Hafa hinir stefndu eigi neitað því, að áfrýjandinn eftir beiðni forstöðumanns verzlunar þeirra hafi keypt ull þá, er hér að framan er nefnd sub nr. 2, upp á þann prís, er hann gaf öðrum sama ár, og eigi heldur því, að verzlun þeirra þá hafi gefið sumum 40 sk. fyrir ull; þar eð nú áfrýjandinn enn fremur ómótmælt kveðst hafa keypt ull

þessa fyrir 40 sk., verður áfrýjandanum að bera uppbót sú, eftir kröfu hans, er hér að framan er nefnd undir nr. 2, því sú mótbára hinna stefndu, að ullin að öllum líkindum hafi verið haustull og óvíst hversu góð, getur eigi hnekkt þessu.

Hafa hinir stefndu eigi borið móti því, að þeir hafi lofað áfrýjandanum beztu kjörum og afslætti eins og þeir, er beztu kostum sættu, og eins og aðrir kaupmenn gæfu. Það virðist því þessu samkvæmt eðlilegt, að áfrýjandinn engan halla bíði við það, að hann hafi verzlað við hina stefndu heldur fái jafnt og hann hefir fengið hjá öðrum kaupmönnum hér í bænum, er hann hefir haft fasta verzlun við á hinu umgetna tímabili. Sökum þessa og eftir viðskiptabók áfrýjandans við kaupmann A. Thomsen, er hann hefir framlagt undir málinu og sem hinir stefndu ekkert hafa sett út á, ber honum því uppbót sú á korninu, er hann krafizt hefir og hér að framan er getið undir nr. 5, nefnl. 4 rd. 24 sk. og eins 6% af vörum sínum, er nefndar eru undir nr. 4, nefnl. 1997 rd. 4 sk., er hann og hefir krafizt fyrir undirréttinum og sem verða 119 rd. 78 sk.

Að vísu hefir nú áfrýjandinn farið því fram, einkum hér við réttinn, sem fyrr getið, að sér eftir áminnztu lofordi bæri 10%, þar sem verzlun hinna stefndu hefði gefið þá uppbót sumum, er við hana hefðu verzlað, og svo hefði hann og sjálfur fengið þá uppbót á vörum sínum við kaupmanns Havsteins verzlun, en rétturinn getur þó eigi fundið, að áfrýjandanum geti borið sú uppbót, því bæði er svo há uppbót hér óvanaleg, svo þó hinir stefndu hafi veitt hana einhverjum, þá eru allar líkur til, að það hafi verið

undir einhverjum sérstökum kringumstæðum, og það einkum við þá menn, er árlega hafa borgað skuldir sínar, eins og áfrýjandinn og sýnist hafa gjört við kaupmanns Havsteins verzlun. Eftir hinu fyrr sagða, verður því rétturinn að álíta, að áfrýjandanum beri uppbót á hinum ákærðu verzlunarreikningum 153 rd. 94 sk., er dregið frá hinni ákærðu skuld 343 rd. 72 sk., eftirlætur 189 rd. 74 sk., sem verður því upphæð sú, er áfrýjandanum ber að borga hinum stefndu, með 5% vöxtum frá 16. febr. 1869 og þangað til borgun skeður.

Málskostnaður fyrir báðum réttum falli niður.

Því dæmist rétt að vera:

Áfrýjandanum, Jacobi Steingrímssyni, ber að borga til hinna stefndu Henderson, Anderson & Co., 189 rd. 74 sk. r.m. með 5% vöxtum frá 16. febr. 1869 og þangað til borgun skeður. Málskostnaður fyrir báðum réttum falli niður.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 21. febrúar

d ó m u r

í málinu nr. 1/1870: Réttvísinn

g e g n

Jóni Jónssyni m.fl.

Með dómi sýslumannsins í Árnessýslu frá 1. nóvember seinastl. er hinn ákærði Jón Jónsson á Miðhúsum, innan

téðrar sýslu, dæmdur fyrir stuld á 1 lambi út úr fjárhúsi, og á 1 hrút, veturgömlum, og 1 á, sem hann stal úti á víðavangi, í 40 vandarhagga refsingu, og til að vera háður lögreglustjórnarinnar sérlegri gæzlu í 1 ár, og bústýru hans, Aðalbjörgu Eyjólfsdóttur, fyrir hylmingu í téðum misverknaði í 12 vandarhagga refsingu, og dóttur hennar, Guðrúnu Einarsdóttur, í 2 rd. sekt, fyrir töku á 4 hestakjöts spaðbitum frá húsbónda sínum, sem hún kveðst hafa gefið hinni meðákærðu, Ingiríði Einarsdóttur, er hafi komið sér til misverknaðarins, en að hverrar leyti dóminum eigi er áfrýjað; er hún, sem hefur þverneitað framburði Guðrúnar, dæmd sýkn af ákærum hins opinbera, og málskostnaður að hennar leyti, úr opinberum sjóði.

Svo er Jón Jónsson einnig dæmdur til að borga iðgjöld til Þórðar Jónssonar á Kaldaðarnesi, 7 rd., og hann og Aðalbjörg málskostnað að þeirra leyti in solidum, hann að $\frac{2}{3}$ þörtum, en hún með $\frac{1}{3}$ parti, en Guðrún Einarsdóttir ein málskostnaðinn að því leyti henni viðkemur.

Þessum dómi hafa 3 ákærðu, Jón, Aðalbjörg og Guðrún, sem og hlutaðeigandi amtmaður, áfrýjað til landsýfirréttarins.

Hinn ákærði Jón Jónsson hefur játað, eins og það að öðru leyti er löglega sannað, að hann hafi á næturþeli árið 1867 stolið óskilalambi, sem metið hefur verið á 7 sk., úr fjárhúsi í Kaldaðarnesi, og svo aftur 1868 frá Þórði bónda Jónssyni sama staðar út í haga veturgömlum hrút og fullorðinni á, er hann hitti á leið sinni frá Eyrarbakka, rekið þessar kindur með öðru fé heim til sín og skorið þær síðan aleinn í skemmu sinni, þá allir voru háttaðir, sömu nóttina.

Undirdómarinn hefur nú réttilega heimfært þennan

þjófnað ákærða á kindunum undir 6. grein í tilsk. 11. apríl 1840., og með því að hegning sú, sem undirdómarinn hefur dæmt ákærða í, virðist eftir málavöxtum hæfilega metin, ber undirréttarins dóm að þessu leyti að staðfesta.

Hvað hina ákærðu Aðalbjörgu snertir, hefur hún játað, að Jón húsbóndi sinn hafi bæði þegar hann stal lambinu og kindunum sagt sér rétt á eftir frá því, að hann hefði stolið þeim, en hún hefði allt að einu matreitt þær til heimilisþarfa, en þar í móti hafi hún eigi haft neina vitneskju um þjófnaðinn, þá hann var framinn, eða átt nokkurn þátt að honum, annan en nú var sagt, hvað og kemur heim við framburð Jóns, að hann fyrst eftir á hafi sagt henni frá aðtektum sínum.

Þegar nú athugast, að Aðalbjörg er bústýra Jóns og barnsmóðir hans, og stóð sem slík undir boði hans og banni, virðist henni eigi að geta varðað við lög, þó hún matreiddi þær stolnu kindur, eftir skipun húsbónda síns, þar sem það virðist mega álíta, að sá sjálfsvilji, sem heyrir til eðlis hvers misverknaðar, hafi fyrir sakir hennar persónulegu stöðu til hins ákærða, húsbónda síns og barnsföður, eigi verið til staðar, svo að hún hvorki hafi haft þor né þrek til að ganga á móti boði hans; þessi skoðun styrkist einnig við framburð Jóns, að Guðbjörgu (svo), þegar hann sagði henni frá þjófnaðinum, hafi fundizt fátt um, sem virðist að lýsa því, að hún hafi verið honum fráhverf og ósamþykkt, þó hún ekki gjörði meira að.

Landsyfirrétturinn verður þannig að álíta, að eigi sé nægileg ástæða til að dæma hina ákærðu í hegningu, og ber hana því að dæma sýkna af sóknarans ákærum, en þó þannig að hún taki þátt í málaskostnaði.

Viðvíkjandi hinni ákærðu, Guðrúnu Einarsdóttur, at-

hugast, að faðir hennar, sem hún tók frá þá umgetnu hrossakjöts spaðbita, eigi hefur óskað þess, að málssókn yrði höfðuð gegn henni út af þessu broti, sem réttilega virðist heimfært undir 30. grein í tsk. 11. apríl 1840. Hina ákærðu ber því að dæma sýkna af réttvísinnar ákærum samkvæmt téðum lagastað, og sá af lögsókninni gegn henni leiddi kostnaður að borgast úr opinberum sjóði. Þessu samkvæmt ber héraðsdóminum að breyta. Í málaflutningslaun við landsyfírréttinn bera sóknara og svara-manni 6 rd. hvorum fyrir sig, er borgist að tveim hlutum in solidum af hinum ákærðu, Jóni Jónssyni og Aðalbjörgu Eyjólfsdóttur, en að hinum $\frac{1}{3}$ hluta úr opinberum sjóði.

Meðferð og rekstur málsins í héraði hefur verið forsvar-anleg og málsfærslan við landsyfírréttinn lögmæt.

Pv í dæmist rétt að vera:

Hvað hinn ákærða Jón Jónsson snertir, á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Aðalbjörg Eyjólfsdóttir á fyr-ir sóknarans, en Guðrún Einarsdóttir fyrir réttvísinnar ákærum sýkn að vera.

Málskostnað fyrir undir- og yfírrétti og þar á meðal til málsfærslumannanna við landsyfírréttinn, P. Melsteds og Jóns Guðmundssonar, 6 rd. til hvors um sig, borgi þau ákærðu Jón Jónsson og Aðalbjörg Eyjólfsdóttir in solidum að tveimur þriðju þörtum, en einn þriðji partur greiðist úr opinberum sjóði. Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá þessa dóms löglegri birtingu og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 21. febrúar

d ó m u r

í málinu nr. 2/1870: Réttvísín

g e g n

Guðmundi Bjarnasyni.

Tilefni og atvik þessa máls eru þau, að hinn ákærði, Guðmundur Bjarnason, sem er kominn langt yfir lögaldur sakamanna, og eigi hefur áður sætt ákæru eða dómi fyrir nokkurt lagabrot, tók, þá hann með húsbónda sínum, Einari Jóhannessyni á Hafnardal í Ísafjarðarsýslu, haustið 1864 var í kaupstaðarferð í Ísafjarðarkaupstað, þann 11. nóvember um kveldið skinnstakk, sem metinn hefur verið á 2 rd. r.m., sem hann sá í bát í miðkaupstaðnum, og bar hann síðan með sér upp í bát húsbónda síns, Einars, og stakk honum þar niður í barkann undir skötur, hvar Jóhannes Guðmundsson, vinnu- og formaður Hendriks borgara sama staðar, sem um morguninn þann 12. nóvember saknaði skinnstakksins, er hann sagði að kvöldinu áður hefði verið breiddur upp, fann hann og kærði samstundis tökuna á stakknum fyrir sýslumanni, sem og þegar tók próf í málinu. Játaði þá hinn ákærði Guðmundur Bjarnason, að hann hefði stolið skinnstakknunum, sem hann hefði séð niðri í bát í miðkaupstaðnum, og borið hann seint kvöldinu áður upp í bát Einars húsbónda síns, sem lá við efra kaupstaðinn, og stungið honum þar niður í barkann, án Einars vitundar, og þegar þessi játtun var fengin, lýsir dómariinn því yfir, að rannsókninni sé lokið, þar sem nægar upplýsingar séu komnar fyrir brotinu, og að málinu verið haldið áfram, en svo liggur málið þó niðri langa

stund, eða frá 12. nóvember 1864 þangað til árið 1866, þá amtmaðurinn í Vesturamtinu kemur í embættisferð sinni á Ísafjörð, og Hendrik borgari Sigurðsson bar sig upp við hann undan því, að þetta þjófnaðarmál hafi legið afskipta- og aðgjörðarlaust í hálft annað ár frá sýslumannsins hálfu, og leiddi þessi umkvörtun til þess, að amtmaður skarst í málið og skipaði hlutaðeigandi sýslumanni í bréfi frá 10. nóvembr. 1866 að skýra sér frá, hvernig á þessu máli stæði, og um aðgjörðir hans í því, jafnframt og amtmaður heimtaði útskrift af rannsókn þeirri, sem farin væri fram í málinu. Þegar sýslumaður hafði fengið þetta bréf amtsins, tók hann málið fyrir að nýju þann 24. júní 1867, þá hann gaf út í því dómsstefnu, og stóð hinn ákærði þann 15. júlí s.á. við játningu þá, er hann upphaflega hafði gefið, að hann hefði skinnstakknunum stolið, en hins vegar kom fram skrifleg yfirlýsing frá Hendrik borgara, dags. 12. desbr. 1864, sem hann staðfesti með laganna eiði, að hann hefði verið búinn að gefa hinum ákærða skinnstakkinn áður en hann tók hann, og að stakkurinn þannig hefði verið ákærða frjáls, og það væri því annað hvort af misskilningi eða frábærri heimsku, að hann hefði játað sig þjóf að stakknunum.

Við ýtarlegra próf, sem eftir landsyfirréttarins ályktun seinna hefir verið tekið í málinu, hefur nú ákærði líka breytt játningu sinni og skýrt svo frá, að skinnstakkurinn hefði verið sér frjáls, því Hendrik borgari hefði verið búinn að gefa sér hann, en sig hefði fyrst minnt, að sá stakkur, sem Hendrik gaf honum, hefði verið óáborinn, og hefði hann því, þegar hann hefði gætt að þessu atriði, orðið hræddur, og falið skinnstakkinn, eins og hann gjörði, í bát Einars húsbónda síns, og þetta hefði valdið því, að hann

upphaflega hefði játað á sig þjófnaðinn á skinnstakknum, en hann eigi haft uppburð í sér til að skýra réttinum strax frá hvernig í málinu lá í raun og veru, nefnilega þó sér hefði orðið á að taka rangan skinnstakk, hefði hann þó skilið eftir skinnstakk, sem hann hefði átt, enda hefði hann aldrei verið spurður að því, hvers vegna hann hefði tekið þenna umrædda skinnstakk.

Seinna hefði hann farið að glugga út í þetta í öngum sínum og þá munað eftir, að þetta væri rétti skinnstakkurinn, eður sá sami, sem Hendrik hefði gefið sér, og sem þessi hefur borið og eiðfest, að hann hefði gjört kvöldinu áður, en vinnumaður hans Jóhannes saknaði stakksins, sem eftir því, sem í málinu liggur fyrir, má álítast að hafi verið eign Hendriks borgara.

Þótt það nú eftir þessum tilgreindu málavöxtum ekki sé fyllilega ljóst, hvernig á skinnstakksgjöfinni eða tökunni stendur, né hvernig hinn ákærði gat villzt á stökkum, eins og hann á endanum segist hafa gjört, verður landsyfirrétturinn þó að álíta, að þar sem hinn ákærði virðist að vera einfeldningur og honum hafa gefizt beztu vitnisburðir fyrir hegðun sína til orðs og verka að undanfögnu, verði þó þessi framburður hans að takast til greina, og að hann því eigi geti orðið dæmdur í hegningu út af skinnstakkstökunni, en beri í því efni að dæma sýknan af sóknarans ákærum, en að hann þó, þar sem hann hefur gefið fulla ástæðu til lögsóknar gegn sér, eigi að borga allan af málinu leiddan kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns síns fyrir landsyfirréttinum, 6 rd. til hvers þeirra um sig.

Viðvíkjandi meðferð og rekstri þessa máls í héraði, getur landsyfirrétturinn eigi leitt hjá sér að taka fram þann ótilbærilega drátt, sem á rekstri þess er orðinn er málið

hefur legið algjörlega niðri frá 12. nóvbr. 1864 til hins 24. júní 1867, þá dómsstefna er gefin út í því. Eins hefur staðið á birtingu dómsins frá 17. ágúst 1867, þá dómurinn var afgreiddur til stefnuvottanna, til 12. ágúst 1868, er hann næstum eftir eitt ár, kom aftur frá þeim, og var þann 17. s.m. afgreiddur til amtsins og náði þangað eftir 145 daga útivist, þ. 9. jan. 1869. Smámál þetta hefur þannig staðið í héraði yfir frá 12. nóvbr. 1864 til 9. jan. 1869, þá það kom amtmanninum til handa og getur slíkur dráttur, sem engin veruleg réttlæting er komin fyrir frá undirdóm-arans hálfu, eigi komist ábyrgðarlaust af, gagnvart skýrum ákvörðunum laganna (sbr. tilsk. 3. júní 1796 32., 33. gr.), að úrslitum í sakamálum beri að flýta með tilbærilegum hraða. Undirdómarinn getur þannig ekki komist hjá sekt fyrir þessa meðferð sína og drátt á málinu, og virðist hún hæfilega ákveðin til 15 rdl. til hlutaðeigandi sveitarsjóðs.

Við landsyfirrættinn hefur sókn og vörn verið lögmat.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn ákærði, Guðmundur Bjarnason, á fyrir sóknarans ákærum í þessu máli sýkn að vera, þó þannig, að hann borgi allan af málssókninni gegn honum löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málsfærslumannanna P. Melsteds og J. Guðmundssonar, 6 rd. til hvors um sig.

Undirrættardómarinn, Stefán Bjarnarson sýslumaður, borgi 15 rd. í sekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs fyrir meðferð sína og drátt í málinu.

Hina ídæmdu sekt ber að lúka innan 8 vikna frá dómsins löglegri birtingu og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 28. marz

d ó m u r

í málinu nr. 4/1870: Eyjólfur Markússon

g e g n

Sýslumanni Clausen.

Í sök þessari hefir áfrýjandinn Eyjólfur bóndi Markússon á Árbæ að fenginni gjafsókn krafizt þess, að dómur genginn fyrir lögreglurétti Gullbringu- og Kjósarsýslu þann 1. nóv. f.á., með hverjum téður Eyjólfur Markússon er dæmdur að greiða 20 rd. sekt til fátækra sjóðs Mosfells-sveitar og skaðabætur eftir óvilhallra manna mati fyrir garðrof – verði af hinum stefnda lögregludómara sýslumanni Clausen í Gullbringusýslu að viðlögðum daglegum aðhaldssektum áfrýjaður af hálfu hins opinbera fyrir landsyfírréttinn, en til vara að lögregludómurinn verði dæmdur ómerkur, og að hinn stefndi dómari verði skyldaður til að greiða allan áfrýjunarkostnaðinn, þar á meðal með 80 sk. fyrir dómsgjörðirnar og í málsfærslulaun 20 rd., en ef þessi síðasta réttarkrafa ei geti orðið tekin til greina, að málskostnaðurinn verði dæmdur úr opinberum sjóði.

Hina fyrstu réttarkröfu hefir áfrýjandinn stutt við þá ástæðu, að lögregludómurinn sé skyldur að áfrýja málinu af hálfu hins opinbera, þar eð mál þetta sé höfðað sem opinbert lögreglumál, um hvers áfrýjan því hljóti að gilda hinar sömu reglur sem fyrir slík mál, og lögregludómurinn hafi ekki átt með að neita um áfrýjun málsins að opinberri tilhlutan, eins og hann hefir gjört bréflega hinn 11. des. f. á.

Hina aðra réttarkröfu hefir áfrýjandinn byggt á því, að

meðferð dómarans á sökinni hafi verið þannig löguð, að málið þess vegna beri að dæma ómerkt, þar eð mál þetta sé þess eðlis, að það hefði átt að höfðast sem privat pólitíréttarmál, en ekki sem opinbert pólitíréttarmál, eins og dómarinn hefir gjört.

Hinn stefndi lögregludómari þar á móti hefir krafizt þess fyrst og fremst, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur, en til vara að hann verði dæmdur frí af öllum kröfum og kærur sækjanda, og að sér verði tildæmdur málskostnaður. Sérstaklega hefir hinn stefndi farið því fram, að 6. gr. í tilskipun 15. ágúst 1832 ekki gefi ástæðu til þess að synjun dómarans að neita því, að málinu sem opinberu lögreglumáli sé áfrýjað, því að grein þessi höndli einungis um áfrýjan neitunar að taka mál fyrir við undirrætt, en ekki um áfrýjun neitunar að áfrýja dæmdu opinberu lögreglumáli til æðri réttar, en ómerkingarkröfu áfrýjandans hefir stefndi álitid að geti ekki komist að af því að áfrýjandinn hafi álitid að spursmál væri um, hvert að mál þetta hefði átt að höfðast sem opinbert pólitíréttarmál, liggi ekki hér fyrir, og geti jafnvel ekki komist að hér fyrir réttinum.

Þegar litið er á meðferð þessa máls, bera réttargjörðirnar með sér, að það er í fyrstunni höfðað sem opinbert lögreglumál, en þegar að dómsuppsögn kemur, dæmt sem privat lögreglumál.

Rétturinn verður nú að álíta, að málið sem risið er út af því, að áfrýjandinn reif stíflugarð í Elliðaánum, hvar hinn stefndi kaupmaður Thomsen hefir einn alla laxveiði hafði látið hlaða í ánum til þess vegna laxveiðinnar að stífla vatnið í einni árkvíslinni og leiða það í aðra stefnu, sé í eðli sínu privat lögreglumál, sem fyrst hefði átt að leggja til

sættaumleitunar og ef sætt eigi hefði komiðt á, að flytja undir dóm af málspörtunum sjálfum, og þar eð þessa ei hefir verið gætt, hlýtur að leiða þar af, að meðferð málsins og sá í því gengni dómur hlýtur ex officio að dæmast ómerkur.

Sá af málinu leiddi kostnaður og þar á meðal til hins skipaða málsfærslumanns fyrir áfrýjandann laun, sem ákveðast til 10 rd., ber að greiða úr opinberum sjóði.

Að því leyti sem málið er gjafsóknarmál hefir það við landsyfirréttinn verið flutt forsvaranlega.

Því dæmist rétt að vera:

Sá í þessu máli gengni dómur og viðhafða málsmeðferð eiga ómerk að vera.

Málskostnaður og þar á meðal laun til hins skipaða sækjanda, málaflutningsmanns J. Guðmundssonar, 10 rd. – tíu ríkisdalir r.m. – borgist úr opinberum sjóði.

Th. Jónasen

Árið 1870, þann 28. marz

d ó m u r

í málinu nr. 3/1870: Réttvísinn

g e g n

Jóni Steinmóðssyni og Árna Eiríkssyni úr Vestmannaeyjum.

(Hæstaréttardómur bls. 341)

Með dómi gengnum við Vestmannaeyjasýslu aukarétt þann 27. desember f.á. eru þeir ákærðu Jón Steinmóðsson

og Árni Eiríksson, húsmenn á Hól, þar á Eyjunum, dæmdir fyrir þjófnað, hinn fyrrnefndi, sem áður hefur sætt 10 vandarhagga refsingu fyrir þjófnað, í betrunarhúsvinnu í tvö og hálf ár, en hinn síðarnefndi í 10 vandarhagga refsingu, svo eru þeir hvor um sig dæmdir til að borga þeirra svaramönnum 2 rd. í málsvarnarlaun, og Árni þann af straffsins áleggingu leiðandi kostnað, en hinn allan annan málskostnað, og hafa bæði hlutaðeigandi amtmaður og hinir dómfelldu skotið þessum dómi til landsyfirréttarins.

Hvað þá fyrst hinn ákærða Jón Steinmóðsson snertir, er það með játningu hans og öðrum þeim atvikum, sem komin eru fram í málinu, löglega sannað, að hann hafi um kvöldið þann 27. nóvember seinastl. farið í læsta fiskikró eða geymsluhús Sveins bónda Hjaltasonar á Vestmannaeyjum og stolið einni löngu, sem hefur verið metin 20 sk. virði, og nokkrum hákallsruðum, sem eigi tóku nokkru verði. Í húsið fór hann með þeim hætti, að hann fékk lykil hjá hinum meðákærða Árna Eiríkssyni, sem gekk að lásnunum fyrir húsinu, tók þar lönguna og bara hana heim til sín, hvar hún þegar var soðin, og neyttu báðir þeir ákærðu og hyski þeirra löngunnar, en afganginn tók Árni til geymslu í útihúsi sínu, og afhenti daginn eftir undirdómaranum. Ennfremur hefur ákærði játað, að hann hafi ekki lýst stórskipisári, sem hann fann niður við sjó og bar heim til sín í þeim tilgangi að búa til úr henni julsári handa hinum meðákærða Árna Eiríkssyni. Hefur árin, sem er aftur skiluð eigandanum, verið metin á 1 rd. 15 skl.

Undirdómarinn hefur heimfært þjófnaðinn á löngunni undir 1. lið í 12. gr. í tilskipun frá 11. apríl 1840, og verður landsyfirrétturinn að vera honum samdóma í því, að brot-

ið, eins og það liggur fyrir, beri undir téðan lagastað, en hvað hegninuna snertir, fær rétturinn ekki betur séð, en að hún, þegar litið er á lítilræði hins stolna og matbjargar-skort þann, sem hinn ákærði augsýnilega átti við að búa, og einkum á þær mildari ákvarðanir um hegningu fyrir þjófnað, sem hin nýju sakalög fyrir Ísland (sbr. 231. gr.) hafa inni að halda, beri að færast niður, og megi eftir málavöxtum álítast hæfilega ákveðin til 1 árs betrunarhúsvinnu, sem eftir tilskipun 24. jan. 1838 samsvarar 40 vandarhagga refsingu. Þessu samkvæmt ber því undirréttardóminum, hvað þá Jóni Steinmóðssyni dæmdu hegningu snertir, að breyta.

Hvað þar næst Árna Eiríksson, sem er 69 ára, og aldrei áður hefur sætt ákæru eða hegningu fyrir nokkurt lagabrot, snertir, þá hefur hann sjálfur játað, að hann hafi léð Jóni Steinmóðssyni lykilinn, með hverjum hann fór í geymsluhús Sveins, fylgst með honum að húsinu og staðið á meðan hann fór inn í það fyrir utan húsið, og fylgzt síðan heim þaðan með Jóni, borðað sama kvöldið það, sem þegar í stað var soðið og matreitt af löngunni, og loks tekið afganginn til geymslu í útihúsi sínu.

Eftir þessum málavöxtum ber brot hins ákærða að heimfæra undir 21. gr. í tilskipun af 11. apríl 1840, en þar sem Árni að undanfögnu hefur fengið góðan vitnisburð fyrir hegðun sína og allt virðist fremur að lúta að því, að Jón Steinmóðsson hafi verið upphafs- og hvatamaður að því að fara í útihús Sveins, en átti eins og Jón við mikinn matarskort að búa, virðist honum beri vægari refsing en Jóni (sbr. hin nýju sakalög 48. gr.), og að hún sé hæfilega metin til 15 vandarhagga refsingar.

Þeir ákærðu borgi in solidum þann af málinu leidda

kostnað og þar á meðal til sóknara og verjanda við landsyfirréttinn 6 rd. til hvers þeirra um sig.

Meðferð og rekstur málsins við undirréttinn hefur verið forsvaranleg, og við landsyfirréttinn hefur sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn ákærði Jón Steinmóðsson og Árni Eiríksson eiga að hýðast, hinn fyrr nefndi með 40, en hinn síðar nefndi með 15 vandarhöggum.

Svo borga þeir in solidum allan af málssókninni löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og verjanda við landsyfirréttinn, málaflutningsmannanna P. Melsteds, Jóns Guðmundssonar og organista P. Guðjohnsens, 6 rd. til hvers fyrir sig í málaflutningslaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 11. apríl

á l y k t u n

í málinu nr. 28/1869: Réttvísín

g e g n

Birni Kristjánssyni.

Áður en landsyfirrétturinn leggur endilegan dóm á þetta mál, virðist nauðsynlegt að leitað sé ýtarlegri aðgjörða og upplýsinga um eftirfylgjandi atriði:

1. Að undirdómarinn með nákunnugum mönnum fari sjálfur að bænum Heiðarmúla, þar sem barnið Lilja

Sigríður dó, og skoði þar húsakynni, sér í lagi baðstofuna og hvernig henni sé háttað, hvort fjalagólf eða moldargólf er í henni, hvernig rúmum hins ákærða og Jóhönnu sé eða hafi verið skipað, ef breyting er á orðin, hvað hátt hafi verið upp í rúmið (eftir mælingu), þar sem barnið lá í vöggunni, hvort vaggan hafi staðið langsetis eða þversum í rúminu, hvernig hún hafi verið skorðuð, hvort ekki hafi verið laut í rúminu þannig, að rúmstokkinn hafi borið hærra en rúmfötin, hvort spýtur þær, er í prófinu getur um, hafi legið við rúm Jóhönnu og þannig, að vaggan hefði orðið að detta ofan á spýturnar og hvernig þær hafi verið í lögum, t. a. m. sléttar eða hvassar; hvort hjónin, sem voru nóttina áður en barnið dó hjá þeim ákærðu, hafi orðið vör við þessar spýtur á gólfinu, og upplýst í hverju skyni þær hafi verið þar lagðar, hvort nagli finnist í súðinni eða naglafar í henni upp yfir rúmi Jóhönnu; hvort kambar þeir, sem ákærði segist hafa seilzt eftir, þegar hann felldi, eftir því sem hann hefur borið fram, vögguna niður úr rúminu, hafi getað hangið á honum, og finnist naglinn í súðinni enn þá eða naglafarið, ber að upplýsa, hvort það sé yfir fótagaflinum, hvar Jóhanna segist hafa skilið vögguna eftir og skorðað hana eða yfir höfðalaginu eða yfir miðju rúminu, og ber að láta Jóhönnu skýra ítarlega frá þessu sem og að gjöra að álitum, hvort ákærði hafi þurft að koma við vögguna til að ná kömbunum, ef þeir hefðu hangið upp yfir rúminu. En þar sem hún (Jóhanna) hefur skýrt svo frá, að hún hafi verið vön að geyma kambana undir rúminu eða undir vöggunni, ber að útvega skýrslu hennar um það, hvort kambarnir nokkurn tíma og sér í lagi í það umrædda

skipti, hafi hangið yfir rúminu, og að bera Jóhönnu og hinn ákærða nákvæmlega saman um þetta atriði, svo og um það, hvort nokkur lykkja eða hanki hafi verið í kömbunum, svo þeir yrðu hengdir upp, og láta kambana koma til sýnis, ef þeir eru til. Hvort ákærði hafi verið vanur að kemba fyrir Jóhönnu eða hvort hún ekki sjálf hafi verið vön að gjöra það, og ef svo var, sé ákærði spurður um það, hvað hann þá í þetta skipti hafi ætlað að gjöra með kambana.

2. Sé ákærði ítarlega spurður um, hvað honum hafi gengið til að strjúka litlu eftir atburðinn með dauða barnsins í burtu af heimilinu og skilja barnsmóður sína Jóhönnu eftir bjargar- og ráðstöfunarlausa í bænum um sama leytið og barnið var flutt til kirkju til greftrunar, og áður en búið var að greftra það, og hvort hann hafi komið sjálfviljugur heim aftur, eða verið handsamaður og sendur af hlutaðeigandi sýslumanni, eins og prófdómarinn hafði gjört ráðstöfun fyrir, þegar hann var horfinn af heimili sínu, því um þetta vantar upplýsingar í réttargjörðunum.
3. Sé gengið ítarlega og alvarlega á ákærða út af tvísögli hans, hvernig atvikast hafi með dauða barnsins, og um leið tekinn framburður Jóhönnu um það, hvort ákærði hafi þann daginn, sem barnið dó, verið veikur og rúmfastur, eins og hann í fyrstunni bar fram, og séu ákærði og Jóhanna borin saman um þetta atriði.
4. Sé ákærði spurður um, hvað honum hafi gengið til að biðja Jóhönnu, þegar hann kallaði á hana til barnsins, að segja ekkert við sig út af því, hvernig komið væri með það, né hafa orð á atburði þessum, og brýnt fyrir honum, hvað ólíklegur sá fyrirburður hans sé, eða hann

eigi hafi þorað að segja Jóhönnu sannleikann, hvernig til hefði gengið með dauða barnsins.

5. Sé gjört að álitum, hvort líkindi geti verið til, enda þótt vaggan hefði dottið ofan úr rúminu niður á gólfið, að hvirfilbein barnsins (Issebenet), hefði orðið að brotna eða getað brotnað við fallið eins og það fannst að vera brotið, þegar læknirinn skoðaði líkið.

Að öðru leyti er það sjálfsagt, að undirdómaranum ber að útvega allar þær ítarlegri upplýsingar, sem þær áskildu kynnu að gefa tilefni til.

Því ályktast:

Undirdómaranum ber svo fljótt sem verða má að útvega þær áskildu upplýsingar.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 2. maí

d ó m u r

í málinu nr. 5/1870: Magnús Jónsson á Bráðræði

g e g n

Stiptysfirvöldunum á Íslandi sem forstöðumönnum Læknasjóðsins.

Með landsyfirréttarstefnu, dagsettri 31. dag janúarmánaðar þ. á., áfrýjar Magnús óðalsbóndi Jónsson á Bráðræði dómi bæjarþings Reykjavíkurborgar frá 13. s.m., sem skyldar hann til að greiða 40 rd. til stiptyfirvaldanna á Íslandi sem forstöðumanna hins íslenska læknasjóðs fyrir árið 1868–69 í rentur af 1000 rd. láni, sem factor Jónas

Jónassen hafði tekið úr nefndum sjóði, en áfrýjandinn léð veð fyrir í eignarjörð sinni, Seli, og 10 rd. í málskostnað.

Hefur áfrýjandinn krafizt þess hér fyrir landsyfirréttinum, að hann yrði dæmdur sýkn af kærum stiptysfirvaldanna, og sér dæmdir 30 rd. eða þá einhver nægileg upphæð í málskostnað, hvar á móti málsfærslumaður hinna stefndu hefur gjört þá réttarkröfu, að bæjarþingsdómurinn verði staðfestur, og áfrýjandinn dæmdur til að borga allan málskostnað með einhverju nægilegu.

Eins og skjöl málsins bera með sér, tók þáverandi forstöðumaður hinnar svo kölluðu ensku verzlunar hér í bænum, er tilheyrði verzlunarhúsinu Henderson, Anderson & Co., Jónas Jónassen, þann 10. október 1866 lán handa téðri verzlun úr hinum íslenzka lækna sjóði, að upphæð 1000 rd. ríkismyntar, og léði áfrýjandinn, óðalsbóndi Magnús Jónsson á Bráðræði, lántakanda veð fyrir láninu í eignarjörð sinni, Seli við Reykjavík, þó með undantekningu af hjáleigunni Bráðræði, um 1 árs tíma, og þetta veðleyfi lengdi hann 3. október 1867 aftur um 1 ár, og loks þann 16. september 1868 aftur um óbundinn tíma.

Höfuðstóllinn, eða þeir úr lækna sjóðnum lánuðu 1000 rd., eru endurborgaðir fyrir milligöngu áfrýjandans, en þar á móti, hefir hann (áfrýjandinn) færst undan að borga lækna sjóðnum leigurnar, sem á voru fallnar fyrir árið til 11. júní 1869, og höfðuðu því forstöðumenn lækna sjóðsins, Íslands stiptysfirvöld, mál gegn honum til lúkningar af leigunum við Reykjavíkur bæjarþingsrétt, sem með dómi frá 13. jan., er næst leið, skyldaði áfrýjandann til að borga leigurnar með 40 rd. r.m. og þar að auki til sækjandanna skipaða málsfærslumanns 10 rd. í málaflutningslaun.

Áfrýjandinn byggir undanfærslu sína og frífinningu fyrir

borgun leignanna, sem hér ræðir um, fyrst og fremst á þeirri ástæðu, að hann, með veðleyfi því, sem hann hafi gefið lántakanda þann 10. október 1866, ekki hafi gengizt undir neina persónulega skyldu við læknasjóðinn, heldur aðeins gefið hlutatryggingu í eignarjörð sinni Seli, en þar eð skuldabréf það, sem lántakandi, factor Jónas Jónassen, gaf út fyrir láninu þann 10. október 1866, tekur það fram með berum orðum, að borgun megi taka í veðinu, ef á þurfi að halda með þeim hætti sem ákveðið er í tilsk. 18. febr. 1847, allt svo án þess persónuleg lögsókn sé hafin gegn lántakanda, getur þessi ástæða áfrýjandans ekki tekizt til greina.

Áfrýjandinn hefur þar næst farið því fram, að veðleyfi það, sem hann hafi gefið lántakanda, factor Jónasi Jónassen, ekki hafi gefið honum heimild til að leggja slíkt veðband og hann hefir gjört á eignarjörð hans Sel, og enn-fremur, að hann með tryggingu þeirri, sem hann hafi sett fyrir láninu úr læknasjóðnum, aðeins hafi undirgengizt að ábyrgjast sjóðnum endurborgun höfuðstólsins, en þar á móti ekki leigurnar af honum; en hér við athugast, að í veðleyfi áfrýjandans segir, að hann gefi lántakandanum Jónassen factor fyrir hönd verzlunarhússins Hendersons, Andersons & Cos. um 1 árs tímabil fullkomið leyfi til að veðsetja eignarjörð hans, Sel, að undantekinni hjáleigunni Bráðræði, móti peningaláni, sem hann ætli að útvega handa téðu verzlunarhúsi, og fær landsyfirrætturinn eigi betur séð, en að í þessu veðleyfi sé fólgin sá skilningur, að lántakandi hafi óbundnar hendur til þess að leggja á veðið allar venjulegar skuldbindingar til tryggingar fyrir láninu og leigum af því (og annað hefir lántakandinn hér eigi gjört), því það er almenn regla, að trygging sú, sem

sett er fyrir láni úr opinberum sjóðum, sem og fyrir láni af ómyndugra fé, og fyrir veðlánnum yfirhöfuð að tala, nái einnig til leigunnar af láninu, og þar sem áfrýjandanum hlaut að vera þetta kunnugt, þegar hann léði veðið, og vissi, að lánið var eða átti að taka úr opinberum sjóði, getur sú takmörkun, sem áfrýjandinn vill leggja í veðleyfið, ekki komizt að, því skuldbinding sú, sem áfrýjandinn hafði gengizt undir og lofað, heimilaði lántakanda að skuldbinda veðið, eins og hann hefir gjört það í því skuldabréfi, sem hann hefir gefið út fyrir láninu. Af þessu leiðir ennfremur, að sú mótbára áfrýjandans, að hann með veðleyfi sínu einungis hafi tekið að sér ábyrgð fyrir höfuðstólnum ekki getur komið til greina, því það atriði, að hann skilyrðalaust gaf lántakanda fullkomið leyfi til að veðsetja jörðina Sel móti láninu, sem Jónassen ætlaði að fá handa verzlun Henderson, Andersons & Co., útilykur þessa takmörkun á veðleyfinu, því með henni gat veðleyfið eigi heitið fullkomið, og ekki gefið þá venjulegu og nauðsynlegu tryggingu fyrir láninu, og forstöðumenn lækna sjóðsins hefðu sjálfsagt ekki heldur veitt lánið, ef þeir hefðu lagt, eða eftir kringumstæðunum getað lagt, þennan þrönga skilning í veðleyfi áfrýjandans; og það atriði, að lánið var veitt, er því ljós vottur þess, að yfirstjórnendur lækna sjóðsins hafa skilið og urðu að skilja veðleyfið eins og orð þess hljóðuðu, samkvæmt þeirri almennu reglu, þegar einhver tekur að sér ábyrgð fyrir peninga láni fyrir annan mann með veði í fasteign sinni.

Að áfrýjandinn í hinum seinni veðleyfum hafi með því að orða þau á þá leið, að hann standi inni fyrir því eitt þúsund ríkisdala láni, sem Jónassen hafi fengið til láns úr lækna sjóðnum, hafi lagt þrængri skilning í veðleyfið, eða

þann, að skuldbinding hans ekki skyldi ná nema til höfuðstólsins, getur landsyfirrætturinn ekki aðhyllt af þeirri ástæðu, að þessi hans veðleyfi hlutu að skiljast í sambandi við hið upphaflega veðleyfi, sem þau binda sig við, en þetta veðleyfi var, eins og tekið hefir verið fram, óbundið, enda virðist það auðsætt, að áfrýjandinn, ef hann hefði haft þann tilgang að leggja í sín seinni veðleyfi annan og þrengri skilning í tilliti til vaxtanna en í hans fyrsta veðleyfi, mundi hann hafa tekið það fram með berum orðum til þess að taka af öll tvímæli, og það því fremur sem hann vissi, að ábyrgð fyrir höfuðstól og leigum lá á veðinu eftir skuldabréfi lántakanda.

Samkvæmt því, sem þannig hefir verið tilgreint, hlýtur landsyfirrætturinn að komast til þeirrar sömu niðurstöðu í aðalefninu sem undirdómarinn hefir komizt að, að áfrýjandinn sem eigandi jarðarinnar Sels eigi að skyldast til að borga læknasjóðnum þær af skuldabréfi factors Jónassens frá 10. október 1866 vantandi leigur fyrir árið til 11. júní 1869, og ber undirrættarins dóm því að þessu leyti að staðfesta. Þar á móti virðist ástæða til að láta málskostnað falla niður fyrir báðum réttum og að laun til hinna skipuðu málsflutningsmanna við undir- og yfirréttinn 10 rd. og 12 rd. til hvors um sig borgist úr opinberum sjóði.

Að því leyti, sem málið er gjafsóknarmál, hefir það við undir- og yfirréttinn verið flutt forsvaranlega.

Því dæmist rétt að vera:

Áfrýjandinn, óðalsbóndi Magnús Jónsson á Bráðræði, á sem eigandi jarðarinnar Sels við Reykjavík að borga til Íslands Stiptsyfirvalda sem forstöðumanna hins íslenska læknasjóðs móti tilhlýðilegri kvittun, leigur fyrir árið til

11. júní 1869 af skuldabréfi factors Jónasar Jónassens, dags. 10. október 1866, með 40 – fjörutíu-ríkisdöllum ríkismyntar.

Málskostnaður við báða rétti falli niður.

Organista P. Guðjohnsen og málaflutningsmanni P. Melsted bera, þeim fyrrnefnda tíu, en þeim síðarnefnda tólf ríkisdalir r.m. í málaflutningslaun, sem borgist þeim úr opinberum sjóði.

Þær ídæmdu fjörutíu ríkisdala leigur ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 9. maí

d ó m u r

í málinu nr. 7/1870: Réttvísinn

g e g n

G. J. K. Skeel úr Þingeyjarsýslu.

Ákærði, G. J. Kristjánsson Skeel, sem er fæddur 19. marz 1852, er með landsyfírréttardómi frá 9. nóvember 1868 dæmdur fyrir þjófnað í 10 vandarhagga refsingu, nú með dómi gengnum við Þingeyjarsýslu aukarétt þann 8. nóvember f.á. dæmdur fyrir þjófnað í annað sinni í 8 ára tugthúsvinnu, og til að borga allan af málssókninni gegn honum löglega leiðandi kostnað, og hefir dómfelldi látið sér dóminn lynda, en hlutaðeigandi amtmaður þar á móti skotið honum fyrir hönd hins opinbera til landsyfírréttarins.

Með játningu hins ákærða og með þeim uppýsingum, sem að öðru leyti eru komnar fram í málinu, er það löglega sannað, að hann hafi gjört sig sekan í margs konar þjófnaði. Þannig stal hann vettlingum frá húsbónda sínum og seldi síðan á 16 sk., en sem eigandinn hefur aftur heimt, spyrðubandi af fiski, sem hann lét sjóða handa sér og metið hefur verið á 8 sk., en endurgjaldi sleppt af eigandanum, á vallarslætti í fyrra sumar fór hann frá húsbónda sínum um nótt, þá hann vissi, að fólkið á bænum var háttað, inn í lokað skemmuhús með því móti, að hann með ljá, sem hann fann í smiðjunni, risti gat á bæjardyrabekjuna, komst svo inn í bæjardyrnar og þaðan inn í skemmuna, sem innangengt var í úr bænum, og stal þar 1 pund ullar, og um leið fór hann í búið og stal þar nokkru af brauði og smjöri, en sem hann gat eigi haft burtu með sér, því þar var komið að honum í verkinu. Ullinni þar á móti varði hann fyrir brennivín, og er hér einnig kröfu um endurgjald fyrir hana sleppt af eigandanum, húsmóður ákærða.

Litlu eftir þennan verknað hans kom hann á annan bæ á næturpeli, þá hann hélt fólk væri í svefni, tók lausan glugga úr húsinu, sem innangengt er í úr bænum, fór svo inn í búið og tók þar $\frac{1}{2}$ p. af smjöri, sem eigandinn mat hvorki né heimtaði endurgjald fyrir. Ennfremur hefur hann játað, að hann hafi á heimili sínu, bænum Þverá, marg sinnis farið þar í stofuhúsið og stolið þar nokkru af sykri, 6 flöskum af brennivíni, 2 p. ullar, 3 hörðum fiskum og nokkru af smjöri, og fór hann inn í stofuna með þeim hætti, að hann skreið inn í milli fjala úr bæjardyrunum, nema hvað hann í eitt skipti smeygði hendinni milli stafs og veggjar og gat svo ýtt lokunni frá útihurðinni, hvar stigi

þá liggur upp á stofuloftið. Loks er það sannað, að hann hafi stolið litlu af hákarli úr bæjardyrnum á heimili sínu og þrisvar sinnum farið þar á næturþeli inn í búrið inn um vindauga, og tekið þar slátur og étið þegar, og var komið að honum í búrinu í seinasta skiptið. Þessi þjófnaður hins ákærða ber, eins og ljóst er af því, sem nú var talið, bæði undir 1. og 12. grein í tilskipun 11. apríl 1840, og þar sem ákærði áður er dæmdur fyrir þjófnað, ber hann nú að dæma eftir téðrar tilskipunar 13. og 14. grein, sbr. 12. gr. 2. lið, og virðist hegningin, þegar litið er á hins ákærða unga aldur, vanrækta uppeldi og á lítilræði hins stolna, en hins vegar á þá megnu þjófgirni, sem hjá hinum ákærða er komin fram, samkvæmt þeim tilvitnuðu lagastöðum, hæfilega ákveðin til 6 ára betrunarhúsvinnu. Þessu samkvæmt ber undirréttardóminn hvað hegninguna snertir að breyta, en þar á móti, að því leyti málskostnað snertir, að staðfesta. Svo borgar ákærði og þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn, 6 rd. til hvors um sig.

Málið hefir að vísu verið nokkuð seinfara í héraði, en þó eigi svo, að ástæða finnist til að láta það varða undirdómaranum ábyrgðar, og því vottast, að rekstur og meðferð málsins í héraði, svo og sókn þess og vörn við landsyfirrættinn hafi verið forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera:

Héraðsdómurinn á óraskaður að standa, þó þannig, að hinn ákærði aðeins sæti 6 ára betrunarhúsvinnu.

Ákærði borgi þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfir-

réttinn, málaflutningsmannanna J. Guðmundssonar og P. Melsteds 6 rd. til hvors fyrir sig í málaflutningslaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 9. maí

d ó m u r

í málinu nr. 8/1870: Réttvísín

g e g n

Jóni Jónssyni, Daníel Jónssyni og Sigfúsi Jónssyni úr Eyja-fjarðarsýslu.

Þar eð undirdómarinn eigi hefir samkvæmt því fyrir er mælt í tilskipun 31. maí 1805 með áteiknun sinni á dómsgjörðirnar lýst því yfir, að hann að sínu leyti gjöri sig ánægðan með það sama stefnufyrirkall, sem gefið er í málinu til landsyfírréttarins, og þar eð hann (undirdómarinn) enn fremur hefir áfrýjað málinu fyrir hönd hins opinbera, sem hann hefir enga lögheimild fyrir, leiðir þar af, að stefnunni til landsyfírréttarins í þessu máli verður að frávísa, og málaflutningslaun til sóknara og svaramanns við landsyfírréttinn, sem ákveðast til 5 rd. r.m. til hvors þeirra um sig, að dæma úr opinberum sjóði. Við landsyfírréttinn hefir sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Stefnunni til landsyfírréttarins frávísast.

Sóknara og svaramanni við landsyfírréttinn, málaflutn-

ingsmönnum P. Melsted og Jóni Guðmundssyni, bera hvorum fyrir sig fimm ríkisdalir r.m. í málaflutningslaun, sem borgist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 9. maí

d ó m u r

í málinu nr. 9/1870: Réttvísing

g e g n

Kristjáni J. Oddssyni úr Ísafjarðarsýslu.

Í máli þessu, sem er höfðað gegn Kristján Jens Oddssyni á Ísafirði fyrir þjófnað, hefir hann, hvað og kemur heim við þær upplýsingar, sem komnar eru fram í málinu, játað, að hann hafi snemma morguns þann 9. desember f.á. tekið upp úr salti nokkra fiska úr fiskistafla Jóhannesar Guðmundssonar á Ísafirði, er var geymdur inn í læstu húsi, en sem í þetta skipti var ólokað, og selt þessa fiska, sem vógu 3 lpd. og 4 pd. og metnir hafa verið á 78 sk., rétt á eftir í einni af sölubúðunum á Ísafirði, og tekið út á fiskinn ýmsar smánuðsynjar í brauði, grjónum, sykri og brennivíni.

Fyrir þetta misbrot, er hinn ákærði, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna, við Ísafjarðarsýslu aukahéraðsrétt, þann 21. desember f.á. dæmdur í 10 vandarhagga refsingu, og þar eð hegning þessi virðist, samkvæmt tilskipun 11. apríl 1840 1. gr., hæfilega metin, ber undirréttarins dóm bæði hvað þá hinum ákærða dæmdu hegningu sem og hvað iðgjöld og málskostnað snertir að staðfesta.

Svo ber ákærða einnig að borga þann af áfrýjun málsins

leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn 5 rdl. til hvors þeirra um sig.

Meðferð og rekstur málsins í héraði og sókn og vörn við landsyfirrættinn hefir verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Undirrættarins dómur í þessu máli á óraskaður að standa.

Ákærði greiði þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn, málaflutningsmannanna Páls Melsteds og Jóns Guðmundssonar, 5 rd. til hvors um sig í málaflutningslaun. Þau dæmdu iðgjöld ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 9. maí

d ó m u r

í málinu nr. 10/1870: Réttvísín

g e g n

Pálma Einarssyni úr Ísafjarðarsýslu.

Með aukaréttardómi Ísafjarðarsýslu frá 26. október 1869 er hinn ákærði Pálmi Einarsson dæmdur fyrir þjófnað í 3×27 vandarhagga refsingu og til að vera háður löggæzlustjórnarinnar sérdeilislegri gæzlu um 2 ár, sem og til að borga allan af málssókninni gegn honum löglega leiðandi kostnað, og hefir hinn ákærði, sem og hlutaðeigandi

amtmaður, fyrir hönd hins opinbera, áfrýjað þessum dómi til landsyfirréttarins.

Með játningu hins ákærða og með vitnaleiðslu þeirri, sem farin er fram í málinu, er það löglega sannað, að hinn ákærði hafi stolið í desembermánuði 1868 sauðarkrofi, virtu á 3 rd., úr heyhlöðu frá dannebrogsmanni Kristjáni Ebenezerssyni á Reykjafirði, ennfremur 1 ýsu, sem hann borðaði þegar í stað, og loks ekki lýst kind, sem hann fann afvelta, dauða og vargétna, en tekið og hagnýtt úr henni nokkuð af mörnum, en fleygt hinu í sjóinn.

Fyrir þessa muni hafa hlutaðeigendur ekki heimtað neitt endurgjald, svo hér er ekki um iðgjöld að ræða. Þar á móti getur það ekki álitizt sannað, en miklu fremur gagnsannað, að hinn ákærði hafi gjört sig sekan í töku á 2 þorskum, sem hann þó upphaflega játaði, að hann hefði tekið frá Magnúsi bónda Árnasyni á Tungu, né heldur að því, að hann hafi fundið sjórekna kind og nokkuð vargétna milli Eyrar og Heydals á Mjóafirði og flutt hana að Heydal og látið matreiða hana þar handa sér, né heldur að hann hafi stolið vettlingum og dornikum frá Sígurði bónda á Hörshlíð, eða smjörfjórðungi þeim og tveimur magálum, sem hann hefir líka játað að hafa stolið frá bóndanum Ásgeiri Jónssyni á Heydal, og loks eigi heldur 2 sauðaskinnum og einum kindarmör frá Jóni Jóhannessyni á sama bæ. Því bæði er það, að þeir menn, sem hinn ákærði hefir sagzt hafa stolið frá, hafa sumpart algjörlega, sumpart að nokkru leyti, borið á móti því, að þeir hefðu misst munanna, og svo hefir hinn ákærði, þegar hann var borinn saman við þá, játað og borið fram, að hann hefði skrökvað þessum þjófnæði á sig af því hlutaðeigandi prófdómari, hinn fyrrverandi sýslumaður í Barðastrandarsýslu, hafi

hrætt sig til að játa þessum misverknaði á sig, er hann hafi misþyrmt sér, með því að brjóta göngustaf á hálsinum á sér, svo blóð hafi gengið fram úr nefinu á sér, blætt úr öðru eyranu og hálsinn á sér bólgnað, og þessi ógurlega meðferð á sér af prófdómarans hálfu, verið þess olliandi, að hann hafi játað á sig misverknaði, er hann eigi hafi verið valdur að.

Hér liggur því eigi fyrir annar þjófnaður en stuldurinn á sauðarkrofinu og 1 ýsu, hvar við bætist, að hann ekki lýsti kindinni, sem ákærði hefir játað á sig að hafa fundið dauða og vargétna, og þannig gjört sig sekan í óráðvandri meðferð á fundnu fé.

Pegar þar næst skal meta hegningu þá, sem hinn ákærði hefir bakað sér með misverknaði sínum, kemur til greina, að hann er með hæstaréttardómi frá 6. janúar 1846 dæmdur fyrir flakk og framinn þjófnað í 3×27 vandarhagga refsingu, en hins vegar virðist eiga að líta á það, að þjófnaður ákærða bæði nemur mjög litlu verði og eftir því, sem komið er fram, virðist framinn undir áhrifum af neyð og sulti, er ákærði eins og undirdómarinn hefur tekið fram, átti hvergi höfði sínu að að halla, og leið oft neyð af sulti og klæðleysi, en harðæri mikið manna á milli. Rétturinn fær því ekki betur séð en að þessar málsins kringumstæður réttlæti að dæma hinn ákærða í þá vægustu hegningu, sem tilskipun 11. apríl 1840, 13. gr. leggur við þjófnað í annað sinn, og að ákærða (sbr. hin nýju sakalög fyrir Ísland 232. gr.) sé því að álíta hæfilega refsað með 1 árs betrunarhúsvinnu, sem eftir tilskipun 24. janúar 1838 4. gr. a samgildir 40 vandarhagga refsingu, auk þess, sem hinn ákærði hlýtur eftir sömu tilskipun 5. gr. að vera háður lögreglustjórnarinnar sérstaklegu aðgæzlu í 1 ár.

Samkvæmt þessu ber því undirréttardóminum hvað hegninguna snertir, að breyta, en hvað málskostnað snertir, þar á móti að staðfesta, svo hlýtur ákærði og að borga þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirrättinn 6 rd. r.m. til hvors þeirra um sig í málaflutningslaun.

Hvað meðferð málsins í héraði snertir hefir rekstur og meðferð þess verið forsvaranleg. Einungis finnur landsyfirrætturinn ástæðu til að skjóta því til hlutaðeigandi amtmanns álits, hvort eigi sé tilefni til að rannsaka, hvort sú ólöglega meðferð (sbr. tilskip. 21. maí 1751 2. gr.), sem hinn ákærði hefir í prófinu þann 20. sept. f.á., borið fram, að hann hafi orðið fyrir af hálfu prófdómarans, hins fyrrverandi sýslumanns í Barðastrandarsýslu, og þessi meðferð knúð hann til að játa á sig þjófnaði, sem hann eigi hafi verið valdur að, hafi átt sér stað.

Við landsyfirrättinn hefir sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn ákærði, Pálmi Einarsson, á að hýðast fjörutíu vandarhöggum, og vera háður lögreglustjórnarinnar sérlegri gæzlu í eitt ár. Hvað málskostnað í héraði snertir á undirréttarins dómur óraskaður að standa.

Hinn ákærði borgi þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirrättinn, málsfærslumannanna Páls Melsteds og Jóns Guðmundssonar, sex ríkisdali til hvors um sig í málaflutningslaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 7. júní

d ó m u r

í málinu nr. 6/1870: Assessor Jón Pétursson

g e g n

Pórði bónda Þorsteinssyni á Leirá.

Tilefni þessa máls er þar í fölgð, að hinn stefndi, Þórður bóndi Þorsteinsson á Leirá í Borgarfirði, falaði í desembermánuði 1868 hjá áfrýjandanum, assessor Jóni Péturssyni, til kaups 280 álnir í Leirá, sem hann vissi, að áfrýjandinn hafði í umboði eigandans, klausturhaldara Jóns Jónssonar, til sölu, og gaf áfrýjandinn hinum stefnda, eftir sögusögn hans, kost á kaupunum fyrir 150 rd. r.m., og tók við innskrift af þessari upphæð hjá honum í verzlun kaupmanns S. Jacobsens í Liverpool hér í bænum, og lofaði að gefa honum seinna kaupbréf fyrir eigninni, en þar sem áfrýjandinn segist einungis hafa tekið við innskriftinni sem borgun fyrir jarðarpartinum með því skilyrði, að hann fengi innskriftina borgaða í peningum út úr verzlun Jacobsens, sem hann eigi hafi getað fengið, og hafa þannig orðið laus allra mála út af sölunni og kaupum á þeim umræddu 280 álnum úr Leiránni, en innstefndi þar á móti hefir farið því fram, að áfrýjandinn hafi tekið við innskriftinni sem algjörðri borgun skilyrðalaust, og kaupin þannig verið fullgjörð, og engin miðlun í þessu efni gat komið á í sættanefndinni, lagði hinn stefndi málið í dóm, sem gekk við Reykjavíkurkaupstaðar aukarétt þann 18. nóvember f.á., með þeim úrslitum, að áfrýjandinn skyldi með eiði á sínu varnarþingi synja fyrir að hafa tekið við innskriftinni, sem algjörðri borgun fyrir 280 álnum í Leirá með lofordi um

afsalsbréf fyrir þeim, og ynni hann eiðinn, vera sýkn fyrir sóknarans ákærum, og þessi borga honum 10 rd. í málskostnað, en ynni hann ekki eiðinn, borga sóknaranum skaðabætur eftir óvilhallra manna mati fyrir að ekkert hefði orðið úr kaupunum á þeim framangreindu 280 álnum úr Leiránni, sem og fyrir halla þann, sem af því hefði leitt fyrir hann, og ennfremur 10 rd. í málskostnað.

Þessum dómi hefir assessor J. Pétursson nú skotið til landsyfirrættarins með þeirri réttarkröfu, að bæjarþingsdómurinn verði dæmdur ómerkur eða felldur úr gildi, og hann dæmdur sýkn af kröfum hins stefnda, og sér dæmdur málskostnaður skaðlaust, eða með þeirri upphæð, sem hæfileg þyki.

Hinn stefndi hefir þar á móti heimtað, að undirrættardómurinn verði staðfestur, og að áfrýjandinn verði dæmdur til að borga málskostnað skaðlaust.

Úrslit þessa máls eru augsýnilega komin undir því, hvort það geti álitizt löglega sannað, að áfrýjandinn hafi, eins og hinn stefndi hefir farið fram og byggt á sína réttarkröfu, lofað honum sölunni á þeim tilgreindu 280 álnum úr Leirá móti borgun með innskrift í verzlun Jacobsens eða eins og hinn stefndi fer fram, tekið við innskriftinni, sem fullgjörðri borgun án þess að sá fyrirvari eða skilyrði, sem áfrýjandinn segist hafa bundið söluna og afsalsbréfið við frá sinni hlið, sem sé að hann fengi innskriftina borgaða í peningum, hafi átt sér stað. Það virðist nú auðsætt, að sönnunarskyldan hvað þetta atriði snertir, liggi hér á hinum stefnda, því það er gildandi og almenn lagaregla, að sá sem fer einhverri réttarkröfu á flot, sé skyldur til að færa sönnun fyrir öllum þeim atriðum, sem til samans tekin eða í heild sinni innihaldi löggilda ástæðu fyrir kröfunni. Vé-

fengi hinn stefndi eitthvert af undirstöðuatriðum sækjandans í málinu, rekur að sækjandanum með sönnun fyrir þessu atriði, enda þótt viðurkenning hins stefnda liggi fyrir um öll hin atriðin. Samkvæmt þessari aðalreglu hlýtur því, eins og hér er ástatt að hinn stefndi að vísu gengst við að hafa lofað því, sem hann er lögsóttur um, en ber fram, að hann hafi bundið loforðið við réttan tilgreindan fyrirvara eða skilyrði, loforðið að álítast gefið eins og hinn stefndi játar, að hann hafi gefið það, nema sækjandinn geti leitt rök að því, að loforðið hafi verið gefið án slíks skilyrðis, og það er alls ekki skylda fyrir hinn stefnda að sanna, að hann hafi bundið loforðið því skilyrði, sem hann ber fyrir. Hinn stefndi hefir nú í þessu máli leitast við að sanna, að áfrýjandinn um leið og hann lofaði að selja honum þær oft nefndu 280 álnir úr Leirá, hafi tekið við innskriftinni í verzlun S. Jacobsens sem algjörðri borgun fyrir eigninni úr Leirá, án þess að áfrýjandinn hefði haft nokkurn fyrirvara eða skilyrði áhrærandi hvort innskriftin yrði borguð í peningum eða ekki, en þetta hefur hann eigi getað sannað.

Það eina vitni, sem leitt hefir verið í málinu og var viðstatt, þegar áfrýjandinn og hinn stefndi töluðust við, hefir einungis borið fram og unnið eið að því, að það muni ekkert eftir því, að það hafi komið til orða, að áfrýjandinn fengi innskriftina borgaða í peningum eða ekki en að því þó hafi ekki skilizt betur en að innskrift í Liverpool eða í Jacobsens verzlun skyldi álítast sem algjörð borgun fyrir þær tilgreindu 280 álnir, en eins og þvílíkur skilningur vitnisins ekki getur byggzt á því, sem ekki kom til orða milli málspartanna, þannig verður slíkur skilningur heldur ekki leiddur úr úr þeim orðum, sem vitnið hefir hermt eftir áfrýjandanum, viðvíkjandi þeim umræddu kaupum, að

hann (áfrýjandinn) kannske gæti hagað því öðru vísi til með gjaldið, og að hann gæti komið með bevísið, því í þessum orðum liggur einungis vilyrði frá áfrýjandans hálfu um að koma innskriftinni, ef þess væri kostur, í peninga fyrir hinn stefnda. Og þar sem þó þetta eina vitni hvorki hefir verið heyrnar- eða sjónarvottur að neinu því, sem innihéldi skýrt og skilyrðalaust loforð áfrýjandans fyrir því, að hann skyldi taka innskriftina eins gilda og peninga, og það ekki ber undir vitnið, heldur undir dómarann, að dæma um það, hvern löglegan skilning eigi að leggja í þau atriði, sem vitnið var sjónar- eða heyrnarvottur að, þá getur rétturinn ekki álitnið, að í þessum framburði hins eina vitnis, eins og hann liggur fyrir, séu komnar fram þær líkur, að lögheimild sé fyrir að leggja áfrýjandanum fyrir synjunareið viðvíkjandi því umþrætta loforði um jarðar-söluna, með innskrift í Liverpool sem algjörðri borgun, og ber hann því, samkvæmt L. 1–14–5 að dæma sýknan af kærum og kröfum hins stefnda í þessu máli.

Málkostnaður fyrir báðum réttum virðist eftir kring-umstæðunum eiga að falla niður.

Því dæmist rétt að vera:

Áfrýjandinn, assessor Jón Pétursson, á fyrir hins stefnda, Þórðar bónda Þorsteinssonar, kærum og kröfum sýkn að vera.

Málkostnaður fyrir báðum réttum falli niður.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 13. júní

á l y k t u n

í málinu nr. 18/1870: Hið opinbera

g e g n

Jóni Ólafssyni.

Viðvíkjandi hinni framkomnu exception gegn Justitarius og 1. assessor sem dómendum í málinu felldi rétturinn svolátandi ályktun:

Eftir stefnunni í þessu máli er hinn dómfelldi Jón Ólafsson ákærður fyrir afbrot gegn 5. og 6. gr. í tilsk. 9. maí 1855, og því eru þeir af réttarins meðlimum, sem eru konungkjörnir alþingismenn, ekkert riðnir við málið né heldur er þeirra getið að einu né neinu í dóminum, og það getur því ekki verið nokkur ástæða til að þeir fari úr dómarasæti sínu í þessu máli af þeirri ástæðu, sem dómfelldi hefir tekið fram, að þeir kunni að álíta ýms orð, sem eftir undirdóminum verði að álítast saknæm, nái til sín í grein þeirri í 4. No Baldurs þ.á., sem hann er ákærður fyrir.

Því á l y k t a s t :

Sú framkomna exception getur ekki tekist til greina

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 27. júní

d ó m u r

í málinu nr. 14/1870: Réttvísín

g e g n

Halldóri Þórðarsyni og Ásmundi Pálmasynt.

(Hæstaréttardómur bls. 347)

Með aukaréttardómi sýslumannsins í Ísafjarðarsýslu frá 29. júní 1869, eru þeir ákærðu, Halldór Þórðarson og Ásmundur Pálmason, sem báðir eru komnir yfir lögaldur sakamanna og að undanfögnu hvorki hafa sætt ákæru né hegningu fyrir nokkurt lagabrot, dæmdir fyrir þjófnað á veturgamalli kind, sem þeir á næturþeli tóku út í haga, í 3×27 vandarhagga refsingu, 4 rd. í iðgjöld og málskostnað, og hefir Halldór Þórðarson áfrýjað dóminum fyrir sína hönd, en Ásmundur látið sér hann lynda, en hlutaðeigandi amtmaður, réttvísinnar vegna, skotið honum í heild sinni til landsyfirréttarins.

Með játningu hinna ákærðu og þeim upplýsingum, sem komnar eru fram í málinu, er það löglega sannað, að þeir ákærðu hafi um nóttina milli þess 7. og 8. október 1868 stolið út í haga frá bóndanum Sveini Borgarsyni á Hóli í Bolungarvík veturgamalli kind, sem metin hefir verið á 4 rd., farið með hana heim til sín, slátrað henni þegar, matreitt nokkuð af kjötinu, skipt hinu milli sín og falið það í húsinu, sem þeir voru þá í, en fólgið gærana og nokkuð af inníflunum út í haga, og er hvortveggja hið fóligna síðan fundið.

Undirdómarinn hefir nú heimfært þennan kindþjófnað undir 8. gr. tilsk. 24. jan. 1838, en þetta er ekki rétt, því

tilskip. frá 11. apríl 1840, hennar 6. gr., er nú í lögum um sauðafjófnað hér á landi.

Pegar nú því næst skal meta hegningu þá, sem hinir ákærðu, eftir þeim tilgreinda lagastað, hafa bakað sér, kemur til greina fyrst hvað Ásmund Pálmason snertir, að hann, eftir því sem komið er fram í réttargjörðunum, aug-sýnilega hefir leiðzt út í þenna sinn misverknað fyrir áeggjan og fortölur meðákærða, en er sjálfur fáfróður og ístöðulítill einfeldningur, að hann hefir fúslega og hrein-skilnislega gengizt við misverknaði sínum, og stutt með þessari sinni hreinskilnu játningu mikið að því, að þjófn-aðurinn komst upp. Hinn ákærði, Halldór Þórðarson, sem er miklu harðari og tápmeiri en Ásmundur, þrætti upphaf-lega fastlega fyrir að vera valdur að þjófnaðinum á kind-inni, þangað til að hann eigi gat lengur undan komizt, og var þar að auki sá, sem réð ferðinni, þá kindinni var stolið af honum og Ásmundi.

Halldóri virðist því bera (sbr. hin nýju hegningarlög fyrir Ísland 48. gr.) nokkuð harðari refsing heldur en Ásmundi, þannig að hann eftir 6. gr. tilskip. frá 11. apríl 1840 sé látinn sæta 40, en Ásmundur 27 vandarhagga refsingu. Þessu samkvæmt ber undirréttardóminum, hvað hegninguna snertir að breyta, en þar á móti hvað máls-kostnað og iðgjöld hins stolna snertir, að staðfesta. Svo borga þeir ákærðu sameiginlega þann af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn 6 rd. til hvors um sig.

Rekstur og meðferð málsins í héraði hefir eftir kring-umstæðunum verið forsvaranleg, og við landsréttinn hefir sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Peir ákærðu, Halldór Þórðarson og Ásmundur Pálma-
son, eiga að sæta, hinn fyrrnefndi 40 – fjörutíu –, en hinn
síðarnefndi 27 – tuttugu og sjö – vandarhagga refsingu, og
báðir háðir lögreglustjórnarinnar sérlegri gæzlu, Halidór í
1 ár og Ásmundur í 8 mánuði.

Hvað málskostnað við undiréttinn og hin dæmdu ið-
gjöld hins stolna snertir, á héraðsdómurinn óraskaður að
standa. Peir ákærðu borgi sameiginlega þann af áfrýjun
málsins löglega leiðandi kostnað og þar á meðal til sókn-
ara og svaramanns við landsyfirréttinn, málafærslumann-
anna J. Guðmundssonar og P. Melsteds, 6 rd. til hvors um
sig.

Pau dæmdu iðgjöld ber að greiða innan 8 vikna frá
dóms þessa löglegri birtingu og honum að öðru leyti að
fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 27. júní

á l y k t u n

í málinu nr. 13/1870: Factor Thorgrimsen fyrir hönd
kaupmanns Lefolii

gegn

J. M. Waage.

Í máli þessu hefir málsfærslumaður gagnáfrýjandans,
factors Thorgrimsens, fyrir hönd stórkaupmanns Lefolii,
að áskildum fresti til að svara í realiteten, eftir kringum-
stæðunum, krafizt þess, að aðalsókn málsins frá hálfu J.

M. Waage verði vísað frá réttinum með meiru, fyrir þá sök, að aðalstefnan í málinu, sem átti að falla í rétt þann 18. júlí næstkomandi, og sýnd hefir verið í réttinum, eigi hafi verið birt, eins og líka sú nýja stefna til aðaláfrýjunar málsins frá 23. maí þ.á., sem aðalstefnandinn hefir úttekið, eigi sé birt sakaraðila, eður hans aðalumboðsmanni, heldur aðeins sér sem málsfærslumanni þeirra. Þessa frá-vísunarkröfu gagnstefnanda getur nú rétturinn eigi aðhyllzt, því það liggur í hlutarins eðli, að aðaláfrýjun málsins til breytingar undirréttardóminum, getur í sjálfu sér ekki orðið ónýt, fyrir þá sök að gagnstefna til dómsins staðfestingar er tekin út til fyrra réttardags en aðalstefnan, heldur leiðir aðeins af því, að aðaláfrýjandinn verður að láta sér lynda, að aðalstefnan falli í rétt jafn snemma sem gagnsóknin. Hin framkomna gagnstefna ber og sjálf með sér, að gagnáfrýjandinn hefur vítað af hinni útteknu aðalstefnu, sem er þeirri hinni nýju stefnu frá 23. maí þ.á. samhljóða, og þar sem það virðist auðsætt, að málsfærslumaður gagnstefnanda hafi fengið löglegt umboð til þess að gæta réttar hans, einnig hvað aðaláfrýjun málsins snertir, og að hann þannig sé löglega stefndur fyrir hans hönd hér fyrir réttinum, getur frávísunarkrafa gagnstefnanda ekki tekizt til greina.

Par á móti ber að veita gagnstefnanda eftir kröfu hans hæfilegan frest til að svara í aðalefni málsins.

Því ályktast:

Frávísunarkrafa gagnstefnanda getur eigi til greina tekizt, hvar á móti honum veitist frestur til að svara í aðalefni málsins.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 27. júní

d ó m u r

í málinu nr. 16/1870: Ingibjörg Jónsdóttir

g e g n

Einari Bjarnasyni.

Þar eð eigi verður séð af réttargjörðunum í þessu máli, er höfðast hefði átt við pólítírættinn, að undirdómarinn hafi, eins og fyrir er skipað í tilskipun 10. júlí 1795 10. gr., sbr. opið bréf frá 28. maí 1825, leitað í því um sættir, hlýtur landsyfirrætturinn ex officio að dæma þann í málinu við undirrættinn þann 1. júlí f.á. gengna dóm sem og þá þar viðhöfðu málsmeðferð ómerka.

Málskostnaður við landsyfirrættinn virðist eftir kringumstæðunum eiga að falla niður, og málsfærslulaun til áfrýjandans skipaða málsfærslumanns við landsyfirrættinn, sem ákveðast til 8 rd., að borgast úr opinberum sjóði.

Því dæmist rétt að vera:

Undirrættarins dómur í þessu máli, og sú í því viðhafða málsmeðferð, eiga ómerk að vera.

Málskostnaður við landsyfirrættinn falli niður.

Áfrýjandans skipaða málsfærslumanni, procurator J. Guðmundssyni, bera átta ríkisdalir í málaflutningslaun, sem borgist honum úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 27. júní

d ó m u r

í málinu nr. 12/1870: Réttvísir

g e g n

Jóni Jónassyni úr Eyjafjarðarsýslu.

Hinn ákærði, Jón Jónasson, fæddur 6. október 1833, og að undanfögnu hvorki ákærður né dæmdur fyrir nokkurt lagabrot, er í þessu máli ákærður fyrir þjófnað, og er í þessu tilliti, bæði með hans eigin játningu og þeim skýrslum, sem við rannsókn í málinu eru komnar fram, löglega sannað, að hann nóttina milli þess 28. og 29. sept. seinastl., hafi farið á fætur úr rúmi sínu til þess að gæta að því, hvort eigi væru komnir hestar í hey hans, sem hann átti úti við hús sitt, fundið í heynu hest með reiðingi og skrínu, bundna ofan á milli, skrálæsta, leyst skrínuna, brotið úr henni botninn og tekið til sín það, sem í henni var, þar á meðal 33 rd. 80 sk. í peningum og fleira smávegis, sem allt til samans er virt á 38 rd. 56 sk. Því stolna er öllu aftur skilað eigandanum Jóhanni Jónssyni á Hnjúki, að undanteknum 80 sk., sem hinum seka er gjört að endurgjalda honum.

Fyrir þenna misverknað er hinn ákærði við Akureyrar-kaupstaðar aukaþingsrétt, þann 19. febr. þ.á. dæmdur í 20 vandarhagga refsingu og að borga iðgjöld með 80 sk. og allan af málinu leiðandi kostnað, og þar á meðal til svara-manns, Jóns Kristjánssonar, 2 rd. r.m. Þessum dómi hefur hlutaðeigandi amtmaður skotið til landsyfirrættarins.

Undirdómarinn hefur réttilega heimfært brot hins ákærða undir 1. gr. í tilskipun 11. apríl 1840, og þar eð

hegning sú, sem hinn seki er dæmdur í eftir málavöxtum einnig virðist hæfilega metin, ber undirréttarins dóm að staðfesta. Svo ber og honum að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sókn-ara og svaramanns hér við réttinn, 5 rd. til hvors um sig.

Hvað meðferð málsins í héraði snertir, verður landsyfir-retturinn að taka fram, að þjófaleit sú, sem farin er fram undir málinu, er gjörð án undangenginnar ályktunar af hendi prófdómarans, en þar sem hann var ólöglærður maður, virðist eigi ástæða til að láta þetta varða ábyrgðar. Hitt virðist þar á meðal eigi geta gengið ábyrgðarlaust (sbr. 33. gr. í tilskip. 3. júní 1796), að undirdómarinn gjörði ekkert við málið frá 16. nóv. 1869 til 6. jan. 1870, þá hann skipaði hinum ákærða svaramann, og veitti hon-um þá um leið mánaðarfrest, eða til 31. jan. næst á eftir, þá málið var aftur tekið fyrir og dómur felldur í því þann 19. febr. næst eftir, því bæði er málið svo óbrotið og ein-falt, og svo hefur dómarinn heldur eigi réttlætt þenna drátt á málinu með neinum afbötunum, eins og tilskip. 3. júní 1796, 35. gr. þó ætlast til, að dómarar gjöri, þegar vafi geti leikið á því, hvort þeim verði eigi kennt um drátt á úrslit-um málsins, og fær rétturinn því eigi komist hjá að láta þann drátt, sem hér er orðinn, varða undirdómaranum sektar, sem hæfilega virðist metin til 5 rd. til hlutaðeigandi sveitarsjóðs. Að öðru leyti hefur meðferð málsins við und-irréttinn verið forsvaranleg og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur í þessu máli á óraskaður að standa. Undirdómarinn, bæjarfógeti og sýslumaður St.

Thorarensen, borgi 5 rd. sekt til hlutaðeigandi sveitar-sjóðs.

Hið ídæmda ber að greiða innan 8 vikna frá dómsins löglegri birtingu, og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Ákærða ber að greiða allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað og þar á meðal laun til hins skipaða sóknara og svaramanns hér við réttinn, málsfærslumanna P. Melsteds og J. Guðmundssonar, 5 rd. til hvors um sig í málsfærslulaun.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 4. júlí

d ó m u r

í málinu nr. 15/1870: Réttvísinn

g e g n

Jóni Bergssyni og Guðríði Eyjólfsdóttur.

Í máli því, sem hér liggur fyrir, er það með eigin játningu hins ákærða Jóns Bergssonar og öðrum atvikum löglega sannað, að hann á tímabilinu frá því fyrir réttir og til 24. október í fyrra haust, hafi stolið ýmsum munum frá hinum og þessum á Skipaskaga á Akranesi, þar sem hann var til heimilis sem sveitarómagi hjá hinni meðákærðu, ekkjunni Guðríði Eyjólfsdóttur í Vík.

Þannig hefur hann játað, að hann fyrir réttirnar hafi stolið $\frac{1}{4}$ skeppu af karteplum úr kálgarðinum á Miðhúsum og 3 fiskaböndum á Márstöðum, eins og það er löglega upplýst, að hann þann 24. okt. f.á. hafi stolið frá Jóni

bónda Þórðarsyni á Syðstufossum poka með nesti í og leðurskóm, sem virtir eru á 1 rd., og enn þann sama dag frá þessum sama manni og sambýlismanni hans Jóni Jóns-syni ýmsum munum, kaffi, sykri m.m. í 3 skjóðum, virtum á 7 rd., auk fiskabagga með $\frac{1}{2}$ vætt af fiski.

Gróf hann þessa muni ýmist niður eða faldi þá í sandin-um nálægt því, sem hann tók þá, en sumt hafði hann heim með sér að Vík, svo sem tvær skjóðurnar, karteplin og fiskaböndin. Þessir stolnu munir eru að mestu leyti komnir eigendunum aftur til handa og að öðru leyti hafa þeir fráfallið kröfum til iðgjalda.

Fyrir þessi afbrot sín er hinn ákærði, sem er 19 ára að aldri, og með dómi þessa réttar 1. júlí 1867 dæmdur fyrir einfaldan þjófnað framinn í fyrsta sinni til 10 vandarhagga refsingar, með dómi Borgarfjarðarsýslu frá 19. apríl þ.á., sem hinn dómfelldi hefur skotið til landsyfirrættarins, dæmdur til að hýðast 40 vandarhöggum og til að vera háður sérlegri tilsjón lögreglustjórnarinnar í 1 ár, samkvæmt 13. gr. í tilskipun 11. apríl 1840, og Frd. 24. jan. 1838 4. gr. Litra a, og með því þessi hegning eftir öllum málavöxtum og með sérlegri hliðsjón til fáfræðis hins dómfellda, þar sem hann er enn ófermdur, sem og til hinnar fúsu játningar hans, virðist hæfilega matin, ber undirrættarins dóm, hvað hegningu hins ákærða Jóns Bergssonar snertir, að staðfesta.

Hvað því næst snertir hina meðákærðu Guðríði Eyjólfsdóttur, þá er það að vísu svo, að hinn dómfelldi Jón Bergsson hefur í öllum hinum seinni prófum málsins staðhæft, að hún bæði hafi hvatt sig til að stela, og eins notið nokkurs af hinu stolna með vitund um að það væri ófrjálst. En eins og hinn dómfelldi ekki bar þetta fram í hinu 1. réttarprófi

málsins þann 3. nóv. f.á., þannig hefur Guðríður neitað því, að hún fyrirfram eður eftir á hafi átt nokkurn þátt í þjófnaði Jóns, eður haft vitneskju um hann, og með því ekkert það er að öðru leyti komið fram í málinu, er styrki skýrslu hins dómfellda, virðist hún eigi geta orðið henni til áfellis, og ber hana því að dæma sýkna af sóknarans, en ekki eins og í undirréttardóminum er ákveðið, af réttvísinnar frekari ákærum í þessu máli (sjá lög 3. apríl 1868). Sá af máli þessu löglega leiðandi kostnaður, þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn, 5 rd. til hvers um sig, borgist að $\frac{3}{4}$ þörtum af hinum dómfellda Jóni Bergssyni, en að $\frac{1}{4}$ úr opinberum sjóði.

Meðferð og rekstur málsins í héraði hefur verið víta-
laus, og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur á, hvað þá dómfellda Jóni Bergssyni ídæmdu hegningu snertir, óraskaður að standa. Hin meðákærða Guðríður Eyjólfsdóttir á fyrir sóknarans (svo) í þessu máli sýkn að vera. Allur af þessu máli löglega leiðandi kostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða sóknara og svaramanns hér við réttinn, málaflutningsmanna Jóns Guðmundssonar og P. Melsteds, 5 rd. til hvors um sig, borgist að $\frac{3}{4}$ af hinum dómfellda, Jóni Bergssyni, en að $\frac{1}{4}$ úr opinberum sjóði.

Dóminum ber að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 18. júlí

d ó m u r

í málinu nr. 11/1870: Bæjarstjórnin í Reykjavík

g e g n

Prestinum síra Eiríki Kuld.

Með landsyfirréttarstefnu frá 24. jan. þ.á. áfrýjar Reykjavíkur bæjarstjórn dómi bæjarþingsréttarins í Reykjavík frá 9. des. næst á undan, í máli, sem presturinn til Helgafells safnaðar, síra Eiríkur Kuld, hefur höfðað í héraði gegn Reykjavíkur bæjarsjóði út af afgangi af Hlíðarhúsum með hjáleigunni Ánanaustum, eign Helgafells kirkju, en nú afsöluð Reykjavíkur kaupstað, móti 9 vætta og 30 fiska ævarandi árgjaldi til prestsins til Helgafellsprestakalls, sem hinum stefnda hefur verið borgað eftir meðalverði allra meðalverða í verðlagsskránni, en sem hann ætlar sig eiga heimtu á í hörðum fiski eða hans andvirði eftir hvers árs verðlagsskrá.

Kringumstæður málsins eru þær, að jörðin Hlíðarhús með hjáleigunni Ánanaustum er með kgs. úrskurði 24. febr. 1835 lögð um aldur og ævi til Reykjavíkur-kaupstaðar móti því, að prestinum í Helgafellsprestakalli séu borgaðar úr Reykjavíkur bæjarsjóði árlega 9 vættir og 30 fiskar, sem er 30 fiskum hærra afgangi en þá var á jörðinni, og með þessum kjörum er jörðin afsöluð Reykjavík af prestinum í Helgafellsprestakalli þann 22. des. 1858, og afgangið þar eftir greitt til Helgafellsprestakalls með þessari upphæð. Árið 1860 urðu pretaskipti í Helgafellsbrauðinu, og kom hinn stefndi þá að því, og hefur Reykjavíkur bæjarstjórn borgað honum afgangið af Hlíðarhúsum og Ánanaustum

með þeirri tilgreindu upphæð eftir meðalverði allra meðalverða, og hann mótmælalaust kvitterað fyrir, og fór þessu þannig fram allt að árinu 1867, en þá verður innstefndi þess vísari, að afgjaldið af eigninni hafi verið góldið formönnum hans í hörðum fiski eða hans gangverði, og þar eð alin í hörðum fiski hafði á tímabilinu frá 1860 til 1867 verið góðum mun hærri en meðalverðsalin, krafðist hann, að sér yrði eftirleiðis borgað afgjaldið af Hlíðarhúsum í hörðum fiski eða hans andvirði eftir verðlagsskránni, sem og að honum yrði bættur upp sá mismunur, sem á tímabilinu frá 1860 til 1867 hafi verið á meðalalin allra meðalverða, og alin í harðfiski, eður tilsamans 17 l rd. 79 $\frac{3}{8}$ sk., en þar sem bæjarstjórn Reykjavíkur skoraðist undan að fullnægja hvoru tveggi þessari kröfu hins stefnda, lagði hann málið til sætta, og er þeim eigi heldur gat orðið framgengt, stefndi hann, eftir að hafa öðlast gjafsókn, málinu í dóm, sem féll þann 9. des. f.á. á þá leið, að hvoru tveggi krafa hins stefnda var tekin til greina og málskostnaður látinn falla niður.

Þessum dómi hefur nú bæjarstjórn Reykjavíkukaupstaðar, eins og þegar var tekið fram, áfrýjað til landsyfirréttarins, til ómerkingar með eður án heimvísunar, eða þá að dómurinn verði felldur úr gildi, hrundið eða breytt á þá leið, að áfrýjendurnir fyrir hönd Reykjavíkur bæjarsjóðs verði dæmdir fríir af kærum og kröfum hins stefnda, en innstefndi hefur þar á móti gjört þá réttarkröfu, að undirréttardómurinn verði staðfestur, og áfrýjendurnir dæmdir til að borga málskostnað.

Konungsúrskurðurinn frá 24. jan. 1835, sem lagði Hlíðarhús með hjáleigunni Ánanaustum undir kaupstaðinn Reykjavík móti 9 vætta og 30 fiska ævarandi árgjaldi til

prestsins að Helgafelli, tekur ekkert fram um það, hvernig þetta afgjald eigi að greiða, hvort heldur eftir meðalalin allra meðalverða eða í hörðum fiski eða andvirði hans í verðlagsskránni, og í afsalsbréfinu fyrir Hlíðarhúsum frá 22. des. 1858 er þetta atriði einnig látið liggja í þagnar-gildi. Það virðist nú eigi betur en að í öðru eins spursmáli og því, sem hér liggur fyrir, eigi úrslitin að fara eftir því, sem vitanlega er landsvenja um leigumála á jörðum í þeirri sveit, sem jörðin, sem spursmál er um, liggur, og skal þess þá fyrirfram getið, að það er yfirhöfuð að tala ekki venja hér á landi að leigja jarðir á þann hátt, að afgjaldið skuli borga eftir verðlagsskrár meðalalin, heldur er farið eftir verðlagi því, sem er manna á milli eða í verzluninni á þeim áskilda skileyri. Aftur er það almenn landsvenja að leigja sjávarjarðir þannig, að landskuldir séu borgaðar í hörðum fiski eða eftir harðfisksverði í kaupstað eða í kaupum og sölum, því meðalalin er venjulega lægri en þessu verði svari. Konungsjarðir í Gullbringusýslu hafa og, að því leyti þær eru sjávarjarðir, alla jafna verið og eru það enn, leigðar með landskuld í hörðum fiski, og landskuld reiknuð eftir verði á þeim skileyri, þegar landskuldin er borguð með peningum af því skileyri brestur. Eins er um tíundir og opinberar afgreiðslur í Reykjavíkurbæ, að upphæð þeirra fer eftir alin í hörðum fiski, en ekki eftir meðalverði allra meðalverða. Það eru því öll líkindi til, að um afgjaldið á Hlíðarhúsum, sem er sjávarjörð og áður lá í Gullbringusýslu, hafi farið eftir sömu reglu sem á öðrum jörðum í byggðarlaginu, að landskuldin eða afgjaldið hafi verið borgað í hörðum fiski, og það er heldur ekkert komið fram í málinu, sem lúti að því, og því síður sanni, að þetta hafi verið á annan veg. Þar á móti er það sannað með bygging-

arbréfi, sem síra Grímur Pálsson prestur að Helgafelli gaf landphysicus sál. J. Thorsteinsen út fyrir Hlíðarhúsum árið 1854 (sjá fylgiskjal að nr. 5), vitnisburði núverandi biskups, P. Petersens, sem var prestur að Helgafelli árið 1837–38 og vottorði prestsins síra Thorbergs, sem var prestur að Helgafelli næst á undan hinum stefnda (fylgiskjal Litr. e að nr. 5), að afgjaldið af Hlíðarhúsum hefur frá árinu 1834 til ársins 1860 verið borgað í hörðum fiski eða með harðfisksverði í kaupstað eða manna á milli í kaupum og sölum, og það verður því eigi betur séð en að sá gjaldmáti, sem við hefur gengizt síðan 1860, hvað afgjaldið af Hlíðarhúsum snertir, að það hefur verið borgað með meðalverði allra meðalverða hafi fyrst byrjað, þegar hinn stefndi kom að Helgafellsbrauðinu, en verið þangað að eins og á öðrum sjávarjörðum hér, borgað í hörðum fiski eða hans verði í kaupum og sölum, eður og eftir hans verði í verðlagsskránni.

Landsyfirrætturinn verður því að komast til sömu niðurstöðu sem undirdómarinn hefur komizt, að hinn stefndi eigi jafnt og formenn hans í brauðinu hafa átt heimtu á að fá afgjaldið af Hlíðarhúsum borgað í hörðum fiski, eður ef þann skileyri brestur, með harðfisksverði eftir hvers árs verðlagsskrá.

Viðvíkjandi uppbót þeirri, sem hinn stefndi hefur gjört heimtu til fyrir árin 1861–1870, að upphæð 171 rd. 79 $\frac{3}{8}$ sk., og sem ekki hefur verið sérstaklega mótmælt, verður landsyfirrætturinn að álíta, að hinum stefnda beri þessi uppbót, því þegar einhver, af því hann veiti eigi betur (og það virðist eiga heima hjá hinum stefnda) hefur tekið við og gefið viðurkenningu sína fyrir einhverri afgreiðslu eða borgun sem góðri og gildri, og það eftir á kemur fram, að

borgunin hafi verið fjærri réttum sanni, virðist það liggja í hlutarins eðli, að hann eigi heimtu á því, sem vangoldið er.

Undirréttarins dóm ber því að staðfesta í heild sinni. Málskostnaður við landsyfirréttinn virðist eftir kringumstæðunum eiga að falla niður og málaflutningslaun til hins stefnda skipaða svaramanns, sem ákveðast til 15 rd. r.m., að borgast úr opinberum sjóði. Að því leyti, sem málið er gjafsóknarmál, hefur meðferð þess við undir- og yfirréttinn verið forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur í þessu máli á óraskaður að standa. Málskostnaður við landsyfirréttinn falli niður. Hins stefnda skipaða málsfærslumanni, málaflutningsmanni P. Melsted, bera 15 rd. í málaflutningslaun, sem borgist úr opinberum sjóði. Þá dæmdu uppbót 171 rd. 79 $\frac{3}{8}$ sk. ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 18. júlí

d ó m u r

í málinu nr. 20/1870: Réttvísín

g e g n

Daníel Jónssyni, Jóni Jónssyni og Sigfúsi Jónssyni úr Eyjafjarðarsýslu.

Með dómi sýslumannsins í Eyjafjarðarsýslu frá 14. sept. f.á. eru þeir ákærðu, Jón Jónsson, Daníel Jónsson og Sig-

fús Jónsson, dæmdir, þeir 2 fyrstnefndu fyrir þjófnað í 12 vandarhagga refsingu hvor um sig, og Sigfús fyrir að hafa verið í vitorði með þeim í þjófnaðinum í 5 rd. sekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs. Svo eru þeir og einn fyrir alla og allir fyrir einn skyldaðir til að borga þann af lögsókninni gegn þeim löglega leiðandi kostnað, og hver um sig 1 rd. til svaramanns síns við undirréttinn, og hafa þeir ákærðu allir skotið þessum dómi til landsyfirréttarins.

Það er með eigin játningu hinna ákærðu Jóns og Daníels, sem báðir eru komnir yfir lögaldur sakamanna og eigi hafa áður verið ákærðir eða dæmdir fyrir nokkurt lagabrot, löglega sannað, að þeir, þegar þeir þann 17. des. næstl. ár voru staddir í Akureyrarkaupstað, hafi án þess að vera í vitorði hver með öðrum, stolið frá Factor Möller sama staðar 5 trjám 5 álna löngum og borið þau niður í bát sinn, sem stóð í fjörunni, hvar Factor Möller, sem samstundis saknaði trjánna, fann þau og tók þau aftur til sín, svo hér er ekki um endurgjald hins stolna að ræða.

Undirdómarinn hefur réttilega heimfært þenna þjófnað hinna ákærðu undir 1. grein í tilskip. 11. apríl 1840, og með því hegningin eftir téðum lagastað virðist og hæfilega ákveðin, ber héraðsdóminn, hvað hegningu Daníels og Jóns snertir að staðfesta.

Hvað þar næst hinn ákærða Sigfús Jónsson, sem var formaður á bátnum, sem þeir Daníel og Jón voru á, snertir, hefur hann að vísu játað, að Daníel hafi sagt sér þá, að það stæði ef til vildi ekki vel á með 2 spýtur, sem hann kom með og lét upp í bátinn, og að hann hafi viljað leyna þessum ummælum hans, en jafnframt borið fram, að hann hafi verið drukkinn og rétt nýsofnaður, þegar hann var vakinn upp til þess að gjöra grein fyrir spýtum þeim, sem á

bátnum fundust, en þar eð það nú ekki er nein almenn lagaskylda að ljósta upp misbrotum annarra, og hinn ákærði (Sigfús) ekki gat af orðum Daníels ráðið annað en að það ef til vildi væri eitthvað bogið með heimild hans til þeirra, og að hann að öðru leyti ekki átti neinn þátt í þjófnaðinum á trjánum né studdi að honum eftir að hann var framinn, né vissi með nokkurri vissu af honum, þegar hann var um hann spurður (því það fékk hann fyrst að vita við eftirgrennslun sína á heimleiðinni frá Akureyri) virðist eftir þessum kringumstæðum honum ekki geta varðað við lög, þó hann þegði yfir því, sem Daníel hafði sagt honum, og það því síður, sem þessi þögn hans ekki hafði nein áhrif á málið. Hann virðist því eiga að dæmast sýkn af sóknarans ákærum, og málskostnaður að hans leyti að greiðast úr opinberum sjóði.

Pann af málinu leiðandi kostnað, og þar á meðal sá kostnaður, sem leiðir af áfrýjun þess, ber þeim Daníel og Jóni að borga að $\frac{4}{5}$ þörtum einum fyrir báða og báðum fyrir einn, en fimmtungur greiðist úr opinberum sjóði. Hvað meðferð málsins í héraði snertir, hefur að vísu staðið á því lengur en þörf mundi hafa verið til, því málið liggur niðri frá 17. des. til 2. apríl næst á eftir, en þó virðist ekki full ástæða til að láta þann drátt varða undirdómaranum ábyrgðar, og því vottast, að rekstur og meðferð málsins í héraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn við landsyfirrættinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Undirrættarins dómur á hvað þá ákærðu Jón Jónsson og Daníel Jónsson snertir óraskaður að standa. Sigfús Jónsson á af sóknarans ákærum sýkn að vera. Þeir ákærðu Jón

og Daníel borgi einn fyrir báða og báðir fyrir einn allan af málinu löglega leiðandi kostnað að fjórum fimmtu þörtum, en fimmtungur greiðist úr opinberum sjóði.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 18. júlí

d ó m u r

í málinu nr. 19/1870: Réttvísinn

g e g n

Filippus Daníelssyni.

Með dómi sýslumannsins í Skaptafellssýslu frá 4. apríl er næst leið, er Filippus Daníelsson, vinnumaður á Kálfafelli í téðri sýslu, dæmdur fyrir þjófnað og vítaverða meðferð á fundnu fé í 10 vandarhagga refsingu og til að borga allan af lögsókninni gegn honum leiddan kostnað, og hefur hann áfrýjað þessum dómi til landsyfirréttarins.

Eftir játningu hins dómfellda og þeim öðrum upplýsingum, sem í málinu liggja fyrir, eru sakaratriði þau, sem hinn ákærði er sakfelldur fyrir, þar í fölginn, að hann í sumar er leið, tók ljáspík, sem lá upp á fjöllum í bæjardyrnum á Kálfafelli og Jón Sæmundsson, sem býr á jörðunni móts við húsmóður hins ákærða, átti, sló með henni hér um bil hálfan daginn, og lét spíkina síðan saman við ljái húsmóður sinnar, hvar eigandinn seinna fann hana og tók aftur til sín. Spíkin hefur verið metin á 4 merkur. Í annan stað hefur ákærði játað, og það er líka sannað á annan hátt, að hann hafi fundið upp á heiði hnappheldu, tekið hana heim með

sér, og markað húsmóður sinni, án þess að lýsa henni fyrir nokkrum. Hnappheldan er metin 6 sk. virði. Hinn ákærði hefur borið fram viðvíkjandi tókunni á ljáspíkinni, að hann hefði tekið hana án þess að sér hefði dottið í hug að draga sér hana eða stela henni, og að vísu ber aðferð hans ekki á sér þjófnaðarblæ, þar sem hann lætur spíkina liggja fyrir allra augum innan um ljái húsmóður sinnar, hvar hann gat gengið að því vísu, að spíkin mundi, eins og líka varð raunin á, komast eigandanum og heimilisfólkinu á bænum fyrir sjónir, og þó að hinn ákærði hafi að vísu játað í sömu andránni, sem hann játaði og bar fram, að sér hefði ekki dottið í hug að draga sér ljáspíkina, að hann, þegar Jón Sæmundsson spurði hann eftir spíkinni, hafi sagzt ekki vita af henni, og gjört það í þeim tilgangi, að eigna sér hana (spíkina), þá álitur rétturinn ekki óhult að byggja á þessari játningu áfellisdóm eða taka hana sennilegri en þá, sem ákærði rétt á undan var búinn að gefa, og sem fór í gagnstæða átt, og það því síður, sem undirdómarinn hefur tekið það skýrt fram í dómi sínum, að hinn ákærði ekki aðeins sé einfeldningur, framtakslítill og næsta dauflegur, heldur líti það svo út, að hann (ákærði) stundum viti lítið af sér eða gangi í nokkurs konar leiðslu eða með öðrum orðum, að ákærði sé ekki með sjálfum sér eða heill á sálu. Það liggur því næst, og er í alla staði óhultast, að álykta, að hinn ákærði hafi tekið ljáspíkina í einhverri þvílíkri leiðslu, hvað og kemur heim við meðferð þá, er hann hafði á spíkinni, að hann lét hana liggja fyrir allra augum. Hinn ákærða ber því að dæma sýknan af sóknarans ákærum hvað tókuna á ljáspíkinni snertir, og til sömu niðurstöðu kemst rétturinn viðvíkjandi hnappheldunni, af því það er hér alkunnug lenzka að lýsa ekki slíkum smámunum, sem

finnast á víðavangi og engin eignarmerki hafa öðru vísi en svo, að þeir eru látnir vera fyrir allra augum á heimilinu, ef eigandinn kynni að koma og leiða sig að þeim sem sinni eign, en að ákærði setti eins konar eignarmerki á hnapphelduna, virðist einungis hafa verið til þess að einkenna hana, en eigi til að villa heimildir.

En þótt ákærða eftir þessum málavöxtum beri að dæma sýknan fyrir kærum sóknarans, virðist þó ekki næg ástæða til að láta hann vera frían við að borga málskostnað, sem honum ber því að greiða, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn, 4 rd. til hvors þeirra um sig.

Málið hefur við undirréttinn verið rekið forsvaranlega, og við landsréttinn hefur sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn ákærði, Filippus Daníelsson, á fyrir sóknarans ákærum í þessu máli sýkn að vera.

Hvað málskostnað og málsfærslulaun í héraði snertir á undirréttarins dómur óraskaður að standa.

Ákærði borgar þann af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað og þar á meðal til málsfærslumanna J. Guðmundssonar og P. Melsteds, 4 rd. til hvors um sig.

Það ídæmda að greiða undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 29. ágúst

d ó m u r

í málinu nr. 17/1870: Síra Jón Hjörtsson

g e g n

Sveitarstjórninni í Dyrhólahreppi.

(Hæstaréttardómur bls. 349)

Í máli því, sem hér liggur fyrir og höfðað er í héraði að tilhlutun stiptamtmannsins yfir Íslandi að veittri gjafsókn af sveitarstjórninni í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafells-sýslu móti prestinum síra Jóni Hjörtssyni á Gilsbakka, sem og hefir öðlast gefins málssókn, út af því, að hann gegn ákvörðuninni í tilskipun 30. apríl 1824, 3. gr. 10. atriði, hafi þann 18. júlí 1860 gefið í hjónaband Benedikt nokkurn Árnason og Þuríði Einarsdóttur; er nefndur prestur með aukaréttardómi Mýrasýslu þann 4. jan. þ.á., dæmdur til að greiða Dyrhólahreppi 471 rd. 49 sk., sem og allan þann kostnað, sem þessi hreppur hefir haft og framvegis kann að hafa af hjónabandi þessara persóna, honum að öllu skaðlaust, en málskostnaður er látinn falla niður, og málsfærslulaun til hins skipaða sækjanda, Dyrhólahrepps vegna, ákveðinn til 5 rd. úr opinberum sjóði.

Hefir áfrýjandinn hér fyrir réttinum að fenginni gjafsókn krafizt þess, fyrst og fremst, að áfrýjandinn verði frídæmdur undan öllum kærnum og kröfum hins stefnda, og til vara, að hann verði aðeins skyldaður til að endurgjalda þá einu sveitarskuld, löglega sannaða, að upphæð og uppruna, sem áfallin var og óendurgoldin fyrir 18. júlí 1860, sem og málskostnaður og málsfærslulaun dæmist á hendur hinum stefnda eða úr opinberum sjóði.

Þar á móti hefir málsfærslumaður hins stefnda, sveitarstjórnarinnar í Dyrhólahreppi, sem og hefir öðlast gefins málssókn, gjört þá réttarkröfu, að áfrýjandinn verði samkvæmt dómi undirréttarins, skyldaður til að gjalda henni 471 rd. 49 sk. + 50 rd. 48 sk. eður samtals 522 rd. 1 sk. r.m., samt allan málskostnað skaðlaust, eins og hér væri ekki veitt beneficium processus gratuiti.

Þess ber fyrirfram að geta með tilliti til þess, að áfrýjandinn hefir hreyft því, að mál þetta heyri undir geistlegan rétt, og að sáttalöggjöfinni í því eigi hafi verið fullnægt sökum þess, að umboð kæranda fyrir sáttanefndinni hafi verið svo einskorðað, að engum sáttaboðum frá hans hálfu hafi orðið tekið, þá getur rétturinn eigi aðhyllzt þetta, því eins og mál þetta sem hreint og beint skaðabótamál liggur undir úrslit hinna venjulegu dómstóla, þannig getur hið síðasttalda atriðið eftir fyrirmælum Frd. 20. janúar 1797 14. gr., þar sem hið opinbera á hér í hlut, ekki til greina tekizt.

Þegar því næst ræðir um aðalefni þessa máls, þá er það víst og viðurkennt, að áfrýjandinn, þá er hann var prestur til Krossþinga í Landeyjum innan Rangárvallasýslu, hafi, eins og þegar er ávikíð, þann 18. júlí 1860, gefið ofangreindar persónur Benedikt Árnason og Púríði Einarsdóttur í hjónaband. Það er og sannað með framkomnum gögnum og skilríkjum, að brúðurin, sem búin var áður að eignast börn í lausaleik með þessu mannsefni sínu, hafi til uppeldis þeim fengið 1158 fiska í sveitarstyrk af Fljótshlíðarhreppi, þar sem hún var sveitlæg, og að þessi sveitarstyrkur var óendurgoldinn á giftingardegi þessara hjóna, eins og líka Dyrhólahreppur í Vestur-Skaftafellssýslu, í hvers nafni mál þetta er höfðað, og sem var og er enn

framfærsluhreppur mannsins (Benedikts) eigi hafði fráfallið rétti sínum í þessu efni eður gefið samþykki sitt til þessa ráðahags, og er niðurstaðan orðin sú, með tilliti til afleiðinganna af þessu hjónabandi, að hreppur þessi var búinn að leggja til uppeldis barna þessara hjóna á tímabilinu frá 1861 til 1867, að þessum árum meðtöldum, eftir reikningsyfirliti stiftamtmannsins yfir Íslandi dags. 6. desember 1867 (act. litr. E) samtals 471 rd. 49 sk., hvar við bætast samkvæmt framhaldsreikningi hreppstjóranna í Dyrhólahreppi, dags. 6. apríl 1870, 50 rd. 48 sk., svo að útlát hreppsins, sem að álíta verður að hin umræddu hjón eigi geti að neinu endurgoldið sökum fátæktar, eru, eins og áður getið í réttarkröfu málsfærslumanns hans hér fyrir réttinum, þannig orðin samtals 522 rd. 1 sk. R.M., hvar á móti Fljótshlíðarhreppur eigi hefir gjört neina kröfu til endurgjalds þeim sveitastyrk, sem lausaleiksbörn þessara hjóna höfðu af honum þegið, áður en þau giftust.

Nú er leysa skal úr réttarspursmáli því, sem hér um ræðir, sem sé hvort áfrýjandinn, er hann, þegar svona á stóð, gaf hinar umgetnu persónur í hjónaband, hafi með því bakað sér þá skyldu að endurgjalda Dyrhólahreppi öll þau sveitarþyngsli, sem risið hafa og rísa kunna fyrir hann út af þessu hjónabandi, þá ber þess að geta, að tilskipun 30. apríl 1824, lögleidd hér á landi með konungsbréfi 7. des. 1827, mælir svo skýlaust fyrir í 3. gr. 10. atriði, að hjónaefni megi eigi í hjónaband gefa, ef annað hvort þeirra njóti eða hafi notið, eftir að þau komu af ómagaldri, sveitastyrks, sem óendurgoldinn sé, nema þá því aðeins, að framfærsluveit mannsins gefi til þess jákvæði sitt, og gildir þessi regla vafalaust jafnt um hjónaefnin sjálf, sem börn þeirra á ómagaldri, eins og hér á stóð. — Enn-

fremur er það eftir sömu tilskipunar almennum fyrirmælum víst og vafalaust, að prestur sá, er gefa á hjónin saman, á að sjá um, að minnsta kosti áður en hjónavígslan fer fram, cfr. 3. og 7. gr., að hvorki þetta né neitt annað það skilyrði, er tilskipunin í 3. gr. hennar og víðar, svo sem 10., 11. og 12. gr., setur fyrir lögmætu hjónabandi, sé því til fyrirstöðu, og er svo í þessu efni fyrirskipað í byrjun 4. gr., sambr. 7. gr., að hann eigi, að svo miklu sem eðli þessara skilyrða leyfi það, að vera sér út um áreiðanlegar (authentisk) sannanir eður skýrteini; og er það þannig að vísu ómótmælanlegt, að hjónaband það, sem hér um ræðir, er bæði ólöglega stofnað, og hefir bakað sveit mannsins, Dyrhólahreppi, stórkostleg sveitarþyngsli, sem hann eftir tilætlan löggjafans og eftir kringumstæðunum hefði átt að geta verið laus við.

En eins og tilskipun þessi yfir höfuð að tala, ekki gefur reglur um það, hver áhrif einstakur hjónabandsmeinbugur hafi á hjónabandið, sé það þrátt fyrir hann inngengið, eður þá hverjar afleiðingar það hafi fyrir prestinn, er saman gefur, eður aðra hlutaðeigendur, ef hjónabandsskilyrðunum eigi hefir verið fullnægt, heldur hlýtur þetta að rannsakast eftir fyrirmælum laganna yfir höfuð, eðli skilyrðanna og hjónabandsins sjálfs (sbr. 11. gr.) Þannig fyrirskipar hún heldur ekki neitt í þessu tilliti, hvað hinn hérumrædda meinbug snertir, eður lagaskyldu prestsins til, hér áfrýjanda, að bera sveitarþyngsli þau, sem orsakast framfærsluhreppi mannsins við hið ólöglega inngengna hjónaband, sem af þeim hér um rædda galla alls ekki er ógilt eða verður ónýtt gjört, og verður því að greiða úr þeirri spurningu, sem um hin önnur hjónabandsskilyrði, og fær rétturinn þá eigi betur séð, en að hinar *almennu reglur um*

skaðabætur í sambandi við hlutarins eðli og hin almennu fyriræli oftnefndrar tilskipunar, sér í lagi 4. gr., hljóti hér að ráða úrslitum, og það því fremur, sem hér eigi ræðir um óumflýjanlegt siðferðis- eður réttlætislögmál, heldur aðeins um ákvörðun, sem byggð er á því, sem löggjafinn áleit hentugt og haganlegt mannfélaginu sem undantekning frá þeirri almennu reglu, að efnahagur manna skyldi vera inn- göngu hjónabands óviðkomandi.

Um leið og það nú athugast að öðru leyti, að það spurs- mál eigi liggur fyrir í málinu, hvort eða að hve miklu leyti sá hreppur, hér Fljótshlíðarhreppur, sem konan áður var sveitlæg í, og lagði til hennar eða barna hennar, eigi, eins og hér var ástatt, þrátt fyrir hið ólöglega inngengna hjóna- band að bera sveitarþyngslin af því ásamt framfærslu- hreppi mannsins, fær rétturinn eigi séð, að áfrýjandinn hafi með því að gefa saman nefnd hjón, eftir þeim kring- umstæðum, sem áttu sér stað, bakað sér skaðabótaskyldu gagnvart Dyrhólahreppi samkvæmt hinum almennu regl- um um skaðabætur, því til þessa hefði útheimtast, að hann annað hvort vísvitandi eða þá af vítaverðu skeytingarleysi og vangá hefði gengið fram hjá fyrirælum laganna, en þetta hefur hann að réttarins áliti eigi gjört.

Þess ber nefnilega vel að gæta, að hin áminnzta ákvörð- un í tilskip. 4. gr. sbr. 7. gr., aðeins heimtar af prestinum, að hann sé sér út um áreiðanleg (authentisk) skilríki um hjónabandsskilyrðin, eins og áður er ávíkið, að *svo miklu leyti, sem eðli þeirra leyfir*, og líti maður nú á það hér um rædda skilyrði eftir þessum mælikvarða, þá er það sem aðeins vantandi (negatívt) skilyrði fyrir hjónabandsinn- göngu einmitt í *heild sinni* þess eðlis, að það í mörgum tilfellum, einkum á þessu víðlenda og samgöngulitla landi,

yrði nærfellt ómögulegt að koma með áreiðanleg skýrteini fyrir því, að það sé *ekki* hjónabandinu til hindrunar, nefnilega að því leyti sem spursmálið er um það, hvort annað hvort brúðhjónaefnanna *eigi* hafi notið sveitarstyrks, því þar til útheimtist auðsjáanlega, að fyrir hvern og einn, karl og konu, sem vildu innganga hjónaband, yrðu að fram koma áreiðanleg skilríki frá öllum þeim sveitum, sem þau eður börn þeirra, sem þau áttu að forsorga, hafa dvalið, frá því barnauppeldi þeirra var lokið, og allt fram að giftingardeggi, fyrir því 1°, að þau *ekki* hefðu notið sveitarstyrks og 2°, að hann, ef hann var þeginn, þá væri aftur endurgoldinn, en slíkt band á rétti manna til að innganga hjónaband hefir hvorki stoð sína í hlutarins eðli, réttarvenjunni hér á landi né heldur orðum og anda téðrar tilskipunar, sem auðsjáanlega aðeins getur heimtað autentísk skilríki viðvíkjandi því hér um rædda skilyrði, þegar það er vitanlegt prestinum eða hann þó mátti renna grun í, að sveitarstyrkur hafi verið þeginn af öðru hvoru hjónaefnanna, en þetta átti sér ekki stað, eftir því sem fram er komið í málinu, hvað áfrýjanda snertir, og verður það í þessu tilliti sér í lagi til greina takandi, að hvorki gat hið umrædda hjónaband eftir því, sem á stóð, verið sveit áfrýjandans sjálfs í hag, og svo voru líka svaramenn hjónaefnanna, sem yfir höfuð að tala virðast sér í lagi ætlaðir til þess að sjá um, að þeir meinbugir ei séu á hjónabandinu, sem eigi verða fengin fyrir áreiðanleg skilríki eftir eðli þeirra og ástæðum, valinkunnir menn, eftir því sem upplýst er í málinu, úr Fljótshlíðarhreppi, þar sem hinn umtaladi sveitastyrkur hafði verið þeginn, og það virðist þannig liggja í hlutarins eðli, að áfrýjandinn gat naumlega átt von á, að þaðan væri slíkrar hindrunar að vænta, enda virðast

og líkurnar (præsumptioner) að verða að vera fyrir því, að fulltíða manneskjur *ekki* hafi notið af sveit, en eigi fyrir hinu gagnstæða og í þessu liggur aftur eðlilega, að það eigi getur verið lagaskylda prestsins í hverju einstöku tilfelli að hefja sérlega rannsókn um það, hvort hjónaefnin þar og þar utansveitar eigi hafi notið sveitarstyrks, án þess neitt sérstakt liggi fyrir um það, að svo muni hafa verið, enda yrði mælikvarðinn fyrir slíkri eftirgrennslan prestsins svo óákveðinn, að ómögulegt yrði á honum að byggja skilyrðislausu skaðabótaskyldu fyrir hann.

Að þessi skilningur á hinni umræddu grein í tilskipuninni sé réttur virðist að öðru leyti ennfremur að styrkjast við ákvarðanir hennar um aðra meinbugi, sem voru líks eðlis og þessi, svo sem í 3. gr. cfr. 5. gr. þar sem það t. a. m. ekki getur verið löggjafans meaning að hver og einn, sem vill innganga hjónaband, eigi að koma með áreiðanlega sönnun fyrir því, að hann *eigi* sé eður *hafi* verið giftur, heldur hitt, að fyrir því þurfi áreiðanlega sönnun, að hjónaband það sé hafið, sem vitanlega hefir átt sér stað.

Þar sem þannig áfrýjandinn, eftir því sem nú er sagt, verður að álítast að hafi verið uggalaus um, að hér væri um meinbugi eftir ofanefndri lagagrein að ræða og að hann fullkomlega bona fide hafi gefið hin nefndu hjón saman, ber hann að dæma sýknan fyrir öllum kærum og kröfum hins stefnda, Dyrhólahrepps, í þessu máli.

Málskostnaður virðist eftir kringumstæðunum eigi að falla niður. Laun hinna skipuðu málsfærslumanna við yfirdóminn, er ákvarðast til 12 rd. til hvors um sig, ber að greiða úr opinberum sjóði.

Að vísu hefir undirdómaranum gleymzt að vitna um

rekstur og meðferð málsins í héraði, en þar sem málið hefir að öðru leyti verið rekið og meðhöndlað löglega, virðist eigi næg ástæða til að láta þetta varða undirdómaranum ábyrgðar.

Við landsyfirréttinn hefir málsfærslan verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Áfrýjandinn, presturinn Jón Hjörtsson, á fyrir kærur og kröfum Dyrhólahrepps í þessu máli sýkn að vera.

Málskostnaður fyrir báðum réttum falli niður.

Hinum skipuðu svaramönnum málspartanna, málaflutningsmönnunum P. Melsted og J. Guðmundssyni, bera 12 rdl. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun, er borgist þeim úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 12. september

d ó m u r

í málinu nr. 21/1870: Hið opinbera

g e g n

Assessor Benedikt Sveinssyni, Eyjólf Markússyni, Þorsteini Bjarnasyni og Magnúsi Ólafssyni.

Tildrög máls þessa eru þau: að hinn 27. maí seinastl. um morguninn, er kaupmaður Thomsen hér í bænum með nokkrum verkamönnum ætlaði að fara að hlaða upp stýflugarð til að veita vatni úr norðurkvísl Elliðaáanna, er hann hefir framborið, að árlega sé hlaðinn, þá er setja eigi

þar niður og taka upp laxakistu þá, er hann hefir þar í kvíslinni, og til þess að geta því betur veitt laxinn öðru hverju á sumrin, þegar mikið sé gengið af honum upp í ána, með því að þurrka hana upp, komu hinir ákærðu til hans, Eyjólfur Markússon bóndi á Árbæ, Þorsteinn Bjarnason á Klapparholti og yfirréttardómari B. Sveinsson, sem sem á hálfa jörðina Árbæ, og bönnuðu þeir honum að hlaða garðinn lengra en út í miðjan árstrauminn, og fór þá meðal annars yfirdómari B. Sveinsson út í ána, staðnæmdist þar og lýsti því yfir, að meðan hann væri lifandi skyldi hleypigarðurinn ekki verða hlaðinn upp. Hætti þá kaupmaður Thomsen við að hlaða garðinn, enda hurfu þá og hinir ákærðu frá, en kaupmaður Thomsen sendi eftir sýslumanninum til aðstoðar, ef á þyrfti að halda, til að koma garðinum upp; síðan kom sýslumaður þangað eftir þessum boðum kaupmanns Thomsens, og var þá garðurinn, meðan hann var þar, hlaðinn upp, án þess nokkur kæmi þangað á meðan eða ónáðaði þá. En seinna um kvöldið, þá kom hinn ákærði Eyjólfur Markússon þangað og reif stykki úr garðinum. Eftir tillögum sýslumannsins lét nú kaupmaður Thomsen 3 menn vaka um nóttina við stýflugarðinn, og er lægst var orðið urðu vökumenn þessir þess varir, að hinir ákærðu Eyjólfur Markússon, Þorsteinn Bjarnason og Magnús Ólafsson komu að garðinum, og reif Þorsteinn þá úr garðinum einn stein og eina torfu. Vökumennirnir gáfu sig þá í ljós og bönnuðu þeim að rífa garðinn, og hættu hinir þá við og fóru burtu. Fyrir aðfarir þessar höfðaði sýslumaðurinn opinbert pólitímál gegn hinum ákærðu, og voru þeir með dómi pólitíréttar Kjósar og Gullbringusýslu þann 7. júní þ.á. dæmdir, yfirdómari B. Sveinsson til 50 rd. sektar, Eyjólfur Markússon, Þor-

steinn Bjarnason og Magnús Ólafsson, fyrstnefndi til 10 rd., en síðarnefndu til 5 rd. sekta hvor, auk þess sem þeim er gert að borga málskostnað og skaðabætur til kaupmanns Thomsen með 13 rd. in solidum.

Að því leyti það spursmál, sem hreyft hefir verið undir málinu, hvert málið geti álitist réttilega höfðað sem opinbert pólitímál snertir, virðist að þessu spursmáli eins og málið hér liggur fyrir beri að svara játandi, þar sem garðurinn var hlaðinn í viðurvist lögreglustjórans, sem kaupmaður Thomsen hafði tilkallað, þegar yfirdómari B. Sveinsson bannaði að hlaða garðinn, og hann því má álíta hlaðinn, ef ekki beinlínis eftir hans skipan, þó með hans samþykki, og öll hin fyrri atvik málsins lágu að því, að lögreglustjórnin varð að veita garðhleðslunni og því er fram fór nokkur afskipti. Mál þetta ber því að dæma í aðalefninu.

Að því leyti þá fyrst áhrærir framgöngu yfirdómara B. Sveinssonar, þá er ekki sannað, að hann, þegar hann fyrr um daginn nam staðar í ánni, hafi haft það í frammi, er kynni að gefa grundvallaða ástæðu til þess að álíta að hann mundi neyta ólöglegra athafna til þess að hindra þá hleðslu á hleypigarðinum, er hann ei sjálfur gat viðurkennt sem rétta.

Þegar yfirdómari B. Sveinsson þar næst síðar um kvöldið eða nóttina þar á eftir sendi menn til þess að rífa garðinn, þá er það að visu svo, að menn þessir fóru til þess að rífa garðinn eftir skipan hans, en með því að menn þessir hættu strax eftir að þeir höfðu rífið einn stein og eina torfu úr garðinum þegar þeim var bannað það, þá fyrirliggur ekki hegningarvert gjöræðislegt tiltæki á eignum annarra, þar sem ekki er ástæða til að álíta eða sannað, að veruleg-

ur skaði, sem nemur uppbótum, hafi verið gerður með þessu lítilræði og ber því hina ákærðu, yfirdómara B. Sveinsson, Eyjólf Markússon, Þorstein Bjarnason og Magnús Ólafsson að frífinna að þessu fyrir ákæru.

Að því leyti þar næst hinn ákærða Eyjólf Markússon áhrærir, þá hefir hann viðkannast, að hann þar á undan hafi rífið stýflugarð þann, sem að kaupmaður Thomsen hafði látið byggja að norðanverðu út af klöppinni í ánni, og fyrirbyggur þar í, að hann hafi sjálfur tekið sér rétt sinn á ólöglegan hátt, með því það má álítast upplýst, að garður þessi um mörg undanfarin ár hafi verið hlaðinn á þessum stað, og hinn tilkallaði lögreglustjóri ekki hafði fundið neitt að athuga við, að garðurinn í þetta skipti væri hlaðinn.

Ákærða, Eyjólf Markússyni, ber því samkvæmt hegningarlaganna 117. gr. að sæta sekt sem hæfilega virðist matin til 5 rdl., er tilfalla Seltjarnarneshrepps fátækra-sjóði, svo ber honum að því teknu til greina, að engin sérlegur skaði er nemi uppbótum muni hafa verið gerður síðar á garðinum, með því að rífa einn stein og eina torfu úr honum, að svara kaupmanni Thomsen í skaðabætur 10 rd., en honum sjálfum og hinum öðrum ákærðu ber in solidum til kaupmanns Th. A. Thomsen að svara 3 rd., sem vökulaunum til 3 manna.

Hinum ákærðu ber að greiða allan af sök þessari leiddan eða löglega leiðandi málskostnað, þar af sem laun til hins skipaða sækjanda og verjanda, yfirréttarmálafærslumannanna P. Melsted og J. Guðmundssonar, 6 rd. r.m. hvorum, þannig, að Eyjólfur Markússon greiði helming alls málskostnaðarins, en hann og hinir meðákærðu hinn helminginn in solidum.

Málið hefir við báða rétti verið rekið og flutt forsvaranlega.

PvÍ dæmist rétt að vera:

Hinn ákærði, Eyjólfur Markússon á að greiða í sekt 5 rd. — fimm ríkisdali r.m., er tilfalla Seltjarnarneshrepps fátækra sjóði, en hinir ákærðu Assessor B. Sveinsson, P. Bjarnason og M. Ólafsson eiga fyrir ákærum hins opinbera í sök þessari fríir að vera.

Í skaðabætur til kaupmanns H. Th. A. Thomsen ber Eyjólf Markússyni að greiða 10 rd. r.m., svo ber honum og hinum ákærðu, B. Sveinssyni, P. Bjarnasyni og M. Ólafssyni að greiða til kaupmanns H. Th. A. Thomsen einum fyrir alla og öllum fyrir einn þrjá ríkisdali r.m.

Hinum ákærðu ber að greiða allan af sök þessari löglega leiðandi kostnað, þar á meðal til hins skipaða sækjanda og verjanda yfirréttarmálsfærslumannanna J. Guðmundssonar og P. Melsted 6 rd. hvorum, þannig, að Eyjólfur Markússon greiði helming alls málskostnaðarins, en hann og allir hinir ákærðu hinn helming málskostnaðarins, einn fyrir alla og allir fyrir einn.

Hið ídæmda að greiða og dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu (eftir yfirvaldsins ráðstafan) undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 19. september

d ó m u r

í málinu nr. 18/1870: Hið opinbera

g e g n

Jóni Ólafssyni í Reykjavík.

Mál þetta er höfðað eftir boði stiftamtmannsins dagsettu 21. marz þ.á. gegn hinum ákærða, Jóni Ólafssyni, er þá var útgefandi og ábyrgðarmaður blaðsins „Baldurs“ út af því, að nr. 4 af téðu blaði, er útkom 19. s.m., sér í lagi greinin með yfirskrift: „Íslendingabragur“, (sem í sjálfu blaðinu sagt væri að ortur hefði verið sumarið 1869, þegar stjórnarbreytingarfrumvörpin höfðu verið undir meðferð alþingis) innihéldi orðatiltæki viðvíkjandi fyrirleggingu þessara frumvarpa, er átt hafi sér stað eftir allra hæstri skipun, orðatiltæki, sem álíta verður mjög svo ótilhlýðileg og stríðandi á móti tilskipun 9. maí 1855, 5. og 6. gr., og er hinn ákærði hér fyrir dæmdur með aukaréttardómi Reykjavíkur kaupstaðar 20. maí, er seinast leið, til að lúka 50 rd. sekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs, og greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað.

Þess ber að geta, að undirdómarinn hefir álitid, að hinn ákærði eigi beinlínis hafi gjört sig sekan í yfirtroðslu áminnztra lagagreina, en að orðatiltæki hans yrðu þó að vera saknæm eftir grundvallarreglum seinni greinarinnar, og því ákveðið hegninguna eftir atvikum.

En á þess skoðun getur yfirdómurinn eigi fallizt, því þar eð málshöfðunarskipunin er einskorðuð við það, að hinn ákærði hafi brotið á móti 5. og 6. gr. tilskip. 9. maí 1855, virðist, að dómstólarnir eigi megi fara út fyrir hana, heldur

hafi hér aðeins að rannsaka, hvort og að hve miklu leyti hinn ákærði hafi gjört sig sekan í broti móti téðum laga-greinum og því verðskuldað hegningu þá, er þar er ákveðin, eður ef til vill, þá, er í hinum nýju hegningarlögum 25. júní 1869, er komin í staðinn fyrir hana.

Það er mjög sorglegt að vita til þess, hversu sum blöð á seinni árum bæði hér á landi og erlendis á stundum hafa haft meðferðis ritgjörðir, fullar af illmælum og hatursfullum orðatiltækjum ýmist gegn Dönum eða þá Íslendingum, því slíkar ritgjörðir gjöra ekkert gott, heldur aðeins illt eitt, er þær eigi miða til annars en að setja æsingu og hatur millum þjóðanna, í stað þess að rækja vinfengi og bróðurlegt samband millum þeirra, og koma þeim til að sjá, að velferð annarrar ætti að vera um leið velferð hinnar; eins er það auðsætt, að hin ákærða ritgjörð, og einkum bragurinn, eru rík af frekju, hatursæsingum og smánarorðum um Dani, eður þó heldur í rauninni um þann flokk Dana, er höfundinum þykir misbjóða frelsi Íslendinga, og um Íslendinga þá, er þessum flokki fylgi.

En hvað það snertir, hvort höfundurinn hafi gjört sig sekan í broti gegn boðum tilsk. 9. maí 1855, 5. og 6. gr., þá er það nokkuð annað mál. Fyrri greinin talar um þann, sem á prenti ræður til uppreistar gegn konunginum o. s. frv., en í slíku virðist höfundurinn engan veginn að hafa gjört sig sekan, því orð þau, er sóknarinn hefur hugsað, að lyti hér að, gjöra það engan veginn. Þannig þykir orðið „enn“ í hendingunni „án vopna viðnám enn, þó veitum frjálsir menn“ auðsjáanlega hið sama og *enn sem fyrri*, eins og höfundurinn hefir fráskýrt; eins er engin ástæða til að álíta, að höfundurinn hafi með orðinu „uppreisn“ meint „uppreist“ eða „revolution“, þar sem þetta

orð þýðir upphaflega „viðreisn“ eða „opkomst“, og höfundurinn þar að auki sjálfur hefir þýtt orðið í neðanmálsgrein, svo að það eigi skyldi verða misskilið, og hefir þar að auki undir málinu neitað, að hafa meint nokkuð annað með því. Og hvað 6. greinina snertir, þá leggur hún hegningu við, ef menn á prenti drótti að konunginum ranglátum eða svívirðilegum athöfnum, eða leyfi sér smánandi dóma eða orðatiltæki um konunginn sjálfan eða fari um hann meiðandi orðatiltækjum o. s. frv., en þetta hefir hinn ákærði hvergi gjört með orðum sínum, og slík meining verður eigi heldur með rökum dregin út af orðum hans. Að vísu kynnu menn nú vilja segja, að höfundurinn hlyti að líta í kvæðinu til ástands þess, er stjórnarbótarfrumvörpin buðu Íslendingum 1869, einkum þar eð í fyrirsögn kvæðisins er sagt, að það hafi verið ort þá um sumarið, er frumvörp þessi lágu fyrir Alþingi, og að hinn ákærði hafi þannig kallað ástand það, er þau vildu koma hér á *skelfingatíð*, *ánauðarástand* og *þrældómsástand* o. s. frv., en slík ákæra yfir frumvörpunum hlyti aftur að ganga út yfir konunginn, er hefir látið leggja þau fyrir þingið, einkum þar sem konungurinn, eftir útlistun hins ákærða sjálfs, væri stjórnin.

En það virðist þó auðsætt, að menn eigi geti með réttu lagt þennan skilning í orð hins ákærða, því slíkur skilningur getur ómögulega samrýmst með þeim orðum hans, er hann við hefur um konunginn, því hann segir, að hinir svo nefndu stjórnarmenn mundu verða vinsælli, ef þeir fylgdu konunginum; þeir séu oss sjaldan eins velviljaðir og hans hátign sé; það sé gamalt í landi voru og meðfætt oss Íslendingum, að vér elskum og virðum konung vorn, en af þessu leiðir aftur, að *þó menn nú vildu álíta, að hinn ákærði í bragnum hefði meint til frumvarpanna*, að þau

vildu svipta Íslendinga frelsi og koma þeim í ánauð, þá yrði slík ásökun að ganga út yfir ráðherrann, sem ritað hefir undir þau, en alls eigi konunginn, er ákærði álitur, að eigi geti komið velvild sinni fram við Íslendinga vegna Dana, því þó hinn ákærði hafi sagt, að konungurinn væri stjórnin, þá talar hann þó seinna um „konunginn og stjórnina“, og verður þannig að álíta þessi tvö orð sitt hvað, eða konunginn annað en stjórn hans, það væri þannig allar líkur til, ef hinn ákærði hefði í kvæðinu meint til frumvarpanna, að halda að hann í þessu efni hefði fylgt þeim skoðunarhætti, sem hér á landi er mjög svo almennur, að álíta konunginn hér á landi í raun og veru með öllu einvaldan (þ.e. að vilji hans í rauninni ætti að vera stjórnarinnar vilji), en að hann eigi njóti eða geti notið þessa einveldis síns, af því að hann hafi kringum sig ráðherra, er takmarki stjórn einnig í verkinu hér á landi. En annars hefir hinn ákærði með berum orðum borið á móti því, *að hann nokkuð hafi meint til frumvarpanna, eður framlagningu þeirra*, fyrir alþingið. Framlagning þeirra á þinginu standi í mjög lausu sambandi við braginn, og ekki öðru en því, að bragurinn var ortur á sömu tíð og frumvörpin lágu fyrir þinginu; hann hefði eigi séð frumvörpin, fyrr en þau voru fram lögð, og sýndist honum þá, er hann las þau, að þau stæðu mjög á baki frumvarpsins 1867, í ástæðunum fyrir frumvörpunum 1869 hefði hann séð að sagt væri, að breytingarnar hefðu verið gjörðar, „*í tilefni af umræðum á ríkisþinginu um þetta mál*“. Þetta hefði komið sér til að lesa það, er þar hefði fram farið í því efni, hann hefði þá séð, að ríkisþingið hefði *af sjálfu sér og móti vilja viðkomandi ráðherra* leyft sér að taka til umræðu ýms atriði úr frumvarpinu til stjórnarskrár Íslands, sem því eftir álitu

sínu, nfl. ákærða, hafði verið heimildarlaust að ræða, og tekið sér þannig þann rétt yfir Íslendingum, er þeir flestir álíta að tilheyri aðeins konunginum og stjórn hans. Ákærða hefði þannig virzt eigi annað líkara af orðum þeim, er hin danska þjóð þar hefði mælt fyrir munn sinna fulltrúa, en hún ætlaði heimildarlaust að taka sér vald yfir Íslendingum og draga það úr höndum konungsins, og að hún ógnaði ráðherranum, og vildi engum sættum taka. Þegar menn nú bera þetta, er ákærði þannig hefir sagt um tildrögin og ástæður hans fyrir bragnum, saman við braginn sjálfan, þá virðast allar líkur til, að það hafi gengið þannig til, sem ákærði fráskýrir, og að hann eigi hafi ætlað sér í minnsta máta að hallmæla nokkuð konunginum eður jafnvel stjórn hans, því hann mótsetur einlægt Dani, dönsku þjóðina, ríkisþingið og þá Íslendinga, er gangi í lið með þessum, konunginum og stjórninni, og öll fúlyrðin ganga hjá honum útyfir hina fyrrnefndu.

Landsyfirrætturinn fær þannig ekki séð, að ákærði hafi brotið móti tilskipun 9. maí 1855, 5. og 6. gr. og ber því að dæma hann sýknan fyrir sóknarans ákærum í þessu máli; þó ber honum að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, 6 rd. til hvors um sig.

Eftir kröfu sóknarans, málaflutningsmanns Páls Melsteds, ber að dæma eftirfylgjandi orð hins ákærða, er hann í vörn sinni hefir viðhaft um hann og sem eru bæði ósæmileg og meiðandi fyrir téðan málaflutningsmann: „Bósi geltu, Bósi minn, en bíttu ekki hundur“. „Það að maður svíkur frelsi ættjarðar sinnar“, er eitt yfrið nóg til þess að vera af umboðsmanni réttvísinnar, herra Procurator Melsted, álitinn og kallaður heiðvirður“ og „þó réttvísinn hefði

falið hinum forna óvini mannkynsins að tala máli sínu hér fyrir dómgrindunum sannarlega hefði hann eigi getað tekið neina setningu nær frá hjartarótum sínum en actor hefir hitt þar upp á“, dauð og ómerk, og ber hinum ákærða fyrir þau þar að auki að lúka 15 rd. sekt til Reykjavíkur fátækra sjóðs.

Meðferð málsins fyrir undirréttinum hefir verið lögmæt og eins málaflutningurinn við yfirdóminn.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn ákærði, Jón Ólafsson, á fyrir sóknarans ákærum í þessu máli sýkn að vera, þó svo, að hann lúki allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, málaflutningsmannanna P. Melsteds og Jóns Guðmundssonar, 6 rd. til hvors um sig.

Svo ber og hinum ákærða að greiða 15 rd. sekt til Reykjavíkur fátækra sjóðs, og eiga þar að auki þau hér að framan af honum um málaflutningsmann P. Melsted viðhöfðu meiðyrði dauð og ómerk að vera.

Dóminum ber að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 19. september

d ó m u r

í málinu nr. 24/1870: Réttvísir

g e g n

Sigmundi Þiðrikssyni og Guðjóni Jónssyni.

Með dómi hins setta sýslumanns í Skagafjarðarsýslu, Eggerts Gunnarssonar, frá 30 marzmán. þ.á., eru hinir ákærðu, Sigmundur Þiðriksson og Guðjón Jónsson, sem báðir eru komnir yfir lögaldur sakamanna og eigi hafa áður verið ákærðir fyrir nokkurt lagabrot, dæmdir, hinn fyrrnefndi fyrir þjófnað í 60 vandarhagga refsingu og til að borga iðgjöld hins stolna og vera háður löggæzlustjórnarinnar sérdeilislegu gæzlu í 18 mánuði, en hinn síðarnefndi fyrir að hafa lagt dul á sannleikann fyrir rétti í 2 rd. sekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs, og svo er þeim hvorum fyrir sig gjört að greiða þann af lögsókninni gegn þeim leiðandi kostnað og málsvarnarlaun til svaramanna þeirra við hér- aðsréttinn. Þessum dómi hefir Sigmundur skotið til lands- yfirréttarins, en Guðjón látið sér dóminn lynda, en hlutaðeigandi amtmaður hefir áfrýjað dóminum í heild hans fyrir hvorn tveggja ákærða.

Hvað hinn ákærða Sigmundur Þiðriksson fyrst snertir, er það fyllilega sannað á hann bæði með eigin játningu hans og því, sem að öðru leyti er komið fram í málinu, að hann hafi haustið 1867 tekið í Bakkakotsrétt fullorðinn sauð, sem þar kom fram, og ekkjan Elísabet Jónsdóttir á Kríthól átti, rekið sauðinn heim til sín, slátrað honum og fénýtt sér sem sína eign. Ennfremur er það upplýst og sannað, að hann hafi árinu eftir, 1868, stolið aftur 18 pd. ullar úr

ólæstu stofulofti húsbónda síns, og um leið poka utan um ullina, sem hann að vísu segist hafa skilað aftur, en þó ekki síðan hefir komið fram, og loks er það viðurkennt og sannað, að hann sama vorið (1868) hafi léð og síðan selt veiðifleka, sem húsbóndi hans átti, og hafa munir þessir til samans verið metnir á 7 rd. 72 sk., en sauðinn var ákærði búinn, áður en málssókn hófst, að borga eftir eigin mati, sem eigandinn lét sér vel lynda, með 8 rd. r.m.

Eftir málavöxtum ber þjófnaður hins ákærða samkvæmt 308. grein í hinum nýju almennu hegningarlögum frá 25. janúar 1869 undir 231. og 230. grein í téðum lögum og virðist hegning sú, sem hann hefir bakað sér, þegar höfð er hliðsjón af þeim málsbótaratriðum, sem komin eru fram, og sér í lagi því, að ákærði af eigin hvötum borgaði eigandanum sauðinn, sem hann tók í Bakkakotsrétt og vildi einnig borga veiðiflekann, hæfilega metin (smb. 61. gr. hegningarlaganna) til eins árs betrunarhússvinnu, sem eftir tilskipun 24. janúarmán. 1838, 4. gr. a samgildir 40 vandarhagga refsingu, svo ber honum eftir sömu tilskipunar 5. grein að vera háður lögreglustjórnarinnar sérstaklegri gæzlu í 1 ár.

Hvað Guðjón Jónsson þar næst snertir, er honum gefið að sök og dómfelldur fyrir, að hann, þegar hann var í undirréttinum krafinn til sagna um það, af hverjum hann hefði tekið við eða hvernig hann hefði komið að verðinu fyrir sauðinn, sem Sigmundur hafði stolið frá ekkjunni Elísabetu Jónsdóttur í Kríthól, og af eigin hvötum bað ákærða um að borga henni með 8 rd. r.m., án þess að láta sín getið, ekki sagði fyrr en eftir fleiri vífilengjur hið sanna; en þar sem ákærði eftir því sem á stóð, gat óttast fyrir, að hann mundi baka sér ábyrgð, ef hann segði frá

því, að hann hefði beinlínis tekið við sauðaverðinu hjá Sigmundi og gengið á milli með það til eigandans, og hann eftir kringumstæðunum gat álitid sig gefa skýrslu, sem inkvisit, virðist hann af þessum ástæðum samkvæmt 148. grein hegningarlaganna ekki geta orðið sakfelldur út af þessum framburði sínum, og ber því að dæma hann sýknan af sóknarans ákærum í þessu máli, en þar á móti ber honum ásamt með Sigmundi að borga málskostnað og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, sem ákveðst til 6 rd. til hvors þeirra um sig, þannig að Sigmundur borgi hann að tveimur þriðju pörtum, en Guðjón að einum þriðja parti.

Viðvíkjandi meðferð og rekstri málsins við héraðsréttinn athugast, að þar hefir að vísu staðið mjög lengi á því að taka það fyrir, en undirdómaranum verður þó eigi gefin sök á því, er hann ekki er settur til að gegna sýslumannsstörfum í Skagafjarðarsýslu fyrr en þann 15. maímán. 1869, en sá dráttur, sem úr því finnst orðinn á rekstri málsins, virðist ekki vera slíkur, að hann eftir kringumstæðunum eigi að varða ábyrgð, og því vottast, að meðferð og rekstur málsins í héraði sé ekki vítaverð.

Við landsyfirrættinn hefir lögsókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Guðjón Jónsson á fyrir sóknarans ákærum í þessu máli sýkn að vera. Sigmundur Þiðriksson á að sæta fjöruþygi vandarhagga refsingu og vera háður sérstaklegri gæzlu lögreglustjórnarinnar í 1 ár, einnig ber honum að borga iðgjöld hins stolna með sjö ríkisdöllum og sjöþygi og tveimur skildingum. Þeir ákærðu Sigmundur Þiðriksson og Guðjón Jónsson borgi allan af málinu leiðandi kostnað og

þar á meðal laun til sóknara og svaramanns við yfirdóm-inn, organista P. Guðjohnsens og málaflutningsmanns P. Melsteds, sex ríkisdali ríkismyntar til hvors um sig, þannig að Sigmundur, jafnframt og hann borgar einn laun svaramanns síns í héraði, standi þennan kostnað að tveimur þriðju pörtum, en Guðjón að einum þriðjungi, auk þess sem hann og borgi einn þau svaramanni hans við undirréttinn dæmdu málsvarnarlaun.

Þau dæmdu iðgjöld ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu og dóminum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 19. september

d ó m u r

í málinu nr. 22/1870: Réttvísir

g e g n

Ólafi Guðmundssyni í Lágubúð.

Með dómi, upp kveðnum í aukarétti Skagafjarðarsýslu 31. dag marzmán. þ.á., er Ólafur Guðmundsson í Lágubúð dæmdur fyrir þjófnað í 10 vandarhagga refsingu og málskostnaðargjald, og hefir dómi þessum verið áfrýjað til yfirdómsins eftir ósk hins dómfellda.

Með játningu hins ákærða, sem er kominn langt yfir lögaldur í sakamálum og ekki hefir fyrr verið refsað fyrir afbrot, ásamt atvikum þeim, sem komin eru fram í málinu, er það sannað, að hann oftast en einu sinni hefir orðið brotlegur í þjófnaði. Haustið 1864, er hinn ákærði var

staddur á Hofsós, tók hann bita af róltóbaki, er vó pund, úr poka aftan við hnakk á hesti Friðriks hreppstjóra Níelssonar á Ási, og synjaði að vísu fyrir í fyrstu, en skilaði samt tóbakinu, sem er metið 56 sk., sjálfkrafa aftur daginn eftir. Vorið 1868 tók hinn ákærði fiskaband, sem metið er 6 sk., á hlaðinu í Miðhúsum, en sofnaði svo út af þar í túninu; fannst fiskibandið þá hjá honum, og tók eigandinn það aftur til sín. Sama sumarið kom hinn ákærði út á skip lausakaupmanns nokkurs á Sauðárkróki, og sá hann sér þá færi á að seilast inn yfir búðarborðið og taka hnefapylli af sykri úr tunnu, sem þar stóð, en sykrið þar óðara tekið af honum aftur; hann gizkar á, að sykrið, sem hann náði, hafi vegið hér um bil 13 lóð, og er það virt 10 sk. Hinn ákærði ber fyrir sig, að hann í öll skipti hafi verið drukkinn, og er sennilegt að svo hafi verið, þegar hann tók fiskibandið, en aftur er engin ástæða til eftir upplýsingum þeim, sem að öðru leyti eru fram komnar, að efast um, að hann í hin tvö skiptin hafi verið algáður.

Þar eð hinn ákærði þannig hefir orðið brotlegur í einföldum þjófnaði, ber samkvæmt 308. grein í almennum hegningarlögum handa Íslandi 25. júnímán. 1869 að ákveða hegningu hans eftir 230. grein téðra laga, smbr. 307. grein, og tilskipun 24. janúarmán. 1838 4. gr. b, og virðist hegningin eftir málavöxtum hæfilega metin í dómi undirréttarins til tíu vandarhagga refsingar. Svo ber honum og að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns við yfirdóminn 5 rd. til hvors.

Meðferð málsins í héraði hefir að vísu ekki verið hraðað eins og vera ber, þar sem hið fyrsta próf í málinu var haldið 10. ágústmán. f.á., en næsta próf ekki fyrr en 6.

janúarmán. þ.á. eða 5 mánuðum seinna, en þar eð yfirdóminum er kunnugt, að undirdómarinn átti um sama leyti fleirum sakamálum að gegna, virðist ábyrgð á þessum drætti geta fallið niður, og vottast því, að meðferð málsins fyrir undirréttnum eigi hafi verið vítaverð.

Við yfirdóminn hefir sókn og vörn málsins verið lög-mæt.

Því dæmist rétt að vera:

Dómur undirréttarins á óraskaður að standa. Hinn ákærði borgi allan af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svara-manns fyrir yfirdóminum, málaflutningsmanns Páls Mel-steds og organleikara P. Guðjohnsens, fimm ríkisdali til hvors. Dóminum ber að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 19. september

d ó m u r

í málinu nr. 25/1870: Réttvísinn

g e g n

Björgu Jóhannesdóttur.

Með eigin játningu hinnar ákærðu, Bjargar Jóhannes-dóttur úr Skagafjarðarsýslu, og öðrum þeim upplýsingum, sem í málinu eru komnar fram, er það löglega sannað: 1. að hún, þegar hún var á dvöl á Vallholti, hafi smátt og smátt stolið frá húsbónda sínum 14 fiskum, 3 kjötbitum (og mat úr búrinu), sem metið hefir verið alls eins ríkisdals

virði; 2., að hún, þegar hún á árinu eftir var komin í vist að Reykjarhóli, hafi stolið þar 10 smáfiskum, 2 harðfiskum, 15 kjötbitum, 5 hvalbitum og 3 magálum, sem allt er metið 2 rd. 24 sk., auk gullhrings, tóbaks og matspóns, sem allt er komið til skila, og enn fremur á sama bæ magál, virtum á 16 sk. og öðru smávegis 24 sk. virði, og loks 3., að hún, komin í vist að Kolgröfum, hafi stolið einu pundi af sykri og hálfu pundi af kaffibrauði, og hníf 16 sk. virði á öðrum bæ, sem skilað er aftur; er upphæð hins stolna þannig að öllu samtöldu 5 rd. 20 sk.

Undirdómarinn hefir skoðað þjófnað hinnar ákærðu sem einfaldan þjófnað, en þó dæmt henni nokkuð þyngri hegningu, en hún, þegar þjófnaður hennar er skoðaður sem einfaldur þjófnaður, virðist hafa unnið til, svo undirdómarinn hlýtur að hafa haft hliðsjón af þeim herðandi atvikum, sem þjófnaðinum eru samfara, enda liggur nærri að heimfæra þjófnað hinnar ákærðu undir stórþjófnað, þegar gengið er út frá því, að hún hafi farið á Vallholti inn um glugga í stofuloftið og í búrið samastaðar með því að setja hnéð í hurðina og reka hana svo upp, en landsyfirrétturninn verður þó að vera undirdómaranum samdóma í því, að hér liggi ekki fyrir næg ástæða til að heimfæra brot hinnar ákærðu undir innbrotsþjófnað, því það er, hvað læsinguna fyrir búrinu snertir, vitnað af húsbændum hinnar ákærðu, að læsingin sé svo góð, að, ef það sé satt, að hin ákærða hafi farið í búrið, sem þau hafi ekki tekið eftir né vita neitt til, að hún hafi gjört, hafi hún orðið að fara í það með lykli, eður og hafi búrið í það skipti, sem hún fór í það, verið ólæst; og hvað það atriði snertir, að hún hafi farið í stofuloftið á Vallholti inn um glugga, liggur fyrir um það einungis játning hinnar ákærðu, sem ein fyrir sig, og

við ekkert studd eða styrkt, ekki virðist geta álitizt svo áreiðanleg, að óhætt sé að taka hana til greina hinni ákærðu til áfellis; en viðvíkjandi lyklinum, með hverjum hin ákærða fór í stofuloftið á Vallholti, þá lá lykillinn á almenna færi, þegar hún tók hann, og hún getur því ekki sagzt að hafa farið í stofuloftið með stolnum („tillistet“) lykli.

Landsyfirrétturinn verður þannig að álíta, að hinni ákærðu, sem er fædd 9. janúarmán. 1852, og aldrei áður hefir verið ákærð eður dæmd fyrir nokkurt lagabrot, er á unga aldri og með hreinskilni hefir játað misbrot sín, sé hæfilega hegnt, eins og í undirdóminum er ákvarðað, með 20 vandarhagga refsingu. Undirréttarins dóm ber því, bæði hvað hegningu, iðgjöld og málskostnað snertir, að staðfesta. Svo borgar ákærða og þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn 5 rd. til hvors um sig í málsfærslulaun.

Það hefir að vísu staðið lengur en þörf virðist hafa verið til á rannsókn málsins, er hið fyrsta próf í því er haldið 13. janúarmán. þ.á., en svo ekki gjört neitt við málið fyrr en aftur er tekið próf í því hér um bil eftir 2½ mánaðar bið þann 22. marzmán. næst á eftir, og dómur upp kveðinn þann 10. maímán. s.á., svo þetta óbrotna og einfalda mál hefir staðið yfir hér um bil í 4 mánuði, en þar sem hin ákærða ekki hefir verið í varðhaldi, og landsyfirréttinum kunnugt af málum, sem fyrir réttinum liggja, að hlutaðeigandi undirdómari átti um sama leyti fleirum sakamálum að gegna, virðist ekki ástæða til að láta þennan drátt varða ábyrgð, og því vottast, að rekstur og meðferð málsins við undirréttinn eigi hafi verið slík, að hún geti valdið ábyrgð.

Við landsyfirréttinn hefir sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Undirrættarins dómur í þessu máli á óraskaður að standa. Hin ákærða Björg Jóhannesdóttir borgi þann af áfrýjun málsins leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknarans við landsyferréttinn, organista P. Guðjohnsens, og verjanda þar, málsfærslumanns P. Melsteds, fimm ríkisdali til hvors um sig í málsfærslulaun. Ídæmd iðgjöld að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa lögbirtingu og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 26. september

d ó m u r

í málinu nr. 27/1870: Réttvísni

g e g n

Benedikt Benediktssyni, Sveini Gíslasyni og Kristínu Jónsdóttur úr Skagafjarðarsýslu.

Með dómi Skagafjarðarsýslu aukaréttar 31. marzmán. þ.á. eru Benedikt Benediktsson á Fagranesi, Sveinn bóndi Gíslason og kona hans Kristín Jónsdóttir á Hólakoti dæmd fyrir þjófnað og grunaða hluttöku í þjófnaði, hinn fyrst nefndi í 10 vandarhagga refsingu og til að borga varnarlaun svaramanni sínum, sem og $\frac{1}{3}$ part sameiginlegs málskostnaðar, en hin tvö síðar nefndu dæmd sýkn af ákæru hins opinbera, þó svo að Kristín borgi talsmanni þeirra hálf varnarlaun og þriðjung af sameiginlegum málskostnaði, en hinn helmingur varnarlaunanna og þriðjungur alls málskostnaðar er dæmdur úr opinberum sjóði. Þessum

dómi hafa hin ákærðu sem og hlutaðeigandi amtmaður skotið til landsyfirréttarins.

Hvað hinn ákærða Benedikt Benediktsson þá fyrst snertir, þá var hann, sem er fæddur 13. sept. 1855, þegar hann gjörði sig sekan í þeim þjófnaði, sem hann er orðinn uppvís að, eigi búinn að ná vanalegum lögaldri sakamanna. Hann hefir fengið síður en ekki gott uppeldi og verið á flakki seinustu árin, og á þessum flakkferðum sínum hefir hann aftur og aftur, alls 26 sinnum, stolið ýmsum smámunum, ætum og óætum, sem tilsamans hafa verið virtir á 6 rd. 57 sk. Fyrir þessi afbrot virðist honum hæfilega refsað eftir 30. grein í hinum almennu hegningarlögum, smbr. 230. og 22. gr., með 10 reirprikshöggum, og ber því undirréttarins dóm, hvað hegninguna snertir, að staðfesta, þó með téðri breytingu. Hvað ákærða Svein Gíslason og konu hans Kristínu þvínæst viðvíkur, er það ekki gegn neitun þeirra sannað, að þau hafi verið í nokkru vitorði með Benedikt í þjófnaði hans á ullinni, sem hann stal frá húsbónda sínum, síra M. Thorlacíus, því framburður Kristínar um það, hvers vegna hún ekki sagði prestinum síra Thorlacíus, þegar hann kom til hennar, strax frá um ullarskjóðuna, sem Benedikt hafði beðið hana að geyma, þangað til maður hennar kæmi, en hann hafði stolið frá prestinum, virðist ekki svo ósennilegur, að næg ástæða sé til að rengja hann. En hvað flekana, sem Sveinn markaði sér, snertir, er heldur ekki næg ástæða komin fyrir því að álíta, að hér skipti máli um annað en einber misgrip, og ber hinn ákærða því að dæma sýknan af sóknarans ákærum út af flekunum, og eins fyrir því, að hann hafi hvatt eða leitt Benedikt til þess að stela ullinni, með því að spyrja hann um, hvort hann hefði enga upptýn-

ings ull, sem hann gjörði sig ánægðan með, upp í milligjöf þá, sem Benedikt átti að borga stjúp dóttur Sveins út af hnífaskiptum, sem hún hafði haft við hinn ákærða Benedikt Benediktsson, því Sveinn bætti því skilyrði við, eftir því, sem hann hefir borið fram, að Benedikt talaði um upptýningsullina áður við húsbændur sína. Hin ákærðu Svein Gíslason og Kristínu Jónsdóttur, ber því að dæma sýkn af sóknarans ákærum.

Málkostnaður, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn, borgist að hálfu af Benedikt Benediktssyni, en að hálfu úr opinberum sjóði.

Viðvíkjandi meðferð málsins í héraði athugast, að hinn ákærði, Sveinn Gíslason, hefir setið í ströngu varðhaldi frá 1. okt. til 6. nóv. f.á., og ekkert próf þó verið haldið yfir honum eða í málinu frá 4. okt. til 27. s.m., án þess neitt liggi fyrir um það, hvað þessum drætti hefir valdið, sem undirdómarinn þó hefði átt að tilgreina, þegar hinn ákærði sat í varðhaldi, svo það sæist af réttargjörðunum, að hann hefði haldið rannsókninni fram með tilbærilegum hraða. En rétturinn finnur þó ekki öldungis næga ástæðu til að láta þennan drátt varða undirdómarann ábyrgðar, og því vottast, að meðferð og rekstur málsins í héraði hafi eigi verið slík, að fullnóg ástæða sé til að láta hann varða sektum. Við yfirréttinn hefir sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn ákærði, Benedikt Benediktsson, á að hirtast tíu reirpriks höggum. Sveinn Gíslason og kona hans Kristín Jónsdóttir eiga fyrir sóknarans ákærum í þessu máli sýkn að vera. Pann af málinu leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirréttinn, málsfærslu-

manns P. Melsteds og organista P. Guðjohnsens, 6 rd. til hvors um sig, borgist að helmingi af hinum ákærða Benedikt Benediktssyni, en hinn helmingurinn úr opinberum sjóði.

Dóminum ber að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 26. september

d ó m u r

í málinu nr. 23/1870: Réttvísín

g e g n

Kristjáni Jónssyni og Guðrúnu Þorláksdóttur úr Skagafjarðarsýslu.

Með dómi, gengnum 31. marzmán. þ.á. á Hjaltastöðum í Skagafirði, er hinn ákærði Kristján Jónsson, sem kominn er langt yfir lögaldur sakamanna og aldrei fyrr hefir verið ákærður né dæmdur fyrir neitt lagabrot, dæmdur fyrir sauðapjófnað og annan stuld til að sæta 3×27 vandarhagga refsingu og til að vera háður tilsjón lögreglustjórnarinnar í 2 ár, sem og til að greiða eigendunum iðgjöld hins stolna, samtals 50 rd., svo er og kona hans Guðrún Þorláksdóttir dæmd til að lúka 2 rd. sekt til Hofs fátækrasjóðs fyrir það, að hún fyrst bar fyrir réttinum eftir beiðni manns síns og hvatti börn sín til að bera það með sér, að hún eigi vissi til, að maður sinn hefði tekið nema 2 kindur ófrjálst, jafnvel þó hún seinna játaði, að hún hefði vitað af því, að hann á þenna hátt hefði tekið fleiri kindur. Svo eru og hjón þessi dæmd til að borga sameiginlega allan kostnað, er löglega leiðir af málinu.

Það er með eigin játningu hins ákærða Kristjáns Jónssonar og öðrum atvikum, sem komin eru fram í málinu, sannað, að hann þrjú seinustu árin hafi stolið blautum fiski, virtum á 2 rd. 48 sk., og enn fremur 12 kindum – þar af 5 lömbum – virtum á 40 rd. 64 sk., slátrað þeim og fénýtt sér þær, og að hann í félagi með öðrum manni árið 1852 hafi stolið 2 sauðum, virtum á 6 rd. Allar þessar kindur kveðst hann hafa tekið, sumar heima sér og sumar í fé sínu, og er ekkert það komið fram, er sýni, að öðruvísi hafi verið, og loksins hefir hann árin 1844 og 1863 stolið 5 hákarlsbeitum, virtum á 80 sk. Brot hins ákærða ber undir 230. og 250. grein í hegningarlögunum frá 25. júní 1869, og virðist hegningin, þegar haft er tillit til þess á eina hlið, hversu mikil kindatakan var, og á hina, að ákærði hafði við mestu bágindi og bjargarskort að búa, hæfilega metin til 18 mánaða betrunarhúsvinnu, sem eftir téðra laga 307. grein smbr. tilsk. 24. janúarmán. 1838 4. gr. a afplánast með 2×27 vandarhagga refsingu, svo ber honum og eftir síðarnefndrar tilskipunar 5. gr. að vera háður í 18 mánuði lögreglustjórnaðarinnar sérlegri gæzlu.

Hvað hina ákærðu Guðrúnu Þorláksdóttur snertir, þá fær landsyfirrétturinn eigi álitid, að hún með breytni sinni hafi gjört sig hegningarverða, því síður að hún með henni hafi gjört sig seka í þjófshyllumingu, sem henni er þó gefið að sök í stefnunni, og ber því að dæma hana sýkna fyrir sóknarans ákærum og málskostnað að hennar leyti að borga úr opinberum sjóði.

Allur af máli þessu löglega leiðandi kostnaður og þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, 6 rd. til hvors um sig, greiðist af hinum ákærða Kristjáni Jónssyni að $\frac{2}{3}$ þörtum, en að $\frac{1}{3}$ parti úr opinberum sjóði. Að öðru

leyti á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Meðferð málsins við undirréttinn hefir verið vítalaus og flutningur málsins hér við réttinn lögmætur.

Því dæmist rétt að vera:

Hin ákærða, Guðrún Þorláksdóttir, á að vera sýkn fyrir sóknarans ákærum í máli þessu, en hinn ákærði Kristján Jónsson á að hýðast 2×27 vandarhöggum og vera háður lögreglustjórnarinnar sérlegri gæzlu í 18 mánuði; svo ber honum og að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, málaflutningsmanns Páls Melsteds og organleikara P. Guðjohnsens, sex ríkisdali til hvors um sig í málaflutningslaun, þannig að hann borgi þenna kostnað að $\frac{2}{3}$ þörtum, en að þriðjungur hans greiðist úr opinberum sjóði. Að öðru leyti á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Ídæmd iðgjöld ber að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa og honum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 26. september

d ó m u r

í málinu nr. 13/1870: Jón Magnússon Waage

g e g n

kaupmanni Lefolii.

Með landsyfirréttarstefnu 21. febr. 1870 og aftur annarri 25. aprílmán. s.á. hefir bóndinn Jón Magnússon Waage áfrýjað gestaréttardómi Gullbringu og Kjósarsýslu

frá 25. septembermán. f.á., er dæmir hann til að borga téðum kaupmanni 446 rd. 63 sk. með 4% vöxtum frá 17. júlímán. s.á. til þess borgun skeður, en málskostnaður fyrir gestaréttinum er þar látinn falla niður. Þessum dómi hefir og hinn stefndi kaupmaður Lefolii gagnstefnt fyrir landsyfirréttinn til staðfestingar. Þar eð nú aðaláfrýjandi eigi hefir stefnt undirdómaranum til að verja dóm sinn, verður samkvæmt L. 1–2–3 að vísa áminnztum stefnum hans frá yfirdóminum, og ber þannig undirréttardóminn að staðfesta. Málskostnaður fyrir yfirdóminum virðist og eftir málavöxtum eigi að falla niður.

Því dæmist rétt að vera:

Stefnum aðaláfrýjanda í máli þessu, bóndans Jóns Magnússonar Waage, vísast frá yfirdóminum, og ber undirréttarins dómur óraskaður að standa. Málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 3. október

d ó m u r

í málinu nr. 28/1870: Eggert kaupmaður Waage

g e g n

verzlunarfélaginu Henderson, Anderson & Co.

Með bæjarþingsdómi Reykjavíkur kaupstaðar, kveðnum upp 14. júlímán. þ.á., í máli, er verzlunarfélagið Henderson, Anderson & Co. hafði höfðað gegn Eggert kaupmanni Waage til lúkningar á skuld út af verzlunarviðskipt-

um, 3200 rd. að upphæð, er Eggert kaupmaður Waage dæmdur til að greiða téðu verzlunarfélagi 1656 rd. 9l sk. með 5% vöxtum frá 1. janúarmán. 1870 þangað til borgun skeður, en aftur er verzlunarfélagið dæmt til að borga Waage 25 rd. í málskostnað.

Þessum dómi hefir Eggert kaupmaður Waage áfrýjað til yfirdómsins með stefnu dagsettri 9. ágústmán. þ.á., en með því hvorki sakaraðilunum, verzlunarfélaginu Henderson, Anderson & Co., né heldur umboðsmanni þeirra hér, Levinsen kaupmanni í Keflavík, er stefnt fyrir yfirdóminn með greindri stefnu, heldur talsmanni verzlunarfélagsins fyrir undirréttinum, Jóni málaflutningsmanni Guðmundssyni, og engin þau skilríki eru komin fram í málinu, er veiti heimild til að stefna téðum málaflutningsmanni fyrir hönd oftnefnds verzlunarfélags, verður samkvæmt L. 1—4—1 að vísa stefnu áfrýjandans frá yfirdóminum. Þar ekki hefir verið haldið svörum uppi af hendi þeirra Henderson, Anderson & Co. fyrir yfirdóminum, fellur spurning um málskostnað burtu.

Því dæmist rétt að vera:

Stefnu áfrýjandans í máli þessu vísast frá yfirdóminum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 17. október

d ó m u r

í málinu nr. 29/1870: Guðmundur Jónsson á Brúarhrauni
g e g n

Jóni Jónssyni Illugasen.

Með landsyfirréttarstefnu 16. ágústmán. þ.á. áfrýjar Guðmundur Jónsson, kaupmaður í Hafnarfirði, gestaréttardómi, gengnum í Reykjavík 31. maímán. s.á., er dæmir honum 4 rd. 17 sk. af hinum stefnda Jóni Jónssyni í Stuðlakoti hér hjá bænum, en lætur málskostnað falla niður. Hafði Guðmundur stefnt Jóni til að lúka sér 60 rd. 73 sk., er hann þóttist eiga hjá honum út af skuldaviðskiptum þeirra, og því til sönnunar lagði hann fram fyrir undirréttinn útdrátt af verzlunarbók sinni um viðskipti þeirra árin 1862–69, og er skuldin þar talin við byrjun ársins 1869, sem fyrir segir; en í reikningsyfirliti þessu er eigi gjörð grein fyrir því, hvað Jón á ári hverju fékk, né hvað hann lét Guðmund fá, nema seinasta árið, því þar er það talið upp. Jón mótmælti nú reikningi þessum sem óáreiðanlegum, þar verzlunarbók Guðmundar eigi væri fullgilt fyrri en 27. janúarmán. 1868, og þessu til enn meiri sönnunar lagði hann fram 2 reikninga frá Guðmundi, annan dagsettan 1. aprílmán. 1866, en hinn 8. janúarmán. 1869; er í hinum fyrri þeirra tilgreint, hvað Jón hafi fengið hjá Guðmundi, og eins hvað hann hafi látið hann fá frá byrjun ársins 1863 og til þess er reikningurinn var saminn, og er þar þá seinast talin skuld Jóns að vera 47 rd. 4 mk. 14 sk., en af hinum reikningunum sést eigi, hvenær hann byrjar; aðeins sést, að hann verður að byrja seinna en þar sem sá fyrri

endaði, því það sem þar er sagt, að Jón hafi látið Guðmund fá, er ekki nefnt í fyrra reikningnum; þar stendur og í byrjuninni: „skuld (c.Jóns) eftir síðasta reikningi 51 rd. 4 mk. 9 sk.“, en það sem Jón hefir fengið Guðmundi er talið upp og reiknað tilsamans 14 rd. 4 mk. 8 sk., og skuld Jóns því talin 8. jan. 1869 37 rd. 1 sk. En þó nú Jón legði þessa reikninga fram, hafði hann ýmislegt út á þá að setja, og þótti þar í sumt oftalið sér til skuldar, eins þóttist hann hafa nokkrar kröfur upp á Guðmund, er hann vildi, að koma skyldu upp í skuld sína, og gagnstefndi honum því fyrir undirréttinn, og krafðist þar, að Guðmundur yrði dæmdur til að greiða sér 11 rd. 58 sk. auk málskostnaðar, en til vara, að hann yrði dæmdur sýkn fyrir kröfum Guðmundar; en í málinu féll dómur gestaréttarins á þá leið, er fyrr var sagt. Hér fyrir yfirdóminum hefir nú Guðmundur krafizt þess, að Jón verði dæmdur til að greiða sér 60 rd. 73 sk., en til vara 37 rd. 1 sk., en hinn stefndi hefir þar á móti heimtað, að undirréttardómurinn verði staðfestur.

Hvað nú fyrst snertir gagnkröfur hins stefnda, þá geta þær að þessu sinni eigi komið undir dóm, því þar sem hinn stefndi eigi mætti sjálfur við sáttatilraun þá, er fram fór fyrir gestaréttinum út af þeim, verður að álíta sáttatilraun þá ómerka, og vísa þeim því frá réttinum. Að vísu mætti áfrýjandinn eigi heldur sjálfur við sáttatilraun þá, er rétturinn hélt út af kröfu hans; en með því hann þó mætti þann dag, sem málið féll í rétt og sáttatilraun hefði átt fram að fara, og hinum stefnda þannig var að kenna að setta ekki varð leitað, og málið af þeirri ástæðu var svo vaxið, að það var tekið undir dóm, þurfti hann eigi síðar sjálfur að mæta í því, þó hinn stefndi fengi það aftur tekið fyrir.

Að því er þar næst viðvíkur kröfu áfrýjandans, þá er það

auðsætt, að ekkert verður byggt á útdrætti þeim, er hann hefir framlagt, því meðal annars ber útdrætti þeim eigi saman við reikninga þá, er hinn stefndi hefir framlagt, og sem eru eftir áfrýjandann og langtum greinilegri en útdrátturinn. Það kynni nú að virðast svo, að úr því áfrýjandinn ekkert annað hefir fyrir kröfu sinni en reikninga þá, er hinn stefndi hefir framlagt, þá yrði og að hafa fullt tillit til útásetninga þeirra, er hinn stefndi hefir gjört við þá og taka þær gildar, og þetta hefði, að því er virðist, líka orðið niðurstaðan, ef reikningarnir hefðu náð yfir allan tímann frá 1863 til 1869, en eins og nú var sagt, er þetta eigi svo, því reikningarnir sýna eigi viðskipti málspartanna frá 1. aprílmán. 1866, þegar skuldin var 47 rd. 4 mk. 14 sk., og þangað til seinni reikningurinn byrjar og skuldin er orðin 51 rd. 4 mk. 9 sk.; en einmitt á þessu tímabili gat áfrýjandinn hafa leiðrétt áminnzta galla, þar sem fyrir þennan tíma vantar reikning, og tekið þá leiðrétting upp í reikning sinn, það sést og, að skuldin á þessum tíma hefir breyttzt frá 47 rd. 4 mk. 14 sk. upp í 51 rd. 4 mk. 9 sk. Þar eð nú allar líkur eru fyrir því, að hinn stefndi hafi fengið frá áfrýjanda þriðja reikninginn, er náí yfir áminnzt tímabil, og ef til vill lengra upp, því bæði stendur í seinna reikningnum, að skuldin eftir *síðasta* reikningi hafi verið 51 rd. 4 mk. 9 sk., og svo segir og hinn stefndi í varnar-skjali sínu til gestaréttarins, að í reikningnum frá 1. apr. 1866 sé sér ranglega fært til skuldar *atkeri*, er eigi heldur standi í *öðrum* reikningi, er hann hafi fengið frá áfrýjanda fyrir sama ár, og þar eð hann eigi hefir viljað leggja fram þann reikning, þó skorað hafi verið á hann um það, þá virðist eigi næg ástæða til að gefa gaum að nefndum útásetningum, og ber því eftir varakröfu áfrýjandans, að

dæma hinn stefnda skyldan til að greiða honum 37 rd. 1 sk. með 4% vöxtum frá 2. febr. þ.á. og til þess borgun skeður. Málskostnaður fyrir báðum réttum virðist eftir málavöxtum eiga að falla niður.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn stefndi Jón Jónsson í Stuðlakoti á að lúka áfrýjandanum Guðmundi kaupmanni Jónssyni í Hafnafirði 37 rd. 1 sk. r.m. með 4% vöxtum frá 2. febr. þ.á. og þangað til borgun skeður. Gagnkröfum hins stefnda frávísast. Málskostnaður fyrir báðum réttum falli niður. Dóminum ber að fullnægja innan 8 vikna frá lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 24. október

d ó m u r

í málinu nr. 26/1870: Assessor Benedikt Sveinsson

g e g n

Kristjáni Pálssyni og sýslumanni H. E. Clausen.

Með stefnu frá 29. júní þ.á. áfrýjaði landsyfirréttar-assessor B. Sveinsson aukaréttardómi Gullbringu- og Kjósarsýslu frá 8. marz næst á undan, sem dæmdi hann til að borga Kristjáni Pálssyni í Reykjavík 33 rd. af eftirstandandi kaupgjaldi, málskostnað með 10 rd. og 4ra rd. sekt til dómsmálasjóðsins, fyrir það að hann eigi mætti við sættaumleitun í málinu, og í sambandi hér með hefur áfrýjandinn með stefnu frá 1. ágúst næst á eftir áfrýjað

fjárnámsgjörð fógetans í téðri sýslu, er fór fram hjá áfrýjandanum til fullnustu ofangreindum dómi, og hefur hann gjört þá réttarkröfu í *aðalmálinu*, að hann verði dæmdur algjörlega frí fyrir kærnum og kröfum hins stefnda, Kristjáns Pálssonar, og þessi dæmdur til að greiða sér 20 rd. í skaðabætur og málskostnað skaðlaust, en til vara, að hann verði dæmdur sýkn af kröfum hins stefnda og sér dæmdur málskostnaður, en hvað *fjárnámsgjörðina* snertir hefur áfrýjandinn krafizt, að hún verði dæmd ómerk, og hinn stefndi, sakaraðilinn Kristján Pálsson, og fógetinn, sýslumaður Clausen, dæmdir in solidum til að borga honum 110 rd., eða þá upphæð, sem rétturinn ákveði, fyrir þá miklu skapraun og gjaldtraustsspilli, sem fjárnámsgjörðin hafi bakað sér. Hinn stefndi hefur þar á móti krafizt þess, að áfrýjandinn verði dæmdur til að borga honum þá 37 rd., sem upp á sé stefnt, skaðlaust, svo og málskostnað með einhverju nægilegu, og loks hefur fógetinn, sem stefndur er til að standa til rétta út af fjárnámsgjörðinni og mætt hefur við landsyfirréttninn, krafizt þess, að hann verði dæmdur sýkn af kröfum og kærnum áfrýjandans og hann skyldaður til að borga sér 50 rd. í kost og tæringu.

Þar eð hinn stefndi ekki hefur áfrýjað dómnum til breytingar, getur krafa hans um, að honum verði dæmdir 37 rd. hjá áfrýjandanum, í stað þess, að honum með undirréttar-dóminum eru aðeins dæmdir 33 rd., ekki tekizt til greina.

Hvað aðalefni málsins þvínæst snertir, verður landsyfirrétturinn að vera undirdómaranum samdóma í því, að það sé að álíta sannað og viðurkennt, að hinn stefndi hafi átt inni hjá áfrýjandanum 33 rd. af kaupi fyrir vinnu sína hjá honum á sumrinu 1867, og hins vegar að sú skaðabótakrafa sem áfrýjandinn hefur farið fram á gegn hinum stefnda, og

viljað láta koma til jöfnunar kaupgjaldskröfunni, út af heyskemmdum þeim, sem hinn stefndi hafi bakað honum með óvandvirkni sinni og hirðuleysi, eigi heldur sé sönnuð eða upplýst á þann hátt með vitnaleiðslu þeirri, sem farin er fram við undirréttinn út af þessu atriði, að hún geti komið til skuldajafnaðar þessa skaða, og eins er heldur ekki gegn neitun hins stefnda sannað, að þeir 8 rd., er hinum stefnda báru fyrir tveggja vikna vinnu fyrir sláttinn á sumrinu 1867 hjá áfrýjandanum, skyldu vera borgun fyrir fóður á hesti, sem áfrýjandinn hefði tekið af honum, og fellur því þetta atriði af þeirri ástæðu einnig niður.

Undirréttarins dómur hlýtur eftir þessum málavöxtum óraskaður að standa, að öðru leyti en því, að þá áfrýjandanum eftir tilskipun 10. júlí 1795 20. gr. sbr tilskipun 19. ágúst 1819 ídæmdu sekt til löggæzlusjóðsins fyrir útivist frá sættaumleitun í málinu ber samkvæmt tilsk. 24. janúar 1838 3. gr. að setja niður til 2 rd. ríkismyntar.

Hvað fjárnámsgjörðina því næst snertir, rengir áfrýjandinn löggildi hennar bæði af því, að niðurlag dómsins (conclusion) eigi hafi verið fært inn í fógetabókina eða fjárnámsaktinn, og svo vegna þess, að hann, áður en fjárnámsgjörðin fór fram, hafi verið búinn að sýna á stipt-amskontorum og afhenda þar concept til yfirréttarstefnu og biðja um að dómsskrifari væri settur í yfirréttinn í sinn stað, þar sem hann hefði sjálfur þessa köllun á hendi í réttinum, en þar sem þó engin áfrýjunarstefna lá fyrir, þegar fjárnámsgjörðarinnar var krafizt, og hún fór fram, verður landsyfírrétturinn að fallast á, að fógetinn framkvæmdi fjárnámið, án þess að taka það umgetna vottorð um, að hann hefði sýnt concept eða uppkast til áfrýjunarstefnu og beðið um skipaðan dómara í málið í sinn stað í landsyfír-

réttinn, til greina, þar sem heldur ekkert það er komið fram, er sýni, að áfrýjandinn á tímabilinu frá 21. marz, þá dómurinn var birtur honum, til 29. júní næst á eftir, eigi hefði fyrir löngu getað verið búinn að taka út áfrýjunarstefnu í málinu, og hvað það atriði snertir, að niðurlagið á dóminum frá 8. marz, sem með fjárnámsgjörðinni átti að fullnægja, eigi var innfært í fógetaþókina, virðist það eigi geta haft nokkur áhrif á lögmæti fógetagjörðarinnar, þar sem dómur í málinu lá fyrir, og var lagður fram þegar gjörðin fór fram, eins og fyrir er skipað í L. 1–24–34 og tilsk. 19. ágúst 1735 7. gr., sbr. kgsbr. 13. janúar 1736.

Þá áfrýjuðu fógetagjörð ber því að staðfesta.

Í málskostnað fyrir landsyfirréttinum ber áfrýjandanum að borga 10 rd., og ennfremur til hins innstefnda fógeta, sem stefndur hefur verið til að standa til rétta fyrir fjárnámsgjörðina, 8 rd. í kost og tæringu.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn áfrýjaði dómur og fógetagjörð eiga óröskuð að standa, þó þannig, að sú áfrýjandanum ídæmda sekt til dómsmálasjóðsins setjist niður í 2 rd.

Í málskostnað við landsyfirréttinn á áfrýjandinn að borga hinum stefnda Kristjáni Pálssyni 10 rd., og hinum stefnda fógeta, sýslumanni Clausen, 8 rd. í kost og tæringu.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá þessa dóms löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 7. nóvember

d ó m u r

í málinu nr. 32/1870: Réttvísir

g e g n

Jóni Jónssyni úr Árnessýslu.

Með aukaréttardómi sýslumannsins í Árnessýslu frá 29. júní þ.á. er Jón Jónsson, vinnumaður á Sólheimum, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna, og eigi hefir áður verið ákærður né dæmdur fyrir nokkurt lagabrot, dæmdur fyrir þjófnað í 12 vandarhagga refsingu, og til að borga iðgjöld hins stolna og þann af málssókninni gegn honum leidda kostnað, og hefir bæði hinn dómfelldi og hlutaðeigandi amtmaður fyrir hönd hins opinbera áfrýjað málinu til landsyfirréttarins.

Með eigin játningu hins ákærða og öðrum atvikum málsins er það löglega sannað, að hann hafi í fyrra haust stolið frá húsbónda sínum hér um bil 4 mörkum ullar í baðstofunni á heimili sínu, þremur mörkum af hvítri ull og einni af svartri, sem hann lagði og lét leggja inn í verzlun í Reykjavík, en ein mörk af ullinni kom aftur til skila. Ullin er metin á 56 sk.

Í annan stað er það komið fram, að hinn ákærði hafi stolið frá ferðamönnum, sem gistu hjá húsbónda hans á Galtafelli, brennivíni úr 2 flöskum, hér um bil 3 pelum, og bringukolli eða parti úr bringukolli; þessu stal hann úr poka, sem geymdur var í ólæstu útihúsi; þessir munir eru virtir tilsamans 24 sk.

Undirdómarinn hefir réttilega heimfært þjófnað hins ákærða undir 1. grein í tilsk. 11. apr. 1840, og þar eð

hegning sú, sem hann hefir dæmt hinum ákærða, einnig má álítast hæfilega metin, sambr. hin almennu hegningarlög 230. gr., ber undirrættarins dóm bæði hvað hegningu og iðgjöld hins stolna snertir, að staðfesta. Svo borgar hinn ákærði og allan af málinu löglega leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns við yfirdóminn 5 rd. til hvors um sig.

Meðferð og rekstur málsins í héraði hefir að vísu gengið ærið seinlega, því þetta smámál hefir staðið yfir frá 13. jan. þ.á. til 29. júní næst á eftir, svo er heldur ekkert hegningarvottorð lagt fram í málinu, og málskostnaði er gleymt í dómsniðurlaginu, en það virðist þó ekki ástæða til að meta undirdómaranum þetta til ábyrgðar, og því vottast, að meðferð og rekstur málsins í héraði hafi eigi verið slík, að hún geti valdið ábyrgð.

Við landsyfirréttinn hefir sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Undirrættarins dómur í þessu máli á óraskaður að standa. Hinn ákærði borgar allan af málinu leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn, málaflutningsmannanna Páls Melsteds og Jóns Guðmundssonar fimm ríkisdali r.m. til hvors um sig í málaflutningslaun. Þau dæmdu iðgjöld ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 7. nóvember

d ó m u r

í málinu nr. 34/1870 : Réttvísinn

g e g n

Símoni Símonarsyni.

Í máli því, sem hér liggur fyrir, er Símon Símonarson úr Skaftafellssýslu ákærður fyrir þjófnað m.fl., og með auka-réttardómi téðrar sýslu frá 25. apr. seinastl. dæmdur til að hýðast 3×27 vandarhöggum, borga iðgjöld hins stolna og allan af lögsókninni gegn honum leiddan kostnað, og þar á meðal svaramanni sínum við héraðsréttinn 5 rd. r.m. í málsvarnarlaun, og er dómi þessum skotið til landsyfir-réttarins bæði fyrir hönd hins opinbera og af hinum dóm-fellda.

Það er með rannsókn þeirri, sem farin er fram í málinu, og játningu hins ákærða löglega sannað, að hann um kveldið eftir dagsetur eða um nóttina milli þess 21. og 22. des. 1868, hafi farið inn í eldhúsið á Króki í Meðallandi, og stolið þar frá bóndanum, Þorsteini Sverrissyni, aftara falli og tvennum skammrifum af sauðakjöti, sem metið hefir verið á 3 rd. 48 sk. Í eldhúsið fór hann á þann hátt, að hann tók 2 rapta úr eldhússgaflaðinu, svo rofið datt inn, og op varð á gaflinn, sem ákærði svo fór inn um inn í eldhúsið, og út aftur sama veg með kjötið. Þegar hann framdi verknaðinn, var fólkið á bænum, eins og þar í sýslu er sveitarsíður til, farið úr baðstofunni út í fjós, og sat þar að vinnu sinni, og enginn þannig í bænum sjálfum, sem innangengt er í úr eldhúsinu.

Enn fremur er það komið fram og játað af hinum

ákærða, að hann hafi gjört sig sekan í óskilum á sendibréfi með 1 rd. innan í, sem honum hafði verið fengið til meðferðar, en hann skilaði þó réttinum, áður en dómur gekk yfir honum, þessum ríkisdal, sem þannig er kominn til skila. Þar að auki er hinn ákærði sterklega grunaður um að hafa stolið tveim lærum, steilum og síðu af kind úr útielhúsi bóndans Jóns Bjarnasonar á Tungu, og eins um það, að hafa sumarið 1868 framvísað í sölubúð kaupmanns Sv. Jacobsens falska ávísun uppá 4 rd. undir nafni Einars Bjarnasonar í Hrífunesi, en sem hann eigi fékk borgaða; en fyrir þessum tveim sakaratriðum eru ekki gegn neitun ákærða komnar fram þær sannanir, sem til greina geti komið honum til áfellis, og þótt farið væri að ganga í nýja rannsókn útaf þeim, mundi það, eftir því sem hér stendur á, aðeins leiða af sér aukinn kostnað, en naumast ýtarlegri skýringu eða sönnun, með því líka þessi sakaratriði, þó þau yrði sönnuð uppá hinn ákærða, eigi mundu geta haft nein veruleg áhrif á hegningu þá, sem ákærði hefir bakað sér með þjófnaði þeim, sem hann er orðinn sannur að. Þennan þjófnað hefir undirdómarinn heimfært undir innbrotsþjófnað, og dæmt eftir 12. gr. í tilsk. 11. apr. 1840, og verður landsyfirrétturinn að vera honum í því samdóma, og ber því nú að dæma hinn ákærða eftir 231. gr. nr. 3 1. lið í hinum almennu hegningarlögum frá 25. júní 1869, og virðist hinum ákærða, sem er kominn yfir lögaldur sakamanna og aldrei að undanfögnu hefir verið ákærður eða dæmdur fyrir lagabrot, eftir téðum lagastað hæfilega refsað með 8 mánaða betrunarhússvinnu, sem eftir tilsk. 24. jan. 1838, greinum 4a og 5, samgildir 27 vandarhagga refsingu, svo ber honum og að vera háður lögreglustjórnarinnar sérlegri gæzlu í 8 mánuði og innifelst hér í hegning sú, sem hinn ákærði

kynni að hafa bakað sér með óskilum á sendibréfinu. Samkvæmt þessu ber undirréttardóminum, hvað hegninguna snertir, að breyta, en þar á móti, hvað málskostnað í héraði snertir, að staðfesta. Þau svaramanni við aukaréttinn dæmdu málsvarnarlaun samþykkjast. Hvað þau dæmdu iðgjöld hins stolna snertir, er það borið fram af hinum ákærða, að hlutaðeigandi hreppstjóri hafi tekið það af sér rétt á eftir að hann hafði stolið því, og ekkert komið fram, sem beri þessa skýrslu hans til baka, og eins liggur engin skaðabótakrafa fyrir frá þess manns hálfu, sem stolið var frá, og hljóta því þau dæmdu iðgjöld að falla niður.

Hvað rekstur og meðferð málsins í héraði snertir, er hvorutveggja í ýmsu ábótavant. Þannig hefir málið staðið yfir hátt á annað ár, er það var tekið fyrir þann 29. des. 1868, en loks dæmt 25. apríl 1870, enda liggur málið þegar aðgjörðalaust frá 29. des. 1868 til þess 29. ágúst á árinu eftir, án þess að fyrir slíkum drætti sé komin fram nokkur veruleg réttlæting, eins og þó er skylda undirdómarans eftir boði tilskipunar 3. júní 1796 35. gr., þegar lengri dráttur verður fyrir honum í rekstri einhvers sakamáls en þörf mundi þykja til; eins er sjálfri meðferð málsins ábótavant: þannig er hvorki ákærði né neinn fyrir hans hönd viðstaddur við eiðfestingar vitnanna í málinu og samburði þeirra við hinn ákærða að mestu eða öllu leyti sleppt, t.a.m. við hjónin á Ytri-Tungu viðvíkjandi kjötinu, sem hinn ákærði er grunaður um að hafa stolið þar á bæ, þann 20. des. 1868, og eins við hreppstjórann Ingimund Eiríksson út af því, hvort það væri satt hermt af hinum ákærða í prófinu þann 29. des. 1868, að téður hreppstjóri hefði tekið af honum kjötið, sem hann stal í Króki, og sem hann er dæmdur til að endurgjalda eigandanum, án þess

það þó sjáist, að hann hafi tekið framburð sinn aftur m.m. þess konar.

Undirdómarinn getur því ekki komið hjá ábyrgð fyrir slíka málsmeðferð og drátt, og virðist hún hæfilega metin til 10 rd. sektar, sem rennur í hlutaðeigandi fátækraþjóð.

Ákærði borgar þann af áfrýjun málsins löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn 6 rd. til hvors þeirra um sig í málsfærslulaun. Við landsyfirréttinn hefir sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Ákærði Símon Símonarson á að hýðast tuttugu og sjö vandarhöggum og vera háður lögreglustjórnarinnar sérlegri gæzlu í 8 mánuði. Hvað málskostnað snertir á undirréttarins dómur óraskaður að standa, en hin dæmdu iðgjöld að falla niður. Fyrir meðferð sína og drátt á málinu á undirdómarinn, sýslumaður Árni Gíslason, að borga tíu ríkisdali r.m. í sekt til Kleifahrepps fátækraþjóðs. Til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn, málsfærslumannanna Jóns Guðmundssonar og Páls Melsteds, borgi hinn ákærði sex ríkisdali til hvors um sig í málsfærslulaun.

Hin dæmdu útgjöld ber að greiða innan 8 vikna frá dómsins löglegu birtingu og honum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 14. nóvember

d ó m u r

í málinu nr. 30/1870: Jón Sigurðsson, dannebrogsmáður
g e g n

Amtmanni Havstein.

Með úrskurði norður- og austuramtsins, dagsettum 1. febrúarmán. þ.á., var Jóni dannebrogsmanni Sigurðssyni á Gautlöndum boðið, sem fyrrum settum sýslumanni í Þingeyjarsýslu, að semja innan hálfis mánaðar frá birtingu úrskurðarins reikning fyrir vegagjaldinu af Þingeyjarsýslu fyrir árið 1867, og lögð við 2 rd. sekt til hlutaðeigandi fátækra sjóðs fyrir hvern dag, sem afgreiðsla reikningsins drægist fram yfir hinn tiltekna tíma. Með því Jón Sigurðsson færðist undan að hlýðnast þessu boði, var sýslumanninum í Þingeyjarsýslu falið á hendur með úrskurði norður- og austuramtsins 23. apr. næst á etir að taka lögtaki hjá Jóni Sigurðssyni, á hans kostnað, sekt þá, sem á var fallin frá 28. marz til 30. apríl s.á. og fór sú fjárnámsgjörð fram 24. maí næst á eftir. Þessari fógetagjörð hefir Jón Sigurðsson áfrýjað til yfirdómsins með stefnu, dagsettri 28. júní þ.á., og hefir krafizt þess, að fógetagjörðin verði felld úr gildi, og að amtmaðurinn fyrir norður- og austuramtinu, Havstein, og sýslumaðurinn í Þingeyjarsýslu, L.E. Sveinbjörnsson, verði dæmdir in solidum til að bæta sér að fullu þann skaða, skapraun og gjaldtraustsmissi, sem þessar aðfarir þeirra hafa bakað honum, sem og málskostnað, skaðlaust eða með einhverju nægilegu. Hinn stefndi, sýslumaður L. E. Sveinbjörnsson hefir ekki mætt né látið mæta fyrir sína hönd fyrir yfirdóminum, en amtmaður Havstein

hefir, að fenginni gjafsókn í málinu, krafizt þess, að því verði frávísað og áfrýjandinn dæmdur í málskostnað.

Þar sem nú áfrýjandinn hefir leitazt við að leiða rök að því, að amtsúrskurður sá, sem veitt er fullnusta með hinni áfrýjuðu fógetagjörð, sé ólögmætur, og á því byggt þá skoðun sína, að fógetinn hefði átt að neita að fylgja honum fram, þá verður yfirdómurinn að vera fógetanum samdóma um það, að sú mótbára áfrýjandans verði ekki tekin til greina, með því að málefni það, sem úrskurðurinn á við, er umboðslegs eðlis, og dómstólarnir því eftir gildandi lögum, smbr. L. 1–2–8, ekki hafa neina heimild til að rannsaka lögmæti slíks úrskurðar. Og hvað þar næst snertir mótbáru þá, sem áfrýjandinn hefir borið upp gegn fógetagjörðinni sjálfri, að fógetinn hafi teygt lögtakið lengra en sektin og réttur kostnaður nær til, þar sem hin áfallna sekt aðeins nam 66 rd., en hinir lögteknun munir eru virtir 81 rd., þá virðist sú mótbára ekki vera á neinum rökum byggð, þeim mun síður, sem áfrýjandinn hefir sjálfur vísað á muni þá, sem löghald var lagt á, og einkis þeirra mátti í missa, til þess að upphæð sektarinnar næðist. Hina áfrýjuðu fógetagjörð ber því að staðfesta; svo hlýtur áfrýjandinn og eftir þessum úrslitum málsins að borga hinum skipaða svaramanni hins stefnda, amtmanns Havsteins, málsfærslulaun, sem ákvarðast til 10 rd. r.m.

Að því leyti, sem málið er gjafsóknarmál, vottast, að málsfærslan hér við réttinn hefir verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Hin áfrýjaða fógetagjörð á öröskuð að standa. Í málsfærslulaun til hins skipaða svaramanns hér við réttinn,

organista P. Guðjohnsens, borgar áfrýjandinn tíu ríkisdali r.m.

Dóminum ber að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 14. nóvember

d ó m u r

í málinu nr. 31/1870: Tryggvi Gunnarsson

g e g n

Amtmanni Havstein.

Með landsyfirréttarstefnu 28. júní seinastliðins áfrýjar alþingismaður Tryggvi Gunnarsson fjárnámsgjörð fógetans í Pingeyjarsýslu frá 15. marz næst á undan, sem að boði amtsins fór fram hjá áfrýjandanum, til fullnustu 2 rd. sektar, sem amtið hafði úrskurðað honum. Þessari fjárnámsgjörð hefir áfrýjandinn heimtað verði hrundið sem ógildri, og hinir stefndu, amtmaður Havstein og sýslumaður Sveinbjörnsson, skyldaðir til in solidum að borga honum andvirði þeirra muna, sem teknir hafa verið hjá honum með fjárnáminu, svo og hæfilegar bætur fyrir vanvirðu og gjaldtraustspilli, sem honum hafa verið gjörðar með fjárnáminu, og loks málskostnað með 20 rd. r.m. Hinn stefndi fógeti, sýslumaður Sveinbjörnsson, hefir hvorki sjálfur mætt í landsyfirréttinum né þar mæta látið, en amtmaður Havstein hefir fengið gjafsókn í málinu og sér skipaðan málaflutningsmann, sem hefir gjört þá réttarkröfu, að málinu verði frávísað, og hinum stefnda, amt-

manni Havstein, dæmdir 20 rd. í málskostnað, og sér hæfileg málsfærslulaun.

Að því leyti sem áfrýjandinn hefir véfengt úrskurð amtsins, og ástæður þær, sem hann er byggður á, ber það ekki undir landsyfirrættinn að dæma um gildi þessara ástæðna, því það liggur undir æðra yfirvald, eða, þegar amtmaður á í hlut eins og hér, undir hlutaðeigandi stjórnarráð, hvert áfrýjandinn og segist vera búinn að fara með kæru sína yfir úrskurðinum. En að því leyti sem áfrýjandinn krafðist þess við fógætaréttinn, að fjárnáminu yrði frestað, þangað til úrskurður stjórnarinnar væri fenginn, en fógæti ekki tók þessa kröfu hans til greina, verður landsyfirrætturinn að vera fógætanum samdóma í því, að þessi beiðni áfrýjandans til stjórnarinnar hafi ekki legið svo fyrir fógætaréttinum, að fjárnámsgjörðinni hennar vegna yrði að skjóta á frest. Hina áfrýjuðu fjárnámsgjörð ber því að staðfesta, og svo hlýtur áfrýjandinn og eftir þessum úrslitum málsins að borga þeim skipaða talsmanni 10 rd. r.m. í málsfærslulaun.

Pau af málsfærslumanni áfrýjandans um hinn stefnda, amtmann Havstein, viðhöfðu ummæli, að hann „ofsæki“ áfrýjanda, og „að skipun amtmannsins sé til orðin af einrómu harðræði og gjörræði“, ber samkvæmt kröfu málsfærslumanns amtmannsins að dæma sem meiddandi fyrir téðan embættismann, dauð og ósögð.

Að því leyti sem málið hefir verið gjafsóknarmál vottast, að það hefir verið flutt forsvaranlega.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn áfrýjaði fógætaúrskurður á óraskaður að standa. Til hins skipaða svaramanns, organista P. Guðjohnsens,

borgi áfrýjandinn tíu ríkisdali r.m. í málsfærslulaun, sem borgist innan 8 vikna frá dómsins löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 28. nóvember

d ó m u r

í málinu nr. 33/1870: Ingvar Runólfsson

g e g n

Jóni Jónssyni m.fl.

Með landsyfirréttarstefnu, dagsettri 25. júlímán. þ.á. hefir Ingvar Runólfsson, bóndi á Eystrahóli, áfrýjað dómi, kveðnum upp fyrir aukarétti Rangárvallasýslu að Velli 19. febrúarmán. 1870 í máli, sem hann hafði höfðað gegn bændunum Jóni Jónssyni á Háabæ. Guðmundi Guðmundssyni á Bala, og Benedikt Erlendssyni á Unhól og Jóni Hannessyni vinnumanni á sama bæ um eignarrétt til rekatrés, er á að hafa rekið uppá leigufjöru áfrýjandans, hina svonefndu Hlíðarendafjöru.

En með því að það, til þess að mál þetta verði svo upplýst, að á það verði lagður endilegur dómur, verður að álitast nauðsynlegt, smbr. L. 1–16, tilsk. 31. marz 1719 og tilsk. 11. júlí 1800 20. gr., að gjörður sé og látinn fylgja dómsgjörðunum uppdráttur, er sýni afstöðu Hlíðarendafjöru og takmörk milli hennar og fjörunnar fyrir Pykkvabæjarlandi, sem og, hvar hið umþrætta tré lá rekið, þegar hinir stefndu tóku það, og þar eð þessi atriði ekki eru nægilega upplýst með vitnaleiðslum þeim, sem farnar eru

fram fyrir undirréttinum, og skírteinum þeim, sem þar voru fram lögð, og undirdómarinn ekki heldur virðist að hafa látið málspörtunum nægilega leiðbeiningu í té í því efni, eins og tilsk. 15. ágúst 1832 10. og 13. gr. ætlast til, þá verður ekki komizt hjá því, að vísa málinu heim aftur í hérað til nýrrar og löglegri meðferðar og nýrrar dómsáleggingar að fengnum skýringum þeim, sem hér að framman eru teknar fram. Málskostnaður virðist eftir atvikum eiga að falla niður.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttardómurinn í máli þessu á ómerkur að vera, og vísast málinu heim aftur í hérað til ýtarlegri upplýsingar og nýrrar meðferðar og dómsáleggingar. Málskostnaður fellur niður.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 12. desember

d ó m u r

í málinu nr. 35/1870: Hið opinbera

g e g n

Legationsráði Grími Thomsen m.fl.

Með pólitiréttardómi Gullbringu- og Kjósarsýslu 14. septembermán. þ.á. eru hinir ákærðu, legationsráð dr. Grímur Thomsen, riddari dannebrogssordunnar p.p., og bændurnir Kristján Mathiesen á Hliði, Ketill Steingrímsson á Hliði, Halldór Jörundarson á Haugshúsum, Þorlákur Jónsson á Þórukoti, Steingrímur Steingrímsson á Hálakoti, Einar Sigurðsson á Brekku og Stefán Ásgrímsson á

Kirkjubrú dæmdir til, að viðlagðri 1 rds. þvingunarsekt fyrir hvern dag, að skýra hreppstjóranum í Álptanes-hreppi frá hlut sínum af þorski, ýsu, steinbíti og háfi, sem aflast hefði á tímabilinu frá 25. júnímán. 1869 til 12. maí þ.á., eða að minnsta kosti um þann tíma af árinu, sem upphæðin er kunn, og segir í dóminum, að þessi skýrsla þeirra eigi að styðjast við framburð formanna undir eiðs-tilboð; svo eru hinir ákærðu einnig skyldaðir til, allir fyrir einn og einn fyrir alla, að lúka allan kostnað, er löglega leiðir af málinu. Þessum dómi hafa bæði allir hinir dóm-felldu og eins hlutaðeigandi amtmáður fyrir hönd hins op-inbera skotið til landsyfirréttarins.

Réttargjörðirnar í máli þessu bera með sér, að hinum ákærðu, sem allir eiga heimili og varnarþing sitt í Álptanes þingsókn, hefir gegn beinlínis mótmælum þeirra verið stefnt til að mæta, til sakar að svara og dóm að þola á Seltjarnarness þingstað í Reykjavík, sem er fyrir utan lög-sagnarumdæmi það, sem hinir ákærðu eru í, og að dómur í málinu, án þess að nokkur af hinum ákærðu mætti eða svörum væri haldið uppi fyrir þá, einnig er genginn á þess-um stað. Þar eð nú þessi málsmeðferð ekki hefir við gild-andi lög að styðjast, leiðir hér af, að sá í málinu gengni dómur og viðhafða málsmeðferð, verður að dæmast ómerkt.

Laun til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn, 6 rd. til hvors um sig, borgist úr opinberum sjóði.

Við landsyfirréttinn hefir sókn og vörn verið forsvaran-leg.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur á ómerkur að vera. Sóknara og svaramanni við yfirdóminn, málaflutningsmönnum Páli

Melsted og Jóni Guðmundssyni, bera hvorum um sig 6 rd. fyrir flutning málsins, er greiðist þeim úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen

Árið 1870, þann 12. desember

d ó m u r

í málinu nr. 38/1870: Magnús Jónsson í Bráðræði m.fl.

g e g n

stiptsyfirtöldunum yfir Íslandi, sem stjórnendum lækna-sjóðsins.

Með landsyfirrétarstefnu, dagsettri 1. nóvembermán. þ.á. hefir Magnús Jónsson, óðalsbóndi í Bráðræði og ýmsir fleiri ónefndir útvegs- og sjávarbændur í Reykjavíkurbíng-há áfrýjað til yfirdómsins úrskurði fógataréttarins í Reykjavík 22. októbermán. næst á undan ásamt fjárnámsgjörð þeirri, er fram fór sama dag hjá téðum Magnúsi Jónssyni samkvæmt úrskurðinum og lögtaksskipun stipt-amsins 14. s.m. til lúkningar á gjaldi því, sem honum samkvæmt tilskipun 10. ágústmán. 1868 ber að greiða til hins íslenzka lækna-sjóðs. Hafa áfryjendurnir krafizt þess, að fógataréttarúrskurðurinn og fjárnámsgjörðin verði felld úr gildi, og að lögtakskrefjandinn, hinn íslenzki lækna-sjóður, verði dæmdur til að greiða þeim málskostnað skaðlaust eður með því, sem hæfilegt þykir, en hinir stefndu stjórnendur lækna-sjóðsins, stiptsyfirtöldin yfir Íslandi, hafa hvorki mætt sjálfir né látið mæta af sinni hendi fyrir yfirdóminum.

Að því leyti sem framan greind landsyfirrétarstefna er

út tekin ekki aðeins af hendi Magnúsar Jónssonar í Bráðræði, sem hin áfrýjaða fjárnámsgjörð fram fór hjá, heldur einnig af hendi ýmsra fleiri ónefndra útvegs- og sjávarbænda í Reykjavíkur lögsagnarumdæmi, skal þess fyrir fram getið, að það atriði, að þessir menn áttu ógreitt sams konar gjald til læknasjóðsins, eins og það sem tekið var lögtaki hjá Magnúsi Jónssyni, og að lögtaksskipun stipt-
amtsins einnig náði til þeirra, getur ekki gefið þeim neina heimild til að áfrýja téðum fógetaúrskurði, þar sem hann, eins og réttargjörðirnar bera með sér, aðeins ákvarðar, að mótbárur þær, sem komu fram af hendi Magnúsar Jónssonar gegn fógetagjörðinni, verði ekki teknar til greina, og að fjárnámsgjörðin hjá honum skuli þess vegna fara fram. Úrskurðurinn er þannig hinum öðrum greiðendum gjaldsins alveg óviðkomandi að öðru leyti en því, að þeir geta búið við, að sams konar mótbárur af þeirra hendi gegn því, að gjaldið sé tekið lögtaki hjá þeim, muni ef að því kæmi, mæta sömu úrlausn hjá fógetaréttinum.

Landsyfirréttarstefna sú, sem hér liggur fyrir, getur því aðeins komið til greina að því leyti, sem Magnús Jónsson í Bráðræði með henni áfrýjar frjárnámsgjörð þeirri, sem fram fór hjá honum 22. októbermán. þ.á. En þar eð krafa sú, sem veitt er fullnusta með fjárnámsgjörðinni aðeins nemur 1 rd. 27 sk., og þannig ekki nær þeirri upphæð, sem eftir tilskipun 11. júlímán. 1800 10. grein útheimtist til málsins áfrýjunar til yfirdómsins, verður ekki hjá því komið að vísa henni frá yfirdóminum.

Því dæmist rétt að vera:

Málinu vísast frá yfirdóminum.

Th. Jónassen

Hæstaréttardómar í íslenskum málum

1869

2. febrúar.

Réttvísinn

gegn

Jóni Bergsteinssyni

Það verður ekki með vissu séð af sakargögnum, sem lögð hafa verið fyrir Hæstarétt, hvort að þeim tveim sauð-kindum, sem talað er um í málinu, er stolið í högum, og um þetta atriði vantar sérílagi eigin játningu hins ákærða; þar að auki er sök hins ákærða í undirréttardóminum aðeins heimfærð undir 1., ekki 6. grein í tilsk. 11. Apríl 1840. Mál þetta verður því ekki dæmt við Hæstarétt að efninu til fyrr en upplýsing er fengin um þetta atriði við nýtt próf.

Því dæmist rétt að vera:

Máli þessu skal stefnt til Hæstaréttar að nýju, eptir að upplýsing um fyrr greint atriði er fengin við nýtt próf.

(Andvari þriðja ár, bls. 183, HRT XII, bls. 583, landsfyriréttardómurinn bls. 3 að framan).

1869

28. maí.

Réttvísín

gegn

Lilju Guðmundsdóttur

Af ástæðum þeim, sem til eru færðar í hinum áfrýjaða dómi fellst Hæstiréttur á, að hin ákærða er dæmd sýkn af ákærum sækjanda og að málskostnaður er látinn falla á opinberan sjóð.

Því dæmist rétt að vera:

Dómur Landsyfírréttarins skal óraskaður standa. Málsfærslulaun til jústitsráðs Buntzens og málafærslumanns Levinsens, við Hæstarétt, 10 rd. til hvors, greiðist úr opinberum sjóði.

(Andvari fjórða ár, bls. 164, HRT XIII, bls. 213, landsyfírréttardómurinn bls. 52 að framan).

1869

11. október.

Réttvísín

gegn

Þorgeiri Guðmundssyni.

Hvað því viðvíkur, að í hinum áfrýjaða dómi er talað um þjófnað á tréskóm og frakka, sem hinum ákærða er kennt um, er það aðgætandi, að þareð þetta atvik ekki hefir komið til greina við dóminn í héraði, vantar yfirdóminn heimild til að dæma um það. Fyrir hinn þjófnaðinn, sem hinn ákærði hefir gjört sig sekan í, hlýtur hann að dæmast eptir tilsk. 11. Apríl 1840 l. gr. smbr. tilsk. 24. Jan. 1838, 4.

gr., b, og virðist hæfilegt, sem yfirdómurinn hefir gjört, að ákveða hegninguna til 10 vandarhagga. Auk þessa ber hinum ákærða að greiða málskostnað eptir því sem ákveðið er í nefndum dómi. Hvað meðferð málsins við undir- og yfirrættinn snertir, þá skal þess getið, að frátöldu ómerkilegu prófi, sem var haldið 21. júní 1867, og sem hefði átt að halda langt um fyrr, þá hefir málið án nokkurrar sennilegrar ástæðu, og þrátt fyrir tíðar áminningar frá amtmanni til héraðsdómarans legið í salti frá 29. Apríl til 21. Ágúst 1867, og að justitssekretérinn í yfirdóminum fyrst 9. September f. á. hefir afgreitt dómskjölin í máli þessu, sem var dæmt 15. Júní næst á undan. Fyrir þessa aðferð embættismanna þessara – og hér verður, hvað héraðsdómarann áhrærir, að taka til greina, að hann af eigin hvöt ætti að hafa útvegað sér mest af þeim upplýsingum, sem yfirdómurinn með úrskurði 16. Desember 1867 hefir heimtað – verður að dæma þá samkv. 35. gr. í tilsk. 3. Júní 1796 í bætur til hlutaðeigandi fátækra sjóða, og virðist hæfilegt að ákveða þær 20 rd. fyrir héraðsdómarann og 15 rd. fyrir jústitssekretérann.

Enn má þess geta, að útleggíng málsgagnanna að sönnu hefir dregið lengur en góðu hófi gegnir, en að þó er ekki fullnóg ástæða til að gefa hlutaðeigendum sök á því.

Því dæmist rétt að vera:

Þorgeir Guðmundsson á að sæta 10 vandarhagga refsingu. Hann skal og greiða málskostnað allan, þar á meðal málsfærslulaun, ákveðið í yfirdóminum, og í málsfærslulaun til etatsráðs Buntzens og málafærslumanns Levinsens við Hæstarétt, 10 rd. til hvors. Héraðsdómarinn og jústitssekre-

térinn við yfirdóminn skulu greiða í sekt til hlutaðeigandi fátækra sjóða, hinn fyrri 20 rd. og hinn síðari 15 rd.

(Andvari fjórða ár, bls. 165, HRT XIII, bls. 407, landsyfirréttardómurinn bls. 55 að framan).

1869

19. nóvember.

Réttvísín

gegn

Jóni Bergsteinssyni.

Eptir upplýsingum þeim, sem samkvæmt hæstaréttardómi 2. Febrúar þ.á. hafa verið fengnar eptir að hinn áfrýjaði dómur var dæmdur, verður að álíta, að kindur þær, sem nefndar eru í yfirréttardóminum, hafi verið komnar saman við fé hans, og verið í búfjárhögum hans, þegar hann lagði hendur á þær. Það hefir heldur ekki orðið upplýst, að nokkur nágranna hans hafi átt kindurnar, og hann hefir sagzt hafa álitid þetta sem óskilakindur langt að komnar. Eptir þessu getur brot hins ákærða ekki skoðast öðruvísi en ólögleg meðferð fundins fjár, og hegnínguna verður því að ákveða samkvæmt tilsk. 11. Apríl 1840, 58 gr. sbr. tilsk. 24. Janúar 1838, 4 gr. til 10 vandarhagga, eins og hér á stendur.

Því dæmist rétt að vera:

Jón Bergsteinsson á að sæta 10 vandarhagga refsíngu. Hvað málskostnað snertir, skal landsyfirréttardómurinn óraskaður standa, að því leyti sem áfrýjað er. Í málsfærslulaun til málafærslumannanna, Hindenburgs og Klubiens við Hæstarétt greiði hinn ákærði 10 rd. til hvors.

(Andvari fjórða ár, bls. 168, HRT XIII, bls. 569, landsyfírréttardómurinn, bls. 3 að framan).

1870

3. janúar.

Réttvísín

gegn

Ögmundi Ögmundssyni.

Þess skal fyrst getið, að hæstaréttardómur sá, sem genginn er yfir hinum ákærða fyrir þjófnað í þriðja sinn, er dæmdur 29. Júní 1866, og að hegning sú, sem hann var þá dæmdur í, var línud með konungsúrskurði dags. 31. Ágúst s. á. til 2×27 vandarhagga. Annars verður að staðfesta hinn áfrýjaða dóm af ástæðum þeim, sem þar eru til færðar.

Hvað meðferð málsins við Landsyfírréttinn snertir, skal þess getið, að dómsskrifariinn fyrst 2. Nóvember 1868 hefir afgreitt skjölin í máli þessu, sem þegar var dæmt 20. Júlí á undan við rétt þenna; enn fremur hefir landsyfírréttardómari (Jón) Pétursson verið með útleggíngu skjalanna frá 3. Apríl 1869 til 21. September s. á. Fyrir þann ótilhlýðilega drátt, sem þannig hefir orðið á málinu, virðast nefndir embættismenn ekki geta sloppið hjá sekt til hlutaðeiganda sveitarsjóðs, samkvæmt tilsk. 3. Júní 1796, 35. gr., og virðist sekt þessi hæfilega metin 15 rd. fyrir hvorn.

Því dæmist rétt að vera:

Dómur Landsyfírréttarins á óraskaður að standa. Í málsfærslulaun til málafærslumannanna við Hæstarétt, Levinsens og Henrichsens, greiði hinn ákærði 10 rd. til

hvors. Jústitssekreterinn við Landsyfírréttinn, (Benedikt) Sveinsson og yfirdómari (Jón) Pétursson eiga að bæta til hlutaðeigandi sveitarsjóðs 15 rd. hvor.

(Andvari fjórða ár, bls. 173, HRT XIII, bls. 663, landsyfírréttardómurinn bls. 73 að framan)

1870

7. apríl.

Réttvísín

gegn

Jóni Sigurðssyni, Pétri Ingimundarsyni og
Sigurði Bjarnasyni.

Með vísan til þeirra ástæðna, sem greindar eru í hinum áfrýjaða dómi og getið hefir einnig verið í vörn málsins fyrir Hæstarétti, ber að staðfesta hann, að því leyti sem honum er áfrýjað enda er ekkert sérstakt við dóminn að athuga, þó svo að dæma ber þjófnaðarbrot Jóns Sigurðssonar samkvæmt tilskipun 11. Apríl 1840, 1. gr. samantborið við tilskipun 24. Janúar 1838, 4. gr. svo og ber að breyta ákvæðum dómsins að því er sakarkostnað varðar eftir því sem segir í dómsorði.

Því dæmist rétt að vera:

Landsyfírréttardómurinn á að vera óraskaður að því leyti sem honum er áfrýjað, þó svo að Pétur Ingimundarson á að greiða allan sakarkostnað, þ.á m. málsvarnarlaun við dómstóla þá, sem dæmt hafa málið, og Jón Sigurðsson á að greiða óskipt við Pétur helminginn. Á sama hátt eiga þessir ákærðu að greiða málfærslulaun fyrir Hæstarétti, til

Klubien lögmanns 30 rd. og til lögmannanna Hansen, Hindenburg og Levinsen 20 rd. til hvers um sig.

(HRT XIV, bls. 89, landsyfírréttardómurinn bls. 75 að framan).

1870

17. október.

Réttvísín

gegn

Jónasi Hendrik Jónassen.

Eftir gögnum máls verður að telja, að ákærði hafi í starfsemi sinni sem faktor við verslun þá í Reykjavík, sem greinir í hinum áfrýjaða dómi, gerzt sekur í ýmiskonar óreglu sem ekki er óveruleg; en eingöngu er þó fram kominn fullnægjandi sönnun fyrir einum refsiverðum verknaði, er hann framdi, hinu fyrsta ákæruatriði, sem greinir í hinum áfrýjaða dómi, þ.e. atferli hans við kaup á fasteign, en kaupverði hennar lauk hann svo, að hann færði í bækur verslunarinnar afhendingu á vörum til hennar frá seljanda, og átti inneign þess manns að nema svipaðri fjárhæð og kaupverðið var, og viðurkennir ákærði, að vöruafhenging þessi hafi aldrei farið fram. Um þetta atferli hefur ákærði gefið ýmsar ófullnægjandi skýrslur. Þegar þær og önnur gögn málsins eru virt í heild sinni, er varhugavert að telja, að sviksamlegur tilgangur hafi hér búið að baki, og varðar atferli ákærða við 259. gr. almennra hegningarlaga 25. Júní 1869, og þykir mega ákvarða refsingu hans einfalt fangelsi í einn mánuð.

Að því er sakarkostnað varðar ber að staðfesta hinn áfrýjaða dóm.

Því dæmist rétt að vera:

Jónas Hendrik Jónassen sæti einföldu fangelsi í einn mánuð. Dómur Landsyfirdómsins á að vera óraskaður um sakarkostnað. Ákærði greiði málflutningslaun fyrir Hæstarétti málfærslumönnunum Nellemann og Levinsen 30 rd. til hvors um sig.

(HRT XIV. bls. 415, landsyfirréttardómurinn bls. 197 að framan).

1870

21. október.

Réttvísín

gegn

Birni Kristjánssyni.

Fyrir þjófnaðarbrot það, sem ákærði hefir framið og dæmt er í hinum áfrýjaða dómi, ber að ákveða refsingu samkvæmt 234. gr. almennra hegningarlaga 25. Júní 1869, og er refsing hæfilega ákveðin 2 ára tugthús. Staðfesta ber hinn áfrýjaða dóm varðandi fébætur og sakarkostnað.

Því dæmist rétt að vera:

Björn Kristjánsson sæti 2 ára tugthúsvinnu. Hinn áfrýjaði dómur er staðfestur um fébætur og sakarkostnað. Ákærði greiði málfærslulaun fyrir Hæstarétti lögmönnunum Hansen og Levinsen 10 rd. til hvors.

(HRT XIV, bls. 448, landsyfirréttardómurinn bls. 174 að framan).

1. nóvember.

Réttvísinn
gegn

Jóni Steinmóðssyni og Árna Eiríkssyni.

Um atferli ákærðu ber að vísa til hegningarlaga 25. Júní 1869, 307. og 308. gr., og ber að refsa Jóni Steinmóðssyni með 40 vandarhöggum skv. 232. gr. 2. lið og 249. gr. nefndra laga og Árna Eiríkssyni með 15 vandarhöggum skv. 231. gr., sbr. 48. gr. sömu laga, eftir atvikum 2. lið. Ber hinum fyrrnefnda að sæta sérlegri gæslu lögreglustjórnar í 1 ár. Sakarkostnað greiði hinir ákærðu óskipt.

Því dæmist rétt að vera:

Jóni Steinmóðssyni og Árna Eiríkssyni á að refsa hinum fyrrnefnda með 40 vandarhöggum og hinum síðarnefnda með 15 vandarhöggum, og á hinn fyrrnefndi að sæta sérlegri gæslu lögreglustjórnarinnar í 1 ár. Þá ber þeim að greiða óskipt allan sakarkostnað, þ.á m. málflutningslaun þau, er greinir í héraðsdómi og yfirdómi, og málflutningslaun til málflutningsmannanna Levinsen og Liebe fyrir Hæstarétti, 10 ríkisdali til hvors um sig.

(HRT XIV, bls. 472, landsyfirrættardómur, bls. 232 að framan).

21. Desember.

Ekkjufrú A. Tærgesen með lögráðanda
kaupmanni H. Th. A. Thomsen og
kaupmaður B. Fischer sem lögráðamaður
ólögráða barna kaupmanns R.P. Tærgesens
gegn
kaupmanni Sveinbirni Jacobsen.

Samkvæmt þeim sönnunargögnum, sem áfrýjendur hafa aflað og nefnd eru í hinum áfrýjaða dómi, og svo með vísun til þess, að stefndi, sem ekki hefir lýst því, að sér sé ógerningur að afla skírnarvottorðs eiginkonu sinnar, hefir látið hjá líða að leggja það fram, þótt áfrýjendur hafi ítrekað skorað á hann að gera það, verður að telja, að eiginkona stefnda sé sú hin sama persóna, sem samkvæmt skírnarvottorði, er áfrýjendur hafa lagt fram, er fædd 1826 og dóttir eiginkonu sáluga kaupmanns R.P. Tærgesens í fyrra hjónabandi hennar, og því stjúpdóttir kaupmanns Tærgesens. Af því leiðir að dæma verður samkvæmt kröfum áfrýjenda, að hún njóti ekki erfðaréttar eftir hann, og skiptir ekki máli, þótt kaupmaður Tærgesen hafi í erfðaskrá sinni látið svo um mælt sem hún ætti rétt til að erfa sig ab intestato; það athugast ennfremur, að því hefir verið hreyft, hvort hún, ef hún teldist stjúpdóttir arfleiddanda, hafi fengið greiddan arfahlut eftir foreldri sitt, en þetta álitamál, sem ekki kom til úrlausnar hjá skiptaforstjórum búsins, verður ekki leyst í þessu máli.

Málskostnaður bæði við Landsyfírréttinn og fyrir Hæstarétti á eftir atvikum að falla niður.

Því dæmist rétt að vera:

Eiginkona stefnda, Andrea Petrea Theresia Jacobsen á ekki rétt til arfs eftir sáluga kaupmann R.P. Tærgesen. Málskostnaður fyrir Landsyfirrétti og Hæstarétti fellur niður. Stefndi greiði 5 rd. til dómsmálasjóðsins.

(HRT XIV., bls. 630, landsyfirréttardómur hér að framan, bls. 142).

1871

1. febrúar.

Kaupmaður Róbert Anderson vegna sjálfs sín og
verzlunarhússins Henderson, Anderson & Comp.
gegn

Kaupmanni Sveinbirni Jacobsen vegna sjálfs sín
og firma síns S. Jacobsen & Comp.

Með vitnaskýrslum þeim, sem gefnar hafa verið í máli þessu, og öðrum sönnunargögnum, sem lögð hafa verið fyrir Hæstarétt, er ekki fengin fullnægjandi sönnun fyrir því, að afsal það, sem greinir í hinum áfrýjaða dómi, hafi verið gefið út hinn 30. Október 1866. Það er eingöngu seljandinn, Jónassen, sem skýlaust hefir borið þetta, en vætti hans getur ekki vegna stöðu hans til málsins komið sérstaklega til greina. Að auki mæla ýmis atvik gegn því, að afsalið hafi verið gefið út á þeim tíma, sem það greinir, þ. á m. að fyrrgreindur Jónassen hefir hinn 1. Apríl 1867 komið fram sem eigandi með því að hann þá gefur út veðbréf, sem greint er frá í hinum áfrýjaða dómi, til Magnúsar Jónssonar; að vísu er því haldið fram, að þetta hafi hann gert samkvæmt skriflegum tilmælum stefndu, en þó án þess að gögn um bréfaskipti þau, sem hér er vísað

til, hafi verið lögð fram og það þrátt fyrir áskorun áfrýjenda, eða annað því til styrktar, að slík tilmæli hafi átt sér stað. Ennfremur ber að taka fram, að maður sá, sem samdi afsalið, Guðjohnsen organleikari, sem gætti hagsmuna gerðarþolans Jónassens við fógetagerðina 27. Maí 1867, greindi ekki við þetta tækifæri, svo sem þó var efni til, ef afsalið var þá fyrir hendi, að afsalið hefði þá verið gefið út til hinna stefndu af Jónassen; hins vegar gat hann þess eins, að með vitanlegri heimild gerðarþola væru nú aðrir eigendur eða ráðstöfunaraðiljar að eign þessari.

Með því nú að stefndu hafa ekki fært fram sönnun þá, sem á þeim hvíldi, fyrir því, að afsalið sé gefið út á þeim tíma, sem dagsetning þess gefur til kynna, eða yfirleitt áður en fógetagerðin fór fram, verður þegar af þessari ástæðu að hafna kröfu stefnda um að fjárnám það, sem gert var í eigninni við framangreinda fógetagerð, verði fellt úr gildi og án þess að nauðsynlegt sé að kanna, hvort afsalið miðað við önnur málalok gæti haft réttaráhrif, þrátt fyrir að því sé þinglýst á röngum tíma og þá fyrst, er fjárnámsgerðinni hafði verið þinglýst. Samkvæmt þessu verður að sýkna áfrýjendur af kröfum stefndu.

Málkostnaður fyrir Landsyfírrétti og Hæstarétti á eftir atvikum að falla niður.

Sekt sú, sem stefndi (svo) kaupmaður Anderson var dæmdur til að greiða með dómi Landsyfírréttarins á að falla brott, með því að bréf það, sem hlutaðeigandi ritaði dómstjóra þess réttar felur ekki í sér brot á sómasamlegum málflutningi; að því leyti sem sú röksemdarfærsla gegn hæfi tveggja dómara, sem felst í bréfi þessu, kynni að vera meiðandi fyrir æru þeirra, þá hlyti það að verða málsefni í sérstöku máli.

Því dæmist rétt að vera:

Krafa stefnda um, að fjárnám, álagt 28. Maí 1867, sem greinir í hinum áfrýjaða dómi, verði fellt úr gildi gagnvart sér, verður ekki tekin til greina; og ber að sýkna áfrýjendur af kröfum stefnda í máli þessu. Málskostnaður fyrir Landsyfirrétti og Hæstarétti fellur niður. Stefnda ber að greiða 5 rd. til dómsmálasjóðsins.

(HRT XIV., bls. 729, landsyfirréttardómurinn bls. 36 að framan).

1871

12. júní.

Verzlunarhúsið Henderson, Anderson & Comp.

gegn

Factor J. H. Jónassen.

Ekki verður talið, að áfrýjendurnir hafi með bréfi því, 12. Apríl 1866 frá áfrýjendunum til stefnda, sem greinir í hinum áfrýjaða dómi tekist á hendur skuldbindingu þess eðlis, að efnd á henni yrði háð því, hvort þeir hefðu rétt til að heimta úr hendi stefnda greiðslu á þeim reikningshalla að fjárhæð 3804 rd. 85 sk., sem reikningur hans fyrir árið 1865 sýndi, en með bréfi hans til áfrýjenda 22. Marz f. á. hefir hann viðurkennt, að vera ábyrgur gagnvart þeim á honum. Í framangreindu bréfi áfrýjenda til stefnda felst viðurkenning á kröfupætti að fjárhæð 1512 rd. 40 sk. Úrlausn máls þessa veltur því að verulegu leyti á því, hvort sannað sé í málinu, að í greindri reikningsfærslu stefnda séu slíkar villur, að reikningshalli sá, sem fram er kominn, standist ekki að nokkru eða öllu. Með því nú að áfrýjendur hafa í málflutningi sínum fyrir Hæstarétti fallið frá

því, að framangreind fjárhæð 1512 rd. 40 sk., sem fjallað er um á fyrri dómstigum, komi hér til greina, verður eftir málflutningnum hér fyrir dómi aðeins álitamál um reikningslið að fjárhæð 435 rd. 24 sk., sem stefndi með vísan til bréfs 31. Október 1866, er hann hefir lagt fram í málinu, og stafar frá manni, sem affermt hefir tóbaksvörur til verzlunar áfrýjenda, telur að koma eigi til frádráttar. Eigi nýtur við upplýsinga um tengsl bréfs þessa við þann hluta í reikningsgerð stefnda, sem hér er til álita, og er því ekki með bréfi þessu nægilega sýnt fram á, að fjárhæð þessi eigi að koma stefnda til góða, a.m.k. ekki að því er snertir reikninga ársins 1865, sem hér koma einir til greina, og er þessari viðbáru stefnda því með réttu hafnað í dómi fyrsta dómstigsins í máli þessu.

Samkvæmt þessu og með því enn fremur að ekki eru fram komin af hálfu stefnda nein þau andmæli gegn fjárnámsgerðinni, sem hér geta komið til greina, ber á það að fallast, að stefndi hefir með síðastgreindum dómi (þ.e. dómi fyrra dómstigs) verið dæmdur til að borga áfrýjendum 2292 rd. 45 sk. og að fjárnámið hefir að því leyti verið staðfest. Áfrýjendur hafa krafist þess fyrir Hæstarétti, að dráttarvextir, sem ekki eru dæmdir í héraðsdómi, verði dæmdir þeim hér fyrir dómi; en með því að áfrýjendur hafa ekki á réttum tíma, þegar málið var til meðferðar á fyrsta dómstigi, haft uppi slíka kröfu, verður sú krafa ekki tekin til greina, og skiptir ekki máli, þótt stefndi hafi ekki andmælt sérstaklega kröfu áfrýjenda þessa efnis fyrir Landsyfirréttinum. Með vísan til þessa og með því að Hæstiréttur einnig felst á þá niðurstöðu bæjarþingsdómsins, að málskostnaður þar falli niður, ber að staðfesta þann dóm í heild sinni.

Málskostnaður fyrir Landsyfirréttnum og Hæstarétti fellur eftir atvikum niður.

Því dæmist rétt að vera:

Bæjarþingsdómurinn á að vera óraskaður.

Málskostnaður fyrir Landsyfirréttnum og Hæstarétti á að falla niður.

Stefndi greiði 5 rd. til dómsmálasjóðsins.

(HRT XV, bls. 200, landsyfirrættardómurinn bls. 11 að framan).

1871

4. október.

Réttvísinn

gegn

Halldóri Þórðarsyni og Ásmundi Pálmasyni

Sauðarþjófnaður sá, sem ákærðu hafa framið og fjallað er um í hinum áfrýjaða dómi, varðar þá refsingu samkvæmt tilskipun 11. Apríl 1840, 6. gr., sbr. tilskipun 24. Janúar 1838, 4 gr. liður a, og er refsing þeirra hvors um sig hæfilega ákveðin 40 vandarhögg, og ber þeim ennfremur að sæta sérlegri gæslu lögreglustjórnar í 1 ár, sbr. 5. gr. síðargreindu tilskipunarinnar; hér við athugast, að almenn hegningarlög 25. Júní 1869, 231. gr., sbr. 307. og 308. gr. hefðu ekki í þessu tilviki leitt til mildari málaloka. Ákærðum ber að borga in solidum 4 rd. í bætur til Sveins Borgarssonar og að greiða sakarkostnað.

Því dæmist rétt að vera:

Halldór Þórðarson og Ásmundur Pálmason eiga að sæta hvor um sig 40 vandarhagga refsingu og eiga að vera háðir

sérlegri gæslu lögreglustjórnar í 1 ár. Þá greiði þeir einn fyrir báða og báðir fyrir einn 4 rd. til Sveins Borgarssonar og greiði á sama hátt sakarkostnað, þar á meðal málflutningslaun fyrir Landsyfirréttinum samkvæmt hinum áfrýjaða dómi og í málflutningslaun fyrir Hæstarétti til málflutningsmannanna Nellemanns og etatsráðs Buntzens 10 rd. til hvors.

(HRT XV, bls. 356, landsyfirréttardómurinn bls. 257 að framan).

1873

3. janúar

Sveinbjörn prestur Eyjólfsson
gegn

Guðmundi bónda Zacharíassyni

Með konungsleyfi 30. Nóvember 1870 hefir Hæstarétti verið heimilað að taka mál þetta til dómsmeðferðar, þótt umdeilt verðmæti nemi ekki áfrýjunarupphæð (summa appellabilis).

Þótt telja megi, að eigi hefði verið unnt að hafna kröfu áfrýjandans um tíund þá, sem hann krefur, ef álíta mætti, að hún ætti stoð í orðum þeim, sem til er vitnað úr framlögðum endurritum af máldögum í hinum áfrýjaða dómi, en gögn þessi hefir áfrýjandi lagt fram, verður þó að fallast á, að tilkalli áfrýjanda er hrundið í hinum áfrýjaða dómi, með því að ekki er unnt með öryggi að leggja þann skilning í orðin, að tíundarskylda sú, sem greind orð heimila, taki einnig til hvals, sem eins og hér stendur á hefir fundizt úti á ís, við þær aðstæður, að ekki er hægt að flytja hann í land, nema hann sé skorinn á fundarstaðnum og því

hvorki hægt að segja, að hann hafi rekið á land eða verið dreginn á land. Einnig er fallist á ákvæði hins áfrýjaða dóms um málskostnað, þó með þeirri breytingu, að dæmd þóknun til skipaðs málflutningsmanns áfrýjanda við Landsyfirrættinn verður að falla niður, þar sem löggjöfin heimilar eigi að dæma hana. Með þessari breytingu ber að staðfesta dóminn.

Pv í dæ mist rétt að vera:

Dómur Landsyfirrættarins á að vera óraskaður, en þó svo að þóknun sú, sem dæmd er málflutningsmanni (Jóni) Guðmundssyni á að falla niður. Áfrýjandinn greiði 5 rd. til dómsmálasjóðsins.

(HRT XVI, bls. 580, landsyfirrættardómurinn bls. 118 að framan).

1873

21. nóvember.

Sveitarstjórnin í Dyrhólahreppi
gegn

Jóni presti Hjörtssyni

Þess skal fyrirfram getið, að andmælum þeim gegn formlegri meðferð málsins, sem stefndi hafði uppi fyrir Landsyfirrættinum, hefir eigi verið hreyft fyrir Hæstarétti og eigi er ástæða til að vísa málinu frá ex officio.

Samkvæmt gögnum þeim, sem tiltæk eru í málinu, verður að telja vafasamt, að stefndi hafi áður en hann framkvæmdi hjónavígslu þá, sem hér um ræðir, gert nokkuð til þess að afla upplýsinga um, hvort Þuríður Einarsdóttir hafi notið framfærslustyrks, sem óendurgreiddur sé, þrátt

fyrir það að hann hafði ærna ástæðu til þessa, þar eð honum eftir öllum aðstæðum að dæma gat ekki dulizt, að hún, sem bjó í sókn hans, hafði þegar alið nokkur óskilgetin börn og átti sveit í nágrannahreppnum, Fljótshlíðarhreppi, þar sem báðir svaramennirnir voru búsettir.

Stefndi hefir með þessari hegðun sinni gerzt sekur um vanrækslu á að gæta þeirrar embættisskyldu sinnar, sem á honum hvílir samkvæmt tilskipun 30. Apríl 1824, 3. gr. 10. tölulið, sbr. konungsbréf 7. Desember 1827, og kemst hann ekki hjá því samkvæmt kröfu áfrýjenda, en samþykki þeirra til hjónabandsins var ekki fengið, að greiða þeim þau framfærsluútgjöld, sem Dyrhólahreppi eru bökuð fram til ársloka 1869, með 522 rd. 1 sk., en fjárhæð þessari er ekki sérstaklega andmælt af hálfu stefnda; hins vegar er ekki unnt eftir atvikum öllum og sér í lagi með hliðsjón af málflutningi fyrir Landsyfirréttnum að dæma í máli þessu um endurgreiðslu á framfærsluútgjöldum, sem til hafa fallið eftir það tímamark.

Málskostnaður fellur eftir atvikum niður við öll dómstig, og ber að greiða málflutningslaun skipaðs lögmanns áfrýjanda úr opinberum sjóði, og athugast í þessu sambandi, að lög veita eigi heimild til þess að dæma skipuðum málflutningsmanni þess aðilja, sem tapar málinu fyrir yfirdómi, málflutningslaun, svo sem gert er í hinum áfrýjaða dómi.

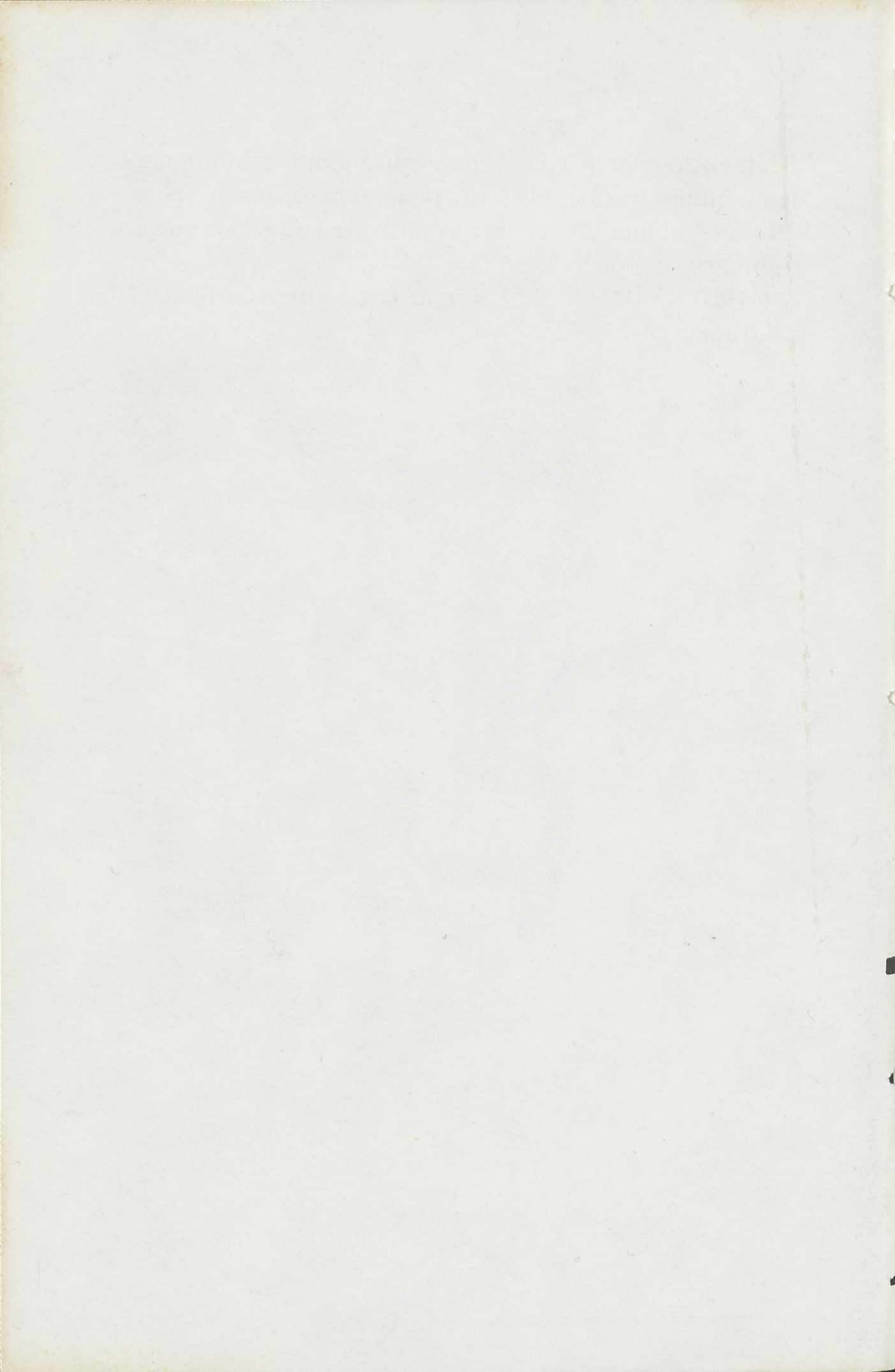
Því dæmist rétt að vera:

Stefnda ber að greiða áfrýjendum 522 rd. 1. sk.

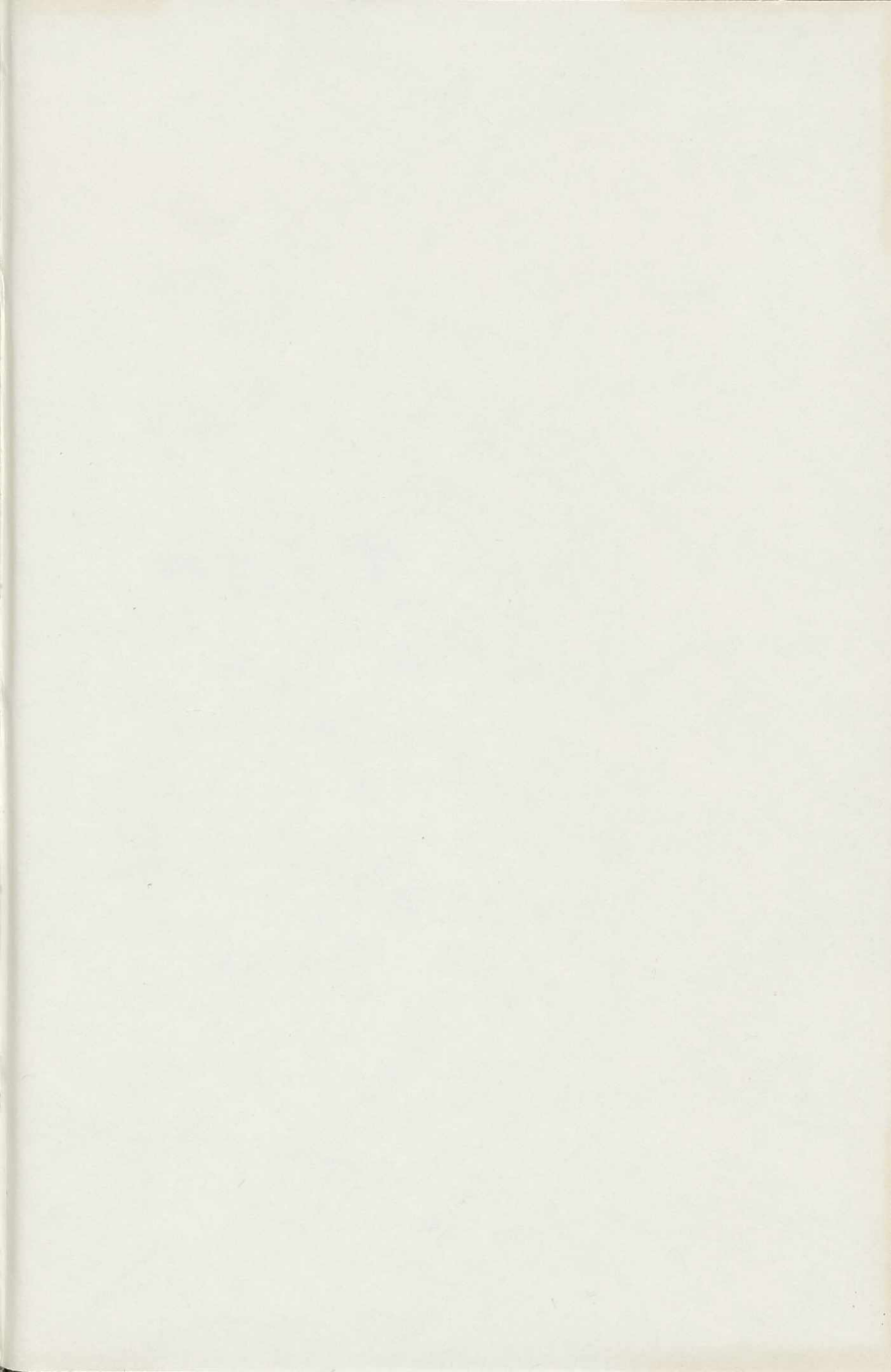
Málskostnaður fyrir öllum dómstigum fellur niður. Skipuðum malfærslumönnum áfrýjanda Hjálmari Pétursyni við héraðsdóm, P. Melsteð við Landsyfirréttt og

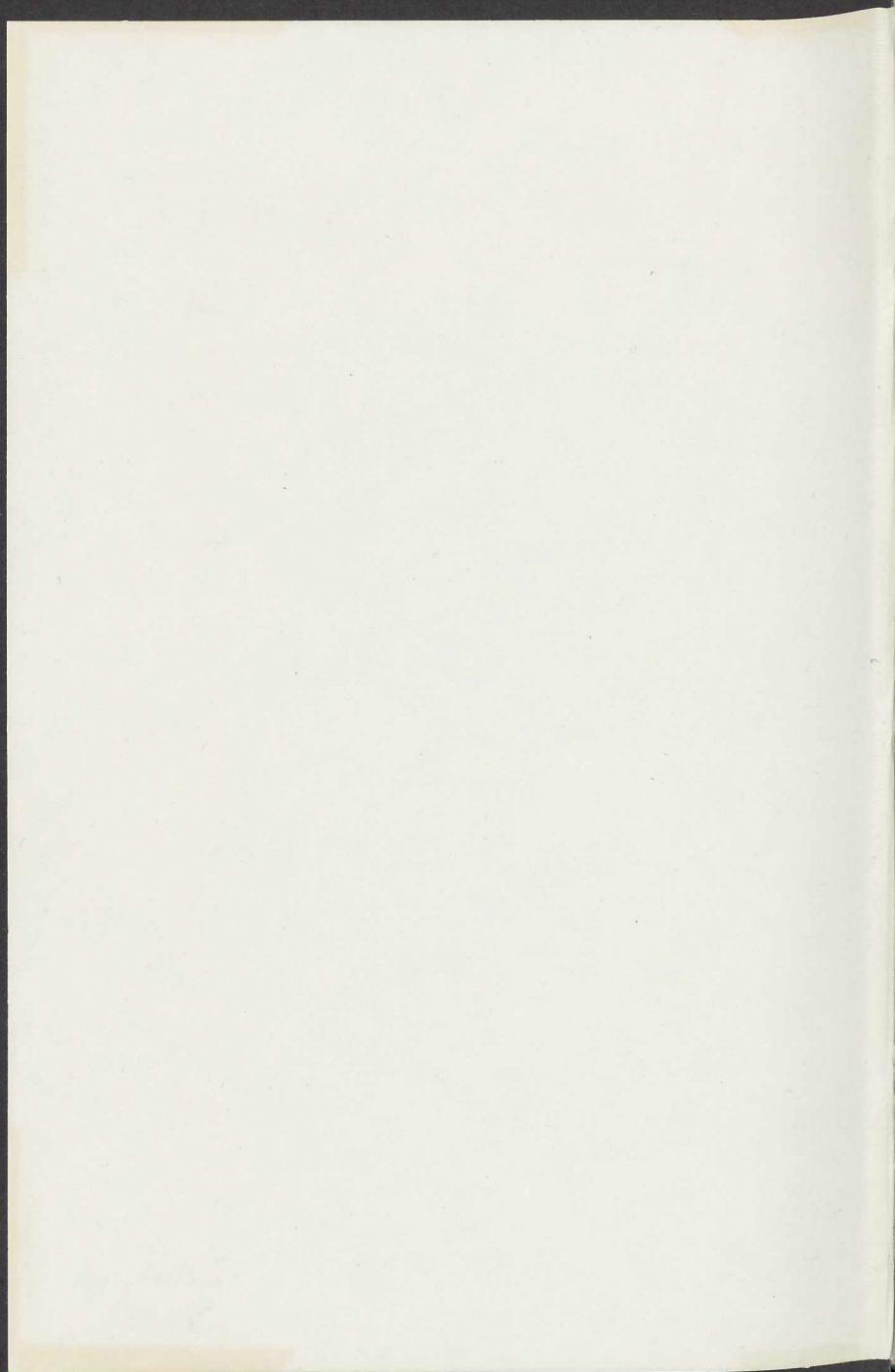
Klubien lögmanni fyrir Hæstarétti greiðist málflutningslaun, hinum fyrstnefnda 5 rd., þeim, sem næst er greindur, 10 rd. og hinum síðastgreinda 60 rd., og á að greiða þau úr opinberum sjóði.

(HRT XVIII, bls. 429, dómur Landsyfirréttar bls. 277 að framan).

Lbs Ísl

348.04

Lan

Landsyfirréttardómar og 10 1984

1000146366

